

نامۆز گاریه ئالنوونیه کان

بۆ به خته وه ربوونی

ژن و میرد

- نهینی و ئامانجه کانی ژانی هاوسه رگیری.
- هاوبهشی ژیاوت ماودی خوازیینی کردن.
- (چریه یه ک) له په یوهندی سیکسی.
- تیروونی ههست و سۆز له گهله راپهراندنی ئه رکه کان.
- نهینه کانی شهوی بوکینی.
- وینه کانی په یوهندی ژن و میرد.
- گرفت و چاره سه ریه کان.

ن / د. سعد ریاض

هه بێق هه بێن

منتدی اقرأ الثقافی

یه کهم چاپ
ههولیر 2011

www.iqra.ahlamontada.com

بۆدابه زاندى جۆره ها كتيب: سردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پدري داتلود كتايهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)

ئامۇڭگارىيە ئالتۇننىيەكان بۇبەختەوهرىوونى ژن و مىرد

نووسىنى : د. سعد رياض

وهرگىرانى : مصدق محسن

هەولتير

يەكەم چاپ

۲۰۱۱

٢٧
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناسنامه‌ی کتیب

ناوی : نامۆزگاریه ئالتونیه‌کان بۆ به‌خته‌ومر بوونی ژن و می‌رد

بابه‌ت : ئایینی

نووسینی : د. سعد ریاض

ومرگێرانی : مصدق محسن

کۆمپیوتەر : نووسینگه‌ی هیوا

چاپی : یه‌که‌م / ۲۰۱۱

شوینی بلاوکردنه‌وه : ((کتیبخانه‌ی حاجی قادری کۆبی))

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۲۸۱۷) ی سالی ۲۰۱۰ ی پێدراوه.

کتیبخانه‌ی

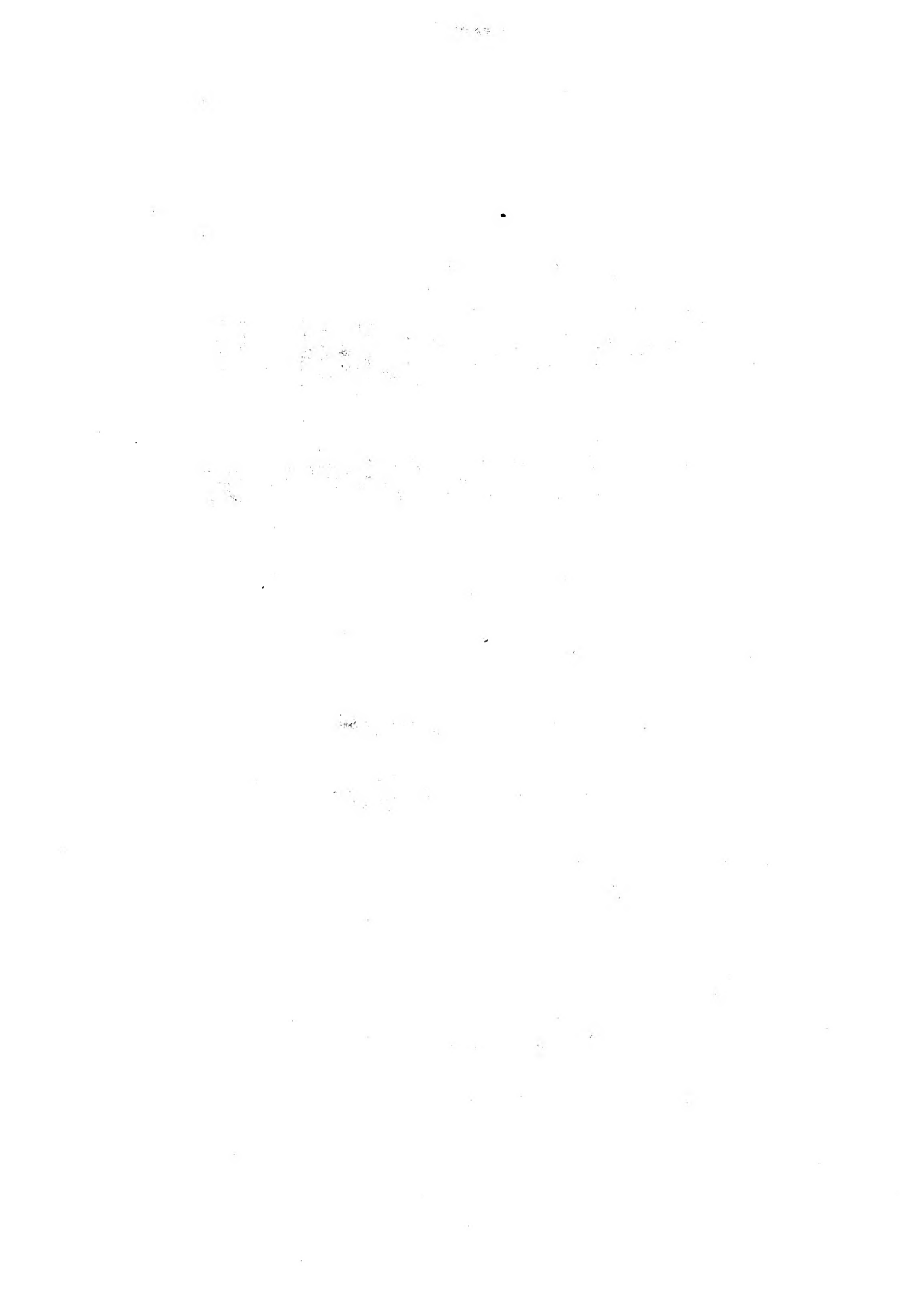
حاجی قادری کۆبی

بۆ فرۆشتن و چاپکردن و بلاوکردنه‌وه

هه‌ولێر - کوردستان - عێراق

(۰۷۵۰ ۴۶۷ ۱۳ ۹۴ / ۰۶۶ ۴۲ ۴۳ ۸۶۸)

مافی چاپ پارێزراره

بسم الله الرحمن الرحيم

قال تعالى: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾.

خوای گه وره ده فەرموویت (یه کێک له نیشانه و به لگه کانی تری
ئه وه یه: که ههر له خۆتان هاوسه ری بۆ دروست کردوون بۆ ئه وه ی
ئارام بگرن له لایداو له نیتوانتاندا خۆشه ویستی و سۆزو
میهره بانی فراههم هیناوه، به راستی ئاله و دیاردانه دا به لگه
هه یه بۆ که سانیك بیرده که نه وه و تێده فکرن).

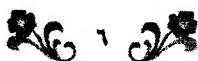
پيشه كى

ژيانى مرۆڤ له دونيادا ماوهيه كى كورته. يان چەند ساتيكي ديارى كراوه، جا كات يان به سەريدا زال دەبى يان به سەرتدا زال دەبيت. ههوهها بريتي يه له ماوهي گواستنهوه بۆ رۆژى دوايى. هه موو نهوانه رووده ده ن ئهرك و كارەكانت پتيويسته ببه نامرازيك بۆ نزيك بونهوه له خواى گهورهو به دهستههينانى به زهيبه كەى له رۆژى دوايدا، يان هينانهدى به ختيارى هه ميشه بى. ئه مهش ره تى نه وه ناكاته وه كه مرۆڤ له دونيادا به به ختيارى بژييت، يان نه ندازه يه كه له كامه رانى له سه رجه م بواره كانى ژيان به ده ست به يتييت، تا وه كو به شى خۆى له دونيادا له بير نه كرى.

بۆ نه وهى هه موو مرۆڤ بزانييت كه وا ته نهايه كه جار ده ژييت، نه و جار هه ش گه ررۆژيك به سەريدا تى پەرى نه وا به شيك له ژيانى به سه رچوه، جان ه گه ر نه م رۆژه به به ره هه م و پى ده سته كوت بوو نه وا به ردويه تيه وه، به لām نه گه ر به فيرۆدانى كات بو به بى سود نه وا له دونيا په شي مان و هه سه رته دا يده گرى، مرۆڤى ژير نه و كه سه يه كه له هه موو قوناغه كانى ژيانى به دواى به ختيارى دا ده گه رى.

به ختيارى ژن و ميژد له گرنگترين نه و هۆكارانه يه كه وا له مرۆڤ ده كات دلخۆش بيت له دونيادا، و بريكي زۆريش له خۆشنوودى و نارامى به ده ست بينينييت، حاله تى خۆش ويست و خۆشه ويستى هاورى ده بى له گه لي دا كه واده كات كاتژمي ر ببه ته چركه كاتي ك له نزيك خۆشه ويست كهى ده بيت، هه روه ها واده كات مه ست بوون و هه وان هه به ده ست به يتييت له و كاتهى له گه لي هه تى، وه توشى خه مو په ژاره ده بيت له و كاتهى لى ي دووره، ژيان له نيتوان نه م دوانه ده بيت ه نيعمه تيكي نارام و به يه كه وه به ستر او.

به لām به رله وهى باسى به ختيارى ژن و ميژد بكه ين پتيويسته يه كه هجار بزاني ماناى

به خته وهربوونی به شیوهیه کی گشتی چیه؟ به خته وهربوونی بریتی یه له هاتنه دی خود، یان به دربرینیکی وردتر: به ختیاری دروست ده بیئت له دۆخی ئه ومهیل و ئاره زووانه ی که خود شانازی پێوه ده کات که شوینگی جی به جی کردنی کردهیی یه ئه مهش په یهسته به بهرزترین قوناغه کانی گه شهی مرۆ، که بریتییه له هاتنه دی مه بهسته بالاگان که ناکۆک نیه له گه له بهرژه وهندیه کانی مرۆ، بی گومان بونی بیرۆکه له ژانی مرۆ کاتی لی ده ویت و شانازی پێوه ده کات، و خوده که ی بۆ ده هیئتیه دی، وه له میانه شیدا به خته وهربوونی و خوشحالی ده هیئتیه دی.

بۆیه به ختیاری بریتییه له وهی که خودی مرۆ شانازی پێوه ده کاو وهریده گیریتیه وه بۆ مهیدانی کردهیی، هه ندیک له ده رونا سان واده بینن که به ختیاری ئامانجی هینانه دی که سایه تیه کی به هیژه، هه ندیک تر واده بینن که مه بهسته که له به ختیار کردنی مرۆ قایه تی شار دراوه ته وه، وه هه ندیک تر له مه سه له ماده یه کانه وه ده بیننه وه. سو قرات واده بینن که به ختیاری بریتی یه له رازی بوون... ئه م رازی بوونه ش رووده دات کاتی که ئاره زووه کاغمان دیاری ده کهین، به جۆری که چای تی نابرین له وهی که ناتوانین، چونکه مرۆ هه ست به ئاره حه تی ناکات مه گه ر ئاره زوویکی هه بووبی و نه هاتبیته دی، وه به شه و رۆژ به سه ر بیر کردنه وه دا زال ده بیئت، به لام گه ر مرۆ توانی ئاره زووه کانی به یئتیه دی به پی ی توانای و به بی زیاده رۆیی له تیرکردن، ئه و له نیوان خه لکیدا به کامه رانی ده ژیی.

له دوا ی ئه مه کاتی که قسه له سه ر به ختیاری ژن و میرد ده کهین ئه و قسه ده کهین له سه ر ئه وهی که یارمه تی مرۆ ده دات بۆ گه یشتن به دۆخی که له رازی بوون که وای گه وه به ی دیاری کردووه، و سه یری ئه و مرۆ قانه ناکات که خوای گه وه فه زلی داوه تی به سه ریدا، وه به رده وام ته قه لای ده کات بۆ هه لبژاردنی باشتر و گونجاوتر به ر له رودانی په شیمانی، و به رده وام هه ولده دات بۆ راپه راندنی ئه رکو رۆ له کانی به ر له خه مخواردنی له تیربوونی که سانی تر له پێداویستیه کانی.

له م کتیه به ئه م کیشه گرنگه چاره سه ر ده کهین، که بریتی یه له بابه تی به ختیاری ژن و

مىرد، و كە لەم چەند تەوەرە سەرەكى يەى خوارەو دىارى دەكرىت:

* چۆن بەختىارى ژن و مىرد دەهينمە دى لە ميانەى ھەلبىژاردنى راست و دروست بۇ ژن يان مىرد؟

* پەيوەندى بەيە كەوہوبون لە قۇناغى داخوازى و گرى بەست چۆن دەبىت ھەتتا پاش ئەمە بىيە پەيوەندىە كى بەختەوەر؟

* پەيوەندى سىكىسى راست و دروست چۆن دەبىت كە بىيە ھۆى ھاتنەدى چىژو كامەرانى بۇ ھەردو لايەن؟

* كارامەيى يە كانى ژيانى ژن و مىردايەتى چى يە تاكو بەختىارى و ئارامى بەينىنەدى؟
* بەختىارى لەگەل بەرپرسايەتى چۆن دەبىت، وەكو: بەرپرسايەرتى خەرجى، يان پەروەردە كردنى رۆلە كان؟

* بەرەستە كانى بەختىارى ژن و مىرد چى يە؟ و چۆن بەسەرياندا زال دەين؟
* گرنگىرەن ئەو گرفتەنە چىن كە لە قۇناغە كانى ھاوسەرگىرى جىاواز روودەدات، و چۆنىەتى زالېبون بەسەرياندا؟

* چۆن فىرى ھەوال و دەنگ و باسى پىشېنە كانى ئىمە بىن لەم پىسپۇرىە؟
بۆيە بەختىارى خەزىنەيە كەو ھەموومان پىويستىمان بەوہيە بەدوايدا بگەرېن، چونكە بەختىارى لە كار كردندا، و بەختىارى لەگەل رۆلە كان، و بەختىارى لەگەل قەيرانە كان، ھەموو ئەمانە چىژو خۇشەكن پىويست دەكات لەسەرمان فىرى بىن و راھىنانى لەسەر بگەين لەبەرگىرى لە ژيانغاندا، جا دەبى بەدواى بگەرېن و پىادەى بگەين، ھەتا لەو ھەموو قۇناغانەى ژيانغان بە بەختىارى و شادمانى بژىن. جا لە خواى گەورە دەپارىنەوہ رەزامەندى و ئارامى و ئاسودەيى و باوہرمان پى بەخشىت، وەيارمەتىمان بدات لەوہى پى خۇشەو لىي رازيە....

نووسەر

د. سەعد رىياز

به‌شی یه‌که‌م

ناما نجه‌کانی ژیانی ژن و می‌رد

چه‌مکی هاوسه‌رگیری له‌نیسلام و ده‌رونناسیدا

- هاوسه‌رگیری له‌نیسلام به‌ر له‌هاوسه‌رگیری؟

- هاوسه‌رگیری له‌ده‌رونناسی.

- چی‌هه‌یه‌به‌ر له‌هاوسه‌رگیری؟

- هه‌له‌کانی به‌ر له‌هاوسه‌رگیری؟

- چه‌مکی خوشه‌ویستی.

- چاره‌سه‌رکردنی خوشه‌ویستی.

- چیمان له‌هاوسه‌رگیری ده‌ویت؟

- نیشته‌جی.

- خوشه‌ویستی.

- به‌زه‌یی.

- چاروونی.

سووده‌کانی هاوسه‌رگیری

به‌کورتی.

خوت تاقی بکه‌وه.

چەمكى ھاۋسەرگىرى لە ئىسلام و دەروناسىدا

ھاۋسەرگىرى لە ئىسلامدا

ئىسلام بۆ رىنمۋىنى كىردن ھاۋوۋە كەخەللىكى لەتارىكىيى يەۋە دەرھىناۋەبۆ رۋوناكايى، و لەژيانى نەفامىيەتى يەۋە بۆژيانى زانست و زانين و باۋەر، ولەخرابى نەرىتەكان بۆ باشترين بەھاۋ رەۋشت. لەگىرنگىر نەۋ كىشەنەۋى كەئىسلام چارەسەرى كىردۋە رىساۋ بىنچىنەۋى نەۋتۆۋى داناۋە كەكىشەۋى ھاۋسەرگىرى لەسەر دامەزراندۋە،كاتىك كەكارىگەرىيەكى گەۋرە دەبىت لەسەر تاكو لەسەر كۆمەلگا...

دۋا بەدۋاۋى نەمە كاتىك جىاۋاز دەكرىت لەنىۋان نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەنەفامىيەتى، نەرىتەكانى ھاۋسەرگىرى لەئىسلام، نەۋا دەبىنىت كەئىسلام رىز لەمروۋ دەگرىت، بەتايىبەتى ئافىرەت لەگەل بۋنى ھەندىك لەپابەند بۋون و رىنمايىيەكان لەچۈنىيەتى لەبەرگىردنى جىل و بەرگ و شىۋە رەفتارۋ داناۋى ماف و پىداۋىستىيەگىرگىيەكانى بۆ نەۋەۋى بىيىتە بۋنەۋەرىكى رىزلى گىراۋ چىژۋەرگىت لەژيانىدا. سەبارەت بەمە (نەمىل دۆمىنگىم) كە رۆژھەلاتناسىكى فەرەنسىيە دەلىت: قسەيەكى پىرو پۋچە كەدەۋترىت: ئافىرەت لەئىسلام لەدەسەلاتەكەۋى دامالراۋە ھەرۋەك گاورەكان راي دەگەيىنن كەئافىرەت سەرچاۋەۋى گونجاق و خراپەكارىيەۋ لەپال نەۋەشدا نەفرەتى لىكراۋە.

لەبەر نەۋە لەسەر مەۋقە پىۋىستە لەۋلاتانى رۆژھەلات بگەرى بۆئەۋەۋى بىيىنى كە ئادابى مال تىايدا بەھىزۋ پتەۋە، ۋەئافىرەت لەۋى تىرەيى پى نابدرىت نەۋەش لەبەرئەۋەۋى ۋەكو ئافىرەتانى ئىمەنىيە كەۋا شەكى كورت لەبەر بگەن و قۆل و باسكىيان روت بگەنەۋە، ۋەكو كرىكارە ئافىرەتەكانمان لە كارگەۋ تەمبەلخانەكان ئىرەيان پىنابردرىت. جىھانى ئىسلامى

(سالی جان مارش) که گاوره له سالتي ١٩٥٤ ز له واشنتون له دايك بووه دلتي:
سه بارهت به پيويست كړني هه نديك له كوټ و بهند به سهر ئافره تي موسلمان له ژير سايه
ئيسلام، نه وه نه م كوټ و بهنده هيچ نيه ته نها بو بهرزه و ندي و سودي ئافره تي موسلمان و بو
خيرو چاكي خيژان و پاريزگاري له سهر كړنيان دانراوه كه ده بيته هوي به هيزبونى
په يوه ندييه كانيان له دواجاړدا بريتيه له خيرو چاكي بو كو مه لگاي ئيسلامى به شيويه كي
گشتي...

لەم روانگە یەوێ نیسلام هاوسەرگیری کردۆتە قۆناغێکی بنەرەتی لەژیانی تاکە کەسیدا
کە پێش هاوسەرگیری ئارەزووەکانی تێردەکردو بەو نێعمەتانەی کە خۆی گەورە حەرامی
کردوون، لە هەمان کاتدا نامانج لە هاوسەرگیری بریتی یە لە زیادکردنی وەچەو زۆرکردنی ئەو
مرۆڤانە کە دەڵێن: لا إله إلا الله محمد رسول الله

هاوسەرگىرى لە دەرونناسىدا

دەرونناسى ئەۋەدى دىارى كىردۈۋە كەمرۇڭ ئارەزۈۋ و ھەزى خۇى ھەيە دەيەۋىت تىريان بىكات، زۆرىيە ئەۋ ئارەزۋانەش ئارەزۈى سىكسىن، ئەم فىترەتە لەلەي ھەموو مرۇڭىك ۋە كەيەكە بەلگە لەلەي ھەموو بوۋنەۋەرىكى زىندوۋ بوۋنى ھەيە، بەتايىبە تىش ئاژەل.

بەلەم جىاۋازى نىۋان مرۇڭ ۋ ئاژەل بىرىتى يە لەۋەي كەمرۇڭ پىۋىستە جەلەۋ بۇ ئارەزۈۋەكانى شەل نەكات، ۋەركاتىك پىۋىست بوۋ تىريان بىكات، ۋەھەرۋەھا پىۋىست ناكات لەسەر ئەم جۆرە تىگەيشتەنە بىننىتەۋە كەپىي ۋابىت سىروشتى مرۇڭ پىكەتاتۋە لەدوۋ ووزە، ووزەي خۇشەۋىستى و ووزەي شەپانگىزى، ووزەي خۇشەۋىستى بىرىتى يە لەۋووزەي سىكسى... ئەمە بەپىي راقەي تىۋرى شىكارى دەروۋنى بەلەم مرۇڭ بىرىتى يە لە كۆمەلەك پىۋەرۋە بەھاۋ سىفاتى نەرىنى و نەرىنى گىرگىزىن خورەۋىشت كەپىۋىستى بە دەفرىكى باش ھەيە كە ئەم خورەۋىشتەي تىدەبى ئەم دەفرەش بىرىتىيە لەئانىنى راستى و دروستى. دۋاي ئەمەش زانستى نوۋ دەرىخستۋە كەمرۇڭ تۋاناۋ وزەيەكى زۆرى ھەيە كەۋاي لى دەكات بتۋانىت ھۈكەم بەسەر ھەۋەس و ئارەزۋانى بىكات، يان خاۋەن تۋانايەكە بۇ بەرىۋە بىردىنخودى خۇى، و مامەلە كىردىنى باش لەگەل ھەلۋىستەكان و كەسەكانى كە ئىستا پىي دەۋترىت زىرەكى ويژدانى.

لېرەدا دەكرى بلېن: دەرونناسى نوۋ بانگەۋازى مرۇڭ دەكات بۇ رىكخستىنى دەروۋن و ھۈكەم كىردن بەسەرخود، چىژ ۋەرگىرتن لە ۋەي شايەنىەتى، ئەمەش لەسەر ھاوسەرگىرى جىبەجى دەكرى، بەر لە ھاوسەرگىرى بىرىتى يە لە رىكخستەۋەي دەروۋنى و ھۈكەم دان بەسەر ئارەۋۋە ناچارىيەكان.... لەدويىدا ھاوسەرگىرى دەبىتە تىربونى ئارەزۋەكان بە رىگايەكى راست و دروست تانەنجامەكانى بۆكەسەكە بە چىژو بەختىارى دەگەرىتەۋە....

بەرلە ھاۋسەرگىرى

ژيانى ژن و مىرد گەشتىكى كورت يان چىرۆكىكى راگوزەر نىيە وبەلام گەشتىكى درىژەو پىيۋىستى بەكەرەستەي گەۋرەو شارەزايى تىرو تەۋاۋو ئامانجەنە گۆرەكانى ھەيە، بۆنەۋەي ژن و مىرد لەميانەي ژيانى ژن و مىردايەتيان بەختيارى بۇ ھەريەكەيان بەيتە دى-يەكەميان-ديارى كردنى ئامانجەكانى لەم ئەرکە بەر لەدەستپىيەكردنى، ۋەلامى ئەم پىرسىيارە دەداتەۋە: لەبەرچى ھاۋسەرگىرى؟ كاتىك ھەرمىرۆڭىك دەيەۋىت ئامانجەكانى لەم پەيۋەندىيە نوئى يە ديارى بىكات، ئەۋا پىيۋىستى بە شارەزايى يان كارامەيى زۆر دەيىت ۋەكو ئەمانەي خوارەۋە:

چى ھەيە بەرلە ھاۋسەرگىرى؟

بەرلە ھاۋسەرگىرى ھەركەسىك بۆنەم قۇناغە، و بۆنەم ماۋەيە لەتەمەنى خەۋنىكى زۆر و ئاۋاتى جۇراۋجۆر دەكىشىت، جا ھەندىكيان ۋاپىردەكەنەۋە كە ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەچىژى سىكسى، پەيۋەندىيە سۆز دارەكان بەدرىژايى شەۋو لەكاتى رۆژدا، ۋەھەندىكى تر باۋەريان ۋايە كەژيانى ژن و مىردايەتى برىتى يە لە كاتەرۆمانسىيەكان كەكچ گوى لەقسە دلداریەكان و سەرسورھىنەرەكان دەگرىت لەھەموۋكات و ساتىكدا، ئەگەر بىتجگە لەمەشتى تر پرويدا ئەۋا ھەست بەبى ھىۋايى و داروخان دەكات، لەپاشان توشى دۋارۆژىكى ناخۆشى دەكات. ۋەھەندىكى تريان پروايان ۋايە ژيانى ھاۋسەرگىرى برىتى يە لەماندوبوون و ھىلاك بوون لەبەدەستھىنانى خەرجىيەكانى خىزان و دابىنكردنى پىداۋىستىيەكانى . ئىستا كام لەپىشېينى كردن لەم پىشېينىانەي پىشۋو راست و دروست؟

لەرستىدا ھەموو پىشېينىەكانى پىشۋو لەبارەي ھاۋسەرگىرى ھەلەن، يان كورتھەلاتۋە لەسەر يەك ئاراستە، كەچى تىگەيشتى راست بۆژيانى ژن و مىردايەتى بۇ يارى و رابۋاردن نىيە، بەلام ژيانى ژن و مىردايەتى بەرپىرسىيارەتتىكى ھاۋبەشە، ۋەژيان سۆزۈ كۆشش و گالتەۋ گەپ و چىژو كارەكانى تىرىش كۆدەكاتەۋە. بۆيە ژيانى ژن و مىردايەتى تىگەيەشتىكى

ھەمەلايەنەيە ھەموو كارەكانى پېشوو كۆ دەكاتەۋە. جياۋازى نىۋان كەسك و يەكىكى تر ئەۋەيە كە كەسى بەختيار لەژيانى ژن و مىردايەتى ئەو كەسەيە زانين و كارامەيەكى زۆرى ھەيە لەھىنانەدى چىژو خۆشى لەكۆشش و گالتەۋ گەپ و لەكاتى پىسادەكردنى ئەركەكانى لەژيانى ژن و مىردايەتى.

ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى

زۆرتىن گرتە كامان لەژيان بەسيفەتېكى گشتى برىتى يە لەپەلەكردن لەشتىك بەرلەۋادەكە، سەرەراي ئەۋەي ئەگەر ھەر كەسكى خىرا بىزانىبا كەۋا ئەو شتەي ھەولى ھىنانەدى دەدات بەرىگاي ناشەرى ئەگەر كەمىك نارامى بگرتبا ئەۋا بەرىگاي راست و جى رەزامەندى دېھىنايەدى. ئەم حالەتە جى بەجى دەبىت لەسەر ھەر شتىك كەپەلەكردن بۆ بەدەست ھىنانى بۆ ئىستا ھىچ مافىكى تۆى تىدانىە... بەجۆرىك جى بەجى دەبىت لەسەر دزىك كاتىك دزى دەكات، وجى بەجى دەبىت لە زىنا كار كاتىك زىنا دەكات... بەم شىۋەيە ھەروەھا ئەمە لە لاي ھەندى گەغىش ھەيە بەر لە چوونە ناۋ ژيانى ژن و مىردايەتى، بەشىۋەيەك بۆ ھەندىكيان بەھۆى ئارەزوۋى سەر كەش لە تىركردنى ويژدان و سۆزى ھۆش خواردو دەبىتەھۆى روۋدانى كەۋتنە ناۋ ھەندىك لە ھەلەكانى بەرلەھاۋسەرگىرى، ۋە ئەمەش لە لاي ھەردوۋ رەگەز روۋدەدات، و پاشان پەشىمانىي و ژيانى دلتەنگى بەدۋادەدەيت، لەئەنجامدا ھەردوۋلا زەرەر بار دەبن، بەلام زەرەرى گەۋرە زۆرىيە جار توشى كچان دەبىت، زۆرجار گۆى بىستى حالەتەكانى خۆشەويستى و دلدارى دەبن لەنىۋان كوران و كچان، ھەيانە لەخۆۋەيە، ۋە ھەشيانە لەژىر دروشى تاقى كەرنەۋەيە، ھەندىكى تريان بەھۆى نەفامى كلاسكى يە، بەلام گرینگەر لەم شارەزايى يە كەبوۋەتەھۆى بوونى كەم و كورى لەژيانى لاۋاندا، بەتايىبەتى لەقۇناغى دروست بونى عەقلى بىت، يان لەقۇناغى دىراسەكردن و دەست خستى بىت، جا بەدەست ھىنانى برىكى زۆر لەتواناۋ وزەكانى كە دەبى ۋەبەرەمىيان بەھىنىت

لەبۇنياتنانى خۇي و داھاتوھكەي كەدەياختاھ ناو جەريەزەيەكانى خۇشەويستى و سۆزدارى،
 وكۆشش كردن لەدواي ئەم ئارەزوۋە بۇ ناكۆتايى. ۋەمىژوۋو حالەتى زۆرمان بۇ دەگىرىتەۋە
 كەبۇمان روون دەكاتەۋە چۆن ئاگرى خۇشەويستى دروست دەيىت، ئەۋى رودەدات لە دواي
 خۇشەويستى لە سوتايى و (دۆش دامان) و تامەزرۆبوون، ۋەئەۋەي لە ئەنجامى جيا
 بوونەۋەي ھەردوۋو خۇشەويستەكە روداۋىك كە ھۆكارىكە بۆشەيدايى و ئازارو چەرمەسەرى.
 ھەموومان گويىمان لەچىرۆكى قەيس و لەيلا و رۆمىۋ و جوۋلىت و زۆرىك لەۋانە بوۋە،
 ھەروھە لە دواي ئەمانەشدا ئەفسانەۋ شىعرى زۆرمان بۇ گواستراۋەتەۋە، لەم چىرۆكانەش
 بۇمان دەرەكەۋىت كەخۇشەويستى بەپىي سىروشتى خاۋەنەكەي دەگۆردى،
 جاخۇشەويستىيەكەي دەرەچى لەۋو حالەتەي كە خاۋەنەكەي لە سەريەتى بۇ كەسىكى تەۋاو
 جياۋاز لە سروشت و حالەتەكانى لەۋو شەۋەكەي دەگۆرىت بۇ رۆژ، و كاتژمىرەكانى لە
 چاۋەروانى خۇشەويستەكەي دەگۆرى بۇ چەندەھا سال و رۆژ.

چەمكى خۇشەويستى

خۇشەويستى برىتى يە لە پەيوەندى نىۋان دوو كەس، ۋەچەندەھاپىناسەي ھەيە، جا
 خۇشەويستى برىتى يە لە ھەزو ئارەزوۋ، و برىتى يە لەگەنجىي، و برىتى يە لەعیشق، و خۇ
 شەويستى واتە شەيدايى، و پەرۋشى كە خەم و خەفەتى بەدۋادادىت، ھەروھە برىتى يە لە
 دلدارى، و سۆزو خۇشەويستى، ۋەتامەزرۆبوون و ھەزكردن، و شەيدايى.... ئەمانەش برىتى
 يە لە ناۋەكانى خۇشەويستى، جاۋا لە خوارەۋە راقەي ئەم پىناسانە دەكەين:

خۇشەويستى: برىتى يە لە ئارەزوۋى دەرۋون بۇ شىتەك يان بۇ كەسىكى تر.

- ھەرزەكارى و شەيدايى: شەيدايى برىتى يە لە نەرم و نيانى و پەرۋشەكەي. ۋە دەلىن

پياۋى شەيدا: دلدارىكى ئارەزوۋ مەندە.

- خۇشەويستى ھەزلىكردن: پەردەي دل، برىتى يە لە پارچەيەك بەبى خۇشەويستى ۋەك

پەردە يەكەن ۋايە، دەلىتن: كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى. واتە: خۇشەۋىستىيە كەي راگە ياندى. كاتىك خىزانى غەزىزى مىسىرى كەۋتە داۋى خۇشەۋىستى گەۋرە مان يوسىف سەلامى خۋاى لىيىت (خۇشەۋىستىيە كەي كارى تىكرد). (قد شغفها حبا).

خەفەت: ئەۋ كاتەي كە ناخۇشى بەدۋايدادىت، بەۋاتاي ناخۇشى ون كەردنى خۇشەۋىستە كەي يان بەزە جەت گەشتىن پىي.

- دلدارى: برىتى يە لە بەھىزترىن پلە كانى خۇشەۋىستى تائەۋ كاتەي ھەردوۋ خۇشەۋىستە كە دەبنە يەك گيان. ۋە دەشبىت خۇشەۋىستىيە كە يەك لايەن بىت

- پەرىشانى: برىتى يە لە سوتان يان بەھىزترىن دلدارى لە ئەقن و ناخۇشى.

- دەردى قورس: ئەۋ خۇشەۋىستىيە كە خەم و خەفەت بەدۋاى خۋى دادىنى.

- سەرنج راكىشان و پەرۋشى: ئارەزوۋ مەندىيەتە بۇ خۇشەۋىست. دلنەرمىش بەزەيى

يە.

- پەژارە: ئەندىشەي خۇشەۋىستى، ماناي: گروپلىسەي سەند يان سوتاندى. ئەگەر خۇشەۋىستى پەيۋەست بوۋ بە دلدارىيە كەي ئەۋا سەردە كىشى بۇ شىت بوۋن. بەماناي: زالبونى سۆز ۋە ھەلۋە شاندىنەۋى عەقلى. ۋە لەسەر ئەم بنچىنەيە خۇشەۋىستى شىتىكى جوانە ناكىرى قەدەغەي بىكەين، ۋە سۆزىكى پەشۋكاۋە ئەگەر دەستى پىكرد ۋە زالبوۋ بەسەر كەسىك كەنەيتۋانى دەستى بەسەر دابگرى لە دەست پىكردنەۋى تاكۇتايى.

بەلام بۇنەۋەي ئەۋ پەيۋەندىيە بگوريت ۋە سوۋتانى سوتەمەنى مىللەت بىبات بۇ خۇشگوزەرانى و بەختيارى: پىيۋىستىمان بە ژمارەيەك مەرج ھەيە:

يەكەميان: دەبىت لە نيۋان ژن و مىرددا ھەبىت، ھەتا بتوانىت باۋەر بەيەكتر بىكەن بەبى كۆسپ و تەگەرە تادەگاتە خۇشەۋىستى بۇ پەژارەيى و خەمناكى و ناخۇشى.

دوۋەميان: دەبىت لە كاتىكى گونجاۋدا بىت، بەماناي نايىت ئەۋكەسە لە قۇناغىك دابىت كە گونجاۋ نەبىت بۇ خۇشەۋىستى، چۈنكە توشى زۆر گىرو گرفت دەبىت. لە كاتىكىدا رۇزانە

گويمان لە چىرۆك و بەسەرھات دەبىت لەژىرناۋى خۆشەويستى، يان ناۋى دەنن خەمى
خۆشەويستى، ۋەتوشى سزاي خراب دەبىت، يان پەشيمان بوونەۋەيەكى دوورودرىژ.

- چىرۆكى كچىك

ئەمە كچىكە چىرۆكى خۇي دەگىرتتەۋە، ئەو لەبەھىتتىن پىلەكانى ئاخ ھەلگىشان و
پەشيمانى دا بوو: سەرھات لەئاخاوتنىكى تەلەفۇنى پاك ويىگەرد دەستى پىكرد. گەشەي سەند
بۆ چىرۆكىكى خۆشەويستى خەيالى، كچەكە دەيوت: بەھەلەي بىردم كەوا خۆشى دەۋىم و
دېتەخوازىيىنم... داۋاي كرد بىيىنم... نەمەيشت... ھەرەشەي لى كردم بەسەر ھەلگرتن و
پچراندنى پەيۋەندى... بىيەيزىم نواند... ويىنەيەكى خۆم بۆ نارد لەگەل نامەيەكى گولۋاي
بۆندار، نامەكان گۆردرانەۋە... داۋاي لى كردم لەگەللى بچمە دەرەۋە... بەتۈندى رەفرم كردهۋە،
بەويىنەكانم ھەرەشەي لى كردم، بەنامە بۆندارەكان بەدەنگەكەم لەتەلەفۇن كەوا تۆمارى
كردبوو، لەگەللى دەرچووم بەمەرچىك بەزووتتىن كات بگەرپىمەۋە گەرامەۋە بەلام؟ گەرامەۋە
بەكۆلىك شەرمەزارى، پىم ووت: باھاوسەر گىرى بگەين: ئابروچونە، بەھەموو سوك
وگالتەپىكردنەۋە پىيى وتم: من داۋىن پىس ناھىنم. ئەمەيە ئەنجامىكى ناخۇش، دۋاي
ئەزمۇونىكى سەخت، ئەمەش بانگەشەيەكە پىيۋىستە بۆ ھەموو كچىك: وريابە زۆر وريابە لە
تېۋەگلان بەشېك لەم جۆرە پەيۋەندىانە، يەككە لەھاۋرى كچەكانت كەخراپە فرىوت بدات و
راتبىكىشى بۆلاي خۇي بۆ شىك لەم جۆرە پەيۋەندىيە بەدەرەشتانە كەواخۇي ئارايشت داۋە
بۆت، ۋەھەلت خەلەتتىننى بەۋەي كە ئەۋەي لەگەل خەللى روويىدا ئەم لەگەللى روونادات
لەۋناۋرو چونە يان شتى تر... نەكەي باۋەر بەم جۆرە شتانە بگەي، ئەمانە ھەموو لەفېلەكانى
شەيتانە، باش بزانە كۆتايى ئەم پەيۋەندىيە قەدەغەكراۋانە ھەمووكات ئەو كۆتايىيە
كەباسكرايان لەۋىش توندترە. ھەروەھا وريابە لەباۋەر پى كردن بەو گەنجانەي كەوا يارى بە
كەرامەتى خەلك دەكەن، ئەوانە بەخيانت و درۆزن پۆلن دەكرىن، لەۋانەيە يەككە لەۋانە

واخۇي پيشان بدات بەراست گۆيى و دلسۆزى، چونكە ئامانجى ئەمانە ھەموكات يەك ئامانجە، ۋەئەۋەش زانراۋە ئاقل لى ي ناترسى، توش لە ئاقلەندەن بە.

-تېيىنى و پىسيار

ئەۋەي لىرەدا تېيىنى دەكەين ئەم سۆزداريە دەيىت بېيىتە سەرچاۋەيەك بۇ بەختياري، دەشېيىتە رق و قىن لەسەر خاۋەنەكەي، ئەۋەش وامن لىدەكات ئەم پىسيارە بەپەلەيە بكەين: ئايا خۆشەويستى لەبەدبەختى يە يان لەبەختەۋەرى يە؟

ۋەلام: خۆشەويستى دەيىتە ھۆي سوتاندن و ئىش و ژان كاتىك بەيەك گەيشتن بەخۆشەويستەكەت لەسەرت قورس دەيىت، يان كاتىك خۆشەويستەكەت بەۋشەكى و بايەخ پى ئەدانت دەيىنى، دەيىت لەخۆشەويستى بەختەۋەرى و كامەرانى و دلنەرمى پەرۋشى و ئارامى ھەيىت كاتىك لەنزىك خۆشەويستەكەت دەژىت، لەسۆزو زمان شىرىنى و بەزەيى خۆشەويستەكەت دەخۆيتەۋە، ۋەلە دلنەۋاي ھاۋسەرگىرى دەژىن خۋاي گەۋرە بەرەخمەتى خۆي بىپارزىت.

-چارەسەرى خۆشەويستى

خۆشەويستى دەگەرىتەۋە بۇ ھەست و سۆزىكى شىپرزە زال دەيىت بەسەر كەسيك و دەيكاتە مولكى خۆي، بېرو ھۆشى خەرىك دەكات، قسە دەكرىت لەبارەي رەفتارەكان زۆر لەگۇرپانكارى، پاشان ئەگەر ئەۋ خۆشەويستى لەكاتى خۆي نەبوو، تىرېۋونى نىە بۇ كوزاندنەۋەي تامەزرۆكانى، دەيىت لەوكاتەدا خۆشەويستى تووش بوو بەنەخۆشەيەكان پىۋىستى بەچارەسەرى خىراۋ دروست ھەيە.

- چارە چى يە بۇ چارە سەرگىردنى خوشەويستى؟

شىكار: چارە سەرگىردن دەپت لىبۇنى ھاسەرگىرى ھاتوانا، ۋە ھەستاي پىت لىسەر شەرى خۇي گەورە و سنور پىارىزى، ۋە كارگىردن بەپىي ئەھكامەكانى، ۋە بەجى گەياندىنى ئەركەكانى ۋە فەرمانەكانى خۇدای گەورە، ۋە سەرگىرتن لىسەر گىنگىەكان و سەر پىرسارىەتپەكان. ۋە ئىستى.....

- چىمان دەپت لى ھاسەرگىرى؟

پىش ئەۋەى بچىنە ناو ھاسەرگىرى چاكتى وايە دەستىشەنى ئامانجەكانى بىكەين داواكارىن جى بەجى بىكىت لىكاتى ئەۋ پەيۋەندىە پاىە بەرزە، ۋە چۆن دەگەين بەبەختەۋەرى خىزان بەھەموو ماناكانى؟

ئەگەر وىستت دىوارۋىكى خۇشت دەست كەۋى پىۋىستە رابىرووت ۋە مىژووت ۋە پەسەنت بىزانىت، تاكو لىرىگى راست لانە دەپت، ۋە زۆرىك لىبەختەۋەرى وولاتان دەگىرنەۋە، ۋە زۆر جار لىبىرمان دەپت كەئىمە ھەموو مان لىيەك گىانين، ۋە زۆر جار لىبىرمان دەپتەۋە ئىمە لىخۇلن، ۋە دەپىنەۋە خۇل ۋە ھەروەھا دەگەرىنەۋە بۇ لى خۇي گەورە، خۇدای گەورە ئىمە لىخۇل دروست كىروۋە، ھەروەك خۇدای گەورە دەفەرموۋىت ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ واتە: لىنەشانەكانى خۇدايەتى و يەكتا پەرسى كەئەۋ ئىۋەى لىخۇل دروست كىروۋە، باب و باپىرەتەنىشى لىخۇل دروست كىروۋە لىقىش ۋەك رەسەنەكەيەتى ﴿أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾، ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئىۋە ئاقلەمەندىن تىۋانى قسە كىردىن و راپەراندىنى بژىۋى ژىانتان ھەيە. پاشان ئەۋ ئىۋەى بەخۇرايى دروست نەكىروۋە، ھەركەسىك تىۋانى لىسەر ئەۋە ھەبوۋ ئەۋا ئەۋ خاۋەنى يەكتا پەرسى و تەسبىحاتە.

ۋەماناى: ﴿خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾. واتە: ئافىرەتان كە لىلايان نىشتەجىن،، (من انفسكم) واتە: لى مەنى پىۋەكانو لى رەگەزەكانيان.

ۋە دەلىن: مەبەست لى ى ھەۋايە. خۇداى گەۋرە لە پەرەسۋى ئادەم درووستى كىردۈۋە، ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾، ئىبن و ەباس و مەھىد دەلىن: المودە: سەرجى يىە، والرحمة: منالە.

ۋە دەلىن: المودە: سۆزى دلە كانە ھەندىك بۇھەندىكى تر. السدى دەلىت: المودە: خۇشەۋىستى يە، والرحمة: بەزەبى يە، مانا كەى رىۋايەت كراۋە لەئىبن و ەباس دەلىت: المودە: خۇشەۋىستى پىاۋ بۇ خىزانە كەيەتى، والرحمة: بەزەبى كەى بۇ ئافرەتە كەيەتى كاتىك توشى ناخۇشى دەبىت.

ۋە دەلىت: پىاۋ ئەسلە كەى لەزەۋى يە، ھەرلە زەۋىش ھىز ۋەردە گرەت، ۋە لەۋىش رزگار بۈۋنە كەۋا سەرەتا لى ى دروست كراۋە پىۋىستى بەنىشتە جى بۈۋن ھەيە لەسەرى، ئافرەتەش دروست كراۋە بۇ ئەۋدى بىتتە ئارامگەيەك بۇ پىاۋ. لىرەدا پىۋىستە ھەر كەسەك ئەۋ ژيانەى قىۋل بكات دەبىت بزانى ۋەلامى ئەۋ پىسارە بداتەۋە: ئەۋ لەچ شتىك دروست كراۋە؟ ۋە بۇ چى دروست كراۋە؟ ۋە ھەرۋەھا لە ئايەتى خۋاى گەۋرەدا ھاتۋە: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾. ۋە مەش داۋادە كرىت لەمرۇڭ ئەنجامى بەرزى ھەبىت و بگاتە ئەنجامىش، ۋە كۆشش بكات بۇ گەياندنى ئامانجە كانى لەھەموۋ كارۋ كىردەۋە كانى.

ھەر ھەموۋمان رىگايەكى درىژ دەمانگرەتەۋە لەسەر ژيانىكى ھابەش كۆدەبىتەۋە لەنىۋان دوۋكەس بىگومان پىشتىۋانى و چارەنۋسى خۇداى گەۋرەپىيان دەگات، پاش ماۋەيەك كەم بكات يان زىادبكات دەبىتە خىزان. ئەۋ خىزانەش تەنھا تۋۋى كۆمەلگايە بۇ ئەۋە دروست كراۋە كەخۋا پەرستى بكات لەسەر زەۋى، بەلام لەگەل ھەموۋ ئەۋانەش چارەنۋسى لەدنيا لەبىرناكات، ۋە ھەرۋەھا خۇشى چاكەۋ شادۋمانىش لەبىرناكات بەۋەى خۇداى گەۋرە پى ى خۇشە. ۋە تى دەكۋشى بۇ گەيشتن بەشادى و دلارامى لە ھەموۋ بۋارە كانى ژيانى. لەسەر ئەۋ بىنچىنەيەى ھەموۋ كەس ئارەزۋۋى لە ھاسەرگىرى ھەيە ۋەبۇ ئەم كارە نۋىيەش ژمارەيەك ئامانج ھەيە: تاۋدەكو ھاسەرگىرىە كە بەختىار بىت. يان تىبكوشى بۇ بىياتنانى

بۇ ھاۋسەرگىرى چەند ئامانغىڭى بىنچىنەيى ھەيە پىۋىستە ھەموو ژن و مىردىڭ كۆشش
بىكات بۇ گەشتىن بىي وىڭ:

۲- رووخوښی.

۳- به زہی.

۴- بهر چاروونی.

مرؤف له هه موو قوناغيت له قوناغه کانی ژبانی پيوسته بگريت به دواى بهرچاو رونی و
دلنيایى، بهم نايه ته له خودای گه وړه ده پاريته وه ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾. (الفرقان: ۷۴).

واته: (خوداودنده پيمان ببه خشه له خيزانه كانان و ودهچه كانان بهر چاو پروونی و دمانگيرده ببه ييشه و ا يو له خودا ترساوان).

وہبؤ ئەوہی ژیانێ ھاوسەرگیری بێتێتە خوشەویستی و بەزەیی پێویستە ئەم مەرجانە ی
تێدا بێت:

-دادوهری ئایینی خودا له مافه کان و ئهرکه کان یۆ ههریهک له ژن و مێرد:

ئەگەر ژن و مېرد لەژێانی روژانهیان تەرازووی داد پەروەریان دانا لە مافەکان و ئەركەکان ئەوا رەگ و ریشەى ناکۆكى لەنیوانیان نامەینیت، وەبەختیاریان بۆ هەڵدەكهوى كە بالەكانى لەسەر مالى ژن و مېرد دەلەرىتەوه، چونكە داد وەرى كردن بۆ پێوەرەكانى خودای گەورە كه‌واى داناود دەروون هەست بە پشوو دەكات، وەهەر وەها نزیک نەكه‌وتنەوه لە سنورى خ‌واى گەورە وەلێردا هیچ كوێرە وەرى و دژایەتى و ناکۆكى ناییت ئەگەر ترس و دلە راوكەش

لە ھەردوۋ لايان رەببۇدا.

نۇنە ۱):

يە كىك لە ئافرىدە كانى رۇژناۋا گىرايە ۋە، ئەو مۇسلمان نەبۇ، ئافرىدە كە كچە كەى خۇى
 بىر دە مۇگەۋىتىكى مۇسلمانان، ۋە داۋاى لە كچە كەى كىر بچىتە ئاۋ ئىسلام، كاتىك پىرسىيىرى
 ئەو شتەى لىكرا سەرەراى ئەۋەش مۇسلمان نەبۇ، وتى مەن شتەى لە ئىسلام خۇندۇتەۋە
 ۋە فېرېبۇم، كەۋا ئىسلام زۇر لە ماف و ئەركە كان لە سەر مۇسلمان ۋاجب دەكات، لەۋانە رىز
 گىرتنى گەۋرە، ۋە رىزگىرتن لە باب و باپىران و بەسالاچۋان، بۇيە ھەزم كىر كچە كەم لە كاتى
 گەۋرە بۇنىشدا لە سەر ئەو رەۋشەبىت، ۋە بۇيە وىستە مۇسلمان بىت.

نۇنە ۲):

ھەروەھا ئافرىدە تىكى تىش گىرايە ۋە كەئەۋ ئاۋاتە خاۋزبۇ لە مالى مۇسلمانان بىبۇايە
 ئەگەر ژنى چۈرەمىش بۇايە، ۋە يان خەمەتكار بۇايە، بەۋەى كەئەۋ دەيزانى لە سەر چۇنىەتى
 مافى ھەلسۇكەۋت كىرەن لە گەل خەللىكى تر، يان ئەۋەى ئاين ۋاجبى كىرەۋە ئەركە كانى و دابىن
 كىرەنى ماف بۇ خەللىكى تر لە ژيانى ئاسودەيان دا.

- ھاسەرگىرى خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و سەقامگىرىە بۇژن و مىرد

ھەموۋ ژن و مىردىك لە پەيۋەندىە كانىان بەدۋاى سى خاسىەت دەگەرەن:
 خۇشەۋىستى و دۇستايەتى و بەزەى، ئەگەر لە ماناكانى تۇزىكىش لىك نىك بىن، بەلام
 لەنىۋان ھەست بەجىاۋازىەكى ۋرد دەكەين.
 خۇشەۋىستى سۆزىكە پەيۋەندىە كانى دل تازە دەكاتەۋە، ۋە لەناۋ دەرونەۋە ھەلدەستى،
 دۇستايەتى يان پەيۋەندى دەبىتە رۇخسارى خۇشەۋىستى، ۋەژن و مىرد رىگا دەكەرن بۇ

دەرىزىنى رىي رابواردن ۋە قىسەي خۇش ۋە دىيارى گۆرىنەۋە، بەزەش برىتى يە لەزۇرى بەشدارى كىرىنىكى راستگۇيانە لەخۇشى ۋە ناخۇشىدا، ۋە بەتەنگ ھاتنىكى دىلئۆزانە، ۋە ھەر ھاۋكارىيەك مۇۋەبتۇنى بىكەت، ئەمەش دەپتە ئاۋەردانە ۋە يەك لەپەرۇشى ۋە زەردەخەنەيەكى پىرىشگىدار، ۋە قىسەي خۇش، ۋە يارمەتيدانى پارەشت ۋە مەك.

جا ئەۋ ھەمۇ پەيۋەندى ۋە كارو كىدارانەي كەئانى ئىسلام ياساى دانائە بۇ مۇۋاپىيەتى بۇ ھىنەندى ژىيانىكى كامەران ۋە زامەندى بوون لەدونىا، ۋە ئامانچ ۋە مەبەستىكى گەۋرەيان بۇ دانائە لە دوارۇژ ئەۋەندە لەدنىا كۆشش دەكەن ۋەك ئەۋەي ھەتتا ھەتايە دەژىن، ۋە ئەۋەندەش بۇ دوارۇژ كاردەكەن ۋەك ئەۋەي بەيانى دەمىرن، بەم جۇرە دەگەنە بەختىارى دونىاو دوارۇژ.

- ھاۋكارى ئىۋان ئۆزىگە ۋە ئىۋان ھاۋبەش دا لەژىر دروشمى خۇنەۋىستى ۋە قورىبانى دان :

ھاۋسەرگىرى ھاۋكارىيەكى ھاۋبەشە لەئىۋان ھەردوۋلادا، نەك ناكۆكى ۋە مىلمانى بۇ تۆلە كىرنەۋە لەۋى تر، يان پەيۋەندى كۆيلەيى ۋە سەردار، بەلكو لەۋ ژىانە ھەمۇ خىزمەتى يەكتر دەكەن، ھەر بۆيەش ئۆزىگە ۋە مىرد پىكەۋە كۆشش دەكەن بۇ بىيات نانى خىزانىكى داد ۋە رانە، ناكىت ئەۋ بىنايە تەۋاۋ بىت تەنھا دەپتە كارەكەن بۇ قورىبانىدان ۋە خۇنەۋىستى ۋە لىبوردەيى ۋە ئارامگىرتن ناۋبەن، ۋە ئەگەر ھاتوۋخۇنەۋىستى ۋە لىبوردەيى ۋە خۇبەخت كىرن لەناۋ خىزان نەما ئەۋ لەھىچ شۇيىنىكى تر ئەم بەختەۋەرىيە نادۆزىتەۋە، ۋە بەختەۋەرىش لەھىچ رىگايەك نادۆزىتەۋە.

-داد پەرۋەرى و ويژدان لەھەمووکارو کارووبارەکانى ژيان:

داد پەرۋەرى لەھەر شوئىنك بىت چاكەو بەھرەۋەرى زياد دەكات، بەشىۋەك باشت ژيانى ژن و مىرد پىۋىستى پىيەتى بۇ لوتكەى دادپەرۋەرى لەھەمووشىنك، و دەبىت ھەردولا دادپەرۋەرى لەگەل يەكترى بكەن، و ستمەش لەنيوان موسلمانان بەگشتى قەدەغەكراۋە، و دەتايەتەش لەنيوان ژن و مىرد، و پىداگىرى لەسەر دادپەرۋەرى و بەرپرسياردەتى لەنيوان ھەردولا بوونى ھەست كردن بەجەورو ستم دوور دەخاتەۋە، و ئەو دادپەرۋەرىيە كەئىمە دەمانەۋى كۆلەگەيەكە لەكۆلەگەكانى ژيانى ھاوسەرىيتى بەگشتى. ئەمەش ھەلوئىست و وشەى جوان و داۋاكارى و خەرج و بۆيۈى و باۋەرى دەگرىتەۋە.

لەنیشانەكانى دادپەرۋەرى نيوان ژن و مىرد ئەمانەن:

۱- دووركەوتنەۋەى بەردەوام لە دەمەقالتى و جنىۋدان.

۲- قورس نەكردنى بارى يەككە لەھاوسەرەكە ئەگەر لەوزەى دانەبوو.

۳- دەست گرتن لەخەرج كردن و دووركەوتنەۋە لە پىسكەيى.

۴- پىۋىستە ھىچ كاميان گوئەگرىت لەقسەى پاشەملەو بوختان چيان، يان ئەوانەى ھەولەدەن بۇ دووروۋىيى، نەبۇ كەسانى تىكەدرو مال كاۋلكەر.

۵- نايىت ستم لە ھاۋەشى ژيانم بكەم بەبەرۋورد كردنى لەگەل ھاوسەرانى تر، ھەموو كەسك تايەتمەندى خۆى ھەيە ۋەھەندىكەش كەموكورى ھەيە، و دەگەرئىم بەدۋاى لايەنەباشەكان لە ھاۋەشى ژيانم.

بەرپرسيارەتلىكى تەۋاۋ لەنيوان ژن و مىرد:

دەستەبەرى يان بەرپرسيارەتى لە كارەگرنگەكانە كەۋا پاپۆرى ھاوسەرىيتى پىيدا تىدەپەرىت بۇ سەر رىگاي دامەزراندن و چاكەو بەختەۋەرى و رزگار بوون، بەختەۋەرىش لەھىچ خىزانىك نادۆزرىتەۋە ئەگەر لەسەر بنەماى زۆردارى كەمتەرخەمى و خۆدزىنەۋە ستم كردن

بىت. ۋە بۆلەكتە ۋە بىزنىڭ ھەركەسى بىلەن باشلىنىپ نامانجە كانى بېيىتتە دى لەڭزىنى ھاۋسەرى دايخود مالىك كۆلەگە ئۆزىنى دايەزىنى لەسەر بىچىنە دىستەبەرى ۋە ھاۋكارى ۋە خۆشەۋىستى ۋە دۆستايەتى ۋە بەزەيى شايەنى پىشكەش كەردى كەسانى چاك ۋە رۆشن كەردەۋى دروستە كەگەلەكە پىۋىستىتى.

بەلەم ئەگەر كۆمەلگە مان گۆرا بۆ كۆمەلگە كە ھەناسە بىر كىيى پى بىلەن بەدۋى لاسايى كەردەۋى كى كۆرەنە بۆ كۆمەلگە كانى رۆزتاۋا ۋەك بە ھاۋ خورەۋىشتە كانى، ۋە بىۋە دىل لە كۆمەلگە كانى ئىسلامى ئەۋا ۋەنەيە كى پوۋچەل دەيىت بى بە ھاۋ پىۋەرىكى جىگىر، ئەۋ كاتە ئەۋ كۆمەلگە كە سانىكمان بۆ بەرھەم دىنى كە ھىچ بە ھاۋ مانايە كىيان نى، ھەۋەھا دەنە توخىكى بە دىلگىراۋ كە شايەنى ئەۋەن ھىچ بەرپىرىستى ۋە راسپاردەيەك لەنەستۆ بىگرن.

چەند نامانجىكى تر:

ھەندىك نامانجى تر ھەيە دەكرىت دابىرىت لەسەر ئۆزىنى ھاۋسەرىكى لە دۋارۆز، لەگەل ئەۋەش ئەمانەش لەناۋ نامانجە كانى پىۋوۋدان. ئەۋ نامانجەش:

۱- تىركەردى ئارەۋوۋمەندى سىكىسى.

۲- دەستكەۋتىنى ئەۋكەسە ھاۋكارى دەكات لەسەر پىكخستى ئۆزىنى.

۳- مىندال بۈۋ.

ئەۋە تىبىنى ئەۋ مەبەست ۋە نامانجە نايەتەدى تەنھا لەچۈرچىۋە خۆشەۋىستى ۋە بەزەيى ۋە دىنبايى نىۋان ئۆزى مىڭدىن، ئەمەش نايىتە تىركەردى سىكىسى پىرەماناى مەۋقايەتى نى تەنھا ئەگەر لە چۈچۈۋە خۆشەۋىستى ۋە بەزەيى پىھاتنە دەيىت، ۋە ھىچ لەزەت لە مىندالە كەنىش ۋە رەناگىت تەنھا ئەگەر خۆشەۋىستى ۋە بەزەيى لەگەلدايىت، ۋە ناكىت پارتىگارى لە پارەۋ پۈل ۋە تەندروستى يان پارتىگارى لەسەر كەسانى تىرى تەنھا لەچۈر

چىۋەى خۇشەۋىستى و بەزەبى پيا ھاتنەۋە ئەنجام دەدرىت.

لەسەر ئەۋبىنچىنەيە ھەموو گەنجىك ناكىرىت تەنھا كۆشش بىكات لە ھاۋسەرگىرى دا بۇ تىركردنى پىۋىستىيەكانى ئاينى و ئارەزوۋەكانى ئادەمى، بەلكو ھەول دەدات لەۋاۋدى بەجى ھىننى ئامانچەبەرزەكانە، ۋەمەبەستە گىرگەكان لەياد ناكات، بەلكو دەبىت چاۋەكانى بەروۋنى و بەئاشكرا جىگىر بىكات لەھەر ساتىك، چونكە دەبىتە چاۋگى بەختەۋەرىيەكەى لەدونىا، ۋە ۋەرىگايەكىشە بۇ بەھەشت لە دۋارۋژ بەئىزنى خۋاى گەورد.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى:

ھاۋسەرگىرى تەنھا سىنوردانىيە بۇ تىركردنى ئارەزوۋى سىكسى، يان تىركردنى ھەۋا ھەۋەس بە كىچىك لەكاتى جلى بوۋكىنى، يان ئىش و كارى ئاھەنگ گىرانى بوۋك و زاۋا ئەۋ كاتەى ھەموو پىكەۋە كۆدەبنەۋە، بەلام ھاۋسەرگىرى رىگاي پىكەينىنى خىزانى مۇسلمانە، نىيەتەكان چاك دەكاتەۋە بۇ كۆمەلگايەكى بەختىار، ۋە رىگايەكە بۇ پەرۋەردە كردنى نەۋەيەكى چاكە خۋاز باۋەرى بەخۇداى گەوردە ھەبىت، ۋە خەبات دەكات لەپىناۋى خۇدا، ۋە شەھىدىش دەبى لەپىناۋى خۇداى دلۇقان، ۋەرىگايەكە بۇ پاك بوۋنى بەندەيەكى ئىماندارى دەستپاك، بۇ نىشتە جى بوۋنى خۇى و ھاۋسەرەكەى، ئەگەر ھاتوۋ ھاۋسەرگىرى لەسەر بىنچىنەى عەقل و بىرۋە لەسەر بىناخەى داد پەرۋەرىيەكى دروست دامەزرا، ئەۋا گەلىك كەلك و سوۋدى گىرگى ھەيە ھەندىكىيان باس دەكەين:

۱- ھاۋسەرگىرى سەربەخۇيى بۇ ژن و مىرد دەھىننىتەدى:

كورو كىچ پىش بە ھاۋسەرى بوۋن بەشىكن لەتاكەكانى خىزان و ملكەچى ئەۋان دەبن، بەلام ژيانى كورو كىچ لەكاتى ھاۋسەرگىرىدا گۆرانى بەسەر دادىت، ۋەروخسارىكى نوئى ۋەردەگرىت، ۋەسەربەخۇ بوۋنى بەدەست دەكەۋىت، ۋەلەۋژيانە نوئىيەدا كورو كىچەكە دەبنە ژن

و مىرد، وە پەيكەرئىككى كۆمەلەيتى بچوك دروست دەكەن، وە دەگەنە سەربەخۆ بوون و بەرپرسىيارەتى ھەلدەگرن، وە بۆيان دەبىتتە ئامانچ لەژيان، وە بەرھەمى كارەكەيان لە خىزانە نوپىيەكەيان بەدىار دەكەويت، وە بەرپرسىيارەتى كارگىرى خىزانە نوپىيەكەيان ھەلدەگرن، ھەردووكيان دەبنە بريار ھەرو خاوەندارىيەتى بۆ ياساكانى خىزان و نابنە ملەكەچى كەس، بۆيە ژيانىككى سەربەخۆى نوپى دەست پى دەكەن.

بەلام ئەگەر ھاوسەرگىريەكە بوەژىردەستى خانەوادەكەيان، بزەنە ئەوا ھاوسەرگىريەكەيان لەسەر ھەوا دروست دەبىت، وە بزەنە بەختەوهرى ناچىتتە ئەو مالانە، بەتايىبەتى ئەگەر يەككە لەژن و مىردەكە ئاۋاتى ھەبىت، وەلە ئامانجەكانىشى سەربەخۆ بوون بىت لەژيان.

نومەى حالەتەك:

نومەى خىزانەك كەزۆر پابەندى كورەكەيان دەبن بەتوندترىن شىۋە، وەوا لىك دەدەنەوہ ئەگەر كورەكەيان ژن بەپىنى ئەوا لىيان دەسەنن، وەپاشان لەگەل يەكەم رۆژ لەدىارى كەردنى ھاوسەرەكەى دژايەتى بەبى ھۆ لەنىۋان خانەوادەى كورەكەو كچەكە دەست پى دەكات، وەدەست پى كەردنى ھەندىك گىرو گەرت رەنگە لەيەكەم رۆژى بووكىنى كۆتايى پىبىت، بەلام پىچەوانە لەيەكەم رۆژى بووك گواستەنەو، گىروگەرت و خۆتىھەلقورتاندىن لەھەموو كارو بارەكانى ژيان پەردەسەينى، لەگەل مامەلە كەردنى خراپ لەگەل كچەكەو خزمەكانى بەبىيانوى ئەوہى ئەوان ھاتوون دەست بگرن بەسەر مالەكەياندا، ئەوژيانە بەردەوام نايىت لەنىۋانان بەبى گىروگەرت و ملەلانى، وەبەتايىبەتى كە ئەوان لەيەكە خانوۋ دەژىن، ملەلانى يەكان پەردەسەينى لەنىۋانان تادەگاتە لىك جىابونەوہ كاتىك ئەوان لەيەكەم رۆژەكانى ھاوسەرگىريدان.

بەھەمان شىۋە ئەم جۆرە ھاوسەرگىريە بەسەر نەكەووتوۋى دەگەرتتەوہ، بەھىچ جۆرىك سەربەخۆى نايەتە دى كەوا ئافرەتەكە خەونى پىۋە دەبىنى كە بىتتە خاۋەنى مال و مىرد، وە باۋەرى ۋابوۋ كەدەتۋانى لەگەل خۆى بىبات، ھەستى نەدەكرد كەوا تىروانىنى مىردەكەى

تىروانىنى خىزم ۋە كەسە كەيەتتى بە بەبى خىۋاستى ئەۋ، ۋاھەستى دە كىرد كەۋا تەنھا مىردە كەي
خاۋەنى فەرمانە، نەك دايكى مىردە كەي، ۋە باۋەرى ۋابىۋ ژىيانى ژىن ۋە مىردايەتتى لەگەل
ھەموو فەرمانە كان ۋە ئەركە كاندا خۇشى تىدايە لەگەل سەربە خۇيى بوۋندا.

۲- رابۋاردن ۋە پىشۋو:

مرۆڭ ناتۋانىت بە تەنیا بژىت، ژىيانى تەنیايى ھىچ جۆرە بەختە ۋە رىيەك بەدى ناھىيىت،
پەندىكى مىللى ھەيە دەلىت (بەھەشتى بى خەلگ خۇشى تىانيە) بۆيە مرۆڭ بەردەۋام
دەگەرېت بەدۋاي كەسىك كەباۋەرى پىيىت، ۋە لە دانىشتن ھۆگرى بىت لەگەلىدا، ۋە ھەۋل
دەدات لەگەلى رابۋىرىت. ۋە لە دۋايدا لە پىۋىستىيە كانى سىروشتى مرۆڭ بىرىتى يە لە ھۆگرى ۋە
خۇشەۋىستى ۋە دىلارامى. تەنپاش قورس ۋە خەمبارى يە، ۋە مرۆڭش پىۋىستى بە مرۆڭى
ترەھىيە بۆي بىتتە دەست پاك ۋە چاكە خواز ۋە دىلنەۋايى ۋە دىلۋانى بۆ ئەۋەى ھاورىيەتتى بىكات
ۋە سىكالائى لەلابىكات، ۋە نەپىيە كانى لەلابىكرىتى، ۋە سىۋود ۋە رىگىت لەكەيفىكرىن ۋە
دىلنەۋايى ۋە مېھرىبانى لەگەلى دا، ۋە بەم جۆرە ئارامى ۋە دىلنەۋايى دەست دەكەۋىت، ۋە ئەۋ
پىۋىستى بە ھاورىيەكى دىلۋىزە لىي دىلپايتى، ۋە دۋىستايەتتەكى دىلۋىزى بۆ نىشان دا، ۋە
رژدى نەكات بۆ دەرختىنى خۇشەۋىستى بۆي.

ۋە چاكتىن كەس دەكرىت لى دىلپايتى ۋە ئەۋ پىداۋىستىيە سىروشتىيەت بۆ جى بەجى بىكات
ھاسەرە، ئافرەت بىت يان پىاۋ، ۋە ھەموو ھاورىيەتتى ۋە خۇشەۋىستى شىتىكى كاتى ۋە
سىنوردارە تەنپا ھاورىيەتتى ۋە خۇشەۋىستى نىۋان ژىن ۋە مىرد، ئەۋ بەردەۋام ۋە بى سىنورە. چۈنكە
ئەۋان دەبنە يەك ۋە يەك ئامانچى ھابەشىان ھەيە، ھەريەكەۋ پىۋىستى بەۋى تىرپانە لە ھەموو
كەس زىاتىر، ئارامى ۋە دىلنەۋايى دىتە دى بەھۋى ھاسەرگىرى دروست ھەتا خۋاي گەۋرە
لەئايەتە كانى قورئانى پىرۋز ئىشارەتتى پىداۋە.

ۋە لەبەر ئەۋەيە سۈدە كانى ھاسەرگىرى دروست ۋە بىنەرەتتى دەگەرېتتەۋە بۆ ھۆگرى ۋە

ههست کردن به نارامی له گهڵ هاوبهشی ژیان، وه ناکریت ئه و سوودهش بهیتهدی تهنها نه گهر ههلبژێردراوه که دروست و ریکهوتن بیت له گهڵ که سایه تیه کی بی هاوتاو به خواستی خۆی، وه هاو ده می بیت له هاوبهشی ژیان، به لām نه گهر ههلبژێردراوه که ی بۆ رازی کردنی خه لک بیت، یان خۆی وادیار بخت که ئه و کچی فلان که س و فیسار که سی هیناوه، یان خیزانه که ی به ناو بانگه و..... کچی فلانه..... به بی بوونی هیچ خاسیه تیکی هاوبهش له نیوانیان، بزانه رابواردن و رووخۆشی هیچ بایه خیکی نیه له گهڵ ئه م جوړه هاوسه رگرییه.

به لām نه گهر ههلبژێردراوه که وه ههلبژێردراوی دۆست بیت بۆ ژیان له سهر هه مان خاسیهت و خواستی خۆی، بزانه ئه وه ده بیته دۆستیکی راستی، وه هاوریته ده بی و هاوده مت ده بی له ته نیایی ژیان و شته بایه خداره کان و ئه رکه کان، وه هاوشانت ده بی له کاتی ته نگانه و خۆشیدا وه هه موو کات هه ولده دات بۆ رابواردن له گه لت و پاراستنی ههست و وێژدانت.

۳- پاراستنی داوین پاکي:

زۆریه ی گيرو گرفته کان که رووده دن له کۆمه لگاده گهرینه وه بۆ گيرو گرتی ئاره زومه ندیتی له وانه ده ستریزی سیکی یان دزیکردن بۆ ده سته که ورتنی پاره، یان هه ندیکی تر له چاو چنۆکی مرۆڤ و چاوتیبرینی، وه پاشان هاوسه رگری واده کات بۆ تیرکردنی ئاره زوو ده کانی مرۆڤ نه مهش له هه موو ئاره زوو ده کان له پیشتره بۆی، وه به هۆی هاوسه رگری مرۆڤ تیر ده بیته له کرداری سیکی، وه نه مهش له به هیترین ئاره ووه کانی مرۆڤه، ئه و کردارهش تیر ده کریت به ریگای سروشتی، وه له هه مان کاتدا مرۆڤ له تاوان ده پاریزی.

وه نه مهش پیغه مه بهر دروودی خوی له سه ری رامان ده سپیری، وه ده فه رمووی: ﴿من استطاع الباءة فليتزوج، فانه اعرض للبصر، واحصن للخرج، ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له وجاء﴾ رواه البخاري. (هه رکه سی توانی بگه ریته وه باژن بهیته، چونکه چاو ده پاریزی و دایده پۆشی، وه داوین پاکي ده پاریزی، وه هه رکه سیك نه ی توانی پیویسته به رۆژووبیت چونکه

ئەۋد بۇ ئەۋ شەكۈمەندىيە).

ۋەبەم شىۋەيە ئىسلامىيەت لىپەنەي تىرگەردىنى ئەم ئارەزوۋە سىڭىسىيە بەخشىن ۋە پاداشت دەداتەۋد، بەماناي سوۋدو كەلگ ۋەرگەردىن لەدۇنياۋ سوۋدو ۋەرگەردىن لەدۇارۇژ، ئەمەش لەفەر مۇدەيەكى پىغەمبەر درۋودى خۇاي لەسەربى لەبۇدە ر (رەزاي خۇاي لەسەربىت) ھاتوۋە: (وفي بضع أحدكم صدقة)، (لەكاتى ھەر سەر جىيى كەردىنك لە ئىۋە چاكەيەك دەنوسرى). ۋوتيان: ئەي پىغەمبەر خۇدا، دەكرى يەكك لەئىمە ئارە زوۋەكانى خۇي دابىركىنى ۋە پاداشتىشى بۇ بنوسرى؟ قال: (أرأيتم لو وضعها في حرام أكان عليه فيها وزر؟ فكذلك إذا وضعها في الحلال كان له أجر) (رواه المسلم). فەر مۇۋى: (نايا ئىۋە نابىنن ئەگەر ئەم ئاۋە بىركىتە شۇيىنى ھەرام گوناھىكى بۇدەنوسرى؟ يەھەمان شىۋە ئەگەر بىركىتە شۇيىنى ھەلال چاكەيەكى بۇ دەنوسرى).

ۋە لەچاكەكانى ئىسلام لەسەرمان لەھەمۇۋ كاتىك پاداشتىكى دانائە مادام ئاراستەكراۋە لەرىنگاي خۇاي گەۋرە، تاكو كاتەكانى رابواردىنى تايىبەت بەپىياۋ لەگەل خىزانەكەي چاكەۋ خىرو پاداشت دەست دەكەۋىت بەرامبەر بەۋەش تاۋانىكت بۇ دەنوسرى ئەگەر لەخراپە بەكار بەيىنرىت.

تېيىنىيەكى گرنگ:

پىياۋ داۋىن پىس تاكو سوۋد بېيىت لەم پاداشتە لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى سىڭىسى، لەبەر ئەۋدى بۇ داۋىن پىس ئەم پەيۋەنيە سىڭىسە دەرازىتەۋە لەشتى تاۋان، ۋەخۇي جوان دەكات لەگەل ھەركەسى بۇ ئەم كەردارە ناشرىنە، ۋە شەيتانىش لەگەل ھەردوۋىكىان دەبىت، ئەم پەيۋەنديەش لەيەكەم ساتەكانى ئارەزوۋ ۋە دل تىچون روۋدەدات كەھىچ جىاۋازى نىە لەگەل ئارەزوۋەكانى ئازەلەن، ۋە پاش كۆتايى ھاتنى ئەم كەردارە تاۋانكار ھەست بەم گوناھە دەكات بەھەستىكى تاۋان ۋە پەشيمان بوۋنەۋە، ئەۋەش ئەگەر تاۋانكار تۈزىك ۋەيژدانى

لەلامايىت، ۋە ئەگەر تۈانى لەم جۆرە تاۋانە بگەرئىتە ۋە ئەۋا سەرکەۋتۈۋ دەيىت، ۋە ئەگەر ھەۋلى دا ئەم کردارنە زياتر لە جارىك دووبارە بکاتە ۋە ئەۋا ويژدانە كەي دەمريت، ۋە لەم كاتەشدا تەنھا ھەۋەس و ئارەزوۋ بىر يار دەدات، بەشىنەيى لەسوارچاكي مەرۋايەتى دوۋردە كەۋىتە ۋە، ۋە لەم خالەدا دياركەۋت ھاۋسەر گىرى بۆ ئەۋە ھاتۋە مەرۋى بپاريزىت بۆ مەرۋايەتتە كەي، ۋە لەھەمان كاتدا ئارەزوۋى خۆى تىردە كات بەبى زيان يان زەرەر گەياندن.

۴- مىندال بون و زۆر بونى نەۋە:

مال و مىندال رازاندنەۋەي ژيانى دونيان، ۋە بۆ يە لەسۋدە كانى ھاۋسەرگىرى بەرز دەگەرئىتە ۋە بۆ بونى مىندال و مانەۋەي ۋە چەي ئادەمى، ۋە لە ھەمان كاتدا خشلىكە لەخشلە كانى ژيانى دونيا، ۋە بونى مىندال چاك بونى كاريكى چاكە بۆ دايك و باوك دەيىتە ھۆى بەختە ۋە ريان لە دونياۋ قىامەت، ۋە مىندال بۆ دايك و باوك دلئىيى و ئامانجە، ژيان دەيىتە خۆش گۈزەرانى و ھوجۆل و رازاۋەيى، ۋە مىنداللىش برىتى يە لە بەرھەمە كانى ھاۋسەرگىرى، ۋە بۆيە لەھەدىسە كان باسكراۋە كەزۆر بونى نەۋە يەككە لە ئامانجە كانى ھاۋسەرئىتى، پىغەمبەر درۋودى خۋاي لەسەرىي دەفەرۋىت (تزوجوا الودود الولود، فانى مكاثر بكم الامم) رواه أبوداود.

ۋاتە: (ھاۋسەرگىرى بکەن لەگەل ئافرەتى خۆش رەفتارۋ بەسك وزا، ۋەمەن راتان دەسپىرم بەزۆر بونى نەۋەي چاك لەنىۋ مىللەتاندا).

۵- ھاۋكارى كەردن لەسەرچاكە ۋە لەخۋاترسان:

ژيان كورته ۋە پاشان دەيىتە مردن و نەمان، ۋە ژيانلىش جىگاي تاقى كەردنەۋە كارە، ئەۋ كارەش پىۋىستى بە ھاۋكارى كەردن ھەيە لەسەر چاكە و ترسان لەخۋاۋ كارى چاك، ۋە پىرۋژدى ھاۋسەرگىرى دەگەرئىتە ۋە بەفرياد رەسى لەسەر چاكە و ترسان ئەۋ ھاۋسەرىيە كەرىككەۋت بە ھاۋبەشى ژيانى چاك و ئىماندار ۋە بەدلى ئەۋ بىت، ۋە ئەۋ سود ۋە رگريت لەھاندانى بۆ ھەزو

ئارەزو، ۋە رېئىمىيى كىردى ۋە ھاورىيەتى كىردى بۇ راسپاردنى فەرمانەكانى، ۋەداۋاى يارمەتى دەكات ھاۋكارى بىكات لەرىز گرتن ۋە كىردى كارە چاكەكان، ۋە رۇيشتن بەردە لای خۋاى دلۇقان، ۋە بۇيە ھاۋسەرى ئىماندارو چاكە خۋاى يەككە لە نىعمەتەكانى خۋاى مىھربان كەۋامرۇڧ لى ى سوۋدەمەند دەبىت لەدۇنياۋ دۋارۇڧ.

سوۋدەكانى ھاۋسەرگىرى بۇ كۆمەلگا

كۆمەلگا تەنھا بىرىتى يە لە كۆمەللىك خىزان ۋە كەسەكان، ۋە ئەگەر كەسەكە چاك بوو خىزانەكەش چاك دەبىت، ۋە ئەگەر خىزانەكەش چاك بوو كۆمەلگايەكەش چاك دەبىت، بۇ ئەۋەى كۆمەلگا بەرزىترىن پلەكانى سەقامگىرى بەدەست بەيىنى پىۋىستە كەسەكان لە پەيۋەندىەكى خىزانى باشداين، ۋە لەۋ پەيۋەندىە پىرۋزانەش ھاۋسەرگىرىيە، بۇيە ھاۋسەرگىرى ۋە پىكەيىنانى خىزان فەرمانىكى پىداۋىستىيە بۇ سەلامەتى ۋە ئاسايشى كۆمەلگا، ھەرچەندە گەنجان لەكارىكى گونجاۋ ژن دەھىنن ۋە دەبەستىنەۋە بە خىزان، ۋادەكات گەندەلى ۋە لەخۇبايى بوون ۋە كۈشتن ۋە دزى ۋە تاۋان كەم بىتەۋە، ۋە دەستىرۋىژى ۋە لادان ۋە نەبوۋنى ئاسايش ۋە خۇكۈشتن ۋە خۇ بىتەۋش كىردن ئەمانە سەرژمىرىيەكان دىاريان كىردۋە كە زۇر بەى ئەم كارانەى كەروودەدەن لەۋ كەسانەن كەبىتەش لەبوۋنى خىزان ۋە باۋەشە گەرمەكان.

ۋە بۇيە ھاۋسەرگىرى بۇ پىرۋزە گىزىگەكان دەگەرىتەۋە بۇ بىيات نانى كەسايەتى ۋە كۆمەلگا، ۋە ھىنانەكايەى خۇشەۋىستى ۋە دلارامى بەزەيى بۇ تاكەكەس، ۋە ھىنانەدى زۇر بوۋنى ۋەچە، بۇ پاراستنى كۆمەلگا، ۋە ئەم پىرۋزەيەش سوۋدو كەللى زۇرى ھەيە. ۋە بۇ ئەۋەى خەللك باشتىن سوۋد بىننىتەدى لەھاۋسەر گىرىدا، دەبىت بزانىت چۇن بەختەۋەدى بەدەست دەھىننىت لەھەموو قۇناغىك لەقۇناغەكانى؟ ئەمەش لەۋەرزەكانى دادى نىشان دەكرى، بەلام پىش گۈاستنەۋەت بۇ ۋەرزى داھاتو پىۋىستە لەسەرت ئامانجەكەت لەھاۋسەرگىرىدا جىگىر بىكەيت، ۋە لەم خشتەيەدا بىنوسەۋە:

نَما نَجہ کَانِم لہ ہاوسہ رگریدا

له دواړو ژ	ناما نجه کانم له دونيا

بہ کورتی :

ئىسلام دىنىكى تەۋا وپوختە بۆ ھەموو بارەكانى ژيان، ۋە ئىسلامىش ھاتو ېۆ ئەۋەى خەك لە تارىكى دەربېنىت بۆ روناكى، ئىسلام تەنھا بۆ ئەۋە ھاتوۋە تاكو بېتە رەھىم و بەزەبى بۆ ھەموو جىھان، ۋە دواىى ئىسلام بىچىنەو بناغەى دارشتوۋە كە ھاوسەر گىرى لەسەرى بىات نراۋە، ۋە بۆ ھاوسەرگىرىش سىۋودى زۆرى ۋەك خۆشەوىستى و دلنەواىى و مېھرەبانى داناۋە، ۋە مەۋقېش خۆى ژيانى پرىەتى لە بەختەۋەرى راستەقىنە.

پاشان ھەمبەو زانستە مەزھابە تەبە ھەتەن ئەم چەمکەیان سەلمانە کەوا ئارەزووی مەزھەبە
لە تەبەکردنی پەیداویستەکان و ھەنەنەدی ئارامی لەخودی خۆی وەلە کۆمەلگاکەیی، وەلەم
چەمکانەیی کەوا لێکۆلینەوہ لەسەر کراوہ بەفراوانی دیاردەیی خۆشەویستەیی، وە ئایا
خۆشەویستی کۆلۆئەییان بەختەوہری وە رون بۆتەوہ خۆشەویستی ئەگەر ھاوسەرگیریە کەیی
لەسەر ھەتەو تەوانا پەیک ھات ئەوا بەختەوہریە وە ئەمەش لەسوودەکانی ھاوسەرگیری مەزن. وە
ھەندەیک سودی تەبەشی ھەبە وەک:

۱- سەرىھ خۆ بوون.

۲- لیبورد ہی ژن و میڈر۔

۳- رایواردن و یشوو.

۴-مندالېيون و زور بوونی وهچه.

۵- ھاۋكارى كىردن لەسەر چاكە و ترسان لەخوا.

۶- لەگەل ھەندىك سوۋدى تر بۇ كۆمەلگا بەشىۋەدەكى گشتى.

خۆت تاقى بىكەرەۋە:

ئەۋەدى دىت كۆمەللىك رىنماين پىۋىستە لەسەر خۆت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى ئەگەر لەسەرى رىككەۋەتتەۋى ئەۋا نىشانەى (بەللى) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابىنى، ۋە ئەگەر ھاتتو لە ھەلېژىر دراۋەكەت پا را بوۋىت نىشانەى (ھەندى جار) لەژىرى دابىنى، ۋە ئەگەر رىكەۋەتتەۋە ھەلېژىر نىشانەى (نەخىر) لەژىر ھەلېژىر دراۋەكە دابىنى.

ز	رىنماينى	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	نامانچىكى جىگىر دادەنىم لەھەمو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋەكانى ژيانم.			
۲	كارە پىشەكىيە كانم لەژيان رىك دەخەم.			
۳	پىلاننىك دادەنىم بۇ رىكحستنى كاروبارەكانى ژيانم.			
۴	ھەست دەكەم من لە قۇناغەكانى ژيانم خۇش گوزەرانى و سەرکەۋەتن بەدەدەھىنم.			
۵	نامانچەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۶	تەدەكۆشم بۇ زۆر كىردنى پىداۋىستىيە كانم بۇ ھاۋسەرگىرى.			
۷	سودەكانى ھاۋسەرگىرى باش دەزانم.			
۸	ھىۋادارم شانسم ھەبىت بە ئافرەتلىكى رىك و پىك.			

هه لسه نگاندن:

ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامي (به لێ) بوو ئه وا دوو پله به ده دست ده هیئنی، وه
ئه گهر هاتوو هه لبه ژێرد راوه کهت به وه لامي (هه ندیک جار) بوو ئه وا یه ک پله به ده دست ده هیئنی،
وه ئه گهر هاتوو وه لامي هه لبه ژێرد راوه کهت (نه خیر) بیئت ئه وا هیچ شتیک به ده دست ناهیئیت.
وه ده کریت خۆت هه لسه نگیتنی وه ک ئه مەمی خواره وه:

پله	جۆر
له سفر - ٤ پله	تۆ ئاماغه کانت باش جیگیر ناکمی، وه نازانی چون پیش ده کهوی له سه ر کاره گرنگه کان.
له ٥ - ٨ پله	تۆ له سه ر یه که مین ریگای به خته وه ریت له گه ل یه که م هه نگاو له ژیان هاوسه رگیری، پیویستت به زانیاری زیاتره
له ٨ - ١٢ پله	تۆ له سه ر ریگاده رۆیت، به لام هیشتا کۆسپ هه یه له قوناغی جیگیر کردنی ئاماغه کان له هاوسه رگیری.
له ١٢ - ١٦ پله	تۆشایانی ئه وه ی هه نگاو به او یژی له سه ر ریگای به ختیاری هاوسه رگیری وه پیویسته له سه ر به ده رده وام بیئت، وه گواستنه وه بۆ هه نگاو یکی تر

به‌شی دووهم

هه‌ئېژاردنی هاوسه‌رو ماوه‌ی خوازیښنی کردن

- خوڼاماده‌کردن.

- ووریایی له‌م قوڼاغه‌دا به‌خته‌وه‌ری به‌ده‌ست ده‌یښی:

یه‌که‌م: هه‌ئېژاردنی هاوبه‌شی ژیان.

دووهم: راستیتي له‌ماره‌کردن ئاهه‌نگه‌کانی بووک گواستنه‌وه و

دیارییه‌کان.

سی‌یه‌م: دووری له‌خزم له‌هه‌ئېژاردنی هه‌وسه‌ر.

چوارهم: سوور بوون له‌سه‌ر په‌یوه‌ندی چاک له‌و ماوه‌یه‌دا که‌ پېچه‌وانه‌ی

شهرع نه‌بیت.

پینجهم: راشکاوی به‌هه‌مووشتیک بو‌لایه‌نی تر له‌و ماوه‌یه‌دا.

-گرییه‌ست

هه‌ئوه‌سته‌یه‌ک له‌گه‌ل خود پېش ژن هینان.

-په‌یوه‌ندی نیوان گرییه‌ست وشه‌وی بووکیښی.

-په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئېژاردن بو‌ئافره‌ت و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

-په‌یوه‌ندی نیوان هه‌ئېژاردن بو‌پیاو و به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌رگیری.

-پوخته.

-خوت تاقی بکه‌وه.

- خۇ نامادە كردن :

ماۋەى خوازىيىنى كردن ماۋەيەكى گىرنگە لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەرگىرى، ۋە سەرەتاۋ بىنچىنەكەى دەگەرپتەۋە بۆ ئەۋ كەسەى كەپپىشتەر ژيانى ھاۋسەرگىرى لەسەر بىيات ناۋە، ۋە ماۋەى خوازىيىنىش ماۋەى يەكتىرناسىن و رىككەۋتن و نىزىك بوۋنەۋەيە، ۋە بۆ ئەۋەى ئەۋ ماۋەيە نىيەت و مەبەستىكى باش پىك بىت بۆ بەختەۋەرى ھاۋسەر گىرى، ۋە دوور كەۋتنەۋە بەپىيى توانا لە گىرو گىرتهكان كە بايەخدارن لەژيان.

- وورپايى لەم قۇناغەدا بەختەۋەرى بەدەست دەھىنى :

بۆ ھەموو قۇناغىك كارى گىرنگ ۋە ئەرك و وورپايى ھەيە پىي وىستە گىرنگيان پىي بدريت ھەر كەس دەيەۋىت بەختەۋەرى لە ژيانىدا بەدەست بەھىنى، ۋە لە نامۆزگارىيە گىرنگەكان بۆ داھاتوو لەسەر ئەم قۇناغەى خوارەۋەيە :

يەكەم : ھەلبىزاردنى ھاۋسەشى ژيان :

خۇ نامادە كردن بۆ ژيانى ھاۋسەرگىرى سەر كەۋتوو دەست پىي دەكەت لەگەل يەكەمىن ھەنگاۋ، ئەۋىش ھەلبىزاردنى ھاۋسەرە، ۋە لىرە گەنج خۇي دەپپىتتەۋە لەشلەژان و بەتەنگەۋەھاتن چونكە لە بەختەۋەريەكى راستەقىنە دەۋىت، ۋە ۋا بىر دەكاتەۋە كە ئەۋ لەمالى ھاۋسەريەتيە، ۋە لەخەيالىي نوستن و دالغەلىدان دەۋىت لەگەل كچە خەيالىيەكەى، ۋە ھەردەم ۋاى بەبىر دادىت زۆرىك لەۋ خاسىيەتەنەى كەتومىدەۋازە ھەبىت لەۋەى كەلەگەلى دا دەمىيىتتەۋە، ۋەشپىزەيى رۆژانىيىكى زۆر بەخەيال لەگەلىدا دەۋىت، ۋە ماناي جوانى راستەقىنە نازانى، يان نازانىت بەختەۋەرى راستەقىنە لەكۆيدادەبىت. ۋە ھەندىكى تىر بىرو باۋەرى ۋايە كە بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى لەزۆرى سامان دايە، ۋەبەدەست ھىنانى سامان بەرىگايەكى سانا

به بی ماندوو بوون و هیلاکی یان کۆشش کردن له ژیان، وه ده گهریت به دوای ئافره تیکی دهوله مه ند چونکه وابیر ده کاته وه که ژیان له گهل به خته وه ری و دلنیا بی و دواررۆژیک بیقه دار به ده ست ده هیئی. وه هه ندیک تر کهوا له قوولایی هه ستیان دایه که خزمایه تی کردن له گهل خاوه نی بنه ماله و وه چا حزاده ئه وه ی بیهوئ له دونیادا به ده ست ده کهوئ، که چی نه و نازانی که چ کاره ساتیک خوی شار دۆته وه وه دوا رۆژیش چۆن خوی په نهان کردوه.

وه ئیستا پاش نه و هه موو هه لبرێژدراره جوړاو جوړانه، کامه یه هلبژێردراوی راست و دروست کهوا ئه وه ی بیهوئ له به خته وه ری هاوسهر گیری به ده ستی ده هیئی؟ ئایا هیچ به لگه یه که له سه ر نه مه هیه؟ پیغه مبه ری ئیسلام درودی خوی لی بیته له هه دیسیکی پیروژ نامۆزگار یان ده کات ده فره مووی: (تنکح المرأة لأربع: لحسبها ومالها وجمالها ودينها، فاطمرف بذات الدین تربت یداک) (رواه البخاری). (ئافره ت داخواری ده کریت له بهر چوار شت: بۆ وه چه خزادیه که ی وه سامان وه دهوله مه ندیه که ی، جوانیه که ی وه ئایینه که ی، جاپنگی خۆت له ئاینه که گیرکه ده سه کانت به پیته و به ره که ت ده بی).

وه لیره دا پیغه مه ر درودی خوی له سه ربی بۆمان رونده کاته وه هه لبرێژاردنیک تر زۆر له گه نجان به ناگادی نییته وه، بریتییه هه لبرێژاردن له سه ر بنچینه ی ئاین و خوره وشته، ئه وه ش ئاراسته یه بۆ نه و گه نجانیه که به دوای هاوسه ردا ده گهریت، هیه داواده کات خاوه نی مال و سامان و جوان بیته، یان شتی تر، وه ئاین له بیر ده کات، وه له دواررۆژی نه ودا ئافره تیک پیوه ست به بیرو باوه ری ئاین دانیه، کهوا له خوی گه وره ده ترسیته له کاتی سه ودا کردنی له گهل میرده که ی و تاکه کانی خیرانی وه زیانیان پی ناگه یه نیته، وه ده بیته هاوسه ربیک چاک بۆی وه چاودیری ده بیته له کاره ساته کانی ژیان.

وه عومه ری کوری خهتابیش رهزای خوی له سه ربی ده فره موویت: ئافره تان سی جورن: ناسک، داوین پاک، موسلمان، خانه واده که ی داده مه زریتی له خواردن و گوزه ران، ژیان و گوزه ران دیارناکات له سه ر خانه واده که ی، وه هه ندیک نازووقه و خه زینه ن بۆ مندال، وه سی

یه میان تووندوتیژو بهرق و کینهن وهك ئەسپیی وان خوای گهوره ده یخاته گهردنی ئەو بهندهیهی که خۆی دهیهوئیت. وهبۆیه یه کهمین ههنگاوی هاوسه رگری سهرکه وتوو بریتی یه له چۆنیهتی دهستیشانکردنی هاوسه ری ژیان، که ههنگاویکی گرنکه له سهره تای ریگا بۆ پیکهینانی مالتیکی ئارام، بۆیه پیویستی به له سه رخویی ههیه نهك په له کردن، وه وه رگرتنی کاتیکی پیویست بۆ بیرکردنه وه، وه ئەگه ر بریارت دا خیزانیک و مالتیکی هاوسه ریتی به خته وه ره له گه ل شه ریکی ژیا نیت پیک بهینیت بگه ری به دووای ئافره تیکی خوره وشت به رزو ئاقل و هیمن، ئەم زانیاریانه شت بۆ ته واو ده بیئت له کاتی زانینی خوره وشتی بنه ماله که وه پوره کانی وه خوشکه کانی، زۆریه ی جار ده کریت خوره وشت وهك یهك بن له نیوان تاکه کانی یهك خیزان، به لām ناتوانی ئافره ته که بناسیت ئایا خراپه یان خوره وشتی باشه ته نها پاش هاوسه ریتی، وه له وانه شه ئافره تی خراپ نه بیئت له وه ی که باسکراوه له فه لسه فه ی داوود: (ئافره تی خراپ وه کو توژی راوچی وایه کهس لی ی ده رباز نا بت ته نها ئەو که سه ی خوای لی رازی بیئت).

به لām به نیسبه ت بۆ جوانی روخساری ده ره وه ی ئەمه شتیکی بنه ره تی نیه بۆ هاوسه رگری، یان زۆر سه ره کی نیه له به ده ست هیسانی به خته وه ری هاوسه رگری، وه سه ره که وتنی ژیا نی هاوسه رگری پشت نابه ستی ته نها به جوانی هاوسه ره که، له هه مووی باشتر ده ستیشان کردنی مام ناوه ندیهك له جوانی و سه لامه تی له نه خو شی و هه ر که موو کووریهك به پی ی توانا، وه سه لامه تی هه ر کو سپ و ته گه ره یهك ببیته هۆی قه ده غه کردنی مندالبوون له دووایدا، بۆ زانی ن مندالبوون ده رامه تی که له لایه ن خوای په روه دگا ره وه ده ی داته ئەو که سه ی که ئەو بیه وئیت. وه ئەوه ش که پیغه مبه رمان درودی خوای له سه ریبت که ئەنه س ریوایه تی کردووه ری نایمان ده کات و ده فهرموئیت: پیغه مبه ر درودی خوای له سه ریبت فهرمان ده کات به ژن هی تان و شوو کردن، وه زۆر به توندی شوونه کردن ره ت ده کاته وه.

وه له بنچینه سه ره که یه کانی هاوسه رگری سه ره که وتوو هه لبژاردنی ئافره تی خاوه ن ره سه نایه تی و بنه ماله یی و به خشنده بیئت بۆ میرده که ی تاوه کو شانازی به سه ریانه کاو، خۆی

بەگەۋرەتر لەو نەزانىت، يان عەببىي لى نەگىت بە ھۆيەي كە لە بنەمالەيەكى بەخشنە نىيە،
 ۋە دەبىت لە تەمەنىش نىك بىت لى ي، باشتراۋايە تەمەنى پىاۋ گەۋرە تىت لە تەمەنى
 ئافرەتەكە لە نىۋان چوار تا دەسال، ۋە پىۋىستە ئافرەتەكەش كارى ناۋمال باش بزانىت و
 دەست بلاۋ ۋە گوزەران نەبىت، چۈنكە ئافرەتى خۇشگوزەران ناچىتە مەتبەخ ۋە ھەلئاسى
 بەكارو بارى ناۋمال، لەۋانەيە گىرو گىرۋ رۋىدات لە كاتىكدا پىاۋەكە نەتوانىت خزمەتكار
 بە كرى بگىت.

پىۋىستە پىاۋ پىداگىرى بىكەت لەسەر دەست نىشان كىرى ئافرەتەكى رۆشنىر
 لەزانستەكەي ۋە لە رەۋشتەكەي، ۋە نەزان ۋە كەم زان ھەلئەس ۋە كەوتىيان باش نىت لەزۆرەي
 كارەكاندا، ۋە ناتوانىت مىندالەكانى ۋە كۈيەك پەروەردە بىكەت، ۋە ناتوانىت يارمەتەيان بىدات
 لەكارۋانى ژيانى قوتانجانە ۋە رۆشنىرىيان، بەپىچەۋانەۋە ئەم خىزانە ناچىگىر ۋە ئىفلىچ دەبىت،
 چۈنكە لەسەر رىرەۋىكى نەزانە ھۈكەم لەسەر كارو بارەكان دەكرىت، ۋە ئافرەتەكەش دەبىتە
 دۈژمى پىاۋەكە مىندالەكان، ۋە ئافرەتەكە ھىچ رۆشنىرىيەكى گىشتى ۋە تايىبەتى نەبىت لە
 چۈنىيەتى مامەلە كىرەن لەگەل پىاۋەكەي يان خەلگى تر، ۋە ھەروەھا ھىچ سەلىقەيەكى نەبىت
 لەزانىنى تايىبە تەندىيەكانى مىندالەكان، ۋە چۈن تىيان دەگەيەنى ۋە كىشەكانىيان بۆ چارەسەر
 دەكەت؟

ۋە لەسەر داۋاكارىش پىۋىستە بەدۋاي ئافرەتەكە بگەرىت رىز لەژيانى ھاۋسەرگىرى
 بىت، ۋە ناۋدەرىت بەھاۋكارى ۋە لىبوردەيى ۋە رەزىبون، ئەمەش لە نىشانەكانى بەختەۋەريە،
 ۋە بەختەۋەرى خىزانىش بىرىتى يە لە رازى بوۋنى قەدەرى خۇداي مىھەربان بۆ بەندەكانى، ۋە
 لىبوردەبىت بەرامبەر ئەۋكەسەي لەژىردەستەدان، ۋە ئارام گىرتىش لەسەر نەھامەتى.

تېيىنپەكى گرنىگ:

ئەوھى دەگەرئىت يان داوا دەكەت بۆ ھاوسەرگىرى پىيويستە بزانىت كە دەستكەوتن لەسەر ھاوبەشى ژيانىكى غونەيى لەسەر ھەمووشتىك قورس و گرانە، ھىچ مرؤفئىك نىيە لەھەموو بوارەكان ھاوتاو بى كەموو كورى بىت جگە لە پىغەمبەردروودى خوای لەسەرئىت، بەلام ھاوسەرگىرى سەر كەوتوو ئەوھى كە سوود وەر بگىرت لە پىكگەيشتن و رىكەوتن لەنيوان ژن و ميژد، وە دادپەرودەرى لە پەيوەندى ھاوسەرئىتى، لەوانەش باش مامەلە كەردن، وە دەر خستنى خۆشەويستى لەنيوان ھەردوولا.

نامۆزگارى:

با دوور كەوينەوھ لەسەر ھەلبژاردنى غونەيى، چەندىك لەگەنجان ھەروا دەگەرئىن بەدوای ھاوسەرى غونەيى لەھەمووشتىك تاكو تەمەنيان بەسەر دەچىت و دەچنە ساللەوھەوا خۆيان دەبينەوھ كە ناتوانن ببەنە شاينى ئەوھى ھاوسەر بدۆزنەوھ، وە كاتىك ويستيان دەست ھەلگەرن لە ھەندىك سيفات ئەوكاتەى بۆى دەگەران ئەمجارە دەبينن رەتكەردنەوھ كە لەلايەنى ترەوھ دەبىت، چونكە لەگەل چۆنە ساللەوھ گونجاو نايىت بۆيان، وەلە دواييدا ديارى بكەو خاوەن چاكەبەو پشت بەخوابەستەو دەستنيشان بكە، وەبزانە مادام تۆ مەبەستت چاكەيە باش بزانى كەخوای دلۆقان پشت و پەنات دەبىت ورى راست پيشان دەدات.

دووھم: راستستىيتى لەمارەكەردنەكان و ناھەنگى بووك گواستەنەوھكان و ديارىيەكان:

داب و نەرىتە بۆ ماوھەكان لەھاوسەرگىرى و مارەكەردنەكان و ديارىيەكان يەككىن لەكارەكانى يارمەتيدەر لەسەر تىكچونى ژيانى ژن و ميژد لەكاتەكانى دواييدا بەدياردەكەوى، يان ھەر نەبى لەو كارانەيە كەوا رووناكى بەختەوھەرى لىل دەكەت، بارگرانى

کردنی سهر شانی پیاو به ماره کردنی له راده به دهرو ئاههنگی بووک گواستنه وهی هیلاک له نرخه تیچونی پاره ته نهها به که ساسی و خهم و ماندوو بوون ده گهریته وه بۆ سهر ژیانیه ژن و میردایه تی، بۆیه ده بیته ماره کردن و ئاههنگ گیرانه که یه ک بگرنه وه له گهل باری سهر شانی پیاو که گونجایی، تاوه کو هیوور کردنه وهی دهروونی به دهست ده هیئن، وه هۆشی پشوویک بدات، وه دلشی دلیابیته، تاوه کو پیشوازی ژیانیکی به خته وه رانه بکات به فهرحنایی و هه وهس و ئارامی و ره زابوون.

وه ههروه ها ته مهشیان هاوشیویه له سهر تهو دیارییه که له ئاههنگی بووک گواستنه وه و بۆنه کاندایه که له پیش و دوایدا ده کریت، وا پتویسته به گویرهی داهاتی پیاو که بیته، نه وهش له بهر ژه وهندی ئافره ته که دایه نی یه که زۆر پیدابگیری و داوای شتی گرانبه هاو زیاتر له توانای پیاو که دایته که زروفه که ی بواری تهو شتانهی تیا نه بیته، داوا کردنی شتی زیاتر سهره تای ریگای ده چوونه له به خته وه ری خیزان که له دوایدا ده رده که ویته، چونکه هه لویستی نه ریئی ده نیشت که له سهره تای یه کترناسین.

مارهیی له ئیسلامدا:

مارهیی: بریتی یه له وهی که ده دریته ئافره ته بۆ سهر فرازی و پیکه وه ژیان له نیتوانیان، وه بریاره کانی واجبه، خوای گه وره ده فرمووی: ﴿وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً﴾. (النساء: ۴) (ئیه مارهیی یه کان بده نه ئافره ته کان وه ک ریز لیئان و بیرویاوهر) وه پیغه مبه ردرودی خوای له سهر بۆ ده فرموویته: (التمس ولو خاتما من حديد) (رواه البخاری). (داوای مارهیی بکه نه گهر ته لقه یه کیش بیته له ئاسن).

حوکه کانی مارهی:

له حوکه کانی مارهی ته مانهی خواره وهیه:

۱- وا باشتره له سهری سووک بکهی یان که می بکهیته وه، بۆیه پیغه مبهه دروودی خوای له سهری ده فهرموویت: (أعظم النساء بركة أيسرهن منونة) رواه أحمد. (بهترین ئافرهتی پرخیڕ ئهو ئافرهتهیه مارهی و داواکاریه که می که مترو سانترییت).

۲- ناولینانه کهی داده نریت له گرێبهسته که دا.

۳- په له کردنه کهی داده نریت له گهل گرێبهسته، وه دواکه وتنه وه کهی راست ده کریتسه وه یان هه ندیکی دوا ده که ویت بۆ دواپی.

سی یهه: دووری له خزمایه تی له هه لباردنی هاوسهر:

له رینماییه کانی ئیسلامی کارامه له هه لباردنی هاوسهر په سندرکردنی هاوسهری بیانی له سهه ئافره تی خانه واده و خزمایه تی، سوور بوون له سهه منداڵ بوون، وه دهسته بهری بۆ سه لامه تی به ده نی، هاوسهره که له نه خۆشیه کاریگهره کان و ناته واوی بۆ ماوه ییه کان، وه فراوانی بۆ باز نه ی که تر ناسین، وه زیاد بوونی په یه ونه دیه کۆمه لایه تیه کان. وه بۆیه پیغه مبهه دروودی خوای له سه ربییت ئاگادارمان ده کاته وه له هاوسهرگیری کردن له گهل خزم و خۆش دا، وه له ئاگادار کردنه وه کانیشی ده فهرموویت: (لاتنکحوا القراة، فان الولد خلق ضاویاً)، و قوله (اغتربوا ولا تضوا). ده فهرموویت (ئافره تی خزم ماره مه کهن، چونکه منداڵه که به له پرو لاوازی له دایک ده بی) وه ده فهرمویت (دوور که ونه وه په نا مه به نه بهر ئه م کارانه وه منداڵه کانتان که م ئه ندام و له پرو لاواز مه کهن).

وه زانستی بۆ ماوه یی نوێ سه لماندویه تی که ژن هیئان له ناو خزم و کهس کۆرپه له لاواز ده رده چییت له بواری له ش و لار، وه له بواری زیره کیش، منداڵه کان خاسیه تی زگماکییه کی نه ویستراوی بۆ ماوه یی ده بن وه نه ریته کۆمه لایه تیه کانیش ناپه سه ند ده بن، وه نه وه که

كەتۈشى پىداۋىستى تايىبەتى پوۋكاۋە دەبى. ئەو راستىيەش پىتغەمبەرى ئىسلام درودى خۋاى لەسەربىت لەۋەتەى چۈۋەدە سەدە پىش ئەۋەى زانست بىت برىارى لەسەر داۋەو راستىيەكانىش بەچاۋ دەبىنرىن. ۋە ئەۋەش موعجىزەيەكە بۇ پىتغەمبەرى مەزغان درودى خۋاى لەسەربىت كە دەخرىتە سەر موعجىزە نايابەكانى ترو تاقى كەرنەۋە راستگۆيەكانى، كەچى تاكو ئىستاش زانست بەدۋايدا دەگەرئى، ۋە پىتغەمبەرى خودا راست دەفەرمۈى و بە ئارەزوۋى خۋى ھىچ ئاخاوتنىك ناك.

تېببىيەكى گىرنگ:

تېببىيەكىم لەبەر دەستدايە بەھۋى لىكۆلىنەۋە و كۆلنەدانم دەربارەى كۆمەلگا، زۆر بەى ئەو گىرۋ گرفتەنەى لەنىۋان ژن ومىرد روودەدەن بە ھۋى داخۋازى خزمەكانەۋەيە، ۋە ۋا چاۋەروان دەكرى مامەلە كەرن بە شىۋازىك بىت و كارەساتەكانىش بەشىۋازىكى تربىت، ۋە ھەندىكى تر لە كىشەكان دەروۋىن ۋەك شەرم كەرن، ۋە ھەندى جار ئەم كارە دەگاتە كۆسپ لەئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى، ۋە زۆرىك لە كىشەكانى كۆمەلەيەتى و دەروۋنى تر. بۆيە ۋاباشترە دەست نىشان كەرنى ھاۋسەر لە دەروەى سنورى خىزانەۋەبىت، تاۋەكو دەروۋغان روۋن بىتەۋە لەم جۆرە كىشانەى بەدۋايدا دىن.

چۈۋەرەم: سۈۋر بوۋن لەسەر پەيۋەندى چاك لەۋ ماۋەيەدا كە پىچەۋانى شەرىع نەبىت:

پىۋىستە ھەموۋ داۋاكارىيەك لە سەر ھاۋسەرگىرى بزائىت كەئەو پىرۋەيە پىرۋەى ژيانە، نەگەر ھاتوۋ ۋەستاۋ بىت لەسەر خۆشەۋىستى و بەزەبى و لىك نىزىك بوۋنەۋە بەمەر جىك دەرنەچىت لەسنوۋرى شەرىع ئەمە دەبىتە كۆلەگەى بەختەۋەرى لە داھاتودا، چۈنكە ھەرشىتىك لەسەر راستى بنىيات بنرىت ھەر بەراستىش دەمىننىتەۋە بەپشتىۋانى خۋاى گەۋرە. ۋە پىش گرىبەستى شەرىعى ئافەرەتەكە بە بىانى دادەنرىت لەلای داۋاكار، ۋە بۆيە نابىت لەگەلى بىت و

به ئاره زووانه دهستی لیبدریت و نه ماچ کردیش، وه ناشییت سهیری بکریت ته نهها روخساری وه ههردوو دهستی له به دهنی ئافره ته که، وه ناییت به ته نهها له گه لی داییت، یان هه ر شتی که لهو جۆرانه، جگه له وهی کۆمه لگا یه کتری ناسیوه له م رۆژانه دا، بۆیه ئاگادار به بۆ داواکارو داواکارو هه لته خلیسکیئن به رهو زینا، چونکه نه گه ر سه ری شو رکرد بۆ ئه م کارانه ئه وا ئازارو شه رمه زاری ده یگاتی زیاتر له وهی پیاو ده یگاتی، باشتره لهو گوناحه گه وره یه ی کچه کهو کوره که له لای خوی گه وره، چونکه نه گه ر کچه که رازی بوو پیویستی کوره که ی به جی گه یاند، ئه وا گالتی پی ده کات زۆر جاریش به ره لای ده کات و وه ک ئه وهی هیچ نه بووه.

بۆیه شه ریعه تی ئیسلام جیاوازی داناوه له نیوان داخوازی و هاوسه رگیری جیاوازیه کی روونیش، چونکه داخوازی مه رج نیه هاوسه رگیری لی بکه ویتته وه له ئافره تیکی دیاری کراو، به لām هاوسه رگیری به لگه نامه یه کی باوه ر پی کراوه. به لگه نامه یه کی تووندو تۆله، سنوره کان و مه رجه کان وه مافه کان و باسه کانی تیدا دیاری کراوه.

قورتانی پیرو ز له سه ر دوو فه رمان گووزهر ده کات وه ده رباره ی ئه و ئافره تانه ی پیاوه کانیا ن مردوون ده فه رمووی: ﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْكُمْ سَتَدْرُكُوهُنَّ وَلَكِنْ لَا تَأْوَءُهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجْلَهُ﴾ البقره: ۲۳۵.

واته: (هیچ گونا هیکتان له سه ر نییه له وهی به ناراسته وخۆ خوازیینی ژنانی میرد مردوو بکه ن، که هیشتا ماوه ی دیاری کراویان ته واو نه بووه و دروست نییه شو بکه نه وه، یاخود له دلی خۆتاندا بریاری خوازیینیان داییت، خوی گه وره به راستی زانیویه تی که ئیوه له مه ودوا ناویان ده بن و باسیان ده کهن، به لām نه کهن به نه یینی به لئینیا ن لی وه ریگرن، مه گه ر به شیوازی گوشتاریکی چاک و دروست و باو نه ییت، نه کهن بریاری ته واو ماره برینیا ن بدن هه تا ماوه ی دیایکراو ته واو نه ییت).

وه داخوازی هه رچه نده پرو پاگهنده ی ده رباره ی بکریت هیشتا ناییت هۆی دلتیا بوون و

جیگیربوونی کار ده که، وه داواکاریش هیچ مافیکی له سه ر داخوازیه بۆی ته نجام بدات، ته نها ده ست به سه ر داگرتنی داخوازیه که بۆ ئه وه ی ئاگاداریکا ته وه که هیچ داواکارینک داوای پیشکesh نه کات. ئه وه ی گرنکه له م داخوازیانه له لای داواکار تا وه کوو هاوسه رگیریه که ته واو ده بیّت، وه ئه وه ی ئافره تیش ناگوازی ته وه بۆ باز نه ی هاوسه رگیری ته نها به گریه سستیکی شه رعی دروست، وه کو کۆ له گه ی بنه ره تیش له گریه ست بریتی یه له وه لام دانه وه رازی بوون، وه لام دانه وه و رازی بوونیش ده برینیکی ده سه لات پیدراوو زانراوه له یاساو شه رع دا.

وه نه گه ر ئه و گریه سه ته به وه لام دانه وه رازی بوون نه ها ته دی، وه هاوسه رگیریش نه یاسایی وه نه شه رعی وه نه ری پیدراو نابیّت، وه داخواریش به بیانی ده می نی ته وه نابیّت له گه ل داواکار به ته نها بیّت، وه نابیّت سه فه ریشی له گه ل بکات به بی که سیکی نزیک ی وه ک باوک یان برا، وه له و بریاره زانراوه شه رعیه ی که هه یه نه گه ر داواکار گریه سه ته که هه لبه وشینی ته وه به بی ئه وه ی بچی ته لای پیویسته له سه ری نیوه ی ماره یی یه که ی بدات، خوای گه و ره ده فه رموویّت: ﴿وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بَيْنَهُ عَقْدَةُ النِّكَاحِ﴾. البقره: ۲۳۷. واته: (نه گه ر ئی وه ئافره ته کانتان ته لاق دا پیش ئه وه ی بچه لایان له کاتی کدا ئه و ماره یی یه ی له گریه سه ته که دا بۆ ئه وانتان دانا بوو پیویسته له سه رتان نیوه ی ماره ییه که بده ن به ئافره ته که مه گه ر لیّتان خو شبن یان ئه و که سه ی گریه سه تی ماره ییه که ی به ده سه ته لیّتان خو شبی). به لام نه گه ر داواکار ده ستگیرانه که ی به جی هیشت پاشا وه یه که م یان زۆر هیچی له سه ر پیویست نابیّت ته نها ئه وه ی خوره وشت و داب و نه ری ته کان له لۆ مه و سه رزه نیشت واجبی ده کات، ئه وه ش چۆن ده بیّت حاله ته که ش ئاوا یه ئه وه ی ناشکرا ده کریت بۆ خوازی نییکار ناشکراش ده کریت بۆ به لی نه ده ره که وه ک و یه ک.

نامۇزگار يە بۇ كىچ :

ورىابە لەو گەنجەنى گالتەت پى دەكەن لە قۇناغى داخۋازى، بەپى ى توانا ھەول ددات بچىتە مالان و چىرۆكە كانى خۇشە وىستى و ھەز لىكردن بھۇنىتە ۋەو بىخاتە سەرمانە ۋەى ژيانى خۇى، ۋەبىكاتە گۇرانى لە گەل ھاورىيە كانى، ۋە كۆشش دەكات بۇ ئەۋەى شانازى پىۋە بكات لە نىۋان دۆست و دوژمنانى، ئەمەش زۆر ناخايەنى و بەجى ى دەھىلى و دەچىتە لای ئافرەتتىكى تر، چونكە ھىچ زەرەر ناكات تەنھا چەند ديارىەكى سادەنە نەبىت، لەبەر ئەۋەى ئافرەت تەنازول ناكات بۇ گەنج ھەتا ئەگەر ھاتو دەستگىرانىشى بىت لە ھىچ شتىك ۋە ئەۋەى مولچكى مىردەكەيەتى لە دا ھاتوودا، تاكو ھاسەر گىرىيەكە بەدى دىت و ئاشكرادەبىت لەناو خەلک، ۋە بۇ ئەۋەى بزانىت ھەلە بەيەك جار روونادات، بەلام دەكرىت بەچەند ھەنگاۋىكى يەك لەدۋاى يەك رووبادات، ھەرۋەھا بەپىشەكى و ئاسانكارىەكان دەست پىناكات كەوا لەدۋايدا بۇى دەبىتە پەشىمانى وخەمبارى كە ھەرگىز كۆتايى نايەت.

پىنچەم : راشكاۋى بە ھەموو شتىك لە ۋەماۋەيەدا بۇ لايەنەكەى دىكە :

ھەموو لايەك سوورە لەسەر ئەۋەى قسە لە گەل لايەنى تىركات ئەۋەى لە ژيانىدا ھەيە لە مە بەستەكان، يان شارەزاىيەكەى، يانزىرەكەيەكەى، يان ھەلۋىستى، تاۋەكو خۇشە وىستى لە نىۋان يان تەۋاۋ دەبىت، ۋە ھەموو لايەنەك يەكترناسىن لە گەل لايەنەكەى تر دەكات، ۋە زانىارى روون لە نىۋان يان دەبىت يارمەت يان دەدات بۇ چارەسەر كىشەكان ئەگەر سەرى ھەلدا، ۋە مىسۆگەر كىشەكانى خۇپاراستن بۇيان لە ھەر مىلەلانىيەك ۋە لەكاتى راشكاۋىدا ھەردوۋ لايەن پىداگىرى لەسەر ئەمانە دەكەن:

۱- ھەر لايەنەك بۇ ئەۋەى تر گرنگىر تاييەتمەندى خۇى روون بكاتەۋە.

۲- ھەر يەككىك لەۋان پىۋىستە ئەۋەى شتى خۇشى دەۋىت يان رقى لى يەتى بۇ ئەۋەى تر

روون بکاته وه.

۳- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا شاره زایی خۆی روون بکاته وه.

۴- هه لایه نیتک بۆ ئه ویترا تهراته وای و که موو کوری خۆی روون بکاته وه، داوای لی بکات یارمه تی بدات بۆ ده ربازیوون لی.

گریه ست:

ریکه وتن له سه هه وه سه رگیری فه رمانیکی دله که س لی ی ده ر ناچیت، واجه به ناخاوتن ناماژه به وه لām دانه وه و رازی بوون به دیت، یان وه که ده لیتن به شیوازی گریه ست: (خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ر کتابی خوا که قورئانه، وه له سه ر ریبازو سوننه تی پیغه مبه ری خودا)، وه له سه ر ئه و ماره یی یه ی که دانراوه له نیوانمان، وه میرده که ش ده لی: داخوازیه که م قبول کرد).

مه رجه کانی وه لām دانه وه و رازی بوون:

۱- تایبه تمه ندی به لیتن به سته کان (نابیت شیت یان بچوک بن).

۲- یه کبونی کۆره که، نابیت هیچ نیوانیتک هه بیت له به ینی ده سته واژه ی وه لām دانه وه و رازیوون به نیوانی کات یان ناخافتن.

۳- وه لām دانه وه و رازی بوون جیاوازی نا کریت ته نها ئه گه ر جیاوازیه که باشتربیت، وه که وه کیلی ژنه که ده لیت: خیزانه که ت وه کیلی منه له سه ر ماره یی به ره که ی (....) وه میرده که ش ده لیت: داخوازیم قبول کرد له سه ر ماره یی به ره که ی (....).

۴- ده بیت هه موو به لیتن به سته کان گوئیان له یه کتریت.

مه‌رجه‌کانی ته‌ندروستی گریه‌سته‌که :

۱-حه‌لاگی ئافره‌ته‌که، ناییت له‌سه‌ری قه‌ده‌غه بکریت به‌هۆی بنه‌ماله یان شیردان یان ژن و ژن خوازی.

۲-راسپێردراو(وه‌لی) که باوکی کچه‌که‌یه یان خزمه‌کانی باوکی یان سه‌رپه‌رشتیاره‌که‌ی، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر درودی خوای له‌سه‌ربێ ده‌فه‌رموویت:(لانکاح الا بولي) رواه الترمذی. (ماردی دروست بیه ته‌نها راسپێردراویک نه‌بیّت). وه‌ئیمامی عومه‌ر ده‌فه‌رموویت:(ژن ماره‌مه‌که‌ن ته‌نها به‌مۆله‌ت وه‌رگرتن به‌راسپێردراوه‌که‌ی، یان خاوه‌ن رایه‌ک له‌ خزمه‌که‌ی یان گه‌وره‌یه‌کی ئه‌وه‌).

مه‌رجه‌کانی راسپێردراو :

۱-ده‌بیّت راسپێردراوه‌که یه‌کیک بیّت له‌خزمه‌کانی، وه‌ده‌بیّت نیریبیّت، پیگه‌یشته‌وییّت، سه‌ر به‌خۆبیّت، به‌هیزو توانابیّت.

۲-راسپێردراوه‌که مۆله‌تی لی وه‌رده‌گیری له‌ داخوازی کردن له‌هه‌ر که‌سیک بیه‌وی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵدابکات ته‌گه‌ر داخوازی کاره‌که کچ بیّت، وه‌ داوای فه‌رمانی لی ده‌کریّت ته‌گه‌ر بیّوه ژن بیّت.

۳-بانگه‌یشتی راسپێردراوی نزیك ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی یه‌کیکی نزیکتر له‌ئه‌وه، وه‌ بانگه‌یشتی راسپێردراوی برای باوک ناکریّت له‌گه‌ڵ بوونی برایه‌ک ته‌گه‌ر هه‌بییّت.

دوو شایه‌تده‌ر :

۱-ده‌بیّت دووکه‌س یان زیاتر بیّت.

۲-ده‌بیّت دادپه‌روه‌ربن، راست بن به‌دورکه‌وته‌نه‌وه له‌گونا‌هه‌گه‌وره‌کان، واز بیّنن له‌شته زۆر بچوکه‌کان.

ئېھتىياتىي مەدەنىيەت بۆلەكتە ئالدىن دا:

دەپ سەرىيەست بىن ۋە خاۋەنى خورەشت ۋە ئاين ۋە دەستپاك بىن، ۋە پىغەمبەر دىردى خاۋى لەسەرىيەت دەفەۋىيەت: (اذا أتاكم من ترضون دينه وخلقه فزوجوه....). (ئەگەر يەككە ھات بۆ داۋا كىردى كچە كاتتان ئەگەر ئەلەين ۋە خورەشتە كەي رازى بون بىدەنى). رەسەنە نايەتى لە گىيەستى ھاسەرىگىرى ئەۋەي دەپىت پەيۋەست بىت پىيەۋە تەنھا لە ھەندىك لەۋ ھالەتەنى خوارەۋە.

- ۱- پاش گىيەستە كە ئەگەر بەدىار كەۋت پىاۋە كە ھەلخەلە تابو بە ئافەتە كە يان بە پىچەۋانەۋە، (ئەمەنە يەككىيان نەزۇك بىت ۋە لايەنى دىكە ئەۋ راستىيە يان نەزانىيە).
- ۲- ئەگەر يەككە لە كور ۋە كچە كە ناتەۋاۋىيە كى ھەپىت ئەۋا دەتۋانىيەت گىيەستە كە ھەلۋە شىندىرەتەۋە بۆمەنە: نەخۇشەيە كەن (شىتتى، بەلەكى) ۋە ناتەۋاۋىيە كەن (كۆيرى، كەرى).

پەيۋەندى نىۋان گىيەست ۋە شەۋى بۈۋكىنى:

دروست بونى ژيانى ھاسەرىگىرى بەختەۋەرى شىتتى نىيە تەنھا چەند قۇناغىك ۋە ھەنگاۋىكە، ۋە ئەۋ قۇناغانەش پىۋىستە بۆ ئەۋكەسەي دەپەۋىيەت ژيانى لەسەر راستى ۋە بەختەۋەرى داپىت پىۋىستە چالاكى ھەموو قۇناغ ۋە ئەركەكانى بزانىيەت، ۋە لەۋ چالاكىيە گىرگانەش بىرىتى يە لە ۋەلامدەنەۋەي ئەۋ پىرسىارە:

پەيۋەندى چۆن دەپىت لەماۋەي نىۋان گىيەست ۋە شەۋى پەردە؟

پىۋىستە ھەردوۋ داۋاكار ۋە لەسەر ھاسەرىگىرى بزانىيەت ئەۋ پەيۋەندىيە بە پەيۋەندى قۇناغى داخۋازى دەچىت، بەپىي شەرى ئەگەر بۆ پىاۋەكە گونجا دەتۋانى لەگەن خىزانەكەي ھەرشىتتىك بىكات تەنەنەت جۈۋت بۈۋنىش، بەلام بەم شىۋەيە نامۆزگارى ناكەم، بەلام لەمەيان پىاۋەكە دەپىت خۆي بەدوۋىرگىرىت، چۈنكە ئەگەر مەيدەكە پىش شەۋى پەردە

له گهل ھاوسه ره که ی جووت بوو، چونکه پاشان نه گهر ته لاقي دا نهوا ژنه که هه قی خوښه تی ماره بیه که به ته وای وهر بگریته به بی کهم و کووری، به لام نه گهر ته لاقي دا به بی جووت بوون یان به بی نه وای به ته نیایی له گه لی هه لسوکه وتی کرد بیته، نهوا کچه که هه موو ماردیی ناکه ویت ته نه نیوهی نه بیته، به لام نه گهر به رده وام له گهل ھاوسه ره که ی له گفت و گوو په یوه ندی دایته له نیوان گریبه ست و شهوی بوکینی، نهوه شهوی په رده نهو خوښه تاییه تیه و له زهت و شیرینه ی نامیته، هه تاکو هه ول ددهات که هه ر شهویک له شهوه کانی ناسایی رابردوی بیته باشتین شهو له ژیانی هه موو ژن و میړدیک. وه ده کریت هه رده و ھاوسه ره که له قوناغی گریبه ست که زیاتر له یه کتر نزیك بینه وه، وه به باشی یه کتر بناسن، چونکه بژی هه یه ده ستیان به یه ککه وی و به شهرعی لیک نزیك بینه وه، به لام له گهل سوور بوون له سهر سهر پیچی نه کردن زیاتر له هه قی خوت، له گهل نه وه ش که شهرعی ری ی پیداوه، به لام داب و نه ریت و یاسا نه مه رت ده کاته وه، وه داب و نه ریتیش نه ویه که خه لک ده زانن، نه ویش جووت بوونه له نیوان هه رده و ھاوسه ره که ته نها پاش نا هه نگی بووک گوازتنه وه و شهوی بوکینی تاوه کو خوښه که ته واده بیته، وه هه موو شتیک ده بیته رووناکی و رییشان دان، وه هیچ له هه لویست و کاره سات روونادات له گهل لیل کردنی پوختی به خته وهری ھاوسه رگری له دا هاتوودا یان رووخاندنی نهو ژیا نه پیش بنیاتنانی، یان رووخاندنی کیشه و گیرو گرفت له وانه یه بیته هویه ک بۆ که ساسی و نه گبه تی له په یوه ندی ھاوسه رایه تی له دا هاتوودا.

هه لویسته یه ک له گهل خوت دا پیش ھاوسه رگری؛

نهو بانگه وازه بۆ هه موو ژن و میړدیکه پیش ھاوسه رگری، پیویسته وه لامی نه م پرسیارانه بده نه وه وه به سهریدا سهرکه ون له نیوانتاند.

-ئاواته خوازت چیه له دواروژت؟ وه ناماغت چی یه له ژیا نته؟

-مه به ست چیه له تیگه یشتنی ھاوسه رگری، نایامنداله، یان سه فهرکردن و رابوواردن،

یان چیتر؟

- ئەو خاسىيەتەنە چىن كە ھەزدەكەي لە ھاۋىيەشى ژيانندا يېيىنىت؟؟
- ئايا بەپىۋىستى دەزانى لەيەكەم سالى ھاۋسەرگىرى تان مىندالتان بىيىت؟
- ئايا يارمەتى دەر دەبىت لەھەر كىشەيەكى تەندروستى، يان ناتەۋاۋى زگماكى؟
- ئايا تۆ كۆمەلەيەتى؟ ۋە كىن ھاۋرىكانت؟
- پەيۋەندىت چۆنە بەدايك ۋە باۋكت؟(براكانت، خوشكەكانت، دۆستەكانت).
- كاتى بەتالت بەچى بەسەر دەبەيت؟ ئايا ئاۋات چىيە؟ ھەتا چەند پابەندى بەئايىن؟
- ئايا چالاكى چاكە خۋازى ۋە خۆبەخشىنت تياھەيە؟
- رات چىيە ئەگە دايكەم يان دايكت دەستى خستە ناۋ كارو بارى تاييەتىمان؟
- كىن ئەۋانەي رىگايان پى دەدەيت بىنەناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت؟
- كىن ئەۋانەي رىگايان پى دەدەيت بىنە ناۋ مالت لەكاتى دەرچوونت يان نامادەبوونت؟
- پروژە ھاۋبەشەكانان چىن؟
- باشترىن كاتى پشۋوت چىيە كەلەبەر دەستدايىت؟
- ئىستا چاۋگەي بژىۋىت چىيە؟
- چۆن روۋبەروۋى كىشەكانان دەبىنەۋە لە دۋارژۇدا؟

په یوه ندى نیوان هه لېژاردن بۆ خیزان وه به خته وه ری هاوسه رگری:

ئایا ده زانی ته نجامه کانی هه لېژاردن بۆ هاوسه ره له سه ره به خته وه ری هاوسه رگری چیه؟ ته وه خشته ی خواره وه په یوه ندى هه لېژاردنی میرد بۆ هاوسه ره که ی ژيانی دواروژ وه به خته وه ری هاوسه رگری روون ده کاته وه:

ز	په یوه ری هه لېژاردن	کارگری له سه ره به خته وه ری هاوسه رگری
۱	ته نه ا جوانی نافره ت	ئه گهر ده ستنیشان کردنی هاوسه ره ته نه ا له سه ره بنچینه ی جوانی ته واو بیته به بی گرنگی دان به ئاین و ره وشت، ته وا ژیانیکی دواروژی ده گۆریت له توشبوونی میرد که به وه حاله ی ترسیکی توند له سه ره ژنه که ی که له ماوه ی تییه کانی مه یدانی و گهران به رچاومان که وت. وه په رۆشی راده به ده ره له ره فتاره کانیدا، وه زۆر به ی جار پیش ماوه یه که په یوه ندی که ده گۆریت بۆ که مته رخه می، یان به هو ی نه وه ی لیراهاتنی پیاوه که له سه ره که یف و رابواردنی له گه لیدا، وه ته مه ش زۆر جارن رووده دات، یان کاتی که ته مه ن هیرشى بۆ ده هیته یان کارگری مندالبون له سه ره جوانیه که ی، وه لیژهدا نافره ته که سامانه که ی وون ده کات، وه ته وه ش ده بیته سه ره تای داروو خانى ژيانى هاوسه ریه تی وه به خته وه ری ده گۆریت بۆ خه م و په ژاره یه کی توند.
۲	نافره تیکی خاوه ن سامانیکی زۆر له پیاوه که به رزتریته	پاره و سامان هو کاریکه بۆ ژیان نه که بۆ ئامانج، به لام ته گهر گهران گۆرا به ره و سامان بۆ ئامانج ته وا پیاوه که هه ولده دات له ماوه ی گهرانی به دوا ی هاوسه ریکی خاوه ن پاره یه کی زۆر، له پاره زیاته ر هیچی تری نه بیته، ته و کاته بیگومان جوانی له بیر ده چیته یان هه ر ه یچ نه بیته ریژه یه که له جوانی، وه کاتی که چاوی

ز	پىئوهرى ھە ئېزاردن	كارىگەرى لەسەر بەختە وەرى ھاوسەرگىرى
		<p>پىنكەوت ھەستى بە شادى و دلارامى و رەزابوون كرد، بى گومان چارەسەرى ئەو دەكەت چى لە رەوشتى دا ھەيىت لە رەفتارە نابەجى يەكانى پاش ھاوسەرگىرى، ئەمانە ھەمووى خۆبەخت كردن و بەخشىنە بۆ پارەكەى... وە ئايا ئەنجامەكانى چى دەيىت؟ پاش ماوھىيەكى زۆر دوورنا ژيان دەگۆرىت بۆ مۆتەكە، لەبەر ئەوھى ئافرەتەكەش ھەولەدا ئەو وەزەى تىايەتى بەبىر خۆى بىنيتەو چۆن رازى بوو بەو پياوھ كە ھىچ شىتىكى نىيە، كە ئەو دروستى كرد، وە ھەر ئەوئىش دەسەلاتى بەسەردا ھەبوو، وە ئەگەر تواناى ھەبوو رىزى لى بگريت و زال بىت بەسەر ئەو خەمەى كەتەلاق بەدوايدا خۆيدا دەھىنيت، بەلام ئەگەر سوورىت لەسەر گەيشتن بۆ بەدەيھىنانى نامانجەكەى ئەو ئارام دەگريت لە گەلدا بۆ كاتىكى ناسك ھەتا ئەوھى دەيەوى بەدەستى بگەوت ئەھەر فيلىك لە ژيانىكى دوور لە بەختەوهرى و دلىيى، وە پاشان بە پارەى ئافرەتەكە دەگەريت بەدواى ئافرەتىكى تر بۆ ئەوھى لەگەل ئافرەتەكە تىرى ئە بەختەوهرى بەدۆزىتەوھ كە ماوھىيەكى زۆرە لى وون بوو.</p>
۳	ئافرەتىكى خاوەن وہ چاخزادەو بنەمالہ	<p>جۆرىكى تر ھىيە لەپياوان، باوھريان وايە كە بەختەوهرى راستەقىنە بەدەست دىت پىويستە لەگەل خاوەن بنەمالہو رەسەنايەتى بگريت، لەبىرى چوھ كە ھەستى راستەقىنە بەبنەمالہ ئەوھى ھەست كردنە بەخودى خۆى و رىزگرتەكەى،</p>

كارىگەرى لەسەر بەختە وەرى ھاوسەرگىرى	پېۋەرى ھەلبۇزاردن	ز
<p>وہ ناچار دہ کریت ریزی لى بگيریت، بەلام ئەگەر ژيانى ھاوسەرگىرى دروست بىت لەسەر ئەو ھەلبۇزاردن، لەبەر ئەو دى دەست نیشان کردنى ئافرەت لەسەر بنەمالەيى و رەسەنايەتى بەچاوخساندن لە پېۋەرەكانى ھەلبۇزاردنى تردا، ژيان دىگوریت بۆ خەفەت و نارەحەتى و خەمبارى لەدواروژدا، بۆ نىشتەجى بوونىش ھىچ شانسىكى نابىت، وەزۆر جارن بەلىك جىابوونەو دى كۆتايى دىت، يان دىگوریت بۆ بازنى مىلمانى، يان پىاوەكە ھەموو ماناي كەرامەت و پىاوەتى لەدەست دەدات، وە وەك پاشكۆيەك بۆ بنەمالە لەژىر ناوونىشانى كەلك و سوودوەرگرتن تەنھا بۆ ئەو ژيان بەسەر دەبات، وە ئەمەش ھىچ شتىك نىيە تەنھا چەند روژىك ژيان و ساتىك بەختە وەرى تىيانىيە.</p>		
<p>جۆرىكى تر لە پىاوان ھەن ھەموو ئەو پېۋەرەكانى رابردو دىدەنى بۆ دواروژى، وە دىيەوېت خىزانەكە ھەموو پېۋەرەكانى خىرو جوانى و سامانو وەجاخزادەيى و بنەمالەيى تىدەبىت، بەلام رەوشت و ئاين لەبىر دەكات، بەبىانوى ئەو رابردو بەختە وەرى دەكات، بەلام كەسى تىگەيشتو زىنگ ئەو دىيە دەگەریت بەدوای ھاوسەرى دواروژى لە رەوشتىكى باش، وە دىگاتە ئاينىكى دروست، لەو ھالەتەدا دەست پىشخەرى وە وازھىنان لەھەندىك جوانى دەكات وە دوایى بۆ دىخىتەو سەر شانسى دىبىت لە ئاين دا، بەلام ئەگەر گونجا بۆ ئەو ئاينە كەوا ھەموو پېۋەرەكانى تىر تىدەيە ئەو زەرەرى نىيە، بەلام</p>	<p>ئافرەتىكى خاوەن رەوشت و ئاين</p>	<p>۴</p>

کاریگه‌ری له سه‌ر به خته وه‌ری هاوسه‌رگیری	پیوه‌ری هه‌ ئیژاردن	ز
<p>چاکه زیاتر ده‌بیټ، وه هه‌روه‌ها په‌شیمانی چی ده‌که‌ی بۆ ژنیانی که‌سیک که سووره له‌سه‌ر ئه‌و هه‌ل‌ئێژاردنه‌؟ ئه‌و بۆچون و گه‌رانه‌ جی‌گیری کرد که‌پیش‌بینی ده‌کریت له‌ داها‌توودا بۆ ئه‌و ژیان‌ه به‌خته‌وه‌ری و شادی و رازی بوون و دلارمی و خۆشه‌ویستی و به‌زه‌یی پیاها‌تنه‌وه‌، ئه‌وه‌یه که هه‌موو مرۆ‌قیکی ئاقل‌مه‌ند به‌دوا‌یدا ده‌گه‌ری، وه هه‌موو پیاوێک ده‌زانی که ژیان پریه‌تی له‌ئێرک و گرانی و به‌رزو نزمی ریزه‌کانی لیخن ناکات، به‌لام گرن‌گه‌زین شت که‌زال بیټ به‌سه‌ر ئه‌م به‌رزی و نزمیانه‌ بریتی یه له‌ ئافره‌تیکی خاوه‌ن ره‌وشت و ئاین. وه هه‌روه‌ها ژنیانی به‌خته‌وه‌ری به‌رده‌وام ده‌بیټ، وه مانه‌وه‌ی ئه‌و ئافره‌ته‌ تاکۆ‌تایی ژیان به‌رده‌وام ده‌بیټ، به‌لام ئه‌گه‌ر جوانیه‌ که‌م بیټ و ره‌وشته‌ که‌ زۆر بیټ، وه ئه‌گه‌ر سامانی‌ش له‌کیس چوو ئه‌م سه‌برو نارامی ده‌دۆزیت‌سه‌وه له‌ دوا‌رۆژدا. وه هه‌روه‌ها ژنیانی هاوسه‌رگیره‌تی به‌خته‌وه‌ر به‌رده‌وام ده‌بیټ به‌فه‌رمانی خودای دلۆ‌قان تاوه‌کو راستیان بۆ ده‌ر ده‌که‌ویټ.</p>		

په یوهندی نیوان هه لېژاردن بۆ میرد وه به خته وه ربوونی هاوسهر گیری:

ئایا کچه که ده زانی دهستیشان کردنی له لایهن کوره که وه ئه نجامه کانی چیه له سه ره به خته وه ربوونی هاوسهر گیری؟ ئه م خسته یه ی خواره وه ئه نجامه کانی دهستیشان کردنی کچه که بۆ پیاوه که ی له سه ره ژیا نی دواروژ روون ده کاته وه:

ز	په یوه ربوونی هه لېژاردن	کاریگه ربوونی هه لېژاردن له سه ره ژیا نی دواروژ
١	ته نه نا خا وه ن سامان	هه ندیک کچ هه ن ته نه نا ده گه ربین به دوا ی پیاوی خا وه ن سامان، له گه ل هۆیه کانی رابواردن، له ئۆتۆمبیل و ئه و که ل و په لانه ی که با وه ربوونی وایه که ژیا ن له سایه ی دا له پشت گه ربه کانی به خته وه ربوونی، وه گرنگی نادا ت به ره وشت و زانست و ئایین وه چ با وه ربوونی هه یه له ئه نجامه کان له هه لېژاردنی له سه ره ژیا نی دواروژ؟ پیاوه که به چاویکی نیگه تیفانه سه ربی کچه که ده کات، وه ئاوا مامه لێ له گه لدا ده کات ته نه نا دهستی که و توه، وه هه یچی بۆ ئاماده ناکا ت ته نه نا ده یه وێ له لایهن به رامبه ره که ی شتیکی ده ست که وێ، هه تا ئه گه ر شته که ش ماده ش نه بی ت له سه ره حه یسابی خه یزانه که ی، وه هه ره ها ئه و ژیا نه به نی سه بت ژنه که پر ده بی ت له بار که و توبی و ناخۆشی و دله نگی جگه له بوونی هه ندیک رابواردنی خۆ هه لئه له تینه ر.
٢	خا وه ن نه زموونی سۆزدا ری وه دروست کردنی په یوه ندی رۆمانسی پیش هاوسه ر گیری	هه ندی له کچه کان با وه ربوونی وایه که به خته وه ربوونی له ژیر سایه ی گه نی ک ده بی ت بزانی ت چۆن حه زی کچ ده بزویی و ده یخا ته ناو حه زه کانی، وه چۆن وشه کان ده هونی ته وه و ده ست ده گری به سه ره دلی ئافره تا ن به چا و پۆشین له کار و دواروژی، له گه ل ئه وه شدا ئایا ئه و وشانه له و یژدانی وه سه ره هه لده دا ت یا ن ته نه نا ده ست کرده، وه هۆکاره کان پی ی ده لیت بۆ هه موو ئه وانه ی بیانه وێ راوی بکه ن یا ن بیخا ته ته له وه، وه له بنه ماکانی ژیا ن هه یج هونه ربوونی تی دا نه جگه له و و وشانه نه بی ت. ئایا ئه نجامه که ی چی ده بی ت؟

ز	پێوهری هه‌لبژاردن	کاریگه‌ری هه‌لبژاردن له‌سه‌ر ژێانی دوا‌روژ
		<p>پاش سه‌ره‌تای ده‌ست پێ کردنی هاوسه‌ری ماوه‌ چه‌سه‌سان رووده‌دات، له‌به‌ر ئه‌وه‌ وشه‌کان ووشك ده‌بن و رو‌مانسیه‌ته‌که‌ش نامی‌نیت، وه‌که‌سه‌که‌ش له‌سه‌ر پسپۆریه‌ ناته‌واویه‌که‌ی ده‌می‌نیت‌ه‌وه‌، وه‌هیچ شاره‌زاییه‌کی تیدا نابیت بۆ دا‌بین کردنی پێدا‌ویستی خێزان، وه‌ لی‌زه‌یه‌ کێشه‌ سه‌ر هه‌ل‌ده‌دن، به‌لام قه‌ده‌غه‌یه‌ نیه‌ ئه‌م خاسیه‌تانه‌ له‌ پیا‌ودا هه‌بی‌ت، به‌لام ئه‌م هه‌لبژاردنه‌ له‌پێشتر نیه‌، ئه‌مه‌ ده‌که‌وێته‌ د‌وای هه‌لبژاردن له‌سه‌ر بنچینه‌ی شاره‌زایی و لی‌هات‌وویی و هه‌ل‌گر‌تنی به‌رپر‌سیاره‌تی ئه‌مه‌یان له‌ به‌رزه‌فری پیا‌وانه‌، وه‌ نه‌گه‌ر ئه‌م خاسیه‌ته‌ سو‌زداریه‌ش له‌م جو‌ره‌ پیا‌وانه‌دا هه‌بی‌ت ئه‌وا خێری زیاتره‌.</p>
۳	<p>هه‌لبژاردن له‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی له‌ ئاین و ره‌وشته‌که‌ی رازییه‌</p>	<p>هه‌ندێك ئافره‌تان هاوسه‌ره‌که‌یان له‌سه‌ر بنچینه‌ی ئاین و ره‌وش‌ته‌ هه‌ل‌ده‌بژێرن، ئه‌و هه‌لبژاردنه‌ش زۆر له‌ سه‌ره‌رشتی‌ای کاروباره‌کان و هه‌ندێك له‌ ئافره‌تان ره‌تی ده‌که‌نه‌وه‌، به‌ گۆمانی ئه‌وه‌ی که‌ سه‌ره‌رشتیاری فەرمانه‌کان ده‌یان‌ه‌و‌ی بگه‌ڕێن به‌د‌وای پیا‌وێکی سانا له‌کارو باردا، یان خا‌وه‌نی فەرمانی‌کی به‌رز بی‌ت، تا‌وه‌کو ژێانی که‌چه‌کیان مسۆگه‌ر بکه‌ن، وه‌ له‌بیریان چ‌و‌وه‌ که‌ ژێانی به‌خ‌ش‌نده‌ و به‌خته‌وه‌ر به‌ست‌را‌وه‌ به‌ره‌ز‌ابوون، رازی بوون و دل‌تیا‌بوون به‌ست‌را‌وه‌ به‌ ئی‌مان، که‌واته‌ گه‌ران به‌د‌وای خا‌وه‌ن ئاین و بی‌رو با‌وه‌ر بنا‌خه‌ن بۆ در‌وست‌کردنی م‌ال‌ی‌کی دل‌خ‌ۆش‌که‌ر و ژیا‌نی‌کی به‌خ‌ش‌نده‌، به‌لام ئه‌گه‌ر خا‌وه‌ن ره‌وش‌ته‌ ر‌ه‌ت‌کرایه‌وه‌ به‌بیان‌وی ئه‌وه‌ی که‌ سامانی‌کی زۆری نیه‌ بۆ کاری ئاهه‌نگ گێ‌ران به‌و ری‌ژه‌یه‌ی که‌وا خوش‌که‌که‌ی یان که‌چه‌که‌ی بۆی ئاماده‌ک‌را‌وه‌... ئه‌مه‌ ده‌بی‌ته‌ نیشانه‌یه‌کی ترسناک له‌سه‌ر ژیا‌نی کۆمه‌ل‌گا به‌شی‌وه‌یه‌کی گ‌شتی، وه‌ پێش‌بینی ده‌کر‌یت فیتنه‌و گه‌نده‌لیه‌کی گه‌وره‌ له‌ کۆمه‌ل‌گا‌رووب‌دات، له‌نا‌و خێزان، وه‌ له‌ په‌یوه‌ندی‌ه‌ مر‌و‌ق‌ایه‌تی‌ه‌کان، وه‌ له‌ د‌وا‌ییدا کۆتایی به‌ به‌خته‌وه‌ری هاوسه‌ر‌گیری د‌یت.</p>

چەند نامۆزگاریهك بۆ ئەو كەسانەى قایل دەبن لەسەر قوناغى ھاوسەرگىرى:

پێیستە لەسەر كچ بزانیّت كە مێردى چاكە وویست بەخشندهییه، وە دەرامەتیكە لەلایەن خۆى گەورەو شكۆدار، وە خۆى میهرەبانیش نایدات تەنها بەمەلكەچى و پارانەو بۆ ئەو، خۆداى گەورە دەفەرموویّت: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾. الاعراف: ۹۶.

واتە: (سۆیندییت ئەگەر خەلكى ئەوشارۆچكەیه باوەریان هیئابایە، وە لەخووش بترسانایە ئێمە لە ئاسمان و زەویدا بەرەكەت و خویشیمان بەسەر دا دەباراندن بەلام ئەوان درۆیان كرد وە ئێمەش تۆلەیان لێدەكەینەو بەوێ كە دەیکەن).

پێیستە ھەموو باوەریان وابیّت كە ھاوسەرگىرى بژێویە، وە ھەموو ئەو بژێویەى بۆدیاریكراو، وە ھیوا مەخوازە لەو بژێوی كە خوا داویەپێت بەكەسى تریا ھاورێكانت، یان خزمى مێردەكەت كە دەولەمەندن، یان بەئافرەتى جوان، یان پیاویك خاوەنى بنكەیهكى گەورەیه دەیدات. پێغەمبەرى خودا درودى خۆى لەسەرپێت دەفەرموویّت (أنظروا الى من أسفل منكم، ولا تنظروا الى من هو فوقكم، فهو أجدر أن لا تزدروا نعمة الله) رواه مسلم. واتە: (ئێو سەیری ئەو كەسانە بكەن كە لە خوارووی ئێوەدان لەبژێوی و سامانداری، وەتەماشای ئەو كەسانە مەكەن كە لە سەر ووی ئێوەدان، ئەمەش لێتاتووترو شاھەینیتریانیە كە واگالتە بە نیعمەتەكانى خۆداى گەورەناكات و زیادەرۆى ناكات لەخەرجیدا). ھەمووكات كچان پێداگى دەكەن لەسەر ئەوێ دەروونیان رووناك بیّت، ھەوالی داخوازی خوشكەكان و خزمەكانى پێدەگات بەشادییەكى راستگۆیانە، داواى خێروخۆشیان بۆ دەكەن، وە بەراوردی خۆى و نیوان و كچەكانى ترناكات كەوا مێردیان كردوو ئەگەرچى بەتەمەن لەویش بچوكتەر، ئەگەر ھەلێكى زۆر لەپیش كچەكە رێكەوت بۆ داخوازی كردنى بەلام لەھیچیان سەرگەوتوونەبوو، ئەوێ مەگەرنەو بەیارودۆختێك بۆ ھەریك لەمانە، یان بارودۆختێكى خێزانى، وە دەست نیشان كردنى خێزانەكەت بۆت، (..... قدر الله وما شاء فعل...) رواه مسلم.

ئافرەت سۆزى كۆدەكاتەو بۆ مێردەكەى، وە بۆى دەپاریژی ھەتاكو پیش ئەوێ پێیگات

وه سۆزى خۆى ده پاریزی به گرنگی دان بۆ هەر پیاویك بیټ، وه خۆى داده پۆشى لهو كهسانه ی كه خه یال و هیوا یه وهن بۆی، ههتا ته گهر بۆ كه سیش ئاشكرای نه كات، تاوه كو گه وه ره كه ی پیشكهش بهو كه سه ی ده كات كه خوای گه و ره حه لالێ كردوه و نه ویشی لهو حه لال كردوه.

راویژکردن:

ده كری داواكار سوود و هر گری له سه ر هاوسه رگری، وه شه و ی ئاره زوومه نده له ده ست نیشانكردنی هاوسه ری دروست بۆ هاوبه شی ژیا نی پێویسته راویژبكات به خه لکی شاره زاو خاوه نی تا قی كردنه وه ی دلسۆزانه و له پیناوی خودای گه و ره.

هه لباردنی باشت (ئیسیتخاره):

ده كریټ داواكار له سه ر هاوسه رگری رووبكات هه لباردنی باشت به راستی و به دلسۆزی، وه پشت به خدا به سه تی له ماوه ی دروستی هه لباردنه كه بۆ هه ر بابه تیك، یان وه رگرتنی بریار له هه لباردندا بۆ خۆی ده گه ریته وه. وه له و حه دیسه دا: پێغه مبه ر درودی خوای له سه ریټ فیری هه لباردنی شتی باشت زمان ده كات له هه موو كاروباره كاندا وهك شه و ی فیری سوره تیکی قورئانمان بكات، ده فره مویت: (اذا هم احدكم بالامر فليركع ركعتين من غير الفريضة، ثم ليقل : اللهم اني استخيرك بعلمك واستقدرك بقدرتك، وأسئلك من فضلك العظيم، فانك تقدر ولا أقدر، وتعلم ولا اعلم، وانت علام الغيوب، اللهم أن كنت تعلم أن هذا الامر خير لي في ديني ومعاشي وعاقلة أمري). یان ده فره مویت: (عاجل أمري واجله، فاذره لي ويسره لي، ثم بارك لي فيه، وان كنت تعلم ان هذا الامر شر لي في ديني ومعاشي وعاقبة أمري). یان ده فره مویت: (في عاجل أمري وآجله، فاصرفه عني واصرفني عنه، واقدر لي الخير حيث كان، ثم ارضني)، وده فره مویت: (ويسمي حاجته) رواه البخاری.

واته: (نه گه ره كێكتان په ژاره و مبه سه تی به فره مانێك بوو بادوو ركعه ت نوێژی سوننه ت بكات جگه له فره زه كان، دوا یی بابلیت: خوا به گیان من تۆم سه ر پشك و با لا ده ست كردوه به

زانستەكەت، ۋەلىت دەپارئەمەۋە بەھىزو توانايىت بەتوانايى خۆت بەخشندە بەلەگەلم، ۋە لەچاكەۋ گەۋرەھىت دەپارئەمەۋە، خۇداۋەندە تۆ بەتواناۋ دەسلەتلى ۋە من بى توانام، تۆ زانايىت زانينىت بە ھەموۋشتىكىدا ھەيە منىش ھىچ نازانم، تۆ نەينى زانين و زانيارىت بە سەر ھەموۋ شتە شاراۋەكاندا ھەيە، خاۋايە گيان تۆ دەزانىت ئەگەر ئەم كارە خىرى بۆمن لە ئاينەكەم و ژيانەكەم و دۋارۆژم داھەيە ۱ ئەۋا بۆم ئاسان بكة، پاشان پشتىوانم بە، ۋە ئەگەر ئەم كارە شەۋر خراپەي ھەيە بۆمن لە ئاين و ژيان و دۋارۆژم. ئەۋا لىم دوورخەرەۋە. ۋە منىشى لى دوورخەرەۋە، خاۋايە گيان توشى خىرو چاكەم بكة بەھەر شوئىتىك بىت، پاشان لىم رازى بىە).

ئەي كچ شلە ژانت لەۋانەيە وات لىبكا قىژەيەكت لەدەمت دەرچىت، يان پىكەننى يەك لەدۋاي يەك، يان ھەر جولائەۋەيەكى ناشاز، ۋە خۆت پيارىزە لەسەر شىۋەۋە شۇكۇدارى خۆت، ۋەھەر كاتىك ھەستت بەكاردانەۋەيەك كرد يادگارەك بىنەۋە بەر خۆت.

۱-شەرم و ئابروۋى زۆرت گەت و گۆت لى قەدەغەناكات، چونكە ئەۋ دەيەۋى گۆت لى رابگرى كاتىك تۆ قسەدەكەيت.

۲-كچ ئەگەر دىتى لەمالئەۋە تانەي لى دەدەن، يان دوورى دەخەنەۋە لەۋ جۆرە قسانە، يان بىتتە مايە شەكەت و بارگرانى لەسەرى، يان گرنگى دانىكى زۆر بەكارو بارى ماددى و دىيالى، پىۋىستە لەسەرى بەرەۋەكانىيان نەكات، تەنھا ھەلۋىستى نارەزايى ۋەرگىت لە بەرامبەريان، بەلام پىۋىستە بەشىۋەيەكى چاك قەناعەتيان پى بەينى، ۋە ھەموۋ ھۆكارىكى لىزانانە، ئەگەر قەناعەتيان پى ھىنا، بەلام ئەگەر قەناعەتيان نەھىنا ئەۋا بەرەۋەچ دەدرىتەۋە(قدر الله وماشاء فعل).

۳-گەنج بىرى دەكەۋىتەۋە ئەۋەي سەرەتايى ھەبىت كۆتايىشى ھەيە، ۋە پى داگرى دەكات لەۋەي دەبىت ئەم ھەنگاۋانە تەۋاۋ بىت لە داخۋازىدا ھەموۋى لەژىر شەرىعى خۇداي شۇكۆمەندۈلدۈقانە، بىلەن نايىت ۋە ئەگەر زۆر بەكەمىش.

۴-گەنج فىر دەبىت چۆن دەچىتە سەر كامە قۇناغ لەژيانى، زانست و زانيارى بەدەست دەھىننىت كەبۆى ماندوۋ بوۋە بۇ ئەۋەي بەسەلامەتى لى تىپەرەيت.

۵- گەنج هەمووکات لە هەر هەنگاوێک لە ژیاڵیان مەبەست و ئامانجی بیر دەهێنتەوه، بۆچی ئەم هەلبژار دنە دەبیّت، وەچۆن لەو ماوهیدا بەختەوهری و ئارامی دەست دەکەوی،

بە کورتی:

ژیانی مرۆڤ بەقوناغ و هەنگاودا تێدەپەرێت وە خەلکیش تێیدا دەژین تاوێ کو دڵنیایی بۆ دیت، وە لەو قوناغانەش ئامادەیی کراوە بۆ هاوسەرگیری، وە یەكەم جار لەم هەنگاوانە دەست پێ دەکات لە گەڵ بە دەست هێنانی بەختەوهری لە دیاری کردنی هاوبەشی ژیاڵت وە دەبیّتە هاویری ی لە ماوهی ژیاڵیدا، وە سووک کردنی خەرج و پێداویستەکان بە پێی توانا، وە هەروەها گرنگیدان بە جێ بە جێ کردنی شەری خودای گەورە لە هەموو کات و هەموو ژیاڵ دا، چونکە بەختەوهری و دواوژێ تێدا یە.

وە پێدەگری لە سەر راستگویی بە هەموو شتیێک پێش هاوسەرگیری هەتاوێ کو ئەو رونهات بەستایش نە کردنی یەك دوا یەکی پاش هاوسەرگیری و بەختەوهریش بگۆرێت بۆ نازارو کاریگەری هەبیّت تاکۆتایی ژیاڵ هەردوو هاوسەر دەبێ ئەو بەزانی کە ژیاڵ تەنها کێلگە یە بۆ دوا روژ هەر کەسیێک بەباشی و پوختی چاندی ئەواخیریێکی زۆر دەدووڕیتەوه لە دونیاو دوا روژدا. هەروەها ئەو هەنگاوه لە سەرەتای ژیاڵی هاوسەرگیریدا پێویستی بە پیاڵ و دانانی ئامانج هەیه بە پێی توانا لە گەڵ پشتبەستن بە خودای گەورەو میهرەبان و داوای یارمەتی لێکردن، ئەمەش دەبیّتە پشتگیریێک لە خۆشگوزەرانی و راستگویی وە دەست کەوتنی بەختیاری و ئارامی لە ژیاڵت.

خۆت تاقی بکەوه:

ئەوێ خواروێ کۆمەلێکن لە پرسیار پێویستە هەلسی بە جێ بە جێ کردنیان لە سەر خۆت، ئەگەر رێککەوتی لە سەری بەتەواوی نیشانە ی (بەلێ) لە ژێر هەلبژاردنە کە دا دابنێ، وە ئەگەر پارا بوی لە سەری نیشانە ی (هەندێ جار) لە ژێر هەلبژاردنە کە دابنێ، وە ئەگەر رێککەوتی لە سەری ئەوا نیشانە ی (نەخێر) لە ژێر هەلبژاردنە کە دابنێ:

ز	پرسىيەر	بەللى	ھەندى جار	نەخىر
۱	ئايى ئامانچى خوت دەزانىت لە ژيانىت؟			
۲	ئايى دەخوئىنىتەو لە ماوۋى گىرگى دانت لە ژياندا؟			
۳	ئايى رىز لە ژيانى ھاسەرگىرى دەگىرىت؟			
۴	ئايى دەزانى تو جىنشىنى خوداى گەوۋى لەسەر زەوۋى؟			
۵	ئايى ئەو نىعمەتەنى خوداى گەورە داۋى بەتۆ دەتوانى بىيازىمىرى؟			
۶	ئايى دەتوانى ھەلۋاردنى ھابەشى ژيانىت لەسەر شەرى خوداى گەورە دەستىنىشان بىكەيت؟			
۷	ئايى سنورى مامەلە كىرگەن دەگەن دەسىرگەن كەت دەزانىت؟			
۸	ئايى پىداگىرى دەكەى لەسەر پىچى نە كىرگەن لە رادەبەدەرت لە قۇناغى گىرەستىدا؟			
۹	ئايى ھەست رەزىبون دەكەى لەوۋى خوداى گەورە مىھرىبان بۆ ساز كىرگەن؟			
۱۰	ئايى سۈرۈدەبىت لەسەر بەدەست ھىننى بەخەتەر لەھەموو ژيانىتدا؟			

هه ئسه نگاندن:

ئه گهر هه لێژاردنت بۆ وه لآمی (به لئی) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده هیئنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (هه ندی جار) بوو ئه وا یه ک پله به ده ست ده هیئنی، وه ئه گهر هه لێژاردنه که ت به وه لآمی (نه خێر) بوو ئه وا هیچ به ده ست ناهیئنی. وه ده توانی خۆت هه ئسه نگیئنی وه ک ئه مه ی خواره وه:

پله	بارودۆخ
له سفر - ٤ پله	تۆ مانای هه لێژاردنی باش بۆ هاوبه شی ژیا نته نازا نیته، وه هه ولێش ناده یته له پێناوی ئه مه یان.
له ٥-١٠ پله	تۆ له سه ر یه که م رێگای راستی له هه لێژاردنی هاوبه شی ژیا نته، وه پێویستی ته به زانیاری زیاتره.
له ١١-١٥ پله	تۆ له رێگادا ده رۆیت، به لآم هیشتا کۆ سپ هیه له پێگه یشتنی ته مه نی هه رزه کاری ته بۆ به ختیاری له قو ناغی داخوازی کردن.
له ١٦-٢٠ پله	تۆ ئاماده ی بۆ هه نگاو هاو یشتن له سه ر رێگای به خته وه ری، بۆیه پێویسته به رده وام بیت، وه بیه گوازی ته وه بۆ هه نگاوی داها توو.

به‌شی سییه‌م

زالبوون به‌سهر کیشهی ده‌ست نیشان کردن به‌هاویه‌شی ژیان و ماوهی خوازبینی

- خوناماده‌کردن.
- رارایی له سروشتی هه‌ئێژاردندا.
- جیاوازی له‌سهر ناماده‌کاری.
- که‌م و کوری له‌یه‌کتر ناسین.
- بو‌چوونه هه‌ئه‌کان ده‌رباره‌ی ژیان.
- هه‌ئێخه‌ئه‌تاندن له‌نیوان هه‌ردوولادا.
- گه‌ران به‌دوای هاوسه‌ردا ته‌نها بو‌تێرکردنی ناره‌زووه‌کان.
- ژن هینانی به‌رژوه‌ندی.
- ژن هینانی ناچاری.
- ژن هینانی عورفی یان داب و نه‌ریت.
- ژن هینانی مسیاری.
- زیاده‌ره‌وی له‌خوارازنده‌وه، وه‌ درۆ کردن له‌م قوناغه‌دا.
- کیشهی سه‌ربه‌ستی له‌راده‌به‌ده‌ر له‌ماوه‌ی ده‌ست گیرانیدا.
- به‌کورتی.
- خۆت تاقی بکه‌وه.

خۆ ئاماده کردن :

قۆناغی هاوسه رگیری و پهسند کردنی هاوبهشی ژیان له گرنه گرتین ههنگاوه کانه له دروست کردنی به خته وه ری هاوسه رگیری، هه ر وه ها به خته وه ری له قۆناغه دا به ته واوی به ستر او ده به هه لێژاردنی دروست بۆ هاوبهشی ژیان، داوی رازی بوون و قه ناعه ت له سه ر نه وه لێژاردنه، له گه ل ته وه ش له وانیه شه ژان رووبدات، وه که سه که واهه ست ده کات که ژن هینان له به خته وه ری نیه، به لām ئیش و ئازارو ماندوو بوونه، راستیه که ی وانیه، به لām ده رچونی هه ندیک کهس له چوارچێوه ی دروست له هه لێژاردندا، وه مامه له کردن له گه ل کهسانی تر ته وه ش یه کی که له روودانی زۆر له کیشه کان، له و کیشه نه ش نه مانه ن:

پارایی له سروشتی هه لێژاردندا :

ئایا تۆ له جۆره کانی پارایی؟

وه ئایا تۆ هه ست به ترس ده که ی له پیشوازی کردن له قۆناغه ؟

پێویسته هه موو مرۆفیک که دیت ته نه و ریگایه گرنه که له ژیا نی ده بی بزانی ت که نه فس و ئاره زوو و شه یتان تیده کوشت بۆ شیواندنی نه وه هنگاوه گرنه که، وه نه فس و ئاره زوو که سه که راره ده که ن بۆ هه لێژاردن، یان جی به جی کردنی نه وه هنگاوه، چونکه نایه ویت پابه ندی ت یان زۆر گو ی نه دان وه به رپرسیاره تی له سه ر خودی خۆ ی بۆ یه هه ولده دات له کیشه کان رابکات، وه دوو ری به جی هینانی کرداری هه لێژاردن و سه ره تای قۆناغی خوازی تینی، که خۆ ی ده بینیت ته وه له راری و ئاره زوو له خۆ کشانه وه بۆ چه ند هۆکایتکی زۆر له وان ه: له خۆ ی پرسیار ده کات که هاوبهشی ژیا نی که وا هه لێژاردوو له جوانانه یه که خه ونی پێیه وه ده بیننی، یان نه وه که سه هه ندیک ناته واوی هه یه که نه وه قبو لی کردوو ه، یان هه ندیک له پاکانه که وا دوو دلی ده خاته ده روونی وه، بۆ یه داوی لی ده کات هه ست به به خته وه ری یان جیگیربوون نه کات له م قۆناغه دا، نه وه که سه ده بی بزانی ت که هه وه س و ئاره زوو نایه لیت سه ر بکه ویت.

بۇ ئەۋى زالىمىت بەسەرىدا دەپىت بىناغەيەك دابىنى بۇ ھەلۋاردىنىكى دروست، پاشان دەست بىكا بە دەست نىشانىدىن بەبى رازىيى، ۋە بۇ ئەۋى لە داھاتۇدا بەختەۋەرى بەدەست بەيىنى پىتۈستە لەسەرى رازىيىت بەۋ ھەلۋاردىنەدا ۋەمىل بىداۋ ئەمەيان مەدام ئەۋ سىفەتەنى لە ھەلۋاردىنەدا تىيىدايە ئەگەر چى بەرۋەيەكى زۆر نەبىت، چۈنكى ھىچ كەسنى نىيە ھەمۇو سىفەتلىكى تىيىدايىت، ۋە لىرەدا بەختەۋەرى رىۋەيە كە دىارى دەكەت بەرەزەۋەرى دەۋۋون و شەر لەگەل ئارەۋو لەرەزىيان پاشىگە زەۋەنەۋە پاش ھەلۋاردىن. ۋە لە ھۆكەرەكانى دىكەدا بۇ رازىيى لە ھەلۋاردىدا شەيتان كەھەز ناكەت مالىك دروست بىت لەسەر شەرىخى خۇداي گەرە، ۋە ھەز دەكەت تۆۋى داۋىن پىسى بىچىنىت لەنىۋان خەلۋەدا، ئەگەر بىنەرا مالىك دروست كراۋە لەسەر تەقۋا يان لەرەزىيانى دروست بوندايە، ئەۋاشتى قەدەغەي تىيىدا نەبىت، بۇ يە گومان دەخاتە دلى خاۋەنەكە بەۋەي كەپەلە بىكەن لە ھەلۋاردىدا، تاۋەكۈ ئەۋ كەسە ھەست نەكەت بەختەۋەرى لەگەل ئەنجامى پەسەندەكەي، ۋە پەلە دەكەت، ۋە رەنگەيەكى ھەلۋەزىي كەمەيان جۈنەرە، ئەم جۆرە ھەلۋاردىنەش رەزەۋەن بەدەست نەبىنى.

لىرە دەپىتە سەرەتايى خەم و ناخۇشى، ۋە ئەگەر ئەۋ كەسەش بەدۋاي ئەۋ گومانانەدا رۆيشت ئەۋا كۆتايىيەكەي جىا بونەۋەيە، بائەۋ كەسەش باش بزانى ئەۋ جىا بونەۋەيە كۆتايىيە كىشەكان نىيە، بەلام ئەۋ ئازار دەكىشى بەنەخۇشى جەربەزەيى و قىز لىبۈنەۋە، دەپىتە پىش بۇ خاۋەزىيى دۋايى جىادەپىتەۋە..... ۋە ھىچ كەس نەبىنىتەۋە كە بەچاۋ چنۇكى بە دۋايدا دەگەرەيت. چارەسەرىش بۇ ئەۋ كىشەيە كەخۇي لەناۋ كەسەكە پەنھان كەردۈۋە، لەمۋەي ژمارەيەك لەچالاكى و شارەزايى لە ژيانىدا، لەۋ چالاكى و پىپۇرىيەنەش: دەپىتە ئامانچى خۇي بەباشى دىارى بىكەت، ھەردەم تىيىكۈشى بۇ بەدەست ھىنەنى شتە سەرەتايىيەكان، دەبى بزانىت ناكەيت كەس ھەمۇو شتەك بەدەست بىنىت لە يەكەم جارىدا، دەبى بزانىت شەيتان گومان ناخاتە ناۋ دلى ئەۋ كەسەي كە قىۋولى ناكەت و ھەردەم تاعەتى خۋاي گەرە دەكەت.

ناکۆکی له سه ر ئاماده کاری:

نایا هه رده م تیده کۆشی بۆ زیاده رهوی له ئاماده کاری؟

نایا هه ولده دهی خۆت و خه لکی تر ته کلیف بکهی که شایسه نیت؟

له و کیشانه داده نریت که گه نج قه ده غه ده کات له سه ر رازی بوون له سه ر نه و هه نگاوه گرنگه له ژیان عورف و عادات زۆری له خه لک ده کات له سه ر ئاماده کردنی مال به شیوهیه کی تایبته. له وهی واجب کراوه پاش خوازیینی بارگرانی ههیه نازانم بۆچی؟ وهک: جهژنه کان یان بۆنه کان وه لاسایی کردنه وه کان، وه زۆری دیکه له داب و نه ریته خراپه کان که نه و قۆناغه گرنگه قه ده غه ده کات له ته و او بوون، پاشان ئاماده کای و به راوورد کردن له گه ل که سانی دیکه دا به گوێره ی ریژه یی ده کریت، یان توانای نه و بارگرانییه ی به بۆ ره چاو کردن بۆ جیاوازی تاکه کان، وه له ده سته واژه بلاوه کان له و بواره دا به که سه که ده لین: نه گه ر به که متر ریژه ش رازی بین ده بیت وه کو خوشکه که ی بیت، بۆ ره چاو کردنی باری گوزه رانی نه و که سه. نه گه ر چاویک بخشینین به میژووی ئیسلامدا نمونه ی باش ده بینین ئاماژه ده کات به وهی که به خته وه ری به زۆری سامان نیه، یان مه رج نیه که چه که وهک خوشکه که ی ئاماده کاری بۆ بکریت، یان وهک دۆست و خزمانی.... نمونه ی که ههیه له سه رده می پیغه مبه ر درودی خوی له سه ربیت... که و هه ر دوو که چه که ی داخوازی کرد بۆ عوسمانی کوری عه ففان. وه نه و کاته له باشتین شوین ده ژیا شانازیترین بنچینه له و سه رده مه دا باشتین یان بوو، چونکه عوسمانی کوری عه ففان له ده وله مه نترین نه و سه رده مه دا بوو، له هه مان کاتدا فاتیمه ی کچی دا به عه لی کوری نه بی تالیب خوا له هه مو یان رازی بیت له کاتی که دا نه و هیه چ مال و سامانیکی نه و توژی نه بوو ته نها که میک نه بیت که به شی پیداو یسیه کانی نه ده کرد، لیڤه دا به ئیمان و ئیسلام هه موو پیکه وه له به خته وه ریدا ده ژیان نه وهی سامانی هه بووایه، یان نه وهی سامانی نه بووایه ته نها که میک نه بیت. وه لیڤه دا به خته وه ری به زۆری ئاماده کاری نیه وهک که ل و په ل یان شانازی کردن به رامبه ر خه لکانی تر، به لām به خته وه ری به دلنیایی و نیشته جی ی و خۆشه ویستی یه،

ئەمەش نايەتە دى تەنھا بە رازى بوون و خۆتەسليم كردن بەخوداى دلۆڤان، وه باوهرى هيئەن
بەقەزاو قەدەر. بەلام كەلو پەلو ئامادەكارى دەبيت لەسنوورى توانادا بييت يان بەگويرەى
توانا بەى دەست بلاوى يان رەزىلى....

تييبينيه كى گرنگ:

تييبينيه كم لەبەر دەستدايه لە كەل و پەل و ئاماجەكارى بۆ مالى هاوسەرگيرى، برىتى يە
لە پيداگيرى داىك و باوك لەسەر ئامادەكارى بە كەل و پەلى زۆر جۆراو جۆر لەو رۆژانەدا، وه
هەندى جار لەهەمان جۆر بەلام بەتاخمى جياواز، كاتيك تەماشام كرد دلتيا بووم لەو دى ئەو ژن
و ميتردە بەدرىژاىي ژيانيان بەكارى ناهيئن ئەگەر سەد ساليش بژين، ئەى ئەم هەموو كەل و
پەلە دەگەنەنە بۆ كين؟ بروام وايە شتيك نيه تەنھا جىگايە كى گەورەى دەويت بۆ تيكردى
ئەو هەموو كەل و پەلە زۆرانە، پاك و خاوين كردنەووە گواستەنەو، سوديكي زۆر كە
ناگەريتهو تەنھا بۆ كارگەى دروست كردنى ئەم كەل و پەلانە نەبيت، ئەو دى زۆر خەمبارم
دەكات ئەو دى ئەو هەموو كەل و پەلانەلە دەرەو دى ولات دەهيئريت، چونكە هەردوو ژن و
ميتردەكە دىانەويت وا خۆ پيشانى خەلك بەدەن كەل و پەلەكانيان جوانن و لە دەرەو هينراون
و بە گرانترين نرخيش كراون.

تاكو كەى ئەو مەملانى يە دەميئيتەو بە خەرج كردنى بى بەرنامە، ئىستا ئەو
دادەريت لە كۆسپ و تەگەرەكانى هەنديك خوازيئى، بۆ هەنديك كەشيش دەبيته هوى قەرز
بەسەر يەو تا ژيانى ماو دەبيت بە قىست بيداتەو، بۆيە تكادەكەم با ئەو داب و نەريته
خراپانە بگۆرين.

كەم و كورى ئەيەكتەر ناسىندا :

خاۋازبىتى پىۋىستى بەماۋەيەكى باش ھەيە لە پىناۋ يەكتەر ناسىنى يەكىك لەلەيەنەكان لەسەر ئەۋى تردا، لەگەل ئەۋەشدا ھەر يەكىك ئەم تاقى كىرنەۋە دەۋلەمەندىكات بىدەسەلات دەمىنىتەۋە لە لاۋردنى شتە شاۋاۋەكان، تەنھا لەھەندىۋى حالەتى دەگمەن نەبىت، لەگەل ئەۋەشدا ئەمە زۆر پىۋىستە لەپىناۋ دروست كىرنى ژيانى ھاۋبەش لەسەر زەۋى رەق و بەرونىش ديارە، لەسەر ئەۋە بىچىنەيە دەكرىت ژيان دەست پىبكات لەسەر روناكى و ھىدايەت، ئەگەر ئەۋە بىچىنەيە ۋەستا لەسەر يەكتەر ناسىنىكى راشكاۋانە دەكرىت ئەمە بىتتە نىيەتتىكى چاك بۇ ژيانىكى شاد بۇ داھاتوو.

ۋە بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى بۇ ئەۋە كىشەيە دەبىت كىچ و كور پىداگىرى لەسەر ئەمانەى خوارەۋە بگەن:

۱- ھەريەك دەبىت كەسايەتى ئەۋىتر بزانىت.

۲- ھەريەكىك دەبىت بزانىت ئەۋى تر چى خۇشەۋىت و رقى لەچىە.

۳- ھەريەكىك دەبىت زانىارى لەسەر خىزانەكەى تر ھەبىت.

۴- ھەريەكىك دەبىت بزانىت مېژۋى ئەۋىتر چى تىدايە ۋەگىرنگىر پىسپورى لەچى دايە.

۵- ھەريەكىك دەبىت بزانىت ئەۋىتر ئارەزۋى لەسەر چىە ۋە گىرنگىر نىمانجەكانىشى چىن.

۶- دەبىت ھەردوۋلا بەلئىن بەن لە چۆنىەتى يارمەتىدانى ئەۋى تر لەسەر سەركەۋتن و بايەخ پىدان.

۷- ھەردوۋ لارىككەۋن لەسەر سەرەتاي رىگاي بەختەۋەرى پىكەۋە.

بۇ چۈنە ھەلەكان دەربارەى ژيان:

ھەندى گەنج خەۋن و بۆچۈنى ھەيە دەربارەى ژيانى ھاۋسەرگىرى، ئەۋە خەۋنەش

گه مارۆدراون له چهند رۆژو شهوێك كه هه مووی رۆمانسیهت و په یوه ندی تایبه تی یه، ههروه ها روون کراوه ته وه كه زۆربه ی کێشه و به ربهره کانیه کان كه گرپه رده دات له ژيانى هاوسه رگری ئه و بۆچونه هه له و خه یالیا نه یه له ژیان و دوا رۆژدا، چونكه هه ندی كه س له جیهانی خه ونه گولاویه کان ده ژین، وا بیر ده کاته وه كه دوا رۆژ به هه شتیكه بێ کێشه و گێرو گرت، به لām پاش ئه وه ی ده چیتته ناو دونیا تازه که ی کاتیك به دوا ی ئه و به هه شته ده گهریت نایدۆزیتته وه، بۆیه لۆمه ی هاوسه ره كه ده کات كه ئه و به رپر سیاره، ئینجا به ربهره کانی یه کی درێژ ده ست پیده کات كه ژیان تام و مانا که ی نامینیت، له کاتی کدا هه ندیک هیوا و ئاوات له خه یاله وه ده رده چن ناتوانریت له سه ر زه وی جی به جی بکریت.

پیاو و نافرته له راستیدا مه لاتی که ی ناسمان نین، به لکو ئیمه مرۆفین و له سه ر زه وی ده ژین، دوورین له به هه شتی به لێن پیدراو و جیهانه خه یالی یه کان. له و رێره وه دا پتویسته داواکاران له سه ر خوازی نی بزانه كه ژيانى گولاوی که وا ماندوو بوون و هه لّخه لّتاندنی تیدانی یه ئه وه به هه شتی دوا رۆژه، به لām ژيانى دونیا بریتی یه مه نزلگای کارو تا قی کردنه وه و تیکۆشان، له گه لّ ئه وه ش قورئانی پیرو ز وه سیه قمان ده کات كه چاره نوس له بیر نه که یین، ده بی باوهرمان وابیت كه ئه و ژiane شیرینی تیدایه، به لām مرۆف جیاوازی ده کات له ئه و تر له تیگه یشتن و کاردا ئه گه ر ئیماندار تووشی خۆشیه ک هات سوپاسگوزاری ده کات ئه مه یان چاکه یه که له بو ی، وه ئه گه ر توشی ناخۆشیه ک هات ئارام ده گری وه دیسان چاکه یه که له بو ی.

هه لّخه لّ تاندن له نیوان هه ردوو لایه ندا:

فیل باز ئه و که سه یه که یه کیك له لایه نه کان پیاو یان نافرته که له په نای خۆی ده هیلّیتته وه فیلّ له ئه وی تر یان ده کات و درۆشی له گه لّدا ده کات، یان ده هیلّیتته وه و قسه ی بۆ ده کات، یان به ئامانجی دلّ خۆش کردن، یان به ئامانجی گرتنی و پارێزگاری لیکردنی، یان به ئامانجی شاردنه وه ی که م و کووریه کانی که ناتوانیت وا به ئاسانی لی ی ده ربازیت، لیره وه ناکۆکی

سەر ههڵدەدات له نیتوان ژن و میرد ههکه به هۆی ئهو ههڵخه له تاندنه، ئاژاوه گیریش له م نیتونده رۆلی خۆی ده بینیت و قسه بۆ یه کێکیان یان ههر دوولا ده کات.

بۆ نمونه کچ یان کور له پیناو راکیشانی لایهنی تر بۆ لای خۆی ههڵدهستێ به قه ناعهت پێهینان به هاوسهر گیرى به هۆی زیاده رهوی، یان درۆ ههڵبهستن به هۆی بهرزى پله و پایه ی سامانی یان رهوشتی، جگه له به ئیندانی به تال که له ههواوه دهرده چن، به لام که ده چنه گۆره پانی ژیان شته شاراوه کان ئاشکراده بن وه راستیه کانیش دهرده که ون، لهو کاته ناکۆکی دهست پێ ده کات یان بیر ده که نه وه له دهر بازوون له یه کتری، چونکه فیل لیکراو ههست ده کات ههر له سه ره تاوه ئهو ی تر له گه لیدا راستگۆنه بووه، ئه ی کۆتاییه که ی چۆن ده بییت؟ باوه ر به یه کتری نامینیت.

له سه ر ئهو بنچینه پێویسته داواکاران له سه ر داخوازی بزانه که پێکه وه نانی مالتی باش و وه ستاو له سه ر خوشه ویستی و به زه یی کرداریکی بازرگانی خراپ نیه له چوا چێوه ی دا به ههر وه سیله یه ک بیت قازانج به دهست به یینی، به لام ئهو په یوه ندیه کی پیروژه پێویستی به به ستانه وه کی پیروژه هیه وه ستاو بیت له سه ر راستی و راشکاوی له نیتوان ههر دوولا.

گه ران به دوای هاوسه ردا ته نها بۆ تیرکردنی ئاره زووه کان؛

تێگه یشتنیکی هه له هیه له لای هه ندێ گه نج دهرباره ی تێگه یشتنیان له خوازیینی و هاوسه رگیری. زۆریه ی گه فجان هه وڵده دن له پناوی دامرکاندنی ئاره زووه کانیا ن هاوسه رگیری بکه ن. وه باوه ریا ن وایه که ژیا نی هاوسه رایه تی ته نها تیرکردنی ئهو لایه نه یه، بیتاگان له وه ی ئه وان دهروانه لایه نی ئاره لی که نابیتته ئامانجێک بۆ پیکه یینانی خێزان، ئه مه یه که میانه، دووه میان ئه م جوړه هاوسه رانه زۆر نامیننه وه و به رده وام نابن، چونکه به خیرایی ئاره زووی سیکیسیان ده کوژیته وه، وه ئه م بینایه دهروخیت که له سه ر ئهو بناخیه دهستی پیکردبوو.

ژیا نی هاوسه رگیری ده بییت له سه ر بنچینه ی تێگه یشن و هۆگری و خوشه ویستی و

تەۋاۋكارى پىكەۋە بىرئىت، ۋە بەجى گەياندىنى ئەركى خۇدايى، تاۋەكو بەردەۋامى و بەدەست
 ھىنانى بەختەۋەرى بەدۋادابىت، ۋە لەئەركەكانى دىكە باشى ھاۋسەرگىرى جگە لەتيرکردنى
 ئارەزوۋەكانى سىكسى برىتى يە لە ھەلگرتنى بەرپرسىيارەتى خەرچکردنى بىژيوى، ۋە
 ئەركەكانى كۆمەلەيتى و پىشەيى، ۋە بەرپرسىيارەتى پەرۋەردەکردنى مىندال، ۋە چاۋدىرى
 خىزانى و زۆرى تىرىش.

ژن ھىنانى بەرژەۋەندى:

ژن ھىنان پەيۋەندىيەكى پىرۋزە لە نىۋان دوۋكەس روودەدات رىخۆشكەرىكە بۇ
 دامەزراندنى مال ماناى خۆشەۋىستى و بەزەبى و مىندال ھەلگىرى، بەلام چى روودەدات
 ئەگەر ئەو نامانجە پايە بەرژە بگۆرىت بۇ نامانجى ماددى بەبى رەچاۋکردنى ھەلۋىستى
 مەۋقايەتى؟ ۋە چى روودەدات ئەگەر ئەو خۋازىيىنە گۆرا بۇ خۋازىيىنى بەرژەۋەندى؟ بەداخەۋە
 ھەندىك لە خۋازىيىنى ھەن لەسەر ئەو بىنچىنەيە دامەزراۋن و بەردەۋامىش روودەدەن، ھەندى
 كەس ھەن داخۋازى پىشكەش دەكەن لەدەروازەى بەرژەۋەندىيەكى دىيارىكراۋ كاتىك
 نامانجەكەيان ھاتەدى ھەموۋ پاكانەۋ ھۆكارىكىان كۆتايى پىدەت و ژيان دەست پىدەكات
 بەناكۆكى و جىاۋازى.

نەمۇنەى حالەتەك:

گەنجىك لەھەموۋ شوئىتەك دەگەرىت بەدۋاى ئافرەتەكى خاۋەن سامان، كە زۆر
 پىۋىستىتى بىتتە ھاۋسەرى، لىرەۋ لەۋى گەرا تاكو ئافرەتەكى تەلاق دراۋى دۆزىيەۋە،
 ھەرچەندە سامانى ئەۋەندە زۆر نەبوۋ، بەلام بەشەك لە چاۋچىنۆكىيە پىك ھات و ھەندىك
 پىداۋىستى تىركرد، بەكردار چۈۋە پىشەۋە، چۈنكە ئافرەتى تەلاق دراۋ لەبارىكى بىرىندار دايە
 دەگەرى بەدۋاى يەكەك بىرىنەكەى بۇ تىمار بكات، ۋە رازى بوۋ، .... پاش ماۋەيەكى كەم

راستییه که دیار که وت، ههتا توانی له پاره که ی خواردو کهم بووه وه، تاکو ئافره ته که ههستی کرد که نهوی خوش ناوێت، به لām له نیوانیان ته نهها بهرژه وهندی تایبه تی ههیه، کێشه کان دهستی پێکردو به خته وه ریش دوور که وته وه، په یوه ندیه کهش گۆرا بۆ مملانی و شهرو شوڤو دله کانیش جیا بوونه وه.

ئا ئه مه یه کۆتایی خوازیینی بهرژه وهندی، وه هه موو که سینک نیه تیکی ههیه، ئه گهر ئه و ژیا نه تاله ژیا نی ئه و بیّت، ئایا دوا رۆژه که ی چی ده بیّت بهرام بهر خودای گه و ره و میهره بان، وه پرسیا ری لی ده کریّت ده رباری ئه و. راسپارده یی له لاهو وه و له ژیر چاودیری ئه و دابو وه، بۆیه خوازیینی بهرژه وه ند ساز ی نیه، به لکو بهر زتره له وه یان، له ژیر رو شنایی ئه م ئایه ته پیروژه خوا ی گه و ره و دلۆقان ده فهر مویت: (هن لباس: لکم و انتم لباس هن).

ژن هیانی ناچاری:

له هه ندیک ب نه ماله و خیزان سیسته می خوازیینی خزمایه تی هه یه، یان ژن هیان بۆ کوره کان له یه ک خیزان هه ر له مندالیه وه بۆ دیاری ده کهن، ئه و خوازیینی ه پی ی ده لێن خوازیینی به ناچاری، ئه مه یان ترسان کترین حال ته کا نی خوازیینی ه، که و با وک کورو کچه که و مناله کا نیان خوازیینی ده کهن بی ئه وه ی گوی بده نه ئاره زو وه کا نیان، ته نهها خه می که و ده یانه وی لی ی ده ربا زبن، کا تی که به زۆره ملی خوار دنیکی ده یده تی به لām ئه و هه ز به م خوار دنه نا کات و ئیشتیه ی بۆ نا چیت. ئه مه ش وه ک خوازیینی وایه، خوازیینی ش زۆر جا ران تامی تێدانیه، ئه گهر تامی شی تێدابیّت به خته وه ری تێدانیه، وه زیاتر له مه هه رکا ری که کێشه یه ک له نیوانیان رووبدات ئه و ئه و که سانه به نه فره ت ده کهن که بوونه ته هۆکا ری ئه و ژیا نه یان، که و ئه و دۆزه خه یان بۆ درۆست کردو ون.

ژن ھېنانى عورفى (داب و نەرىت):

ژن ھېنانى عورفى دابو نەرىتتىكە كارىيىدە كرىت لەسەر خوازىننى بەبى سەلماندىن بەبەلگە نامەيەكى رەسمى، ئەگەر بە نوسراۋ بوو يان نەنوسراۋ، دوو جۆرىش: جۆرىكىيان يەك دە گرىتە ۋە لەگەل روكن و واجبەكان، ۋە جۆرىكىيان وانپە.

جۆرى يەكەم: گرىبەستىكى دوورستە ھەموونىشانەكانى شەرىعى لەسەر رىك خراۋە، لەچىزۋەرگرتن، جىگىر كەردنى ھەقى ھەردوۋلا، ۋە دەبىت ئەم گرىبەستە جىگىر بىكرىت بەرامبەر لايەنى رەسمى بەرىگاكانى سەلماندىكى زانراۋ.

جۆرى دوۋەم: يىنەيەك لەۋ: ناۋەرۈكى گرىبەستەكە لەنىۋان پياۋو ئافرەتەكە دەكرىت بەبى شاھىدى لەسەر ئەمە، ئەمەش بەژن ھېنانى نەپنى ناۋ دەبىت، ئەمە گرىبەستىكى بەتالە، بەھۋى نەبوۋنى شاھىد، ۋە بەھۋى بلاۋ كەردنە ۋە ئاگادار كەردنە ۋە كەھەندىك مەزھەب لەسەرى كۆكن، جووت بوۋنى سىكىسى حەرام دەكات، چۈنكە ھەقى ھەردوۋلا تىيدا جىگىرنى، ئەگەر يەكىك ژنى مەرەكە بەبى سەر پەرىشتىار ۋە بەبى شاھىد و مەرەكە كەشى شارەۋە، ئەو مەرەكە كەردنە بەتالە بەرىكەۋتنى پىشەۋايان، ۋە زانايانىش دەلىت: (ناكرىت تەنھا ئەگەر پەرىشتىارىك نەبىت) (ھەر ئافرەتەك بەبىمۆلەتى سەپەرىشتىار مېردى كەرد ئەۋا مەرەپپەكە بەتالە) يەكىكى تىش لەسەلەفەكان دەلىت مەرەپپە دروست نىيە تەنھا بە دوو شاھىد نەبىت، ئەو مەزھەبەش ئەبو حىفە و شافىي و احمد و مالك دەلىن پىۋىستە مەرەكە كەردنە بە ئاشكرائىت، ۋە ژن مەرەكە كەردنى نەپنى لە رەگەزى مەرەكە كەردنى تاۋانەكانە، خۇداي گەۋرە دەفەرمۇيت: (محسناات غر مسافحات ولا متخذات أخدان).

دەربارەى ژن ھېنانى عورفى دكتور فرىد ۋاسل دەلىت: خوازىننى عورفى بەبى شەرىع دروست نىيە لەم كاتەدا كەۋا ئىمەى تىيىن، ۋە بلاۋ كەردەۋە ئاينەكانىش دەربارەى ۋوتويانە، فېتنە تىدازۇردەبىت، شاھىدەكانىش لەۋەى كە شاھىدىيان لەسەردابوۋ نكۆلى دەكەن، ۋە شاھىد بەدرۋو وونكەردنى مافى ژن و مىرد، ئەم خوازىننىيە دروست نابىت تەنھا ئەگەر ئەو ئەركان و

مه رجه شهرعیانه ی تیدا هه بیئت:

۱- دارشتنی شهرعی دروست له نیوان میرده که یان بریکاره که ی وه سه ره رشتیاری ژنه که یان یه کیك له بریکاره شهرعیه نزیکه کانی.

۲- ئاماده بوونی سه ره رشتیاری شهرعی بۆ ژنه که له کاتی گریبه سته که بۆ ئه وه ی به خۆی سه ره رشتیاری گریبه سته که بکات له جیاتی ژنه که، چونکه سه ره رشتیاری شهرعی روکنیکه له روکنه کانی خوازیینی له لای ئاماده بووان، وه دواکه وتنی ئهم روکنه به تال ده کاته وه لای ئاماده بووان، ئه مهش به شیوه یه کی گونجاو ده بینین بۆ ئهم کاته، بۆ قه ده غه کردنی فیل کردن.

۳- هه بوونی شاهیدی دادپه روه ره له کاتی دارشتنی گریبه ست وه دادپه روه ری ئاشکرا مه رجیکه له دروستی شاهیده کان له سه ره گریبه ستی هاوسه ره گیری، وه دادپه روه ریش له یه کیك داواده کریت له گونا هه گه وره کانی نه نجام نه دبیت، وه زۆر سوریش نه بیئت له نه نجامدانی گونا هه ی بچوک.

۴- ئاشکرا کردنی ماره کردنه که، واته: خوازیینی له لای گریبه ست ئاشکرای گشتی یه، ئه مهش به ریگا کانی ناساندنی به سه ره خه لکدا، له هه مووی گرنه گتر دامه زرانندی ئاهه نگ و خۆشی، وه بانگه یشت کردنی خه لک بۆ ئاماده بوونی گریبه سته که، ئاشکرا کردنی به هه موو هۆکاریکی شهرعی و ئاهه نگ گێران به ناو خه لکدا، بۆ هه دیسیکی عایشه ره زای خوای له سه ره بیئت ده فره مویت: پیغه مبه ره درودی خوای له سه ره بیئت ده فره مویت: (أعلنوا هذا النكاح، واجعلوه في المساجد، واضربوا عیله بالدفوف)، وه ره زه نیش زیادی کردوه: (فان فصل مابین الحلال والحرام: الصوت) أخرجه الترمذي.

بۆیه ئاشکرا کردنی گریبه ست له لای مالیك روکنیکه له روکنه کانی ماره یی، ئه مهش دروسته له م چه ره خه دا، وه دروست له به ره ئه مه هه ره گریبه ستیک ده ربجیت وه ئهم مه رجان هه روکنانه ی تیدانه بیئت گریبه ستیک شهرعی و دروست نیه، وه گریبه ستیش به بی ئه مه له فره ماننی داوین پیسیه.

ژن ھېناني مىسار:

ژن ھېناني مىسار: برىتى يە لە گرىبەستى مارەيى لەسەر ئافرەت گرىبەستىكى شەرىعى ھەموو مەرج و ئەرەكەكانى تىدايە، تەنھا ژنەكە بەرەزامەندى خۆى لە ھەندىك مافى خۆى لەسەر مىرد خۆش دەيىت، ۋەك نىشتەجى، ۋە خەرجى، ۋە مال دانان بۆى. ئەم دياردەيەش لەبەر زۆرى ئافرەتانى شۈنەكردوۋ دامەزراۋە، ۋەھەر ۋەھا لەبەر نەبوونى تواناي ھەندى كەس لەسەر خەرجى زۆر و مال دانان، لەبەر ئەۋە پەيوەندى بەم مالا تازەيە تەنھا ئەنجام دانى پەيوەندى تايىبەتى نيوان ژن و مىردە.

ھوكمى ژن ھېناني مىسار/

سى راھەن لەسەر ھوكمى ژن ھېناني مىسار ۋەك ئەمانە:

ھوكمى يەكەم: ئەمەيان رىپىدراۋە لە گەل ئەۋەش ئاپەسەندە، ۋە ماناي ئەۋو وتەيە گرىبەستىكە ھەموو روكن و مەرجەكانى شەرىعى ئەنجام داۋە، ھىچ بەھانەيەك ۋە رىناگرىت بۇ ھەرام ۋەك: ژن ھېناني ھەلۋەشاۋە يان ژن ھېناني كاتى، مەبەست لى ي ئەۋەيە ژنەكە رازى بوۋە بەلىخۆشبوون لە ھەندىك لە مافەكانى، ۋە ئەۋەى رىپىدەدات بەم جۆرە ھاسەرگىريە پشت دەبەستى بە ھەلۋىستى دايكى ئيمانداران سۈدەبنت زمەخا لى ي رازى بىت كاتىك گەۋرە بوو خۆى خەلات كەرد بە پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەر بىت كەۋا بىتتە ھەۋى ي عائىشە، پىغەمبەرىش درودى خۋاي لەسەرىيىت بۇ عائىشەى دابەش كەرد بەدوۋرۇژ: رۇژىك بۇ ئەۋو رۇژىكىش بۇ سەۋدە. (رواه البخارى).

ھوكمى دوۋەم: ئەم جۆرەيان ھەرامە، نەيىنەكەش لەم جۆرە ھاسەرگىريە ئەگەر بلاۋ بىتتەۋە لەناۋ كۆمەلگا ھىچ ئامانچىك لە ھاسەرگىري بەدەست نا ھىنى، لەدلىنەۋايى و خۆشەۋىستى و چاۋدىرى تەۋاۋ بۇ مافەكان و ئەرەكەكان ۋە پەروەردەكەردنى مىندال.

حوكمى سىيەم: ۋە ستانىك له حوكمە كەي، ئەۋەي ديار دە كەۋىت كەۋا مەرجادانى پىاۋە كە لا بردنى نەفەقە و مالدانانە، لە گەل ئەۋەش گرىبەست دروستە ۋە ھاۋسە رگىرىش دروستە، چونكە ئەم جۆرە ھاۋسە رگىرىانە ھىچ ۋەر ناگرىت لە پىداۋىستىيە كان كەۋا ھەرشارە زايەكى دادپەرۋەر كە ئەيدات بەبى فراۋان بوون و روونكر دنەۋە لەو جۆرە ھاۋسە رگىرىيە. ھەرۋە ھا ئەم جۆرە ژن ھىنانە بە كىشە كانى خواز بىنى دادە نرىت، چونكە ھىچ خۆشەۋىستى و بەزەبى و دلئەۋاىى لەدۋاۋەيدا نىيە كە لەئامانجە كانى خواز بىنىيە، بەلام زۆربەي جار گەمارۆ دراۋە بە بەتتىركردنى ئارەزوۋە سىكىسى يان بۇ بەھىز كىردن. ئەۋەش سودىكى بەدپەتۋە لە گەلىك سوۋدى وون بو، بۇيەش ئەمە نابىتە كۆمەلگايەكى تەۋاۋ و بەختەۋەر لە گەل ئەم جۆرە خواز بىنىيە،

زىادە رۆيى لە نىۋان ئاراشت دان، ۋە درۆكردن لە ۋقۇناغە :

ئايا زىادە رەۋى دەكرى لە خۇئاراشت دان و دوور كەۋتنەۋە لە راستى لە ۋقۇناغى خواز بىنى؟

ئايا لە ۋقۇناغى خواز بىنى درۆكردن و لادان ھەيە؟

زۆر بەي گەنجان لە ۋقۇناغى خواز بىنى پىداگىرى دەكەن بۇ زىادە رۆيى لە ئاراشت دان و دەرختىنى ئەۋەي لە تايبەت مەندىيە كەي دانىيە، ئەگەر بۇ ئاراشت دان ئامانجىكى پاىيە بەرز ھەبو، ئەۋەش دلخۇش كىردنى لايەنە كەي ترە، يان دروست كىردنى پەيۋەندىيەكى خۆشەۋىستى يە لە نىۋانىان، ئەۋەش كاريكى باشە، بەلام ئەگەر ئەم ئاراشت دانە درۆ و شار دىنەۋە راستى بىت لە لايەنە كەي تر، ئەمەش ھۆكاريكى جىاۋازە لە بەدەست ھىنانى ئامانجە كان، چونكە ھەر يەككە لەۋانە يەخەي ئەۋىتر دەگرىت بەرەفتارىك كە پىشېبىنى نەدەكرا، زۆر كىشەش روودەدات، بەختەۋەرىش دوور دەكەۋىتەۋە، ئازاۋە جىاۋازى نرىك دەبىتەۋە و كۆتايىيە كەشى باش نابىت. بۇ زال بوون بەسەر ئەۋ كىشەيە دەبىت پىداگىرى بىكەيت لەسەر ئەمانە:

۱- يەكەم لەسەر ھەردوۋلا پىۋىستە راشكاۋىن بە خاسىيە تەكانى، ۋە ۋەستان لەسەر كەم

ۋ كورىيەكانى، يان بەراست كىردنەۋى ئەۋ كەم ۋ كورىيەكان، يان يارمەتىدانى لايەنى دىكە لەسەر رازى بونيان سەرىگىت.

۲-دەبىت خۇرازاننەۋە لەسنورى سەرنج راكىشانى ئەۋى دىكەبىت، ۋە زىاد كىردى پەيۋەندى خۇشەۋىستى ۋ بەزەبى لەنىۋانان.

۳-ھەر يەككە كۆشش بىكەت بۆ گەران بەدۋى خاسىيەتى ئەۋى دىكە لە باش ۋ ناتەۋاۋىيەكان، ۋە ۋەستان لەگەلى بەبى لايەنى تاۋەكو ژيان بە رەخنەۋ تانەۋ تەشەر دەست پىنەكەت، چۈنكە بەختەۋەرى لەلايان دۈۋر دەكەۋىتەۋە.

۴-دەبىت رىكەۋتەكان لەنىۋانان لەسەر گىرگىزىن ھەنگاۋەكان بىت كە يارمەتى ھەموۋ لايەك بەدات لەسەر مامەلە كىردن لەگەل يەكتەر بە خۇشەۋىستى، تاۋەكو ھەنگاۋەكان بەختەۋەرى بەدەست بەيىن.

كىشەى سەرىيەستى لە رادەبەر لەماۋەى دەستگىرانىدا :

لە ھەندىك خىزاندا سەرىيەستىيەكى رەھا ھەيە لەژىر ناۋىشانى: مەن دلىام لە كچەكەم، يان پشت ئەستۈۋرم بە كچەكەم، بۆيە بۆ گەنجەكەۋ دەستگىرانەكەى سەرىيەستى فەراھەم دەكەن بۆ ئەۋەى لەمال بچنە دەرەۋە، ۋە بەكەيفى خۇيان دابنىشەن ۋ برون بەبى پەيۋەندى ۋ سەنۋور، لە پىكەۋە دانىشتەن بەتەنھا دەبۈۋىن بەبىيانۋى زىاتر يەكتەر بناسن، لىرەۋە كىشە روودەدات، بەلام ئەۋ كىشەيە لەۋ بۈارەدا روودەدات، ئەۋەيە ئەگەر گەنج كۆيۈۋەۋە لەگەل ئافرەتلىك لەگەل ئەۋەى شەرىنى نىيە بۆى لىك نىزىك بۈۋنەۋە گەت ۋ گۆ روودەدات، دۋى دەست لىدان ۋ پىشەكەكان دەرۋانن كە ئەمە سۆزۈ خۇشەۋىستى يە بەرامبەر خۇشەۋىستەكەى، ھەرۋەھا ئەگەر رىكەۋتەن ۋ گىرەبەست ۋ دروست كىردن رۈنەدات ئەۋا ھەردۈۋلا زەرەرمەند دەبن، پىۋەكە زەرەرمەند دەبىت چۈنكە پىشتى لە خۈاكىردۈۋە، لەۋانەيە تۈشى چارەنۋىسىكى خراب بىت، ۋە ئافرەتەكەش زۆر زەرەرمەند دەبىت، ئابروۋەكەى لەدەست دەدات ۋ واخۇى دىتە بەرچاۋ كە

سووک و ریسوا بووه، ناوبانگیشی له ناو خه لک ده شیویت،

به لām نه گهر نه م په یوه ندییه گه شهی سه ندو گه یشته په یوه ندییه ته نها ژن و میرده که پی ی ناگادار بوون، نهوا زهره مهنديه که دواپی بۆ هه ردوولایان ده گهریته وه به تایبه تی ئافرده که، بۆیه پیو یسته هه موو خیزانیك سوورییت له سه ر په روده کردنی منداله کانیان چۆن سه ربه سستی به ده ست ده یینن، به لām به مهرجیک پیچه وانه نه بییت له گه ل شهرع و ئاین، هه تاکو کاتیك په یوه ندییه کهش ته واییت له سه ر بنجینه یه کی دروست بییت، له دوا ییدا به خته وه ری و دلنه وایپی و بیده نگی بچه سپییت. به لām پاش گر بیه سته کهش ده بییت سه ربه سستی به بۆ هه ردو و هاوسه ره که نه گاته راده ی ژن و میردایه تی، تاوه کو به خته وه ری دروست له شهوی بوو کینیدا بیته دی، به لām نه گهر گه یشته په یوه ندی ژن و میردایه تی هه رچه نده پیچه وانه ی شهرع نیه، به لām پیچه وانه یه له گه ل داب و نه ریته کان.

ئیس تا بانگه وازی بۆ هه موو که سیك که ده یه ویت به خته وه ری شانسی بییت له و قۆناغه دا وه مافی خۆی باش بزانییت وه هه لبدات بۆ به ده ست هینانی، وه نه گهر که کانی خۆی بزانییت وه یارمه تی خه لکی تریش بدات بۆ نه م مه به سته، له گه ل نه وهش کی شهی دروست له هه له کردندا نیه، به لām کی شهی گه وره نه ویه که سیك ریگای راست بناسییت و به رد وام بییت له هه له کردن، نه وهش هه لویستی که سیکم بیر دینیتیه وه که ده لییت: نه مه ژه هره نه گهر لی ی نزیك بیته وه نهوا ده ت کوژی، .... وه ده لییت: ته نها یه ک جار هه لده ستم به تاقی کردنه وه ی، له و حاله ته دا نابییت ته نها جاریکیش تاقی بکه یته وه چونکه دوا ییه که ی مردنه، هیچ ناقلمه ندیک شتیك تاقی ناکاته وه له هه لویست و روودا وه کان که ژیان و راستییت ئیسپاتی کرد بییت که نه مه درووت ده خاته وه له به خته وه ری و شادی.

بەكورتى؛

بەم راسپاردانە لەو ۋەرزدا دەردەچن:

- ۱- دەبىت دەست نىشانى كىرگەن كە لەسەرە تاۋە لەسەر بىنچىنە يەككى باش بىت.
- ۲- دەبىت دەست نىشان كىرگەن كە بەپىلەي يەكەم لەسەر بىنچىنە ئاين بىت.
- ۳- لە سەرەتاي يەكترناسىن پەيۋەندىم لەگەل دەزگىرانە كەم باش دەكەم، ۋە كۆشكىش لەسەر ھەوا دروست ناكەم.
- ۴- دەبىت لەيەكەم ساتى ھاسەرگىرى راشكاۋانە بىت.
- ۵- لەھەموو مامەلەكانماندارەچاۋى ھەقى خۋاي گەۋرە بىكەين.
- ۶- لەئامادەكارى و كەلو پەلو خەرجىدا زىاتر لەتوانا زىادە رەۋى نەكەين.
- ۷- پاش دەست نىشان كىرگەن كە باش بارا نەبىن.
- ۸- لە كاتى دەست نىشان كىرگەن كە ھاسەردا باخۇمان لە ھاورى خراپ بەدوور بگىرىن ۋە بەرەۋ بىناتنان بەرەۋ يەكەم قۇناغەكانى خۋازىنى ھەنگاۋ بىنەين.
- ۹- با وريابىن لە ترسناكىەكانى ژن ھىنانى عورفى و ژن ھىنانى مىسار لەسەر كۆمەلگا.
- ۱۰- لە ھەموو ئىش و كارەكاندا با دل سۆزى بىر خۇمان بەيىنەۋە بۆ روو بەروو بوۋنەۋەي خۋاي دلۇقان، تاۋەكو سەرگەۋتوۋ راستگۈيىن.

خۇت تاقى بىكەرەۋە؛

ئەمەي دىت كۆمەللىك پىرسىارن پىۋىستە لەسەر خۇت جى بەجىيان بىكەيت، ئەگەر بەتەۋاۋى رىككەۋتى لەگەلدا ئەۋا لەژىر ھەلپۇاردنەكە (بەللى) دابىنى ۋە ئەگەر رارابوۋىت ئەۋا نىشانەي (ھەندى جار) دابىنى، ۋە ئەگەر رىككەۋتى ئەۋا نىشانى (نەخىر) لەژىر ھەلپۇاردنەكە دابىنى.

ز	پرسىيارەكان	بەئى	ھەندى چار	نەخى ر
۱	ئايىا ترسناكى رارايى دەزانى چىيە لە ھەبژاردنى ھاوسەردا؟			
۲	ئايىا دەزانى كىشەكانى دىنە بەردەمت چىن لەكاتى يەكتەر ناسىندا؟			
۳	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى بەرژەۋەندى چىيە؟			
۴	ئايىا دەزانى ترسناكى ژنەينانى عورفى چىيە؟			
۵	ئايىا دەزانى ئامانجى سەربەستى زىيادە رۆيى چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۶	ئايىا دەزانى تەگەرەكانى درۆۋ زىيادەروى لە رازاندنەۋە چىيە لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			
۷	ئايىا دەزانى بەرھەمەكانى تىگەيشتنى ھەلە چىيە لە سروشتى خوازىينىدا؟			
۸	ئايىا دەزانى چۆن خۆت پاك دەكەيتەۋە لە كىشەكانى قۇناغى دەستگىرانى؟			
۹	ئايىا دەزانى كىشەكانى روودەدەن لەكاتى بارگرانى لايەنى دوۋەم بەزىاتر لە تواناي خۆى چىن؟			
۱۰	ئايىا پىداگىرى دەكەيت لەسەر رىزگرتن بەسنوورى شەرىع لە قۇناغى دەستگىرانىدا؟			

ھەئسەنگاندن:

ئەگەر ۋەلا مەكەت بە (بەلى) بوو ئەوا دوو پەلە ۋەردە گرىت، ۋە ئەگەر ۋەلا مەكەت (ھەندى) جار) بوو ئەوا يەك پەلە ۋەردە گرىت، بەلام ئەگەر ۋەلا مەكەت بە (نەخىر) بوو ئەوا ھىچ ۋەرنە گرىت. ۋە دەكرىت خۆت ھەئسەنگىنى ۋەك ئەمەي خوارە ۋە:

پەلە	ھالەت
لەسفر - ۴ پەلە	تۆگەلىك كىشەت لەبەر دەم دايە لەو قۇناغەدا لە دروست كوردنى مالىكى بەختيار.
لە ۵-۱۰ پەلە	تۆھەل دەدەيت لە قۇناغى دەستگىرانىدا كان كىشە كان دوور بىخەيتە ۋە، ۋە پىۋىستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱-۱۵ پەلە	تۆبەرىگادا دەرويت، بەلام ھىشتا كۆسپ و تەگەرە ھەيە لە بەختە ۋەرى پىنگەيشتنت لە قۇناغى دەستگىرانىدا.
لە ۱۶-۲۰ پەلە	تۆشايەنى ئەۋەيت ھەنگاۋ بىيىت لەسەر رىنگاي بەختە ۋەرى، پىۋىستە لەسەرت بەردە ۋام بىيىت، ۋە بگوازىتە ۋە بۇ قۇناغى داھاتوو.

بەشى چوارەم

شەۋى پەردەو پەيۋەندى سىكىسى

-ئامادەكارى.

-ئاھەنگى خوازىيىنى.

-ئامۇزگارىيەكانى شەۋى پەردە.

-سەرەتاي جووت بوون.

-كايگەرى ماچ لەژيانى ھاوسەرگىرى.

-ئارام گرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى سىكىسى.

-ژنەكە چى خوش دەۋىت لەمىردەكەى.

-مىردەكە چى خوش دەۋىت لە ژنەكەى.

-جياۋازى نيوان پىگەيشتنى دوورەگەز.

-جياۋازى نيوان پىياو و ئافرەت لە سىكىس دا.

-رىكەوتنى نيوان ژن و مىرد لە جووت بووندا.

-جۆرەكانى جووت بوون.

-قۇناغەكانى جووت بوون.

-رۆلى ھەريەكە لە ژن و مىرد لە جولاندن.

-چى ھەيە پاش جووت بوون.

-ئاۋەرۇك.

-خۇت تاقى بىكەۋە.

ئامادەكارى:

ھەموو قۇناغىڭ لە ژيانى مرۇق بە گرنىگ و سىود بەخش دادە نرىت، وە مرۇقى ئاقل ھەموو ساتە كانى ژيانى گرنىگى پىدەدات لە ماوہى نىاز پاكى و دىسۆزى بۇ خوداى گەوردە مېھربان، ھەر وەھا خوداى گەوردە لە بىر ناكات لە خۇشى و ناخۇشىە كان، لەو رىزە وەدا ھەر كەسىك بىەوئىت پىويستە ژيانى نوئى دەست پىبىكات بە جۆرىك بەختە وەرو سەركە و توبىت، وە نىازى وايت لە ماوہى ژيانە تازە كەى لە خوداى گەوردە نرىك بىتەوہ، وە مالىكى نوئى پىك بىنيت دامە زرايت لە سەر شەرى خوداى گەوردە مېھربان.

- ئاھەنگى خوارىنى:

ئانى ئىسلام شادى و خۇشى لەدە زوونە وە رىپىدراوہ، وە پىرۆز بايى و دەعوەت كردن، وە كۆبۇونە وەى خەلك و خرم و دۆست و خۇشەويستان، وە ھەموويان دلخۇش دەبن لە گەل ژن و مېردە كە، وە پىرۆز بايى لە يەكترى دەكەن بۇ پىك ھىنانى مالىكى تازە، ژيانە دەست پىمە كە بە خراپە لە ژىر بىانوى تەنھا شەوئىكە، چونكە پارمەتيدەرە بۇ گەنج لە سەر تاوان بە بىانوى شادى دەربرىن، بۇغۇنە: ئامادە كردنى ھەندىك خواردنەوہ، يان پەنا بردنە بەر ھەندىك نمايش كردنى لاشە كانيان لە ژىر ناوئىشانى ھونەر، ئەمە چۆن زامنى سەركەوتن و بەختە وەرى دەكات لە داھاتوودا؟

لەم دەرۋازەدا شەوہى دەيەوئىت سەرەتايى ژيانى دروست پىويستە شادى دەربرى و خەلكىش بەختە وەر كا، بەلام بە مەرجىك لە خوداى گەوردە ياخى نەبىت و دەرپچىت بە ھەر ھۆكارىكى رابواردن لە سنورى شەرىع.

نامۆزگارىيە كى شەۋى پەردە :

شەۋىكى بىناتنەرە شەۋىكى جوانە رەۋايە خۇشى و شادى دەرېرى، ئەو خۇشە گشتىگر دەرېرى لەسەر خزم و ناسىاو و دراوسى و خۇشەويستان و ھاورىيان، وە ھەرۋەھا دەرېرى گۆرۈنى تىدا ئامانجگرىت و كەيف و شادىش رىپىدراۋە، وە دەرېرى چىشت لىنان و خۇنارايشتدانى تىدا ئەنجام بدرى، بەلام بەمەرچىك خەرجى كەسەكە زىاتر لەتوانى خۇى نەبىت، يان بچىتە خانەى دەست بلاۋى بەبى ئامانج، وە ھەرۋەھا كاتىكى خۇش و جوان تىدەپەرىت لەگەل خزم و دۇستان، پاشان شوين بۆ ۋن و مىردەكە چۆل دەرېرى، لەو ساتەدا ۋىانى تايىبەتيان دەست پىدەكات. واباشترە ھەردو ۋن و مىردەكە ۋىانىان دەست پىبەكەن بەدو و ركەعت نوپۇز كەردن بۆ دەست پىكەردنى ۋىانىكى تازە، تاۋەكو خىرو بەرەكەت لەلايەن خوداى گەرۋە مىھەرەبانەۋە برژىتە سەريان. وە پاشان پەيۋەندى تايىبەتى پەيۋەندى جووت بوون لەنىۋان ۋن و مىردەكە دەست پىدەكات، ئەۋەش پىۋىستى بەچەند نامۆزگارىيەك ھەيە تاۋەكو بەختەۋەرو سەر كەۋتوبىن بەبى كىشەو گەرت لەۋىانىاندا.... ئەمەى خوارەۋە گەنگەرىن ئەو نامۆزگارىيانەن:

۱- ۋن و مىردەكە رۆژىك يان چەند رۆژىك بە ھىلاكى و دەمارگىرى و شىپزەيى دەۋىن: ئەنجامى جولەى بەردەۋام و داۋاكارىيەكانى رۆژى بىۋك گواستەنەۋە، يان رۆژانى پىشتەر لە نامادەكارى و كەل ۋەل، لە و ھالەتەدا ۋا باشترە ھەۋلى جووت بوون نەدەن لە شەۋى پەردەدا، بەلكو ئەو شەۋە بىكەنە شەۋى پشودان، ئەم كەدارە دۋاغەن بۆ رۆژى دۋاتر ياخود رۆژانى تر، چۈنكە ئەگەر لەم شەۋەدا ئەم كارە ئەنجام بەدن زۆر جارەن بەسەر نەكەۋتن كۆتايى دىت، ئەگەر زاۋا لەجارى يەكەم سەر نەكەۋت وە ھەۋلىدا بۆ جارى دۋوۋەم لە ھەمان شەۋدا ئەۋا شىپزەۋ ھىلاك دەبىت و لەۋانەيە سەرنەكەۋتن بىتە ھۆگرى، بەلكو زىاتر لەمەش زاۋا دەچىتە بازەنى گوماناۋى لە سەرنەكەۋتن، تۋوشى خەمۇكى سىكسى دەبىت، يان ھەست كەردن بەروخان، لەۋانەشە خەلكەكە بۆ ئەۋەى دەرگەرىننەۋە كە نوۋشتەى لىكراۋە بەتايىبەتى لە

شۈيىنە فۆلكلورىيەكان.

لە ھەممۇ باشتر ئەۋدە بوۋك و زاوا ھەۋلەدەن كەش و ھەۋايەكى لەبار بەدەست بەيىنن پىيىت لە خۆشەۋىستى و شاعىرانە، ۋەك ئەۋدى سەرەتاي ئىۋارەيسەكى كەش و ماتە لەژىر تىشكى بىدەنگى، لەگەل شىتېك ۋەك گالتە كىرەنكى سوۋك و دىارەيسەكى جوان لەلەين بوۋكەكەۋە، چۈنكە ھەممۇ ئەمانە ۋەن زىاتر باۋەرى بە پىاۋە كە دەكات و دلىيان نارام دەيىت. ۲- پىۋىس ناكات پىاۋەكە داب و نەرىتى خراپ بەكاربەيىنى، بەتايىبەتى لە گۈندەكان و ناۋچە فۆلكلورىيەكان روودەدات، ئەۋىش چاۋەرى كىرەن ئەنجامەكەيە، ئارەزوۋ دەكەن لەدەيتنى كراسى بوۋكى، ۋە زۆرى تىش لە ۋەشەتەنە كە ھەندى جار دەيىتە كىشەي دەروۋنى و چارەسەرىشى بەزەھەت دەيىت، ۋە تايىبەتى لەلەي ئافرەتەكە، ۋە لەۋانەيە كىشەكە چارە سەرى نەيىت ئەگەر ھات و ئافرەتەكە ھەستىار ياخۇد زۆر بەشەرم و ھەيىيىت، يان دەيىتە ھۆى دىل ساردېۋىنى كەسۋەكارى زاۋا لەسەر بوۋكەكە، ئەم كىشەترسەنكانە دەيىت دوۋر بىرەنەۋە تاكو كىرەگەرى نەكات لەسەر بەختەۋەرى ھاسەر گىرى لە داھاتوۋدا.

۳- نامۆزگارى ئەۋكەسە دەكرىت كە لەلەيەكەم جار لە پەيۋەندى جوۋت بوۋن سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ بە نارام گرتن، چۈنكە ئەمە كۆتايى نىە، بەلام پىۋىستە بگەرەن بەدۋاى ھۆكارەكان بۆ چى ئەمە روۋىداۋە، دەكرىت بگەرەيتەۋە بۆ سى ھۆكار:

يەكەم: بەبىر خۆ ھىنانەۋە كە پىشتەر چەند ماندوۋ ھىلاك بوۋە، ئەمەش دەيىتە ھۆى بارى پىشۋى و شىپزەيى كەۋا سەرەكەۋتوۋ نەبوۋ لەگەيشەن لەگەلى.

دوۋەم: لەۋانەيە كىشەيەكى دەروۋنى لەيەكەك ھاسەرەكان ھەيىت، ئەنجامى ئەزمۈۋىنى بەژان، يان كىشەي دەروۋنى، يان گرى و ئالۋىيەكى ھەيە لە رابردوۋدا، ئەمەش پىۋىستى بە دكتورىكى تايىبەتى ھەيە لە چارەسەرى دەروۋنى.

سىيەم: لەۋانەيە نۆشتە يان شىتېكى لەۋ بابەتەي لىكرابىت، ئەمەش چارەسەرى بەدۋعاۋ پىشكەۋەتنى ياساىي و شەرى ھەيە، پىۋىستى بە فالچى و جادوگەر نىە، چۈنكە پەنابردنە

بهر ئهم جوړه خه لكانه كه سه كه له باز نه يه كي تاريك ده سور ټيټه وه، به ده ست هي ناني به خته وه ري له دنيا و دواړو ژدا لاواز ده بيت.

٤- ده بيت ميژده كه سروشتي تويكاري بۆ نه ندامي ميينه بزانيټ، په رده ي كچيني چونه؟ وه چۆن مامه له ده كات له گه ل ئهم هه لويسته تاوه كو سنوريك بۆ ئهم نازاره دابني كه ئافره ته كه تووشي ده بيت له گه ل يه كه م په يوه ندي جووت بوون، له هه مانكاتدا ده بيت له و بروايه دابيت كه نازاره كه ي نه وه نده زور نيه تاوه كو نه ترسيټ و ببيت هوي ترسان له و كرداره له كاتي په يوه نديدا، به جوړيك روانيني ئافره ته كه به نازاري زور له نه نجامي دراني په رده ي بوو كي ني دروست نيه، به لكو ترسي ئافره ته كه زال ده بيت به سهريدا، نه گهر ئافره ته كه نه ترسيټ نه و ميژده كه به رووخوشي و سه ليقه وه له گه ل ژنه كه ي دا ده بيت به ماوه كي كه م له جووت بووندا نازاره كه شي هه روهك نقورچه يه كي سوو كه به ده ست بگيريټ له به شيك له به شه كاني مرؤف.

٥- يه كيكي تر له داب و نه ريته نيگه تيفه كان كه پتچه وانه ده بيت ه وه له سه ربه يوه ندي جووت بوون له دواړو ژدا نه وه يه كه له هه نديك پساوان واده زانن كه په رده ي كچيني ده بيت له شه وي يه كه مدا بدرټ، به لام و اباشتره كه ميژده كه پيدا گيري بكات له وه ي كونكردي په رده ي كچيني به شيويه كي هتواش و له سه ر خوويټ وه به چه ند شه وي كيش ته و او بيت، نه وه ش به بيده نكي و به خته وه ري و پشو و دلنه وايي و چيژوه رگرتن رووده ات، به بي نيش و خه م و شپه زه يي. بۆ نه وه ي نه مه ش به بي نيشانه يه كي لابه لا ته و او بيت ده كريټ ئافره ته كه به هوي به كار هي ناني مه ره ميك وهك (فازلين) بۆ يار مه تي داني نيرينه له سه ر ته و او كردني په يوه ندي جووت بوون له سه ره تايي كردار به بي كيشه وگرفت.

٦- له كاره گرنگه كاني سه ره تاي په يوه ندي جووت بوون برتي يه له رو شنبيري ميژده كه، وه زانياري هه بيت له سه ر سروشتي جياوازي تاكه كه سي له نيوان ئافره تان له په رده ي كچيني دا، وه كار دانه وه ي خوين هاتن له گه ل نه نجامداني په يوه ندي جووت بوون جياوازه له ئافره تي كه وه

بۇ ئافرىدە تىپكى تر، دەكرىت پاش كونكرىنى پەردەى كچىنى خويىنىكى زۆر بىت، لەوانەشە دلوپىك يان چەند دلوپىك خويىنى سووك بىت، ۋە لەوانەشە لەكاتى ئەنجامدان خويىن روونەدات بەگوپىرەى جىاۋازى جۆرى پەردەى كچىنى.

۷-ئەو خويىنەى كەلەوانەىيە لەكاتى كونبىۋىنى پەردەى كچىنى لە ئافرىدە تەكەدابىت، لەوانەىيە دلوپىك بىت، لەوانەشە خويىنىكى زۆر ۋە ھىۋاش بىت لەھەندىك حالەتى قورس ۋە دەگمەنىشە، دەبىت مامەلەى لەگەلدابكەى بەپاككەرەۋىيەك تاۋەكو پىس نەكات، لە ھەمان كاتدا يارمەتى بدرى لەسەر سارىتوبونەۋە ۋە چاكبونەۋەى بەپەلە، ۋا باشترە پىاۋە كە نەچىتە لای پاش خويىن بەرىۋىن بۇماۋەى دوورۇژ يان سى رۇژ تاكو برىنەكە سارىتۇدەبىت.

۸-دەبىت ئۆزى ۋە مېردەكە بەبىرىيان بىت لەدۋاى ئەم پەيۋەندىيە پاداشت ۋە چاكەيان بۇ دەنوسرى، كەۋا ئىسلام بۇيانى دانائە بەلام بەمەرجى نىەت پاكى، كەۋا لە ھەدىسىكى سەھىح دا ھاتوۋە: (وفي بضع أحدكم صدقة). قالوا: يا رسول الله، أيأتي أحدنا شهوته وكون له فيها أجر؟ قال: (نعم)، أليس اذا وضعها في حرام كان عليه وزر؟ كذلك اذا وضعها في حلال كان له أجره أحتسبون الشر ولا تحتسبون الخير؟ رواه مسلم. واته: (جووتوبون لەگەل خىزانى خوت پاداشت ۋە خىرە) ۋوتيان: ئەى پىغەمبەرى خوا:، ئايا ھەرىيەكىك لەئىمە ئارەزوۋى خۇى دابركىنىتەۋە لەگەل ئەۋەى چاكەۋ پاداشتى بۇھەىيە؟ فەرمۋى (بەلى)، ئايا ئەگەر ئاۋەكەى لەشۋىنىكى ھەرام بكات گوناھى لەسەر نىە؟ ھەروەھا ئەگەر لە شۋىنىكى ھەلالىش بكات خىرو پاداشتى بۇ ھەىيە. ئايا ئىۋە شەرو گوناھ ھەژماردەكەن بەلام پاداشت ۋە چاكە ھەژمار ناكەن؟

۹-لەسەر پىاۋەكە پىۋىستە لەبىرى بىت كەبەگوپىرەى رەۋشت ۋە داب ۋە نەرىت بۇ ئەم حالەتە ئەۋ دەبىتە داۋاكار ۋە ئافرىدە تەكەش داۋا لىكراۋە، پىاۋەكەش داۋالىكراۋە، پىاۋەكەش زىاترەئارە زوۋە بۇى، ۋە لەۋىش كەمتر ئارام دەگرىت، بە جىاۋازى لە بلاۋكردنەۋەى ھەندى كەس كەدەلېن ئارەزوۋى ئافرىدە تە ھىتزرە لەپىاۋ، راستى ئەۋەى سەلماندوۋە كە ئەمە

جیاوازه، ئەمەش راستیه کەیه کە شەرع ئیساپاتی کردووه.

۱۰- لەسەر ژنه کە پێویسته وه لایمی پیاوه کە بداته وه ئەگەر داوای سەرچێی ی لێکرد، ناماده نه بوونی خۆی رانه گه ییئیت کهوا لهو هه دیسه دا هاتووه (اذا دعا الرجل زوجته کاجتو، فلتاته وان كانت علی التنور).

۱۱- لەسەر ئافره ته که پێویسته له بیری بیت گوناھی چهنده ئەگەر داوای پیاوه کە رهت بکاته وه به بی بیانوو، بهرق هه لساوی ده مینیتته وه، لهوانه یه شهوق و ئاره زووی به فیرۆده دات و پالێ پێوه ده نێ بۆ لادان له رهوش ت یان بیر کردنه وه لێی، یان هه ره ییچ نه بیت شپرزهی و شیواوی.

۱۲- نابیت ئافره ته که خۆی ته رخا ن بکات بۆ رۆژوو گرنتی سونهت ئەگەر پیاوه که له مال بوو ته نها به مۆله تی نهو، چونکه هه قی پیاوه که له پێشتره له پاداشتی رۆژووی ناپیویست، وه له هه دیسیکدا هاتووه: (لاتصوم المرأة وزوجها شاهد الا بأذنه) متفق علیه. مه به ست لێی رۆژووی خۆ به خشین به ریکه وتنه، کهوا له هه دیسیکی تریشدا هاتووه.

سه ره تای جووت بوون:

ناماده کاری بۆ جووت بوون و پارانه وه، ده بیت پیاوه که به ناوی خودای گه وه ده ست پێبکات، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لو أن أحدكم اذا أتى أهله قال: اللهم جنبني الشيطان، وجنب الشيطان وارزقنا، فان كان بينهما ولد، لم يضره الشيطان). وه لێ ی نزیک بکه ویتته وه به هیواشی و ئاخافتن و ماسچ کردن، پێغه مبه ر درودی خوای له سه ربی ده فره مویت: (لا يقعن أحدكم على امرأته، كما تقع الهیمة، ولتين بينهما رسول). قیل: وما الرسل؟ قال: القبلة والکلهم. وقال: ثلاث من العجز فی الرجل....). وا باسکراوه کاتیک پیاو نزیک خیزانه کە ده که ویت و تووشی ده بیت به مانای: له گه لێ جووت ده بیت پیش نه وه ی له گه لێ بناخافی و رابویریت و له گه لێ پالدا ته وه نه و پیداو یستی خۆی لێ جی به جی ده کات،

پېش ئەۋەي ئافرەتەكە پېداۋىستى خۆي لە جى بەجى بىكات. غەزالى دەلىت: پاشان ئەگەر پىاۋەكە ئارەزوۋى خۆي لى جى بەجى كرد بالەسەر خۆيىت لەسەر خىزانەكەي تاۋەكو ئەۋىش ئارەزوۋى خۆي جى بەجى دەكات، لەۋانەيە ئاۋ ھېنانەۋەي دۈابكەۋىت، ئەۋسا ئارەزوۋەكەي دەۋلىت، چۈنكە گۈي پى نەدانى ناخۇشەيە بۆي، ۋە جىاۋازى لە سىروشتى ئاۋ ھاتنەۋە لەۋانەيە يەگۈشە كىچۈنى لىبىكەۋىتەۋە رىكەۋتن لەكاتى ئاۋ ھاتنەۋە چىۋى زىاترە، نابىت پىاۋ تەنھا بەخۇدى خۆيەۋە خەرىك بىت، چۈنكە لەۋانەيە ئافرەتەكە شەرم بىكات. دەبىت پىاۋەكە بزانىت زۆر بەي كىشەكانى ھاۋسەرايەتى سەرەتايەكەي كەمتەرخەمىيە لەلايەن خۆيەۋە، ۋە شەرم ۋە ھىياش لەلايەن ئافرەتەكەۋە، پاشان رىكەۋتن روۋنادات ۋە كىشەكانى خىزانى بەدۈۋادىت.

نومۇنەيەك لەسەر ئەمەيان:

ئافرەتەك ھات شىكاتى كرد لە پىاۋەكەي خۋاردنى ناداتى، يان تىرى ناكات لە خۋاردن، كاتىك خىزم ۋە ناسىيارەكان لى يان پىرسى چۈن تىرت ناكات لەگەل ئەۋەي ھەموو جۆرە خۋاردەمەنىيەك لەمالەكەتدا ھەيە؟ دەلىت: مەن لەمالى تىرنام... پاش گەران ۋە پىشكىن لەۋ فەرمانە روۋن بۆۋە كەۋا ئافرەتەكە شەرمەكەي نايەلىت بلىت: پىاۋەكەم ئارەزوۋى ھەزم تىرناكات، ھەر بە كىدارىش روۋن بۆۋە كە پىاۋەكە لە گەلىدا بەبى ۋىژدانانە ۋە بەبى گۈپىدان بۆ سىروشتى ئەۋۋ بەبى گىرنگىدان پىي. لە خۆي ناپىرسىت؟ ئايا ئەۋ ھەزو ئارەزوۋەكەي تىرۋە يان نا؟ لەسەر ئەۋ بىنچىنەيە زۆر مالان تىكچۈۋە بەھۆي ئەۋ پەيۋەندىيە زىگماكىيە كەپىۋىستى بەفېرۋون ۋە ھۆشيار كىردنەۋە ھەيە لەھەموو دام ۋە دەزگا پەيۋەندى دارەكان.

كارىگەرى ماچ لە ژيانى ھاوسەرىگىرى:

ماچ نىشانەيە لەسەر خۆشەويستى، ۋە ھىمايەكە لە نزيك بوونەۋە، ھۆكارىكىشە بۆ سەرەتاي ھۆگىرى و بەزەيى پىياھاتنەۋە، ۋە پىشەكەيە بۆ جوتبىوونى نىۋان ژىن و مىرد، پىغەمبەر درودى خۋاي لەسەرىيىت لە ھەموو ھەدىسىكىدا كە پىشتر باسماڭن رايىسپاردوۋە، دەفەرموۋىت: (لايقعن أحدكم على أمرته كما تقع البهيمة، وليكن بينكم رسول). قىل: وما الرسول؟ قال: (القبلة والكلام).

(ھېچ كامىكتان لەئىۋە مەچۈنە لاي خىزانەكەي ھەروەك ئاژەل تۈۋشى دەبىت، با لەنىۋانتاندا نىردراۋىك ھەبىت) وتيان: نىردراۋ چىە ئەي پىغەمبەرى خوا؟ فەرموۋى: (ماچ و ناخافت). ھەروەھا ماچ كارىگەرى گەۋرەي ھەيە لەسەر بەختەۋەرى خىزان، ۋە دروستكردنى خۆشەويستىيە لەنىۋان ژىن وىرد، بەلام تىروانىنى ئافرەت بۆ ماچ جىاۋازە لە تىروانىنى پىاۋ، ئافرەت ھەز لەماچى ھىۋاش و ناسك دەكات، بەلكو وانىشان دەدات ماچ ئامانجىكە لە خودى خۆي، لەۋكاتەدا ۋاھەست دەكات لەلاي پىاۋەكەي خۆشەويست و ويستراۋە، ۋە ۋا ھەست دەكات رىز لىننەكە لە خۆي و مىردەكەي، بەلام پىاۋ ۋادەروانىت كەماچ زۆربەي جاران سەرەتايەكە بۆ جوتبىوون و پىك گەيشتىنى سىكىسى.

ھونەرەكانى ماچ:

بۆ ماچ كردن ھەندىك بىنەما ھەن تاۋەكو ئامانجەكەي بەدەست بھىنى، لەۋانە:

۱- دەبىت لەخۆشەويستىيەۋە بىت بۆ بۆخۆشەويستەكەي.

۲- دەبىت بۆ ئارامى و دلنەۋايى يەۋە بىت.

۳- دەبىت ھەردوۋلا سوورىن لەسەر ئەۋەي بۆنى دەميان خۆش و جوان بىت.

۴- دەبىت ھەردوۋلا ھەۋلىدەن كەلىۋەكانى تەرىن، ۋە نايىت ۋوشك يان خراپ بىت.

۵- دەبىت لەلايەن ھەردوۋكىيەنەۋە كاردانەۋەيەكى باش ھەبىت.

۶-ماچ كىردن دەبىت بەلەسەرەخۇبىت تادەگاتە مژىنى لىۋەكان يان مژىنى زمان، بەلام پاش ماۋەيەك لەكاردانەۋەي نىۋان ژن و مىرددا.

ئارامگرتن لەسەرەتاي يەكترناسىنى جووت بووندا:

دەبىت ژن و مىرد بزنان كە ئەوان پىۋىستيان بەكاتىكى درىژ ھەيە بۇ بەدەست ھىنانى رىكەۋتنى سىكىسى پاش خوازىنى، ئەمەش بەردەۋام دەبىت بۇ چەند ھەفتەيەك يان چەند مانگىك يان زياتر يان كەمتر، بەنىسبەت زۆرەي ھاۋسەرەكان لىھاتوۋى سىكىسى بە مەسەلەيەكى گىرنگ دادەنرىت، چونكە ۋا دادەنىت كەمەسەلەي گەشتن بەرىكەۋتنىكى عەقلى و سۆزدارى زياترە لەمەسەلەي بەدەنى و لاشەيى. دەبىت ھەردوۋاۋسەرەكە بزنان كە ئەۋ پەيۋەندىيە خۆرسكە ئەگەر ھەريەكىك ۋازى لىھىنا بۇ سروشتەكەي ئەۋا چەند كاردانەۋەيەك ھەيە كارە زكماكيەدەۋەستىنى، لەۋانە:

۱-ھەبوونى زانىارى لە بىرى يەكىك لە ھاۋسەرەكان.

۲-ھەبوونى خلتەۋ شتى كۆن دەربارەي ئەۋ پەيۋەندىيە.

۳-ھەبوونى پەرۋشى دەرۋونى لە يەكىكىيان، ۋە پەنانابا تە بەر راۋىژكردن يان چارەسەرى.

۴-ھەبوونى كەم و كورى لاشەيى، يان كۆسپ و تەگەرەيەك قەدەغەي دەكات لەجىبەجى كىردنى پەيۋەندى بەشپەيۋەكەي سروشتى، بۇيە رىكەۋتنەكە شەل دەكات لە نىۋان ھەردوۋا ھاۋسەردا.

ئەۋەي ئافەرەتەكە ھەزەكات لە پىۋەكەي دا ھەبىت:

پىۋىستە لەسەر پىۋەكە چاۋدىرى يەكى باشى شوين و كاتى ئارەزوۋى خىزانەكەي بكات بۇ كارى جووت بوون(ۋەك: پىش بى نوۋىزى بە چەندروژىكى كەم، ۋە پاش سەرەتاي خاۋىن بوۋنەۋە بە ھەفتەيەك) بۇ ئەۋەي لەلايەن ئافەرەتەكەۋە زياتر قىۋول بىرى ۋە ئافەرەتەش

ھەزەدەكات پىاۋەكە زىياتر داۋاي سەرجىيى لىبىكات ئەگەر چى ئافرەتەكەش زىياتر ھەزى لىبىت كاتىك دەبىنپىت خىزانەكەي لە بەردەستدايە و بەتەواۋەتى تەسلىمى پىاۋەكەيەتى، ھەر چۆن ئارەزوۋى دەكات با وابىكات، ئەمەش زىياتر چىژى ھاۋبەش لەنىۋانىان روودەدات و ئارامى و دلنەۋايى بۆ ھەردوۋىكىانە.

ئەۋەي پىاۋەكە ھەزەدەكات لەژنەكەي دا ھەبىت:

پىاۋەكە ھەز دەكات خۆشەۋىستى گۆرىنەۋە ھەبىت لە گەل خىزانەكەي، ۋە جل و بەرگى شەرم داكەنى و جل و بەرگى ئارەزوۋ جولاڭدن لەبەربىكات، ھەردەم تىدەكۆشى بۆ تىژكردنەۋەي ئارەزوۋەكان و پىداۋىستىيەكانى، ھەموۋىكات ھەلەدەدات بەروۋىيەكى خۆش بىيىنپىت، مالىكەي بىيىتە جىگاي ئارامى و پشودان، كەل و پەلەكانى رىكبىخات و شوپنەكە خاۋىن بىكاتەۋە، ۋە بۆنى خۆش لەخۆى بدات و جىگاي خەۋتن بۆندارىبىكات. كارىك نەكات كىشەۋ ھەلۋىستىك رووبدات پىش گەيشتىنى تايىبەتى، ۋە دووركەۋىتەۋە لە ھەرشىكەكە پىاۋەكەي توورە دەكات، ھەست بە پىاۋەتى مەردەكەي بىكات، ئەمەش دەبىتە پاراستىنى پىاۋەكە لە لادان و ئارەزوۋى تىركردن لە دەرەۋەي مالى.

ماۋەي نىۋان پىگەيشتىنى ھەردوۋرەگەز:

پىيۋىستە ھەردوۋ ھاۋسەرەكە بزانن كەماۋەي بەتالى و بۆنە لەنىۋان بەيەكگەيشتەكان چىن؟ پزىشكەكان نامۆزگارى دەكەن كە ماۋەي نىۋان دوو سىيىكس لە دە كاتژمىر كەمتر نەبىت، ھەر چەندە پىاۋەكە زۆر ھەزى لە جووت بوون بىت، ھەتاكو ئەگەر لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەريەتەش بىت، يەك لە ھەلەكان ئەۋەيە ھەندىك پىاۋ كاتىك جووت دەبن لە شەۋىكدا دەگاتە پىنجار، روون بۆتەۋە ئەم زىدە رۆيە زىان بە تەندروستى پىاۋەكە دەگەيەنپىت، ئافرەتەكەش بە شىۋەيەكى زۆر لاشەۋ دەرۋونى دەشىۋىت، چۈنكە ھەرچەندە پىاۋەكە زۆر

سىكس بىكات ئافرىتە كە سارد دەبىت و تەنھا بۆرازى كىردنى پىاۋە كەى بىدەنگ دەبىت و هېچ لەزەت ك وەرنەگىت.

جىاۋازى نىۋان پىاۋ و ئافرىتە لە جووتبۇندا :

زۆر جىاۋازى لە نىۋان پىاۋ ئافرىتە ھەيە لە سىكس دا، لەوانە: سىكس لای پىاۋ ھەزو مەبەستىكە لە دەروونىدا، لە كاتى پەرىندا كۆتايى دىت، پاشان خاۋبونە ۋە روودەدات، بەلام لە لای ئافرىتە لەبەر ئەۋەى گۆرانكارى رىشەيى روودەدات لەوانە سك پرىۋون مىندالبون، بۇ ۋا ھىما دەكرى لای ئەۋ ھۆكارىكە بۇ مەبەستىكى گەۋرەتر، ھەۋەسى و ئارەزوۋ لای پىاۋ كات و دەمى نىۋە ھەلەكشان و داكشانى پىۋە دىار نايىت، بە جىاۋازى ئافرىتە رازى بوونى لەسەر سىكس كارىگەرى بە كۆمەلىك شتە ۋە ھەيە، لەوانە: مامەلە كىردنى مىردە كەى لە گەلى، ۋە بارى دەروونى، ۋە ئايا خاۋىنە يان نا ۋە زۆر شتى تر. پىاۋ زۆرتر جوۋلەى ئارەزوۋى سانائەت، ۋە دەتوانىت جووتبۇن ئەنجام بدات پاش چەند ساتىك لە بىر كىردنە ۋە، ۋە ھەروەھا دەتوانىت پاش شىكار كىردنى مەسەلەيەكى ئالۋزى فىزىيان بىركارى ئەم كارە ئەنجام بدات، بەلام ئافرىتە پىۋىستى بە جولاندنى بە دەرو بىرو سۆزى ھەيە پىش گەيشتن بە جووت بوون.

ئەمە بە جىاۋازى پىاۋە كە دەتوانى كۆنترۆلى سىكس بىكات لەسەر ھەموو شتە كان بە نىسبەت خۇى، پىاۋ لەسەرەتاي ژنەيىنانى زۆر بە ھىز سىكس دەست پىدەكات، لە رۆژىكدا زىاتر لە جارىك. دوايى تۋاناكەى لە گەل كات كەم دەبىتە ۋە، ۋاى لىدىت پاش چەند سالىك لە دوورۇژ يان سى رۆژ جارىك سىكس ئەنجام دەدات، پاش كەمتر دەبىتە ۋە بۇ دوو جار لە ھەفتەيەك، ئەمەش جىاۋازى لە پىاۋان بەگشتى، بۇيە چىژۋەرگرتن لە نىۋان يان كەمتر دەبىتە ۋە بەھۇى گەۋرە بوون و چوونە سالە ۋە.

بەلام ئافرىتە زۆر جاران شەرمە كەى لەسەرى زال دەبىت لە سەرەتاي ھاۋسەرگىرىدا، ئەمەش دەگەرىتە ۋە بۇ ئەزانىنى يەك بۇ رۆشنىرى سىكسى، بۇيە بەلاۋازى دەست پىدەكات

دوايى لەگەل رۆيشتىنى كات زياتر دەكرىتە ۋە بۆ سىكس كىرىش، ۋە ئەندامى مېيىنە زياتر پىدەگات، ئامادەكارى زىاد دەكات بۆ ۋە رىگرتنى رابواردن ۋە نىخ دانان بۆ چىژۋە رىگرتن، ئەمەش ۋەك ئاگادارىيەك لەگەل كاتدا كەمىك لاواز دەبىت بۆ ئەنجام دانى كارى سىكس.

رېككەۋتن لەنيوان ژىن ۋە مېرد لە جوتبونددا:

لە ۋەككارانى كەۋا دەبىتە رېككەۋتنى ژىن لەگەل مېردا لەكاتى سىكس: خۆپەرستى پىاۋەكەيە كەۋا ئارەزۋە سىكسىيەكانى خىزانەكەي فەرامۆش دەكات، پىاۋەكە پەلە دەكات لە گەيشتن بە سىكسى راستەۋخۆ، ۋە خىرايى پەرىن لەلەي پىاۋەكە، ئىش ۋە ئازارنىش لەلەي ئافرەتەكە دەبىتە ۋە ساردى سىكسى، ۋە دەبىتە نەخۇشى كە پەيۋەندى ھەيە بە ئەندامى زاۋزى لەي ئافرەتەكە ۋە دوايىش ترسان لە سىكسى. ھەندىك پىداۋىستى ھەيە تاۋەكو رېككەۋتن لەنيوان ژىن ۋە مېرد روۋىدات:

۱- پىۋىستە ھەريەك لە ژىن ۋە مېردەكە سىرۋىتى شىكارى بۆ خۆي ۋە ئەۋىتر بزانىت، تاۋەكو مامەلەبكات لەگەل گۆرانكارىيەكانى كە روۋدەدات پىش ۋە لەكاتى ۋە لە دوايى جوۋت بوۋن بەبى كىشەۋ گىرت.

۲- پىۋىستە ھەريەكەك رىز لەۋىتر بىنىت، سەيرە زۆرىش سەيرە لەپىاۋىك بەھەموۋ دەرەقى ۋە توندوتىرئەك بە دىرئايى رۆژ مامەلە لەگەل خىزانەكەي دەكات لەدوايى كەدەبىتە شەۋ داۋاي سەرجىتى لىدەكات.

۳- رىزۋ تەقدىر دەكرىت بۆ ئەۋ ھەلۋىستەۋ زروۋە لەناكاۋانە تاۋەكو لەكاتى مل نەدات بۆ ئەنجام دانى كارىك لىپرسىنەۋەي لەگەلدا نەكرىت، لەكاتىكدا ھەندىك بەر بەستى دەرەكى دەبىتە ۋەي ملنەدان ياخۇد رېككەۋتن.

جۆرەكانى جووتبوون :

جۆرەكانى جووتبوون زۆرن، دەكرىت ھەمەچەشەنەلە سىكس دا لەنىۋان ئۆن ۋە مىرد لەزدەت ۋە چىژۋەرگرتن زىاد بىكات، پىتۈستە يە كىكىيان ئەۋىترىيان شارەزابىكات ۋە تاقىبىكاتەۋە بەبى شەرم ۋە ناچارىبون تاۋەكو ئۆن ۋە مىردەكە سود لەم پەيۋەندىيە ۋە رەبگرن، ۋە ھەندىك جۆرى ترەھىيە لەھەمان كاتدا كەۋا پىزىشكەكان دەلئىن: لەكاتى سىكپرى لەلەين ئافرەتەۋە، پىتۈستە ھەردووكيان رەچاۋى ئەمەبەكن، ۋە لەو جۆرانە كەزىاتر ھەلى سىكپرى دەرەخسىنى ئافرەتەكە لەسەر پىشت پالڭەكەۋى ۋە قاچەكانى بەرەۋ بەرزايى بلىند دەكات مىردەكەشى لە سەرەۋە دەبىت، كىردارى جووتبوون كۆتايى پىدەت، پاشان ئافرەتەكە بە پالڭانەۋە دەمىنىتەۋە لەسەر پىشت بۇماۋەى نىكەى نىوكاژمىر يان زىاتر، تاۋەكو مەنى پىاۋەكە رىگاي خۇى بگرىت ۋە بگاتە ھىلكەدانى ئافرەتەكە لەيەكەم گواستەۋە بۇ گواستەۋەكانى سىكپرى.

بەلام لەبەكارھىنەنى جۆرەكانى سىكسى كە شەرع رىپىدەۋە ماڭام دۈۋرە لە ئەنجامدانى كارى جووتبوون لە دواۋەى ئافرەتەكە، خۇاى گەۋرەۋ مىھەربان دەرەمۈيت: ﴿فأتواحرثكم أنى شنتم﴾. لەو جۆرانەى كە بلاۋ دەكرىت ئۆن ۋە مىرد بزەنن چۆن چىژ بەيەكتر بگەيەن:

۱- جۆرىكىيان پالڭەكتەنى ھەردووكيان لەسەرەنىشتەۋە روۋبەروۋى يەكتر، پىاۋەكە ھەلڭەدەت بۇ تەۋاۋەكرەنى كىردارى سىكسى بەيەرمەتى خىزانەكەى.

۲- ھەردووكيان لەسەرلا پالڭەكون، ئافرەتەكە پىشتى لەروۋى پىاۋەكە بىت، پاشان كىردارى سىكس دەستپىدەكا پاشاۋەيەك لەم كىردارە ئافرەتەكە روۋبەروۋى پىاۋەكە بىتەۋە، تاۋەكو گالئەۋ گەپ ۋە خۇشى بەردەۋام بىت ۋە ئافرەتەكەش ھەست بە مۇقايەتى خۇى بىكات.

۳- ئافرەتەكە لەسەر سىك راكشى ۋە پىاۋەكەش لەسەرى بىت تاۋەكو كىردارى جووت بوون كۆتايى پىدەت، بەلام ئەمەيان پاش پىشەكى ۋە گالئەۋ گەمەى پىش جووتبوونە.

۴- ئافرەتەكە لەسەر ئەژنۇكانى ۋە لەسەر قۇلەپى يەكانى بوۋەستىت، پىاۋەكە لەدواۋەى بچىتەلاى، ئەم كىردارە پىتۈستە بە دەست گەمەۋ ماچ كىردنى روۋبەروۋ ھەيەپىش جووتبوون.

۵- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەرى، ئەم كىردارە جووتبىۋنە زۆر بلاۋە.

۶- پىاۋەكە لەسەر پشت پالڭەۋىت و ئافرەتەكەش بېچىتە سەر بەجۇرىك پشتى ئافرەتەكە لە پىاۋەكەى بىكات و كىردارى سىكىسى دەست پىدەكات.

قۇناغەكانى جووتبىۋن:

۱- قۇناغى رىخۇشكىردن: دەبىت گالتەو گەپ و دەستبازى و قىسەى خۇش تىدەبىت. تاۋەكو ھەردوۋلا ئامادەبن بۇ سەرەتاي جووتبىۋن.

۲- قۇناغى جولاندىن: ھەۋەس و ئارەزوو دەگاتە ئاستىك رى خۇش دەكات بۇ ژن و مىردەكە بۇ لەزەت ۋەرگرتن، ئەندامى نىرىنە و مىينە لە حالەتى ئامادەباشىەكى تەۋاو دەبن و لىدانى دلش زىاددەكات.

۳- قۇناغى رەحەت بىۋن: بزۋاندىن ھەست جولاندىن دەگاتە لوتكە، پاشان لەرزىنى جووتبىۋن روودەدات. لە ھەموو دۇخەكان ۋاباشترە كاتىك لەرزەى جووتبىۋن روويدا لەيەك كات بىت بۇ ژن و مىردەكە.

۴- قۇناغى خاۋبىۋنەۋە: ئەمەش پاش قۇناغەكانى پشۋودان روودەدات و خاۋبىۋنەۋە بىدەنگى دەبىت ۋە دلنەۋايى و خۇشەۋىستى لە نىۋان ژن و مىردەكە روودەدات.

- رۇلى ھەرىەكە لە ژن و مىرد لە جولاندىن دا

پىۋىستە ھەرىەكە لە ژن و مىرد رۇلى خۇيان بزۋان لە جولاندىن ھەستى ھاۋبەشى ژيانى، يان رووداۋى پىشەكىەكان كە دەكەۋىتە پىش جووتبىۋن، لەو پىشەكىانەش: سەرنج راكىشانى ژنەكە بۇ مىردى بە جوانىەكەى و چۈنە دلىەۋە ۋەدەرخستنى رووخسارى جوان، ۋەسەرنج راكىشانى پىاۋ بۇ ئافرەتەكەى بە كەسايەتىەكەى ۋەرووخسارو تواناكەى لەسەر چاۋدىرى مال

ۋە بەرگىرىنى كۆرۈپ ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .

ئۇ ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
يە ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
لوتكىسىنى سەرىپىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
ناھىيىتىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .

لەسەر ئەم بىنچىنىيە ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
بە ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
ئارەزوۋى ئەۋىتىۋەتۈرۈش ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .

چى دەپىتە پاش جوتىبۇون

پاش جوتىبۇون لەلەي ئۇ ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
خاۋدەبىنەۋە بۇ سۈرۈشتى خۇي، ۋەلىدەنلىك ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
كەۋا خىتايىيە زىيادى كىرگۈزۈپ دەگەزىتەۋە بۇ خىتايىيە سۈرۈشتى خۇي . ھەرۋە ھەناسەدانىش،
ھەمۇ ئەمانە لەگەل ھەست كىرگۈزۈپ بە پىشۋودان كەۋا ۋەسەف ناكىرىت .

ئەگەر جوتىبۇون كە بە شەۋىت ئەۋە ئاسايىيە دۋاي ئەۋە بە خەۋىكى قوۋلۇپ پاشان لە
خەۋەستان دەپىتە، لەگەل ھەست كىرگۈزۈپ بە ئارامى ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان .
بەلام ئەگەر ئۇ ۋەزىپىسىنى ئۆتىدىغان ھەستىيە بەشتىكى تىرگۈزۈپ، ئەمە دەپىتە ئاگادارى بۇيان پىشۋىستە
ژمارە جوتىبۇون كەم بەكەنەۋە، يان لەۋانەيە رىككەۋەتنى سىيىكىسى لە نىۋانىيەندە دەپىتە، يان
پەيۋەندى تىرگۈزۈپ لە نىۋانىيەندە نىيە، يان ھەردۈۋىكىيە يان يەككىيەنە گەشتتۈتە قۇناسى
رەھەت بۇون يان چىۋەزىگەرتىن .

بە كورتى

بەختە ۋە رى ھاۋسە رگىرى لە ژمارە يەك راھىنان يان پەيوەندى روودە دات لەو پەيوەندىانەش پەيوەندى سىكسە، بۇ ئەۋەى ئەو پەيوەندىە بېيىتە چاۋگەى بەختە ۋە رى پىۋىستە ژن و مىرد رەچاۋى ئەمانە بگەن :-

۱- دەبىت ژن و مىرد يادى خوداى گەۋرە بگەن، ۋە سوپاسى بەخشندە يى بگەن لەسەر ئەۋچاكە يە، ۋە پارىنەۋە لە سەرەتاي جوتوبون تاۋەكو خوداى گەۋرە سەرگەۋتوويان دەكات، ۋە قەدەغەيان دەكات لە فىلى شەيتان .

۲- ھەرلەيەك پىداگىرى بگات لە سەر زانىنى سروشتى لايەنى ترو سروشتى پىكھاتە كەى، تاۋەكو مامەلە كەرن لەو پەيوەندى يە لەسەر زانىن و رووناكى بىت .

۳- ھەرلەيەك لە خۇپەرستى دوور دەكەۋىتەۋە، ۋە خۇۋىستى لەو پەيوەندى يە، چونكە يەككە لەسەرگەۋتەنى بىرىتى يە لە ھەست كەرن بە بەرامبەرەكەت ۋە پىداگىرى لە سەر خىروخۇشى ئەو .

۴- ھەردوۋلا خۇۋ بۇ يەكترى جوان بگەن، نارايشت بگەن، ئەو كارانە بگەن كە بەرامبەرەكەت ھەزى لىيە .

۵- دەبى بزانىن بۇ ھەموو قۇناغىك پىشەكى وزىرەكى ديارى ھەيە، دەبى سوورين لەسەر ئەم جۆرە ھونەرانە لە پەيوەندى سىكسىدا .

۶- ھەردوۋلا يەن پىۋىستە سەبروئاراميان ھەبىت تاۋەكو يەكتر ناسىن ھۆگرى لە نيوانيان رووبدات .

۷- ھىچ جۆرە نەيىنەكى خىزانى بۇ دەرەۋە نەبەين تاۋەكو لە ھەموو كىشەيەكى سادە دوورگەۋىنەۋە .

۸- لە بوونى ھەر كىشەيەك پەنا بېدەينە بەر كەسى زىرەك ۋە ھۆشيار ھىچ شەرمى تىانيە،

- چونكى خۇپاراستن باشترە لە چارەسەر كىردن .
- ۹- لە سەرەتايى پەيۋەندى لەسەر كىشە بچوۋكە كان پازنە دەين وبەجىي نەھىلەن تاۋە كو گەوردە دەبن، بانيۋانمان چاكبەكەين يەك بە يەك .
- ۱۰- باكىشە وگرفتە تايبەت يە كان لە كاتى ئەو پەيۋەندىدە ۋە لابنىيىن، تاۋە كو خوازىننىيە كە بەمەرجى نالە بار دانەمەزىت لە كاتى ئەنجامدانى ئەو پەيۋەندى يە .
- ۱۱- پىداگىرى بىكەين لەسەر ئەو پەيۋەندىدە تاۋە كو توشى بىزارى و دلتنەنگى نەبين .
- ۱۲- ھەول بەدەين ھەموو كاتىك پىرسىار لە لايەنى دىكە بىكەين كەچى پىۋىستە تاۋە كو چىژۋىئارامى دەست كەۋىت .
- ۱۳- بادۋور كەۋىنە ۋە لەتۈندۈتۈشۈ و رق ھەلسانىكى خوۋ پىۋەگرتۈو بۇ ئەو پەيۋەندىيە، تاۋە كو لە دۋايدا توشى نەخۇش يە كانى دەروونى نەبين .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئهمه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پێویسته هه لسی به جی به جی کردنیان له سه رخۆت نه گهر رێککه وتن له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، وه نه گهر پراپابویت له هه لێژاردنه که نه وا نیشانه ی (هه ندێ جار) دابنێ، وه نه گهر رێکنه که وتی نه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ .

ز	به ش	به لێ	هه ندێ جار	نه خێر
۱	نایا پێداگیری ده که ی له سه ر دوور که وتنه وه ی یاخیبوون له هه مرو نیش وکاره کان ؟			
۲	نایا خۆت به زاناو رۆشنیر داده نیت له سه ره تایی هه رچالاکیه ک یان کارێکی گرنه گ له ژیا نت ؟			
۳	نایا یه که م شه وت له هاو سه رگیریدا به بی توندوتیژی یان شیواوی یان کێشه وگرفت برده سه ر ؟			
۴	نایا رینگاکانی جووتبوونی دروست ده زانی ت ؟			
۵	نایا مه به ست دیاری ده که ی ت له په یوه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا نت ؟			
۶	یان هه رده م کۆشش ده که ی ت به گه شه پێدانی خۆت، وه چاککردنی په یوه ندی سیکسیت له گه ل هاو به شی ژیا نت ؟			
۷	نایا ده زانی جیاوازی یه کانی نیوان کچ وکور له سه رشتی سیکسی وره چاوکردنی چاره سه ری ؟			
۸	نایا هه ست به رازی بوون و به خته وه ری ده که ی ت له په یوه ندی جووتبووتان ؟			
۹	نایا له و شیوازان ه دوور ده که ویته وه که وا ده بیته هۆی ساردی و کێشه کان له پێکهاته ی سیکسی ؟			

هه ئسه نگاندن

ئه گهر هه ئبژاردنه کهت بۆ وه لامي (به ئی) بوو ئهوا دووپله به ده دست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت وه لامه کهی (هه ندی جار) بوو ئهوا یه که پله به ده دست دینیت، وه ئه گهر هه ئبژاردنه کهت (نه خیر) بوو ئهوا هیچ به ده دست ناهینیت .

ده کریت وه که ئه مه ی خواره وه خۆت هه ئسه نگینیت

پله	دۆخ
له سفر- ٤ پله	تۆ هونه ریه کانی پیکهاته ی سیکی نازانیت، بۆیه ئه مه پیکهاته ی هاوسه رگیریت ئیفلیج نه کات .
له ٥- ١٠ پله	تۆ له یه کهم ریگی به خته وه ریت، هه ندی ئه رکه کانی په یوه ندی سیکی دروست ده زانیت، وه پیویستت به زانیاری زیاتره .
له ١١- ١٥ پله	تۆ به ریگا ده رۆیت، له گه ل ئه مه ش هیشتا کۆسپ وته گهره له پیکه یشتنی پیکهاته ی سیکی به خته وه ری له دواوه یه، به دوا ی دا بگهری وچاره سه ری بکه .
له ١٦- ٢٠ پله	تۆ شایانی ئه وه ریت هه نگاو بهاویژی له سه ر ریگی به خته وه ری هاوسه رگیری پیویسته به رده وام بیت، وه بیگوازیته وه بۆ هه نگاوی دوا یی .

بەشى پىنچەم

زالبوون بەسەر كىشەكانى شەوى پەردەو پەيوەندىەكانى سىكىسى

- رېخۆشكردن

- كىشەى نەبوونى شەرەزايى بۇرۇزى پەردە

- كىشەى كارتىكردن بە ھەندىك داب ونەرىيتى فۆلكلورى ۋەك : جادووشتى تر

- كىشەكانى بوونى ئالۇزى يان ئەو ھەئويستە ناشازانەى كە كەسەكە پىشتىر

تىايدا ژياوۋە .

- كىشەى ترس وئەراۋكى ئە پەيوەندى سىكىسى .

- كىشەى نەھىشتىنى يەكىك ئە ھاوسەرەكان ئە بە ئە نجام گەياندىنى

پەيوەندى سىكىسى .

- ئامۇزگار يە ھەمىشەيىەكان پىش رۇزى بووك گواستىنەوۋە .

- بە كورتى

- خۆت تاقىبىكەرەوۋە .

رېخۇشكردن

لەگەل ئەۋەدى ھەموو كىچ و كورىك خەون بەم ساتە بەختەۋەرانە دەيىنن، ساتەكانى بووك
گواستەنەۋە شەۋى بووكىنى و سەرەتاي پىكەيىنانى مال، بەلام ئەگەر پىشتەر پلاننىك نەبىت
لەسەر ئەم ھەنگاۋە گىرنگە لە ژيانى بەشىۋازەكانى پالپىشتى بۇ سەرگەۋتن، دەزانىت ترسناكى
لەو ماۋەيەدا دەۋرە دراۋە، باپىشپىنى روۋدانى گەلىك لە كىشەكان بىكات كەۋا بەختەۋەرى
دەگۈرىت بۇ كەساسى ھەتايى .

ئەمانەى خوارەۋە گىرنگىرىن كۆسپەكانى بەختەۋەرىن لەو قۇناغەدا، ۋەچۇن زال دەبىت
بەسەرىدا ھەركەسىك بىەۋىت خۇى بىزىنىتە ناۋى :

كىشەى نەبوونى شارەزايى بۇ شەۋى پەردە

زۆرىەى خەلك واراھاتوون كاتىك پى دىنىتە ھەر قۇناغىك لە ژيانى بى ئەزمونە، يان
زانپارىەكى باشى نىە لەو قۇناغەدا، يان ئەركەكانى چىن، يان خۇنامادەكارى پىۋىست چىە
تاۋەكو بەسەلامەتى پىداتپەرى ؟

ھەرۋەھا توشى زۆر لە كىشەكان دەبىت، لە گىرنگىرىن كىشەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى
كاتىك بووك و زاۋا پى دەننە شەۋى بىياتنان بى ئەزمونن، يان ئەزمونىان كەمە، يان
زانپارى لە برادەرى نەزان ۋەردەگىر، يان زانپارى لە درامى خراپ ۋەردەگىر، يان زانپارى لە
چاۋگىكى نادروست ۋەردەگىر، بۇيە ھەرلە يەكەم رۆژى ژيانى خىزانى بەكىشەۋگىرگىر
دەست پى دەكات .

لەو كىشانەى كەۋا لەشەۋى پەردەدا روۋدەدات : تەنگانە توۋشى زاۋا دەبىت بەھۋى
خۇنامادە نەكردن بۇ ھەلۋىست يان سەرەتاي ئەنجامدانى سىكىسى بەشىۋەيەكى ھەلە، يان
گرى كۆپرەيەك توشى زاۋادەبىت بەھۋى نەبوونى شارەزايى ئەمەش دەبىتە سەرنەكەۋتنى
تەۋاۋكردنى كىدارى سىكىسى ھەر لە يەكەم جارىدا .

بۆ دوورکه وتنه وهی ئەو کێشهیه بسوک و زاواده بیئت هونه ریه کانی ئەم شهوه بزانی،
 وه سه لیهی مامه له کردن له گه لهی، تاوه کو به سه لامه تی پێیدا تیپه ریت تاوه کو بیته
 دروازه یه کی دروست بۆ به خته وه ری هاوسه رگیری و بنیاتنانی مائیکی به خته وه ر .

له هونه ریه کانی ئەمشه وه به خته وه ره ئەمانه ن

- ۱- ده بیئت پیاوه که بزانیئت که ئەو هاتۆته ژیانیکێ نوێ، وه کاریکی گرنه گ پێویستی به
 دلۆزی ته واو هیه بۆ خودای گه وه ومیه ره بان تاوه کو هه موو ساتیک چاکه ی ده ست
 که وێ .
- ۲- هه ردوو هاوسه ره که ده بیئت سوورین له سه ره ئەوه ی تاوه کو سه ره تای ژیانیا ن به یادکردنی
 خودای مه زن ده ست پێکه ن، واباشه دوو رکعات نوێژ پێکه وه بکه ن به مه به ستی
 سه ره تایه ک بۆ ژیا ن به گوێرایه لهی خودای گه وه ره دلۆقان .
- ۳- پێکه گه یشتنیا ن با به وته ی خو ش و خو شه ویستی ده ست پێکه کات تاوه کو سه ره تایه کی
 دروست له سه ره په یوه ندی سیکی له نیوانیا ندا دروست بیئت .
- ۴- ده بیئت پیاوه که بزانیئت ئافره ته که به سروشتی خو ی شه رمی هیه جیاوازه له گه
 ئافره تیکی تر، ده بیئت سنووری شه رمه که ی بزانیئت تاوه کو ژیا نی به له که دارکردنی
 ئابرو وه که ی ده ست پێنه کات .
- ۵- ده بیئت ئارام بیئت له گه لهی سه ره تا په له ی لیئه کات، چونکه ته مه ن له نیوانیا ن درێژه به
 پشتیوانی خودای گه وه ره میه ره بان .
- ۶- ده بیئت ئافره ته که به ته نگ ئەوه وه بیئت که فره مانیکێ گرنه گ له ئەستۆی دایه، په یوه ندی
 تری به دوا دا نه یه ت .
- ۷- ده بیئت ژنه که بزانیئت نیستاکه له گه له میردی خو یه تی بۆیه ده بیئت شه رمی خو ی
 بشکینیئت، وه یارمه تی بدات له ته واوکردنی ئەو په یوه ندی له شه وی بنیاتنا ندا .

۸- دەپىت ئافرىدە تەكە بۇ پىۋاۋى خۇي كراسى تەنك و سەرنج راکىش لەبەرىكات و رووخۇشىش
بىت لەگەلىدا ئەمەش ئەركىكى ژۇر قورسى ناۋىت بۇ گۆپىنى .

۹- دەپىت پەيۋەندى نىۋانىيان بەقسەي خۇش ۋە پەيۋەندى گەرم دەست پىبىكات كەۋا مەرۋ
جىابىكاتەۋە لە ئاژەل ھەروەك ئەۋ پەيۋەندى .

۱۰- دەپىت ھەرىيەك سىكى شى ۋە پىتر بزانىت، ۋە دەپىت بزانىت كە يەكتىرناسىنى دروست
پاش ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكى دەپىت، ۋە كار لە ئەۋى تر نەكات .

۱۱- دەپىت ژۇن و مىرد بزانىت لە گىرنگىرەن ھۆكارەكان كەۋا يارمەتى دەدەن لەسەر
بەردەۋامى و ژيانىكى خۇش دەپىت ھەرىيەك ھەۋلەتات ئەۋىتر رازى بىكات، ۋە بىگاتە
ساتەكانى چىژى بەردەۋام .

۱۲- لە گىرنگىرەن جىۋاۋىزىيەكان كە لە سەۋەتادا توۋشى دەپىت بىرىتى يە لە ترس و
توۋندوتىژى يان كاردانەۋە، يان زانىارى ھەلە لەۋەي كە يەكىكىيان دەستى كەۋتوۋە
ۋە كاردەكاتە سەر پاپەپاندنى پەيۋەندى سىكى ھەلە يەكەم ساتدا پىۋىستە ھەردوۋلا
پىداگىرى بىكەن لەسەر دەستكەۋتنى زانىارى دروست لە چاۋگىكى باش .

كىشەي كارتىكرەن بە ھەندىك داب و نەرىتى فۆلكلورى ۋەك جادوۋ و شتى تر

ژۇرەي گەنجان بەتايىبەتى لە شۋىنە فۆلكلورىيەكان ھەندىك تىگەيشتىنى ھەلەيان لە
بەردەست دايە دەربارەي سەۋەتاي پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى، لە گىرنگىرەن ئەۋ تىگەيشتانە:

بلاۋكرەنەۋەي دياردەي ترس لە جادوۋ يان فالچى، يان ترس ۋەك دەلىن بە بەستەنەۋەي

پىۋاۋ لە ژنەكەي يان بە پىچەۋانەۋە، ئەمەش دەيگەيەننىتە ترسىكى توۋند ۋە دەگاتە نەخۇشى و

دەپىتە ھۇي ئىفلىج بوۋنىكى تەۋاۋ بۇ ئەنجامدانى سىكىس، يان دەپىتە روۋدانى كىشەكانى

دەروۋنى .

راستەكەي ئەم جۆرە جادوۋانە بوۋنى ھەيە، ھەرۈەك لە ئايەتتىكى قورئانى پىرۋزدا ھاتوۋە : ﴿فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ﴾ .
ھەرۈەھا لە تەفسىرىتىكى ابن كئىر ھاتوۋە بۇ سورەتى ﴿الفلق﴾، كە ئامازەي پىدراۋە كە پىتەمبەر درودى خۋاي لەسەرىتت، پارىزراۋە لەۋەي كە جادوۋى لى كرابىت .
بۇ ئەمەيە مىللەت تىبگات لەۋ دياردەيە، ۋە فېتېن چۆن پارىزگارى وچارەسەرى دەكەن .

نەمۇنەيەك لەسەر ئەمەيان

رۆژىكىيان بانگ كرام بۇ سەردانى بوۋك و زاۋايەك لە دوۋەمىن رۆژى ھاۋسەرگىريان بسو، سكالايەكەش ئەۋەبوۋ كە جادوۋيان لىكراۋە، ناتۋانن بە پەيۋەندى سىكىسى ھەلسن، ئەمەش دەبىتتە ھۆي شىۋاۋى و تۈندۈ تىژى بۇ ھەموان، دەيانەۋىت چارەسەرىكى خىرا بىرىت .
چوۋمە لايان و بىنىم كە كىشەكەيان زۆر سادەيە، كە پەيۋەنددارە بە كىشەيەكى سۈشكارى لە يەكەم و لە كۆتايى دا، بوۋەتە ھۆي كەم و كۈرپەكى كاتى كە تۋاناي ئەنجامدانى سىكىسيان نەبىت .

ئەم سۈشكارەش ھەندى جار بەھۆي زۆر قسەكردنى خەلك لەگەل ئۆزىمىد پىش ھاۋسەرگىرى روۋدەدات كەۋا بەسەر ھاتەكانى لە جادوۋ دا روۋيانداۋە، چۆن فلانەكەس تۈشى بوۋ نەيتۋانى لەگەل خىزانەكەي خۆي جوۋت بىت، لەۋانەشە زۆر شتى لەم جۆرە بەرگۈتيان كەۋتې .

ھەستام بە گفتۈگۈۋ بىرھىنەنەۋەي بەسەرھات و پروپاگەندەي كارتىكراۋ ..... پاشان لەگەليان بە ھىمنى دەۋام، لەكاتى قسەكردن پىم ووتن : ئىستا ئىۋە لەبارىكى باشدان، ۋەلە بەرگىرى يەكى تەۋاۋدان، ۋە جادوۋ و فالچى ناتۋانن زەفەرتان پىتبات .

پىم ووتن : ئىستا ئىۋە دەتۋانن بە. ئاسانى ژيانى خۆتان ئەنجام بەدن ۋەچىژ لە ھەموو شتىك ۋەرگرن .....، پاش ماۋەيەكى كورت بە چەند سەعاتىك بە كىدار زانىم كە ئەۋان ژيانى

خۆیان به شیوهیه کی سروشتی ئەنجام دا .

سروشتیە من لەو بارهیه وه هیچ شتیکم نه کرد که جادوو که هه‌لوه‌شینمه وه یان شتی له‌و بابته .

بۆیه زۆریه‌ی ئەو بابته‌تانه‌ی که رووده‌ده‌ن بۆ ژن و میگرد له‌ شه‌وی په‌رده‌دا زۆریه‌یان واپیشینی ده‌که‌ن که جادوو یان لی‌ کراوه، به‌لام ئەمه جادوو نیه، به‌لکو سروشکاریکی نیگه‌تیقه ژن و میگرد که قه‌ده‌غه‌ده‌کات له‌ چیژ وه‌رگرتیان له‌ ژیا‌نی سیکیان .

بۆ دوور که‌وتنه‌وه له‌ سه‌ره‌ه‌ل‌دانی ئەم جو‌ره‌ پر‌وپا‌گه‌ندانه‌ پت‌ویسته‌ ئەمانه‌ بێ‌نینه‌وه یاد :

۱- جگه له‌ خودای گه‌وره‌ هیچ که‌سی‌ک ناتوانی‌ سودو زه‌ره‌رمان پێ‌گه‌یه‌نی‌ هه‌موو شتی‌کیش به‌ده‌ست ئەمه، وه‌له‌ هیچ شتی‌کیش نه‌ترسین ته‌نها له‌ خودای بێ‌گه‌ردو به‌ توانا نه‌بی‌ت .

۲- هه‌موو کاتی‌ک به‌نه‌ینی و به‌ ناشکرا یادی خودای دل‌ۆ‌شان بکه‌ین، زی‌کره‌کان رۆ‌ژانه‌ دووباره‌ بکه‌ینه‌وه، ئەمه‌ش پاراستنه‌ له‌ هه‌موو شه‌رێ‌ک .

۳- قورثانی‌ پیرۆ‌ز له‌ یاد نه‌که‌ین و به‌رده‌وام به‌رده‌وام بیه‌خوینی‌نه‌وه ئەوه‌ی له‌ تواناماندا‌بی‌ت له‌به‌ری بکه‌ین، خودای گه‌وره‌ش بۆ‌مان ئاسان ده‌کات، ئەویش چاک‌ترین پارێ‌زه‌ره .

۴- گو‌ی بۆ‌ چی‌رۆ‌ک و به‌سه‌ره‌اته‌کان شل نه‌که‌ین ئەوانه‌ی له‌سه‌ر ئەم لایه‌نه‌ قسه‌ده‌که‌ن، چونکه‌ زۆریه‌یان دروستکه‌ری دانه‌ره‌که‌ن .

۵- ژیا‌مان به‌یادی خودای گه‌وره‌و میه‌ره‌بان و نو‌یژکردنی به‌ جه‌ماعه‌ت ده‌ست پێ‌بکه‌ین، پشت به‌خودای گه‌وره‌ به‌ستین، تاوه‌کو شه‌یتان له‌ پێ‌گامان دوورخه‌ینه‌وه له‌یه‌که‌م هه‌نگاو له‌ ژیا‌ماندا، چونکه‌ به‌ده‌ست هی‌نانی به‌خته‌وه‌ری خێ‌زان له‌ناوده‌بات .

۶- ئەگه‌ر ئەمه‌ روویدا کۆ‌سپ ده‌که‌وی‌ته‌ ئەنجامدانی سیکی له‌ یه‌که‌م ساتدا له‌سه‌ر ژن و میگرد پت‌ویسته‌ خاوبه‌نه‌وه وه‌یادی خودا بکه‌ن هه‌ربه‌ویش دل‌ه‌کان دل‌یایی ده‌یسن، ئەنجامدانه‌که‌ش با دوا‌بخ‌ری‌ت بۆ‌ ماوه‌یه‌کی که‌م، پاشان جی‌ به‌ جی‌ بک‌ری‌ت .

كىشە كانى ھەبوونى ئالۋىزى يان ھەلوئىستى ناشاز كە كەسەكە پىشتەر تىايدا ژياۋە

ھەندىك شارەزاىي ھەيە لە ژيانى ھاۋسەرگىرى، يان لە دۋارۋۇدا دەيىتە نىشانەيەك لە نىشانە كانى بەختە ۋەرى ۋ ئارامى، يان دەيىتە ھۆى ھەستىكرىن بە خەم ۋ خەفەت لە ھەلوئىستىك دەكرا ساتە كانى بەختە ۋەرى يان شادمانى يىت، لەو شارەزاىيانەش : لىپھاتوۋىي لە قۇناغى مىندالى، كە ھەندىك توشى دەيىت لە ترساندىن ۋ سزادان يان پالەپەستۋى فيركرىن ۋ رېنمايى، يان ھەرشىتىك لەسەر ئەم بابەتە، لەو بابەتەش پەيوەندى سىكىسى .
توشى كەسىك دەيىت ئالۋىزىيەكى ھەيە دەربارەى ئەو بابەتە، لە دۋارۋۇدا دەيىتە رەۋشتىكى دەگەمەن ۋ ھۆكارى ناديار .

لەم ئالۋىزىيانەش :

۱- مىندالىكى كىچ توش يىت بە دەستدرىژى سىكىسى لە يەكىك لەۋانە لە مىندالى يا لەدۋاتر، بۆيە دەترسىت لە نىزىكېۋونەى ھەركەسىك يىتە بەرامبەرى، يان ئەو گرى كۆيرەيە دىتەۋە بىرى لەسەرەتاي ژيانى ھاۋسەرگىرى، ئەمەش دەيىتە روۋدانى رەۋشتى دژايەتىكرىن بۇ ئەنجامدانى جوۋتبون بەشىۋەيەكى سىروشتى لەگەل پىاۋەكەى .

نمۇنەيەك :- ھالەتەك ھەيە كىچىك تەمەنى چۈاردە سالى، ھات بۇ چارەسەرى لە گىرفتى پەژارەدارى ۋ توۋندوتىژى، بە ھۆكارىك كە توشى دەستدرىژى سىكىسى بۇ تەۋە لە نىزىكترىن كەسى كە باۋكىەتى، بۆيە توشى بى مېمانەيى بوۋە لە خۆيى ۋ كۆمەلگاۋ دەۋرۋەرى، بىرارى لەسەرى كەلەكە بوۋە نايەۋىت بىخاتە لاۋە، ئەۋىش بىرارى داۋە لە داھاتوۋدا مىرد نەكات .

۲- پەرۋەردەكرىنى ھەلە بۇ كىچان، بەجۆرىك بلاۋكرىنەۋە لە ترساندىنى كىچان لە پىاۋان، يان ترساندىنى لە نىزىك كەۋتنەۋەى يەكىك لىي، دەيىت بە ھەموو توانايەك بەرگرى بىكات .

۳- ترساندىنى گەنجان لەو پەيۋەندىيە تازەيەدا، ئەمەش بە پىۋەرى بىر يار دادە نىيەت لەسەر پىۋەتى، يان بىر يار لەسەر كەسىك لەماۋەى تواناى ئەو كەسە لەم ھەلۋىستەدا، ۋە زۆرىك لە نامۆزگارى ۋە ئاگادار كەندە ۋە كان، لەبەر زۆرى ئەم ترساندە توش دەيىت بە حالەتى فۇييا كە ھەندىك گەنج لە نزيك بوۋنە ۋە يان لە كىچ ترسى سەرنە كەۋتن ۋە بى ھىۋابون توشيان دەيىت .

كىشەى ترس يان توقاندن لە پەيۋەندى سىكىسى

ھەندىك جار كىشە لە ھەندىك كىچ ۋە كور روودەدات بەتايىيەتى لە يەكەم ژيانى ھاۋسەرگىريان، ئەۋىش كىشەى ترس ۋە توقاندن لە ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكىسى، يان ترس لە ھەلگرتنى بەرپرسىارەتى، ئەۋىش بەھۋى ئەۋەى كەسە كە لە مندالىدا شارەزايى لە چاۋگەيە كى باش پىنەگەيشتۋە، ۋە بەتەۋاۋى خۆى نامادە نە كەردۋە ۋە پىش ژىن ھىنان بە زانين ۋە زانىيارىە كى رىكۋىت، ۋە خۆى نامادە نە كەردۋە بۇ چۈنە ناو ئەو ژيانە تازەيە .

ھەرۋە ھا گەللىك لە ھاۋسەرەن توشى ئەۋكىشانە دەيىت، لە ھەمۋى ترسناكتە كىشەى ئەنجامدانى سىكسە، يان باۋەرى ۋە يىت بە ئەنجامدەرە رەۋىشتە رىسۋاكارە كان دادە نىيەت يان لە ھۆكارە كانى كە مەكەندە ۋەى كەسايەتتە، لەدۋايىدا ھەلۋەدەدات لىيى دوور كەۋىتتە ۋە يان ئەنجامدانى لە گەل دابكات بە زۆرى يان بە ترساندن، بەو شىۋازەى كەۋا ئەو تاۋانىكى كەردۋە يان كارىك دەيىت شەرمى لىبكاتتە ۋە، لە گەل ئەۋەش ئەو كارىكى رەۋا شەرى لە گەل ھاۋبەشى خۆى ئەنجامدەۋە .

پىۋىستە ژىن ۋە مىرد خۇيان رزگار كەن لەۋىشتە كۆنانەى كە نىشتۋە لەسەريان، ۋە كۆشش بىكەن تاۋە كۈ چاكتىن ساتە كانى خۇشى لە گەل ھاۋبەشى ژيانىان بەسەردەبەن، ۋە ھەردۋولا سووربىن لەسەرنە ۋەى دەگەنە ئارامى ۋە دلنەۋايى .

كىشەى ۋازلى ھېنانى يەككە لە ھاسەرەكان لە ئە نجام دانى پەيوەندى سېكىسى

لەئىتو ھەندىك ژىن ۋە مىرد دا ھەندى جار نەھىشتىن لە ئەنجامدانى سېكىس لەگەل لايەنى دىكەدا روودەدات، ئەو كىشەيەش لە ئىتو پىياۋ ئافرەتدا روودەدات، بەلام لە لايەن ئافرەتەكەۋە زىاترە، چونكە جووتبۇون لەلەي ئافرەت گەلەك جار بەستراۋە بە ھۆكارى تر، لەوانەش سىكپى ۋە مىندالبۇون ۋە بەرپرسىيارەتېشى بەدۋادا نىيە، بەلام پىياۋ جووتبۇونى گەلەك جار بەستوۋەتەۋە بە تىركردنى سېكىسى يان سۈشتى .

روودانى ۋازلى ھېنان لە لاي پىياۋ يان ھۆكارەكەى سەرقال بۇونە بە كارىكى تریان ھەست كردنە بە بىزارى، يان بەستەنەۋە بە مالدەۋە لەگەل كىشەكانى تر، يان زۆر ھۆكارى دىكە كەۋا دەبىتە روودانى ۋە رەسى ۋە دوركەۋتەنەۋە لەو جۆرە پەيوەندىە .

بەلام ئافرەت بىر لەۋە دەكاتەۋە پاش ئەنجامدانى سېكىسى چى روودەدات، يان پىياۋەكەى گرنگى نادات بەۋەى ئافرەتەكەى بگاتە خۇشى يان قۇناغى رەحەت بۇون، يان دۋاى بختات بۆ كاتىكى گونجاۋ، يان تۈندۈتۈش پەيوەندى نىۋانىان، بۆيە جىياۋازى خىزانى روودەدات ۋە پاشان ۋازلىھېنان يان ۋە رەس بۇون دەكەۋىتە ئەۋ پەيوەندىە .

نەۋونەى خىزانىك

بىرۋېچۈنەك ھەيە كارىگەرى نەھىشتىن لەسەر جىياۋازىەكانى خىزان نىشان دەدات، پاشان بەختەۋەرى خىزان دوردەكەۋىتەۋە لە نەۋونەى ئەم جۆرە خىزاندارانە، ئەۋ نەۋونەيە قەسەمان بۆ دەكات پىياۋىك زۆر ئارەزۋى ھەبۈۋ رۆزانە سېكىس ئەنجام بدات، بەلام پاش ماۋەيەك ئافرەتەكە ھات ۋوتى لەسەر ئەم جۆرە پەيوەندىە ساردبۇۋىمەۋە، بۆيە ۋازلىھېنان دەستى پىكرد بە بىيانۋى ئەۋە مىندالى زۆرى لەبەر دەستدايە، ۋە ناتۋانەت ھۆكارىك بەكاربەينى بە قەدەغە كردنى سىكپى، ۋە دەترسىت جارىكى تر سىكى پىت.

پىاۋەكە دەستى كىرد بە بەكارھىننى فېلاش لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى سىكسى، بەلام ئەۋە بە نىسبەت ئافرىتەكە لە ھۆكارەكانى ساردوسىرى بوو لە ئەنجامدانى سىكسى، بوۋە ھۆى جىياۋزى لەنىۋانىان تا گەيشتە ئەۋەى داۋاى تەلەق بىكىت، پاش ئەۋە چاكە خىۋازان چىۋونە نىۋانىانەۋە ئافرىتەكە گەرايەۋە لاي پىاۋەكە، بەلام پاشان چى روۋىدا ؟

پىاۋەكە بىنى لاۋازىەكى توۋند لە ئەنجامدانى سىكسى داھىيە، بىرواى وابوۋ كە ئافرىتەكەى نوۋشتوۋى لىكىردوۋە تاۋەكو تواناى سىكسى نەمىنىت، بەلام ئافرىتەكە ۋاى نەكىردبوۋ بەلام ھۆكارى چى بوو ئەۋ گۆرانكارىە لەناكاۋە درۋىست بوو ؟

لەۋ دىرەۋەدا رىگاكانى خۇپاراستن و چارەسەرى لىرەۋە كۆدەبنەۋە

- ۱- دەبىت پىاۋەكە گرنگى بەكاتىكى گونجاۋ بدات بۇ ئەنجامدانى كارى سىكسى، تاۋەكو ئافرىتەكە خۇى ئامادە كىردىت بە دەرۋون و بە بەدەن بۇ ئەم پەيۋەندىە .
- ۲- پىاۋەكە گرنگى بدات لەسەر بەدەست ھىننى ئافرىتەكەى بە كۆتايى ئارەزوۋ، ۋەبگاتە رادەى دامىركاندەۋەى سىكسى، پاشان پىشۋو خاۋبوۋنەۋە روۋدەدات .
- ۳- پىۋىستە لەكاتى ئەنجامدانى سىكسى ھەندى وشەۋ ئاخافتنى خۇش لەگەل خىزانەكەت بىكەيت بۇنەۋەى لە ماندوۋىەتپان كەم بىكاتەۋە .
- ۴- پىۋىستە پىاۋەكە رىز لە سىروشت و ماندوۋبوۋن و تواناى خىزانەكەى بىت كە بەدرىزايى رۆژدەيكىشيت ۋەھەۋلبدات لەسەرى سوك بىكات، يان بەسۆزو نەرم و نىانى لەبىرى بىاتەۋە .
- ۵- دەبىت ئافرىتەكە ئارامى ھەبىت لەسەر پىاۋەكەى، ۋەدەبى بزانىت بەكارو فەرمىنىكى زۆر خەرىكە، پىۋىستە ھاۋكارى بىكات لە پتەۋكىردنى پىاۋەكەى بۇنەۋەى لەتۋانى گەۋرەى ۋەك زىنا بىپارىزى، ۋەگۆپرايەلى پىاۋەكەى لە گۆپرايەلى خواۋەيە .
- ۶- پىۋىستە ھەموۋمان فىرىن چۆن چىژ لە ژيانغان ۋەردەگرىن لە ھەموۋ كاتىكىدا،

پەيۋەندى گەرم و گورپىش دەبىتتە ھۆكارى خۆشەۋىستى و دلنەۋايى ۋەزەبى ھاتنەۋە،
ۋەخەلگىش دەپارىژى لەلادان و زەلىلى .

نامۆزگارىيە ھەمىشەبىيەكان پىش شەۋى گواستەۋە

ھەندىك نامۆزگارى گىرنگ ھەيە لەدايىككەۋە بۇ كچە خۆشەۋىستەكەى، ئەم
نامۆزگارىانەش ئەگەر ھەر كچىك گىرنگى پىدا رازى دەبىت لەسەر ھاسەرگىرى،
ئەنجامەكەشى زۆر لە كىشەكانى رابردوۋ چارەسەر دەكات يان كچەكە باۋەردار دەبىت لە
روودانى ھەرشىتەك، ۋەگۆرىنى چەمكىكى ھەلە دەريارەى خەسو و خەزوران بەژنەيتان،
ۋەماناى راستەقىنە لە باۋكەۋە بۇ كوران چەق بەست دەكات .

كاتىكىش دايك خواخافىزى لە كچەكەى دەكات بۇ شەۋى گواستەۋەى : -

كچەكەم تۆ مالەكەى خۆت جىھىشت، ۋەلىيەۋە دەرچوۋىت، ۋەھىلانەيەك بوو تىدا
پىگەيشتى، بۇ ھىلانەيەك دەچىت كە لىي رانەھاتوۋى، بۇ لاي مىردىك كە ناياناسى، بۆى
بىبە بە چەتر دەبىتە بەندەى تۆ، جا رەۋشتى بۇ پىپارىژە بۆت دەبىتە زەخىرە :
يەكەم و دوۋەمىيان: لەگەل چاۋتىرى و قەناعەت بە، لەگەلدا بە لىھاتوۋى وگۆپرايەلى و
ملكەچى بە .

سى يەم و چوارەم: چاۋدىرى بىكە بۇ ئەۋ جىگايەى دىيارىكراۋە، ھەردەم شوينەكەى
بەسەرىكەۋە، باچاۋەكانى لەسەر شوينىكت نەبىت كەۋا پىس بىتن بەھەموۋ كات بۆت بىكات
بە خۆشترىن بۆن، چاۋەكانىشت كل رىژكە دەست و دەم و چاۋت بە سابوون بشۆ .
پىنچەم و شەشەم: كاتى خواردنى بەسەرىكەۋە، بىدەنگ بە لە كاتى نوستىنى، بزانە
گەرمى برسەتەى كلىپەى ئاگرە، ۋەخەۋى ناخۆشيش پەژارەيە .

ھەۋتەم ۋەھشتەم: چاۋدىرى كردنى لە مال و سامانى، گىرنگى دان بە خۆبى و مىندالەكانى

نۆيەم و دەيەم: هيچ فەرمانىكى پشت گوى مەخە، نەيىنە كەي بلاۋمە كەۋە، چونكە ئەگەر فەرمانت پشت گوى خست رقى لىت ھەلدەستى، ئەگەر نەيىت ئاشكرا كەرد لە زولمى دلىيا نابيت .

نەكەيت لە كاتى دلتەنگى ئەو تۆ پىبەكە نيت ۋە لە كاتى پىكە نين و خۇشى ئەو تۆ دلتەنگى بىت، چونكە يەكەمىيان لە كەمتەرخەمىيە دوۋەمىيان لە شىۋاۋيە، لەلای ئەو زۆر خۆت بەگەۋرە رابگرە، ئەۋىش زۆر رىزىت لىدەنيت، نەگەيە ئەۋدى كاريگەرەيت رەزابونى ئەو لەسەر رەزابونى تۆ بىت، ۋە خۆشەۋىستى ئەو لەسەر خۆشەۋىستى تۆ بىت ۋەك ئەۋدى تۆ چىت خۆش دەۋىت و رقىشت لە چيە .

بە كورتى :

ھەموو گەنجىك خەون بە شەۋى پەردەۋ رۆژى زاۋايەتى خۆى دەبىنى ۋە ھىۋاۋ خەون و ئاۋاتە كانى دادەنيت، بەلام ھەندىك لەناكاۋ توشى كارەسات دەبن ۋە ھەموو خەونە گولۋايە كانى دادەپۇشيت ۋە خۆى لە پىش كىشە كان دەبىنيتتەۋە ئەو بەختە ۋە رىيە چاۋەرۋانى دەكرد لە دەستى دەدات .

لەو كىشەنەش نەبوونى شارەزايى وزانىيارى لەسەر ھونەر يە كانى مامەلە كەردن ۋەك ئەو رۆژانە، ھەرۋەھا بوونى ھەندىك داب ۋە نەرىتى ھەلە لە زۆرىيە ئەو ۋەلاتانەي كە كەسەكە دەخاتە ژىر كەش ۋە ھەۋايەكى ديارى كراۋ كە ناتۋانيت لەم شەۋەدا چىژۋەرگى، يان توش بوونى بووك و زاۋا بە جادۋويان بە نوشتە لىكردن ياخۇد چوونى جىۋكە شەيتانە كان بۆ ناۋ لەشيان .

ياخۇد كىشەى ترساندن و تۆقاندن لەو پەيۋەندىيە تازەيەدا ئەنجامى ئەزمونىكى ھەلەيە . ھەرۋەھا ئەو گىرەتەنە كۆسپ دەخاتە بەردەم بەختە ۋە رى خىزان لە يەكەمەۋە، پىۋىستە لەسەر بووك و زاۋا پىش چارەسەر كەردن خۇيان بپارىژن و خۇيان ئامادە كەردىت بۆ ئەم شەۋە

بهروشنیرییه کی نوی وزانستیکی دروست له خاوهن زاناکان، نهك له خه لکانی نهفسوناوی ونامۆزگاریه خه یالیه کان .

خۆت تاقیبکه رهوه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێك به شن پتویسته هه لسی به جیبه جی کردنیان له سه ر خۆت .
ئه گه ر به ته واوی له سه ری ریککه وتی ئه وا نیشانه ی (به لێ) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ،
به لām ئه گه ر پاراپوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ، ئه گه ر ریک
نه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خیر) له ژیر هه لپژاردنه که ت دابنێ .

ژ	به شه کان	به لێ	هه ندی جار	نه خیر
۱	ده توانم زالبم به سه ر گرفته کانی په یوه ندی سیکی .			
۲	باشترین شیوازه کانی په یوه ندی هاوسه رگیری ده زانم .			
۳	ده توانم چیژوخۆشی بده مه هاوبه شی ژیانم له په یوه ندی هاوسه ری دا .			
۴	نایا له داب و نه ریته هه له کان دوورده که ویته وه له په یوه ندی سیکسیدا ؟			
۵	نایا زالده بیت به سه ر گری کویره وه هه لویسته ناشازه کان ؟			

هه لسه نگاندن

ئه گهر هاتوو هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئي) بوو ئه وا دوو پله به ده ست ده هينيت،
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (هه ندي جار) بوو ئه وا يه ك پله به ده ست ده هينيت به لام
 ئه گهر هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (نه خيتر) بوو ئه وا هيچ پله به ده ست ناهينيت .
 ده كريت وهك ئه مه ي خواره وه خۆت هه لسه نكيئي :

پله	دۆخه كه
له سفر — ۲ پله	تۆ زۆر كيشهت هه يه له ئه نجامداني په يوه ندي هاوسهري تايبه تيت سوور به له سه ر زانين و چاره سه ري .
له ۳ — ۵ پله	تۆ له سه ر يه كه مين ريگاي چيژوه رگرتني له ئه نجامداني په يوه ندي سيكس، پتويستيت به زانياري ياتره .
له ۶ — ۸ پله	تۆ به ريگاي دروستدا ده رۆيت، به لام هيشتا كۆسپ هه يه له پيگه يشتني به خته وه ريت، هه ولده زالييت له سه ر گرفته كاني په يوه ندي سيكسي .
له ۹ — ۱۰ پله	تۆ شاياني ئه وه ديت هه نگاو بنييت له سه ر ريگاي به خته وه ري له سه ر به رده وام بيت، وه ببيگوازيته وه بۆ هه نگاي داهاوو .

بەشى شەشەم

تەكنىكەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى بەختەوەر

- رېخۇشكردن .
- بىنچىنەكانى ژيانى ھاوسەرگىرى سەرگەوتوو .
- ھەبوونى دىئۆزى .
- كۆتايى پى ھىنانى جىاوازيەكان .
- پىشوازي كردن لە خزم و كەسە نزيكەكان .
- دىارى .
- بە دەنگەوہ چوونى ئافرەت بۇ پىيوستىيەكانى پىاو لە سىكسدا .
- ئەو خاسىيەتەنى پىاو ھەزدەكات لە ژنەكەى دا ھەبىت .
- ئەو تايىيە تەمەنديانەى ئافرەت ھەزدەكات لە پىاوھكەدا ھەبىت .
- نەينىيەك لە نەينىيەكانى بەختەوہرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى ئافرەت لە چاندنى بەختەوہرى ھاوسەرگىرى .
- ئەركەكانى پىاو لە چاندنى بەختەوہرى ھاوسەرگىرى .
- تەنھا بۇ ئافرەتان : چۆن خوشەويستى و دلى پىاوھكەت بەند دەكەيت ؟
- بەكورتى .
- خۆت تاقىبكەرەوہ .

پەخۇش كۆرۈش

ھەندىك باۋەريان وايە كە مامەلە كۆرۈنە كان لە ژيانى ھاۋسەرگىرى لە كاروبارە زگماكيە پوختە كانە، پىۋىستى بە فېربوون و بەھىز كۆرۈنە نىە، ئەو بىردۆزەش دادەنرېت بە گىرنگىرىن پاشكەۋتوۋى زۆر لە كۆمەلگەكان، ئەمەش ملكەچىە بۇ رابردوۋ، ۋە ۋەرگىرتنى زانىارىە لە خەلكى نەزان، ۋادەزانى ھەربە خۇرايى كاروبارەكان دەرپۇن، ئەمەش دەپىتە روودانى زۆر كېشەۋ گىرت لە ھەموو لايەنە كاندا .

بەلام ئەگەر سەيرى كېشەۋ پەيوەندى خىزانمان كۆر دەپىنن بە كۆرۈر بەشىكى زگماكيە، ئەۋدى ئىمە دەپىنن لە نىۋە ئازەلەندا لە سنورى مامەلە كۆرۈنە لە نىۋەنىيەندا ئامانچيان تەنھا زۆر بوۋنە، ۋە سنورى دايكايەتە، بەلام لەگەل مەۋقە ئەم كارە جىاۋازە، چۈنكە ژيانى قولىتەرە، لەبەر ئەۋدى راستى و مېۋوۋى و دۋارۋى تىايە، بۇيە زۆر شتى گىرنگى لەشەر شانە گىرنگىرىنن ھەلگىرتنى راسپاردەيە كە زەۋى و ئاسمانەكان و چىكان نەيان تۋانى ھەلگىرن بەلام مەۋقە ھەلگىرت .

لەسەر ئەۋ رېرەۋەدا پىۋىستە مەۋقە مەشق بىكات لەسەر تەكنىكەكانى ژيانى بەخشەندەۋ مامەلە كۆرۈنە لەگەل ئەۋانى دىكەدا، بۇ ئەۋەدى ھەست بىكات لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەرى تاۋەكو لە زۆرىە خاسىيەتەكان شىرىنى بېچىۋى ، يان ئەۋ رەۋشەنەۋى ھەست بە دلەۋاۋى دەكات، ۋە بۇ ھاۋبەشى ژيانى بەختەۋەرى بە دەست دىنى .

- تېپىنەكى گىرنگى : دەكرى تېپىنى ئازەلەن بىكەيت كە ھەلدەست بە ئەنجام دانى پەيوەندى تايبەتتى ئامانچيان تەنھا زۆربوون و زايىنە بەشىۋەدىكى سىروشتى و زىكماكى ۋە ھىچ گىرتىيان نىە، بەلام لەگەل زۆربوونى مەۋقە كۆسپ و تەگەرە دىتە پىش و چاۋگەۋ شىۋاۋى و توندو تېۋىيە .

بىنچىنەكانى ژيانى ھاۋسەرگىرى سەرگەۋتوۋ

ھەموو پرۇژەۋ گرىبەستىكى بەشداربوو پىۋىستى بە توۋىنەۋەيەكى بە سود ھەيە،
 ۋەرىسايەكى تۆكمە روۋبەروۋى ھەموو ھاۋبەشەك بىكرىتەۋە، ھەروەھا ھاۋبەشى نامانجە بۇ
 بىياتنانى مالىكى نوۋ و پرۇژەۋ ژيان ھەردوۋ ھاۋبەشە بىياتنەرە كە كۆدەكاتەۋە، پاش
 ماۋەيەك ھاۋبەشى دىكە دىنە ناو ژيانىان ئەۋىش مندالە ئەۋ ھاۋبەشەش پىۋىستى بە
 ياسايەكى بىنەرەتى و روۋن ھەيە لە نىۋانىاندا ۋە بۇ نىستاۋ ئايندەيان سەرگەۋتن و رزگاربوون
 بە دەست دەھىننى بە پشتىۋانى خوداى گەۋرەۋ مىھەرەبان، ئەمەى خۋارەۋە گرینگىزىن
 نامۆزگارى و رىسايە كەۋا بەختەۋەرى لە پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىيات دەنرىت : -

ھەبوونى دىسۆزى

دىسۆزى پىۋىستىەكى ژيانە لە كۆمەلگاكانى مەۋقايەتى بەشىۋەيەكى گشتى،
 ۋەگرىگىەكى لە رادەبەدەرى ھەيە لە ژيانى ھاۋسەرگىرى بە شىۋەيەكى تايبەتى، لە ماۋەى
 بەھىزكردنى پەيۋەندىەكانى ھاۋبەش لە نىۋانىان بەۋەى خزمەتى بەرژەۋەندى ھەردوۋلا بىكات
 و بەختەۋەرىت لەگەلئاندا .

بەختەۋەرى ژيان ئەۋەيە كاتىك ژن و مىرد پىداگرى دەكەن لەسەر بەردەۋام بوونىان ۋە
 پارىزگارى كردن لەۋ ترسناكىەكى كە تىكى دەدات، ۋە كاتىك ژن و مىرد ھەست دەكەن
 ھەردوۋكىان پەناگەن بۇ ئەۋى دىكە، ۋەھاۋپىيەكى دىسۆزە لە تەنىشتى ۋەستاۋە لەكاتى
 تەنگانەدا .

تاقىكەرەۋەۋ لىكۆلەرەۋەكان سەلماندوۋيانە ھەركەسەك بە تەنھا كىشەۋ گىرەكان
 ھەلگىرى بە زانين و نەزانىنەۋە بەبى بوونى لايەنى دىكە لەلايەن ژن و مىرددا، ئەۋا جىۋاۋزى لە
 نىۋان ھىزوۋ بىرو رەۋشتدا پەيدادەھىت و دەھىتە روۋدانى كىشەى ھاۋسەرى لەگەل ئەۋەى
 ھەموو پىداۋىستىەكانىش لەبەر دەستدا بن .

بۇچى رېژە تەلاق لە كۆمەلگاكانى رۇژناوا گەشتۆتە (۴۰%) لە كۆى گشتى ژيانى
 ھاوسەرگىرىدا ؟

وہ لآمەكەى روونە : برىتيە لە نەبوونى دلئسۆزى، وە نەبوونى رىيازىكى دروست، لەبەر
 ئەوہى گەلئك مال تىكەدەدات، يان بەختەوہرى وون دەبىت و جياوازيەكان جىگايان
 دەگرىتەوہ .

پىويستى رۇمانسيەت

بەختەوہرى ھاوسەرگىرى لەگەل ئەوہش پەرە لە بارقورسى و ئەركى گران، پىويستى
 بەبوونى مەرجىكى سەرەكى ھەيە ئەويش خۇشەويستىە ژن ومىرد پىكەوہ دەبەستىتەوہ، ئەوہ
 فەرمانىكە پىويستى بە روون كەرنەوہ نيە، بەلام گەرنىگ ئەوہيە ئەم خۇشەويستىە
 تەنداربكەيت، ئەو سۆزە لە ئاخفتن و كار دەربخەيت .

كاتىك پەرداخىك ئاوت پىشكەش دەكات دەبىت كاريگەرى ھەبىت لە چاندنى
 خۇشەويستى و بەزەيى لە دلئەوہ، ھەرۋەھا لە كاتى كاركەرنى پىويستە مەدحى بكەيت
 وەھەندىك خالى تەريش كە رۇلىكى كاريگەرى ھەيە لەسەر باوہر بەخۇكەرنى لە دەروونىەوہ .

— ئەمەى خوارەوہ ھەندىك نامۇزگار يە بۇ زيادكەرنى گيانى خۇشەويستى لە نىوان ژن و
 مىرد : —

۱- بەدواى بەختەوہرىدا بگەرى لە ھەموو شوئىنك، بەختەوہرى تەنھا گەمارۆ نەدراوہ لە
 قورئىنكى تەنگ لە قورئىنەكانى مال، بەلكو لە ھەموو سوچىك و گۆشەيەك لە
 گۆشەكاندايە، بەلكو بەدواى دا بگەرى بە خۆت لە دەورو بەرت، لە مەندالەكانت وە
 خەمەكانت وەكۆمەلگاكەت، ئەم گەرانەش بىگومان دەتگەيەنئتە بەختەوہرى بۇ
 دلەكانى لە دەرووبەرت بە پشتىوانى خوداى دلۇقان .

- ۲- تىگەيشتىنى لايەنى دىكەو پىداۋىستىيەكانى لە كارە ھەرە پىشپىنەكانىدا دايىت،
 ۋەكاتىك ھاۋەلى سەر پىگات ئەۋەى بىرى لىدەكاتەۋە راۋى دەكەيت، دەزانىت چى بۇ ئەۋ
 خۆشەۋىستەۋ چى دژ بە ئەۋە، بىگومان دەگاتە ئارەزومەندى بۆت بە سووك و ئاسانى .
- ۳- بزائەۋ دلىبابە لە ھەمووماللىك گرفت ھەيە، ئەۋ كىشانەش كاتىك لەسەرمان دادەبەزىت
 نارەھەتقان دەكات، ئەمەش قەزاۋ قەدەرى خوداى گەۋرەيە لەسەر ئىمەى دانائە،
 ھەزۋەھا لە زۆر لايەنى شارائەش رەھمەتى تىدایە، ھەندىك كەس كاتىك ھەندى كىشە
 روۋى تىدەكات بە حىكمەت مامەلەى لەگەلدادەكات، دەرگاكانى لەسەر دادەخات، ھەر
 لەناۋ مالەكەيدا بە سەرىدا زالدەبىت، بەگۈيرەى گەۋرەۋ بچوۋكى گرفته كە مامەلەى
 لەگەل دا دەكات .

برای به ریز خوشكى به ریز نهۋەش بزائە ھۆگرى بوۋ لە ھەموو ماللىك دا لە دۆخى
 داکشان و ھەلکشان دايە، پىۋىستە ھەموومان بەختەۋەربىن و چىژۋەرگىن لە حالەتى
 خۆشگۈزەرانىدا، لەسەر ئەۋ چاكەيەدا سوپاسگوزارى خوداى گەۋرە بىن، ۋەلە خۋاى
 مىھربان بپارىيىنەۋە لەكاتى توۋرە بوۋنىدا رزگارمان بكات .

- ۴- دايىنەكانى دەروۋنى و رۆمانسى و ۋىنە نويىۋنەۋەكان زىادەيەكى جوانن بۇ ژيان،
 ۋەك خۋى وايە بۇ چىشت دەبىت بە پىۋانە تىى بكرىت تاۋەكو بە كەمى و زۆرى
 چىشتە كە تىك نەچىت، ۋەپىۋىستە لەكاتى خۇيدا تىى بكرىت تاۋەكولەزەتىكى خۆشان
 بداتى كە داۋاى دەكەين، كاتىكىش دەۋرات پىۋىستىمان بە خۋى نىە لە خۋاردنەكەمان
 بکەين، تىكردنشى زىانمان پى دەگەيەنى .

- ۵- چارەسەرکردنى ھەلەكان بەۋەى كەلە ھەموۋيان باشترە، ۋە بە شىنەيى حوكم لەسەر
 كارەكان بدەين، ۋە ۋوتوۋيانە ھەندى پىداۋىستى بە حىكمەت بى باشە، ۋە كەسى
 شارەزاش پشتگىرى بكات، سەبرو ئارامىش پىۋىستە .

- ۶- ياسايەك ھەبىت بۇ ژيانى ھاۋسەرگىرى، لەكاتى كىشەۋ گىروگرفت خاۋەن عەقل رەشنى

دەكاتەۋە، ۋەدلىك دەبووريت، لەكاتى خۆشگوزەرانى و بەختەۋەرىدا ۋابكات دلىك
يادبكات، ۋە زمانىك سوپاسگوزارى بكات .
۷- بزانه بەختەۋەرى ھەمىشەيى لە بەھشتدايە، لەبىر مەكە راتدەسپىرم لە دونيادا لەگەل
ژنىكى چاكدا بە يارمەتت دەدات لەسەر كىشەكانى ژيان ۋەقورساييەكانى .

كۆتايى پېھىنانى جياۋازيەكان

پىۋىستە ژن ومىرد بزنان ھەريەكەيان لە شۆينەۋارىكى جياۋاز ھاتوون ۋەداب ونەرىتەكان
ۋەپەرۋەردەكردنيان جياۋاز بوۋە، قەدەرى خودا ۋابوۋە كە لەگەل يەك كۆيىنەۋە، ئەۋەش
پىۋىستى بەۋە ھەيە سەبرو ئاراميان لەگەل يەكتريدا ھەيىت .
لەكاتى روودانى جياۋازيەك نايىت لە چوارچىۋەى مالبېچىتە دەرەۋە ۋە دەكرىت بەبى
بىستنى ھىچ كەسنىك چارەسەر بكرىت، چونكە زۆر جارن ئەگەر يەكىك چوۋە ناو كىشەيەكى
سوۋكى يەكىكى تر گەۋرە دەيىت .
ھەرۋەھا ژن ومىرد دەبى بزنان ژيانى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر خۆشى و ناخۆشى دونىاي
تيدايە، بەلام ژيانى خۆش كەۋا ماندوۋوبوون و ھىلاكى تيدانەيىت تەنھا بەھەشتە لە خوداي
دلۇقان داۋاي دەكەين پىمان بېەخشىت .

پىشۋازى كردن لە خزم و كەسە نزيكەكان

لە نىشانەكانى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى دەبى ئەۋەت خۆش بوى كە لايەنى ديكە خۆشى
دەۋىت، خزم و نزيكەكانى خۆش بوى، رىز لە دۆست و خزمەكانى بگرەۋ بە روۋيەكى گەش و
شاد پىشۋازيان لى بكە، ناكۆكى كاتىك دەتەقىتەۋە لە نىۋان ژن و مىرد بەھۆى سەردانى
خزمەكانى يەكىكيان و پىشۋازى نەكردن لە لايەنى ديكە، ئەمەش رق و كىنە دەچىنىت لە
دەروونى ۋە چاۋەرى دەكات بۇ فرسەتتىك بۇ تۆلە سەندنەۋە ۋەكو بەرامبەرەكەى .

لەوانە يە داب ونەرىتى تۆ واپىت حەزەت لە تەنبايى و بىدەنگىيە وە دوور كەوتنە وە لە تىكەل بوون لە گەل خەلك ، يان ئاسودە نابىت بەسەردان كەردنى فلان، يان بەيەك گەيشتنى فلان كەس، يان حەزنا كەيت مىوانىك لە مالا كەت بىينىت، ئەمانە پىش ژنەينان ھەموو راستن، وەپىش بەستەنە وەت لە گەل كەسىكى تر كەس گلەيىت لىنە كات لەسەر ئەو بىردۆزەت . بەلام لە ژيانى ھاو بەشىدا پىويسىتە رىز لە پاو ھەستى بەرامبەرت بگىرت لە كاتى پىشوازي كەردن لە دۆست و خەزم و ناسىا وە كانى، ئەمە يە ژيانى ھاو بەش .

ژن و مىرد پىويسىيان بە زانىارى يە لە ئامانجە كانى ژيانى ھاوسەرىدا برىتيە لە زياد بوونى پەيوەندى لە نيوان ھەردوو خىزاندا، لە ھەموويان گرنگتر گرنگى دانە بە خەزمى ژن و مىردن وەسوورىت لەسەر پازى كەردنيان، پىشوازيان لىبەكە، چونكە بەو رەوشتانە خەزمى ژن و مىرد زياتر لە يە كدى نزيك دەبنە وە .

لە گرىنگترىن ھۆكارە كان كەوا يارمەتى لەسەر جىگىر بوونى ژيانى ھاوسەرىگىرى دەدات بە دەست ھىنانى كەش و ھەوايەكى گونجاو و بەيەك گەيشتنى خەسوو خەزورانە، لەوانە يە كىشەي خەسوو ە كان بە گرنگترىن ھۆكارى تىكدانى بەختە وەرى ھاوسەرىگىرى دابىرىت . ئەمە بالا بوونە وە نىيە بەلكو لەو شوئىنە وارانە ھەيە كەوا نەزانىن تىدا بالا يە و يان شوئىنە وارىك پەيوەندى كۆمەلايەتى بۆمانا وەيى يە .

بۇ ئەو ەي ژيانى ھاوسەرىگىرى جىگىر بىت پىويسىتە ژن و مىرد ھەست بەمە بكنە وە ھەروەھا خەسوو ە كان رۆلىكى چاك بگىرن لە پەروەردە كەردنى و چاودىرى كەردنى مىندالە كانيان لىيان گەرتىن بابە خۆشى بژىن وە لە گەل گەيشتن بە سۆزو خۆشەويستى و ئامۇزگارى باش .

ديارى

ديارى بگۆرنە وە يە كترتان خۆش دەويت وە بەتايىبەتى لە پەيوەندى ھاوسەرىگىرىدا، بۆيە لە ھۆكارە كارىگەرە كان لە بەھىز كەردن و تۆكمە كەردنى پەيوەندى ە كانى ھاوسەرى دا برىتيە لە

كەلگەن ۋەزىرگەن لى ھەندىك كاتى گونجاو بۆلەك شىركەت شىركەت شىركەت شىركەت، ۋەك ھىمايەك بۆلەك خۇشەۋىستى و گىرگى پىدانت بۆلەك .

پىشكەش كىرنى دىيارىيەك بۆلەك پىاۋەكەت ئەۋا لى پىلەۋ پىايەكەت بەرزى بە دەست دىنى، ۋە خۇشەۋىستى و رىزو سۆزۈ ھەستى بۆلەك زىاتىر دەبىت، ھەروھە پەيوەندى ھەۋسەرىتان بەھىز دەبىت، نىرخى دىيارىش لى خۇدى دىيارىيەكە نىيە، بەلگە نىرخە راستىيەكە لى گىرگى پىدانت مانابەخىش و ئەخلاقىيە ھىمايەكە لى خۇشەۋىستى و نەرم و نىيانى و دىل سۆزى .

دىيارىش دەكرىت ۋەشەيەكى جوان بىت يان گولتەك يان دىيارىيەكى يادگارى بىت، مەرجىش نىيە زۆرگەن بىت يان شەكەت و ھىلاكى بىت بۆلەك پىاۋەكە، بەلام دەبىت دىيارىيەكە بە گۆرەدى تۈنە بىت، ۋەچەند دىيارى سادە پىش دىيارى بەنرخ گەن كەۋتۈۋە بەلام گىرگى شىۋازو رىگەكەيەكە ۋە دىيارىيەكە پىشكەش دەكەيت .

بەدەنگەۋە ھاتنى ئافرىتە بۆلەك پىداۋىستى پىاۋ لى سىگىدا

لى ياسا گىرگەكان كەۋا يارمەتى دەدات لەسەر بەردەۋامى ژيانى ھەۋسەرى ئەۋەيە بوۋى پەلە كىرنى ئافرىتە بۆلەك بەدەنگەۋە چۈۋى داۋا پىاۋەكە بۆلەك سەرجىتى، پىغەمبەر درۋدى خۋاى لەسەر بىت دەفەرمۈيت ﴿إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَىٰ فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِهِ، فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا، لَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ حَتَّىٰ تَصْبِعَ﴾ .

ۋاتە ئەگەر پىاۋىك داۋا لى ئافرىتەكە كى كىر بۆلەك سەرجىتى ئەگەر نەچۈۋە لى، جائەگەر پىاۋەكە بەتۈرەيى مەيەۋە، مەلائىكەتى خۇدا تاكو بەيانى نەفرەتى لىدەكەن .

ھەروھە ئايىنى ئىسلام پىداگىرى دەكات لەسەر سەلامەتى كەسەكانى ۋەبىگەردى كۆمەلگە لى ھەموو خرابەيەك، ۋەبلاۋ كىرنەۋەدى خۇشەۋىستى و دىل سۆزى لى نىۋ كۆمەلگە، ھەموو ئەۋانەش پىۋىستى بە خەبات و قوربانىدان و بەخىش ھەيە .

ئەۋتايپە تەندىيانەي پىياۋ ھەزدەكەت لە ئافرەتەكەيدا ھەبىت

بەختەۋەرى ھەستەكرەنە بە رەزەبوون، لە نىشانەكانى رەزەبوونىش ئەۋدەيە كەسەك بېسىنى
يەكەك بەختەۋەرى دەكەت، ۋەلىي رازى دەبىت، لەۋ خاسىيەتەنەي كەۋا پىياۋ بەدۋايدا دەگەرەت
لە ئافرەت دا ھەبىت ئەمانەن :-

۱- لە دەروونى خۇيدا بېپارىزى ۋە سامانەكەي لەكاتى ئامادەبوون و ئامادە نەبووندا،
ھەست بە ترشىش بىكەت لەۋەي كەھەيەتى .

۲- دلى خۇش بىت كاتەك سەيرت دەكەت، ئەۋەش بەجۋانى لەش و لارو گىيانى و عەقلى،
ھەركاتەك ئافرەت ناسك و جۋان بىت لە روخسارى ئەۋ كاتە سەرغى پىياۋەكەي زىاتر بۆ
لاي خۇي رادەكەشى و زىاترىش پىۋەي دەبەستىتەۋە .

۳- دەكرەت كەت و رىگايەكى گونجاۋ ھەلېزىرى لەكاتى داۋاكرەن شىتەك دەۋى ۋە
دەترسىي رەتى بىكەتەۋە بە شىۋازىكى باش، پىۋىستە ۋەشەي گونجاۋى بۆ ھەلېزىرى.

لەسەر ژنەكە پىۋىستە پىياۋەكەي رابەئىنى لەسەر پاشەكەۋت كەرن و خەرج كەرن بەپىي
پىداۋىستى، پىۋىست ناكەت ھەموو رۆژەك جەلەكانى خۇي بگۆرەت و ھەموو ئىۋارەيەك لە
گرنەگىزىن ئوتىل خۋاردن بىۋات و ھەموو سالىك گەشت و گوزار لە ئىۋارى دەرياكەن ئەنجام
بىدات .

۴- لە كاتى مەشت و مېردا دەنگى خۇي لەسەر پىياۋەكەي بەرزەكەتەۋە، پارىزگارى لە
مىنەي خۇي بىكەت لە قسەكرەندا .

۵- با ئارام بگىرەت لەكاتەك دا پىياۋەكەي ھەزەربو، ۋە سۈپاس گوزارىت لەگەل
دەۋلەمەندبوونى پىياۋەكەي .

۶- پىياۋەكەي ھەندەت لەسەر پەيۋەندى دايك و باۋكى ۋەھارىكانى و خزمەكانى .

۷- پەيۋەست بى بە راستگۈيى و لە دۆركەن دووركەۋىتەۋە ئەگەر فشارىشى لەسەر بىت .

۸- مەندالەكانى پەروەردە بىكەت لەسەر خۇشەۋىستى خۇداۋ پىغەمبەر درۋدى خۋاي لەسەر

- بىت، ۋە ھەر ۋەھا پەرۋەردەيان بىكات لەسەر رىزگرتن لە دايك وباۋكى گويړايە ليان بىت.
- ۹- رىگرنە بىت لە ۋدى پياۋە كەى چۆن دەيە ۋىت سىكسى لە گەل دابكات، ۋە چۆن يەتتى سىكسە كە تەنھا ئە ۋدى خوداى گەورە قەدە غەى كر دوو .
- ۱۰- لە خۆبايى نە بىت بە گەنجى و جوانيە كەى و زانىنى كارەكانى چۈنكە ئەوانە گشتى لەناو دە چن .
- ۱۱- ھەول بىدات نوڭبۇنە ۋە بىكات لە ژيانيدا، ۋە دووركە ۋىتە ۋە لە بىزارى .
- ۱۲- گويړايە لي بىكات ئە گەر فەرمانى پىدا تەنھا ئە گەر فەرمانە كە ياخي بوونى خوداى گەورە و پىغەمبەر درودى خۋاى لەسەر بىت تىدا نە بىت .
- ۱۳- رىگا بە ھىچ كەس نەدات بىتە ژوورە ۋە لە كاتىكدا كە پياۋە كەى لە مائە ۋە نە بىت ئە گەر ھاتو لە كەسە زۆر نزيكەكانى نە بىت، چۈنكە ئەمە گومانى لىدە كرىت .
- ۱۴- ئە گەر رەشتىكى خرابى لە مېردە كەى دىت دە بىت نارام بگرىت، لەوانە يە رەشتىكى باشتىر بىنى بۇ جارىكى تر لەوانە يە شتىكى باشتىر نە بىنىت لە يە كىكى ئە گەر تەلاقىدا .
- ۱۵- ھىچ كاتىك بىر لە يادگارە ھەلەكانى مەكە ۋە، بەلكو ھەولبىدە بىر لە يادگارە جوانەكانى بىكەيتە ۋە كە پىدا تىپەر بوويت .
- ۱۶- لە كاتى دەرچوونى خواخافىزى لى بىكە ۋە ھىمەى خۆشەويستى تاۋەكو دەرگا لە گەلدا بېرۆ، ئەمەش دەرىدە خات چەند گرىنگى بە پياۋە كەت دەدەيت .
- ۱۷- ئە گەر لە دەروە گەرايە ۋە مائ پىشسۋازى لىبىكە ۋە روخۆشە ۋە گويړايە لي بىكەن ھەولبىدە ماندووبوونى كارە كەى لەسەر سووك بىكە .
- ۱۸- كاريگەرى لەسەر پياۋە كەى دروست بىكات لەسەر نزيكترىن كەسى ئە گەر باۋكىشى بىت .
- ۱۹- جگە لە ۋ سەيرى كەس مەكە، ھەولبىدە لاسايى كويړان بىكەيتە ۋە .
- ۲۰- ئە گەر ويستى قسە بىكات تۆ بىدەنگ بە، بۋارى قسە كەردنى بدەرى، بەمەش

پىياۋە كەت ۋاھەست دەكەت كە خىزانە كەي گىرگى پىدەدەت .

۲۱- لە پىش مېردەكەت ستايشى پىياۋى بىيانى مەكە تەنھا ئەگەر بۆ لايەنى ئايىنى
پىياۋە كە بىت چونكە ئەمە ھەستى پىياۋەكەت دەھەژىنى، ۋە زۆر كىشەي خىزانى
دروست دەبن، ئەمەش ۋادەكەت پىياۋەكەي چاۋ لە ژنەكەي ھەلنەگىت .

۲۲- چەندى دەكرىت قسە كەم بىكە زۆر بلى مەبە، كۆن ۋوتوويانە: ئەگەر ھاتوو قسە لە
زىو بىت ئەۋە بىدەنگى لە زىرە .

۲۳- ھەموو مافىكى سەرپەشتىياري بىدە بە مېردەكەت كەۋا خوداي گەۋرە ۋاجىبى كىرۋە
توندو تۆل بەۋ تەمبەل مەبەۋ كەمتەرخەمىش مەبە .

۲۴- رېگا بەكەس مەدە دەست بىخاتە ناۋ ژيانى ھاۋسەرىتان، ئەگەر كىشەيەكەش روۋىدا
ھەۋلەدەن بەبى ئاگادارى خىزم ۋە كەسەكانتەن چارەسەرى بىكەن .

۲۵- ھەۋلەدە لە زانىنى دەروۋنى پىياۋەكەت ۋە روۋخۇشەيەكەي، كەي دىلخۇشە؟ ۋەكەي
خەمبارە؟ ۋەكەي توۋرە دەبىت؟ كەي پىدەكەنىت؟ ۋەكەي دەگرىت؟ چونكە ئەمە لە
زۆر كىشەۋ گىرۋگىرت دورت دەخاتەۋە .

۲۶- ئاخافتىنى شىرىن كىلىلى دلە، پىياۋ زىاتەر ژنەكەي خۇش دەۋىت كاتىك قسەيەكى
شىرىنى گوت ماناۋ مەغزايەكى سۆزدارى پىتۋەبىت، بەتايىبەتى كاتىك پىياۋەكە بزانىت
ئەم ۋوشانە لە دلىكى راستگۆۋ خۇشەۋىستەۋە دەردەچىت .

۲۷- ھەردەم خۇشەۋىست بە بۆ زانىن ۋە زانىياري سودمەند يارمەتىدەرە لەسەر جى بە جى
كىردنى ئەركەكان لەژياندا، ۋە زۆر كىشە دوۋردەخاتەۋە .

ئەو تایبەتەندیانەى ژن ھەز دەکات لە پیاوھەى دا ھەبیت

ئافەت ھەز دەکات ھەندیک خاسیەت و رەوشت لە پیاوھەیدا ھەبیت کە لە پالپشتکردنی خۆشەویستی و ئەقینی لەنێوان ژن و میترد زیاد دەکاتن نامۆزگاریه گرنگەکان بۆ پیاو: -

۱- ئافەت ھەز دەکات پیاوھەى دوورکەوتتەوھ لە ورووژاندنی ئەو بابەتانەى ھەستی خیزانەکەى برینداردەکاتن ئافەتەکش لە خۆى توورە دەکات، بۆیە دوورکەوھە ھەستانی کاریک لەبەرەمبەرى چونکە دەزانى ئەویش رازى ناییت .

۲- بەر ھەلستکار مەبە لە ھەر پیشنیاریک یان رایەک لەلایەن خیزانەکەت دەردەچیت بەبى گفتوگۆ، چونکە ئەمە ئازارى دەدات ھەستی بەرامبەر نامییت، ھەرودھا کاردەکاتە سەر بەختەوھەرى ھاوسەریتان .

۳- ئافەت پیاویکی خۆش دەویت سروشتى ئافەت بە گشتى بزانییت، وەسروشتى ئافەتەکشى بە تایبەتى بزانییت، بەتوانای خۆى مامەلەى لەگەڵدا بکات .

۴- پیاویکی خۆش دەویت کەم و کۆریە شاراوھەکانى ئاشکرا نەکات ھەولبەدات لەبیری بباتەوھ .

۵- لە کاروبارەکانت راویژ بە خیزانەکەت بکە، بەتایبەتى لە کاروبارە سووکەکان، دەکریت لەگەڵت بېربکاتەوھە بریارىک دەربەکەى وەیارمەتى بدە لەسەر وەرگرتنى بریار، گفتوگۆى لەگەڵدا بکە ئەگەر ھەلەت کرد ھەول مەدە گالته بەرایەکەى بکەیت ئەگەر ریک نەکەوت .

۶- ھێمن و لەسەرخۆبە لە فەرمانەکان و قەدەغەکراوھەکان، فەرمانەکانت بەراورد مەکە لەسەرى بە گەورەبى و بەرزى لەگەڵ ئەوھش جیاوازی نێوانتان رۆشنیری یان تەمەن بیت .

۷- شێوازی نهرم له گه‌لیدا به‌کاربه‌ێنه به‌ جۆریك هه‌ست به‌ مێینه‌ی خۆی بکات وای دابنێ له‌ هاورێکه‌یت یان براده‌ریکی کارت جیاوازه .

۸- هه‌موو پێداویستیه‌کان له‌ خه‌رجکردن و له‌ کهل و په‌له‌کانی ناو ماڵ و پێداویستیه‌کانی خێزانی بۆ دابین بکه‌ن لێپێچینه‌وه‌ی له‌ گه‌ل دامه‌که‌ له‌ کاتی‌کدا هیچت پێشکه‌ش نه‌کردوه‌ که‌ یارمه‌تی بدات له‌ ئه‌رکه‌کانی وه‌ك خه‌رجی و کهل و په‌ل و ئامی‌ری تر، به‌ مانای پیاو داوای له‌ ژنه‌که‌ی نه‌کات وه‌ك چێشتی به‌تام یان شیرین وه‌کو دراوسی یه‌که‌یان یان خێزانی هاورێکه‌ی، له‌ کاتی‌کدا ئه‌و هیچی نیه‌ له‌ ئامی‌ری کاره‌بایی یان کهل و په‌له‌ گونجاوه‌کان بۆ کارکردن، کێشه‌کان سه‌ره‌له‌ده‌ن سه‌باره‌ت به‌و هۆکارانه به‌بێ ئه‌وه‌ی تاوانی ئافه‌ته‌که‌ی بی‌ت .

۹- له‌ هه‌ندی کاتدا گالته‌ی له‌ گه‌لدا بکه‌ وه‌یاری له‌ گه‌ل دابه‌که‌ له‌ گه‌لیدا پێبکه‌نه‌، له‌ کاتی ئاماده‌بوونتدا له‌ ماڵ ته‌نها پشودان و بێده‌نگی نه‌بی‌ت له‌ پێکه‌نین، وه‌ گالته‌وگه‌پ له‌ گه‌ل براده‌رانت مه‌که‌، له‌ کاتی‌کدا له‌ ماڵ ده‌بی‌ت چه‌له‌نگ به‌ وه‌به‌ غیره‌ت و بریار ده‌ربه‌ له‌ که‌س قه‌بوڵ مه‌که‌ له‌ سنووری ده‌ریچیت، یان بێر له‌ گالته‌جاری بکاته‌وه‌ ، ئه‌وه زوڵمێکی ئاشکرایه .

۱۰- به‌شێك له‌ کاته‌که‌ت بۆ ئه‌و به‌ وات لێنه‌کات کاره‌که‌ت که‌مه‌تر خه‌مت بکات له‌ تێکه‌ل بوونت له‌ گه‌لیدا و اچاکتره‌ به‌شێك له‌ کات ته‌رخان بکه‌ به‌ کارکردن له‌ گه‌لیدا بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ست به‌نرخێ خۆی بکات، باگومان نه‌بات که‌ ئه‌و له‌ پله‌ی دووه‌مه‌ یان پیاوه‌که‌ی گرنگی پێنادات ته‌نها له‌ کاتی به‌تالی نه‌بی‌ت .

۱۱- پێی بلی خۆشم ده‌وتی به‌ ووشه‌ یان به‌ کردار یان به‌ هیما وه‌هه‌روه‌ها ده‌کریت به‌ هیما به‌ رێگایه‌کی ناراسته‌وخۆ پێی بلی زۆر په‌رۆشم بۆت .

۱۲- له‌ هه‌ندیك هه‌لۆیستدا دیاری پێشکه‌ش بکه‌، ئه‌گه‌رچی دیاریه‌که‌ش ره‌مزی بی‌ت .

۱۳- چاودێری توندوتیژی ئافه‌ته‌که‌ت بکه‌ له‌ ته‌ندروستی و ده‌روونی، به‌تایبه‌تی له‌و

کاتانه ی که باری ته ندروستی خراپه یان راریه وه : کاته کانی سووری مانگانه ی یان کاته کانی بوونی کیشه یه ک کاره کان بیسه روبهر ده بن، هه ولبده بۆ چاره سه رکردنی کیشه کان .

۱۴- زالبه به سه ر هات و هاواره که ی وه زۆر داواکاری له سه ر مه که، بزانه هه موو مرۆڤیک هات و هاوار ده کات و هه له ی سووکیش ده کات، هه ولبده چاو بنوقیتی له و جوړه ناته واویانه .

۱۵- خۆت رزگار که له په شیوی، چونکه په شیوی داده نریت به دوژمنی به خته وه ری و له ناو بردنی، هه رکه سیك له ناو شیواویدا بژییت به خته وه ری نابینی و کیشه زیاد ده کات، عه قل ده شیوییت نایه لیت بیربکاته وه له چاره سه رکردنی کیشه کان .

۱۶- زوو تووړه مه به ، رزگار بوون له توره یی کاریکی قورسه، پیاوی ئاقله ندیش زوو تووړه نابیت وه تووړه بوونیش زانابیت به سه ریدا، چونکه به خته وه ری لی تیکده دات و ژیا نی پرده بیت له ناخۆشی، بۆیه پیاوی به هیز نه وه نیه له سه ر خه لکی هاواریکات به لکو نه و که سه یه خۆی ده گریت له کاتی تووړه بووندا .

۱۷- میردیکی نه زان مه به، چونکه کهم زانین به لیها تووی ژیا ن به تاییه تی له ژیا نی سیکیسی نیوان ژن و میرد ده بیت هه ی رق لیبوونه وه ی دوولایه نه له نیوانیا ن، هه روه ها ژیا نی هاوسه ریتان به رده وام نابیت و ژن و میرد په ناده به نه به رلیک جودا بوونه وه، یان هه ر هیچ نه بیت ژیا نی هاوسه ریا ن به خته وه ر نابیت .

نهیینهك له نهینه کانی به خته وهری هاوسه رگری

به خته وهری هاوسه رگری له مالتیک بارده کات کاتیک تیکه لاوی هه بیته له تیگه یشتندا،
یان هه له کردن له بیروباوه، یان زۆرجار کاتیک پیاوه که نازانیت به خته وهری هاوسه ری له
کوی یه وه چۆن به دهست دیت ؟

نایا پسپۆریه له ناماده کردنی خواردن ؟

یان جوانیه ؟

یان منداڵبوونه ؟

یان شتی دیکه یه ؟

ئه مه نمونه که بۆ ئافره تیکی به خته وه که ژیانیتی درێژی بردۆته سه ر له مالتیک کهوا
به خته وهری و سه رکه وتن تییدا پارێزراوه سه رباری روودانی زۆر له ره شه باو بوومه له رزه له گه ل
ئه وه ش توانیویه تی زال بیت به سه ریا و پارێزگاری ماله که ی بکات له هه موو خراپه یه ک .
کاتیک پرسیارم له و ئافره ته کرد ووتی : - به دهست هینان له سه ر به خته وهری هاوسه رگری
به دهستی ئافره ته، چونکه ئافره ته ده توانیت ماله که بکات به به شیک له به هه شت وه ده شتوانی
بیکات به به شیک له دۆزه خ .

نه لیتی : سامان، چونکه زۆر له ئافره ته ده و له مهنده کان هه نابه ساردن و میرده کانیان
له لایان رایان کردوون، وه نه مندالیش گه لیک له ئافره تان کورو کچیان بووه، له گه ل ئه وه ش
میرده کانیان ریسوایان ده کهن و خوشیان ناویت یان ته لاقیان ده ده ن .

وه زویش هه ن پسپۆرن له چیشته لێنان، یه کیک له وانسه به درێژایی روژ چیشته ئاماده
ده کات له گه ل ئه مه ش سکالای خراپی مامه له ی میرده که ی ده کات وه که میش ریزی لی
ده نیته .

ئه ی نهینه که چی یه ؟ چی ده کهیت له کاتی روودانی کیشه وگرفت له گه ل میرده کهت ؟

ئافرىقەدەكى ۋوتى : كاتىك پىلادەم تۈرۈ دەپىت ئازاۋە دەپىتەۋە دەمار گىر دەپىت، مەن پەنەدەمە بەربى دەنگىيەكى تەۋا بە ھەمۇ رىزىك ، تەكە پىدەنگ بە لەگەلدا نەكى لە ئاۋر دانەۋەدا بە گالەنە جارىيەۋە تەپىنە ئەگەر بە چاۋىش پىت .

- بۆچى لە ژۈرەكە نەچىتە دەرەۋە ؟

ۋوتى: نەكى.....چۈنكە ۋا گۇمان دەپات تۆ لەبەرى رادەكەيت تۆش ناتەۋى گۆيت لىي بى، پىۋىستە پىدەنگ بىت ھەچى ۋوت ۋابكە تاۋەكو ھىمە دەپىتەۋە پاشان پىي دەلىم: ئايا كۆتايى پى ھات ؟ پاشان دەرەچەم چۈنكە ئەۋ ماندوۋ بوۋە پىۋىستى بە پشودان ھەيە پاش ئاخافتن ۋ ھاۋاركدن، ۋە لە ژۈرەكە دەچەم دەرەۋە ئىش ۋكارەكانى ناۋمال ۋ كارۋىارى مەندالەكانم تەۋا دەكەم، ئەمىش بە تەنبا دەمىتتەۋە چۈنكە شەكەت ۋ ماندوۋ بوۋە لەسەر ئەۋ شەرى كەۋا بەرپاى كىر .

چى دەكەيت، ئايا پەنا دەپىتە بەر شىۋازى قسەنەكدن لەگەلدا بۆ ماۋە چەند رۆژىك يان ھەفتەيەك ؟

نەخىر، نەكەيت چۈنكە ئەۋ نەرىتە خراپە چەكىكى دوۋ روۋە، كاتىك دوۋ ھەفتە قسە لەگەل پىلادەكەت نەكەيت ئەۋ لەسەرەتادا لەسەرى قورس دەپىت، ھەۋل دەدات قسەت لەگەلدا بىكات يان لىت نىزىك بىكەۋىتەۋە، بەلام پاش چەند رۆژىك رادىت لەسەرى، چۈنكە ئەگەر يەك ھەفتە قسەت لەگەلدا نەكد ئەۋ دوۋ ھەفتە قسەت لەگەلدا ناكات، پىۋىستە لەسەرت بىگەرىتەۋە لاي چۈنكە تۆ ئەۋ ھەۋايە ھەلى دەمىت، ۋە ئەۋ ئاۋەكى دەپتەۋە، دەست بەردارى نەپىت بىبە بە ھەۋايەكى نەرم، نەكى بىتەبايەكى توند .

- كەۋاتە پاشان چى دەكەيت ؟

پاش دوۋ كاتىمىر يان زىاتىر پەرداخىك شەرىت يان فەنجانىك قاۋە بۆ دادەنىم، ۋە پىي دەلىم: - فەرمۇ بىخۆرەۋە، چۈنكە ئەۋ پىۋىستى پىيەتى، ۋە بەشىۋەيەكى ئاسايى تەۋاۋى دەكەم .

وه سوورده بیټ له سهر پرسیار کردم : ئایا تۆ تووره بویت ؟
 ده لیم : نه خیر، سه بارهت به قسه رهقه کانی داوای لیبووردن ده کات و گوی له قسه ی جوان
 راده گریت .

— ئایا باوهر به لیبووردن و قسه خوشه کانی ده کهیت ؟
 به لێ..... چونکه من باوهر به خۆم ده کهم و ههست به کهم و کووری ناکهم .
 — ئایا له منت دهوی باوهر به قسه کهی بهینی که نهو توورهیه وه درۆ کردنه کهی که نهو
 هینمه ؟

— پیاوه که پێی ده لیت : به که رامهتی تۆ ؟
 — ئافره ته که ده لیت : کامه که رامهت ؟
 — که رامهتی تۆ، ئایا باوهر به هیچ وشهیه کی بریندار ناکهیت له مرۆڤیکی تووره،
 باوهر به قسه کهی بهینی کاتی که هینم ده بیټ ،
 یه کسه ر لێی ده بوورم : چونکه من هه موو جنیوه کانم له بیر چوو، درکم کرد به گرنگی
 گوی گرتن له قسه ی سوود به خش .

— وه به کورتی، نهوانه ی پیشتر رویدا ده کریت بلیم نهینی به خته وه ری هاوسه رگیری نه
 قلی ئافره ته وه به ستنه وه ی نهو به خته وه ریه ش زمانه که یه تی، به لام نهینی ماندوو بوون و
 هیلاکی نه وه یه له بۆسه دابیت وه له روانگه بوه ستیت بۆ هه له کان، یان چوونی تووره یی بۆ
 ناو ده روون یان وه سو ده کانی شه ی تان که جیاوازی سووک گه و ره ده کات، ماله که ده گۆریت بۆ
 باز نه یه کی مملانی تی و کو تایی یه که ی جیا بوونه وه ده بیټ .

ئەرگەكانى ئافرەت لى چاندنى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرىدا

بۆلگەن ھەرخەتەر بولۇپ تۇرىدۇ ۋە مىردىك رۆللىكى بىلەن ھەيە لى چاندنى تۆۋى بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، زۆر لى تويۇنەۋە راۋ پىشنىارەكان دا ھاتوۋە بۆلگەن ھەريەكە لى ۋە مىرد لى دروست كىرى مالىك لى خۇشەۋىستى ۋە شادى دا بۇت .

ۋە دىكتور (جۇن جەرايى) ھىماي كىرۋە بۆلگەن ھەندىك ھەلۋىست كە ئافرەت دەتوانىت بۆلگەن زىياتر نىك بولۇنەۋە لى ھاۋسەرەكەي بەرھەم بەيىت :

۱- ھەلەيەكى نەجامدا، ھىچ نامۆزگارىيەكى بۆلگەن پىشكەش نەكرد، ۋە پىي نەۋوت: ئەي پىم نەۋوتى ؟

۲- ھىۋاي نەما لى جى بەجى كىرى كە بەتەما بولۇپ بە دەستى بەيىن، ۋە سەرزەشتى نەكرد .

۳- لى بىرى چوۋ ئەۋ شەي داۋات كىرۋە بۆلگەن نامادە بىكات، ئافرەتەكە ۋوتى : خىراپ نىيە، بە يارمەت بىلەن نامادە بىكە، ئەمە قەدەرى خاۋيە ئەۋەي بىيەت دىكات .

۴- نەگەر بىرىندارت كىر بەبى مەبەست، ۋە ھۆكارى بىرىندارەكەي تىگەشت، داۋاي لىبۇردن دەكات، ۋە خۇشەۋىستى پى دەبەخشىت كە پىۋىستىتى ، ۋە چاكتىن شىۋاز خۇشى دەۋىت .

۵- داۋاي يارمەت لى مىردەكەت كىر بەلەم بەرپەرچى داۋەۋە لىبەر ھەندىك كارى تايىبەتى، تۆ بەرامبەرى مەۋەستەۋە لىسەر ھەموو شىكى گەرەۋ بچوۋ .

۶- نەگەر داۋاي پۇزى كىر لى ھەلەيەك، پۇزىكەي قەبول بىكە بە خۇشەۋىستى ۋە لىبۇردن .

۷- كاتىك داۋاي يارمەتى لىكرد رازى بولۇنەۋە بە روۋىەكى خۇش دەمىنەۋە .

۸- كاتىك پاش شەركىر لىگەلدا ئاشت بولۇنەۋە، ۋە ھەندىك خىزمەتى بچوۋكى پىشكەش دەكات، خىزمەتەكە قەبول بىكە رىزى بىگەرە خۇت سوۋك مەكە .

- ۹- به خته وه ريه كهى دهرده خات به گهرانه وهى پياوه كهى بۆ ماله وه، به كه م و كورى يان كي شه كانى له گه لي دا ده ست پى مه كه .
- ۱۰- نا ئوميد بوو له چي شه خان ه يان شويني دان يش تن كه وا ئا فره ته كهى برد بو ئه وي، وا دهرده كه وي ت كه رازى نيه به روو خو شى و به زه رده خه نه .
- ۱۱- هي ما بكه به هه ست و هو شى به ري گايه كي نه رم و نيان، به بي گله يى يان به ربه رچدان ه وه يان نا ئوميد بوون

ئه ركه كانى پياو له چان دنى به خته وه رى هاوسه رگيردا

به خته وه رى نا كر ي ت ته نها بۆ كه سي ك ي ت ي ت، هه روه ها نا كر ي ت به خته وه رى هاوسه رى بي ت مه گه ر هاو كاري هه ردوولا بي ت له سه رچان دن و چاو دي ري، له و ري ره ودا هه ندي ك نامۆزگاري هه يه ده كر ي ت پياو له سه ر مه به ستى خو شه وي ستى له لايه ن هاويه شه كهى زو ري ده ست كه وي ت .

هه روه ها دك تۆر (جو ن) كو مه لي ك بير كرده وه و پيش ني ار ده كات بۆ پياوه كه وه ك نه مه ي خواره وه : -

- ۱- كاتى گه رانه وه ت بۆ مال، يه كه مجار ته نها به دو اي نه ودا بگه ري پيش هه موو شتي ك
- ۲- به ووردي له خي زانه كه ت به رسه چو نى به سه ر بر دو وه، نه مه نيشانه يه بۆ زان ين ت به و پلانه ي رو ژه كهى تي دا به سه ر بر دو وه (چى له تو رو ويدا وه له م رو ژه دا؟ ئايا چى تاز ه ت له به ر ده ستدا يه؟) .
- ۳- له سه ر ده قه كان مه شق بكه وه په رسياره كان يش له كاتى خو ي ئا راسته ي بكه .
- ۴- به ره نگاري ئاره زو وه كانى خو ت بكه له چاره سه ركردنى كي شه كانى، جيا له وه ش هاوسو ز به له گه لي دا .
- ۵- خي زانه كه ت ما چ بكه له كاتى ده رجووني شه ت خوا حا في زي لي بكه .

- ۶- رۆژى چوار جار دەستى لە مىلى بکەو لە باوھشى بگرە .
- ۷- سوپاسى بکە کاتىك کارىکت بۆ جى بەجى دەکات .
- ۸- کاتىك خواردنت بۆ دادەنیت ستایشى لىنانه کەى بکە .
- ۹- جار جارسەرسوپمانى خۆت بۆ روخسارى دەربەرە .
- ۱۰- ھەر ھىچ نەبىت رۆژى دوو جار پىيى بلى : خۆشم دەوتى .
- ۱۱- کەل وپەلەكانت لە شوپىنكى دروست دابنى، چاوهرى مەكە ئەو بەو کارە ھەلسى، يان سەرزەنشتى بکەى لە کەمتەر خەمىيە کەى، بەلام دەکرىت بەبىرى بەينىتەوہ .
- ۱۲- ئەگەر رۆژىك ماندوو بىت يان سەرقال بىت و داواى يارمەتیت لىبکا پىويستە لە جياتى ئەو ھەندىك ئىش و کار بکەیت، وەك: ئامادە کردنى منداڵەكان بۆ قوتابخانە، يان رىکخستنى ژوورى نوست يان ئامادە کردنى خواردنى ئىتوارە .
- ۱۳- پىيکەوہ دەرىچن بۆ شوپىنى باخچەو ھەوانەوہ، ئەگەر بۆ کاتىكى کەمىش بىت بەبى منداڵ بىردن .
- ۱۴- لەسەر کار پەيوەندى پىوہبکەو لە ھەوالى پىرسە، يان بەشدارى لە گەلدا بکە لە کارىك، يان پىيى بلى من تۆم خۆش دەوت .
- ۱۵- بىست خولەك ببەخشە لەسەر سەرنجدان بى ئەوہى بەپەلە بىت لە فەرمانت، يان خۆت بە کارىك خەرىك بکەیت وەك خويندەوہى رۆژنامە .
- ۱۶- کاتىك قسەت لە گەلدا دەکات رۆژنامە کە لە دەستت بگرە، يان تەلە فزىونە کە داخچە تەواو سەرنجى بۆ راگرەو تەماشای بکە .
- ۱۷- ھەندى جار دەستى لىبەدە کاتىك قسەى لە گەلدا دەکەیت .
- ۱۸- پىش ئەوہى دەرىچىت پىرسارى لىبکە لەوہى ئارەزووى ھەيە لە گەل خۆت ئامادەى بکەیت وە ئامادە کردنە کە لە بىرنەکەیت .
- ۱۹- ئەگەر دواکەوتىت پەيوەندى پىوہبکەو ھۆکارى دواکەوتنەکەتى بدەرى .

۲۰- کاتیڤ سەفەر دەکەیت بۆ دەرەوی شار، پەییەندی پێوەبکە کەوا بە سەلامەتی گەیشتیە شوینی مەبەست، وەرژمارە تەلە فۆنی خۆتی بۆ بە جیبهیلە تاوەکو پەییەندیت پێوە بکات .

۲۱- کاتیڤ سەفەر دەکەیت هەوالتی بدەری چەند دەخایە نیت .

۲۲- پیلانی دەرچوونت لەگەڵیدا پێش چەند رۆژێک دابریژە، نەك چاوەری بکەیت تاوەکو رۆژی پشوو نینجا پێی بلی ی چی بکەین .

۲۳- پێدەنگ بە لەکاتی دواکەوتنی خێزانەکە کاتیڤ نامادەن بۆ دەرچوون، یان گۆرینی جل و بەرگەکان زیاتر لەجاریک .

۲۴- هاوسۆز بە لە هەست و نەستی کاتیڤ هەست بە دلتەنگی دەکات .

۲۵- لیستیکی ژمارە بنوسە لە وشتانەکی کە دەیهوێت دابینی بکەیت لە چێشتخانە دابنی، کاتیڤ کاریکی بەتال لەبەردەست دابوو، شتەگرنگەکان دابین بکەو مەهیلە زۆر دوابکەوێت .

۲۶- جارجار دیاریەکی بچووی بۆ بهێنەو وەك : چەپکە گۆلێک یان پاکەتێک چوکلێت، یان هەر شتیکی سادە کە ئەو سات نە بوو بیکرێت .

۲۷- کاتیڤ نەخۆش دەکەوێت پرسیاری نەخۆشیەکی لێبکەو وە کاتی دەرمانەکانی بیر بهێنەو .

۲۸- بۆنە تایبەتیەکان لە بیریت، وەك : جەژنی هاوسەرگیری و جەژنی لە دایک بوون، لەلای خۆت بنوسە تاكو لە بیرنەکەیت .

۲۹- وازی لێبێنە بایزانیەت دەتەوێت دەرپچیت یان بڤهویت .

۳۰- پێکەو نامادەبن بۆ خەوتن، لە هەمان کاتیش برۆنە سەر سیسەمەکە .

۳۱- کاتیڤ داوای یارمەتیت لێدەکات، بە بوون و بە نەبوون وەلامی بدەرەو بە ئێوەی سەرکۆنە بکەیت یان هەستبکات ئەو هەلەیه، چونکە ئەو داوای یارمەتی لێکردووی.

- ۳۲- ئەگەر ھەستىت برىندار كرد، ھەندىك سۆزى بدەرى، پىيى بلى (ببوره چونكە من تۆم برىندار كرد) دوايى بىدەنگ بە وازى لىبىنە ھەست بە تىگەيشتنەكەت دەكات .
- ۳۳- كاتىك ھەست دەكەيت ھەزەت لىيە لە ھەندىك كات دووركەويتەۋە، لىيىگەرى با دلنىايىت كە تۆ دەگەرىتەۋە، يان پىيىستىت بە ھەندىك كات ھەيە بۇ بىر كەرنەۋە .
- ۳۴- كاتىك ھىمىن دەبىتەۋە دەگەرىتەۋە، بەرىزەۋە قسەبكە لە ۋەي بىزارى كردوۋى، بەبى سەرزەنشت كردن، ئەمەش دەبىتە ھۆي ئەۋەي ھەردەم پەشىۋە نەبىت .

تەنھا بۇ ئافرەتان : چۈن خۇشەۋىستى و دلى پىاۋەكەت بەند دەكەيت؟

زۆر ئافرەت ھەۋلەدەن دەست بەسەر دلى پىاۋەكانى دابگرن بە رىگاكانى باش يان بە شىۋازدكانى بى سود، بىكەيەكى باش و شىۋازىكى ھەلە، ھىچ چىرۆكىكى راستەقىنە نىيە نىشانە بكات بۇ ئەۋ ھەلۋىستە كەۋا زۆر لە ئافرەتان دووبارەي دەكەنەۋە .

بەتايىبەتى لە شوپنە فۆلكلورىيەكان و گوندەكان ، لە گوندىك ئافرەتلىك ھاتە لاي زانايەك ئافرەتەكە ئەۋەي بە جادووگەر دادەنا، داۋاي لى كرد كاريكى جادوۋى بۇ بكات ھەرچەندە مىردەكەشى زۆرى خۇش دەۋىت خۇشەۋىستىيەك كە ھىچ ئافرەتلىك ئەۋەندە خۇش نەۋىستراۋە .

لەبەر ئەۋەي زاناۋ شارەزا بوۋ لەۋ بوارەدا بە ئافرەتەكەي ووت: تۆ داۋاي شتىك دەكەيت كە ئەۋە سانا نىيە، داۋاي شتىكى زۆر گەرەت كردوۋە .

زاناكە ووتى: نيا تۆ ئامادەيت خەرجى ئەم كارە بدەيت ؟

ئافرەتەكە ووتى: بەلى

پىيى ووت: ئەم كارە تەۋاۋ نايىت مەگەر موۋىيەك لە مىلى شىر ئامادەبكەيت .

ووتى : شىر ؟

ووتى: بەلى .

ئافره ته که ووتی : جا چۆن ده توانم ئەمه بکه، شیر ئاژه ئێکی درنده یه و دلنیانیم له کوشتنم ؟ ئایا ریگایه کی دیکه ی ئاسانتر یان زیاتر ئاسایش نیه ؟

زاناکه ووتی : ناکریت ئەمه ت بۆ ته وای بیت که ناتەوێت خو شه ویستی پیاوه که ت ته نهها به مه یان رازی بکهیت، ئەگەر بیرت کرده وه ریگایه کی دیکه ی گونجاو هه یه بۆ به ده ست هینانی ناما نجه که ت .

ئافره ته که رویش ت له خه یالێکی توند دابوو بیر ی ده کرده وه له چۆنیه تی به ده ست هینانی مووه داوا کراوه که .

راویژی به که سینک کرد که بروای پێی هه بوو پێی ووت: شیر په لامار نادات ته نهها ئەگەر برسی بیت، وه پێویسته تیری بکهیت تاوه کو له شهر ی دلنیا بیت .

نامۆزگاریه کی وه رگرت و رویش ت بۆ دارستانێکی نزیک، ده ستی پیکرد به فریدانی پارچه گوشت بۆ شیر ه که و دوور ده که و ته وه، به رده وای بوو له فریدانی گوشت و شیریش هۆگری بوو . له هه موو جارێک تۆزێک له شیر ه که نزیک ده که و ته وه تاوای لی هات شیر ه له پشتی پالی ده داوه وه گومانی له وه دانه بوو که خو شی ده ویت، ده ستی به سه ری شیر ه که داده هیناو وه ده ستی له پرچی وه رده داو ده ستی له ملی کرد .

به لام شیر ه که له و چیژ وه رگرتن و هتور بوونه وه یه دا دلگران نه بوو ئەگەر ئافره ته که موویه ک له ملی شیر ه که ببات به هیواشی .

کاتی که موویه کی شیر ه که ی ده ست که وت و په له ی کرد بۆ لای زاناکه که وای دانابوو جادوو گه ره مووه که ی دایی و خو شی ده روونی پر کرد بوو، که نه و ده ست ده گری به سه ر دلی میرده که ی تاهه تایه .

کاتی که زاناکه مووه که ی بی نی لێی پر سی : چیت کرد تا کو توانیت ئەم مووه ت ده ستکه وێ ؟

پیلانی که و ی کردنی شیر ه که ی بۆ باس کرد، کورتی کرده وه له زانی نی چوونه ناو دلی

شەيخە كە يەكەن مەھار پاشان بەردەوام بولۇپ ۋە ئارامى گەرت لەسەر ئەمە تاۋە كۈگەش تە
لەي كەرنە ۋە يەكەن مەھەر:

ھەر ۋەھە زانەكە لىي پەرسى : ئەي ھەۋەر..... مەيدەكەت زىيەتەر دەرندە تەرنە لە شەيخە،
چەت لەگەن شەيخە كە كەرد ئاۋاش لەگەن مەيدەكەت بەكە دەيەكەتە مەلۇكى خەت، زانەت چەن
دە چەتە نەۋ دەللى، بىر سەيەتە تەيەكە كەرى لى دەكەيت .

ئەم بارسە تەنھە لەسەر ۋەن جەيگەرنەيەت بەلگەن لە ۋەنەيە لەسەر پەيۋەش دەتەۋەن
كەريگەرى ھەيەت لەسەر دەللى خەيەنە خەي بە گەران بە دەۋەي لەيەنە كەنە كەۋە خەش دەۋەت،
ۋەنەۋ شەۋەزەنەي كە چەكەرن، ۋە ھەيەكەت بۆ ھەستە ۋە سۆزى، ئەمەش دەيەتە بەخەتەر ۋەرى
ھەۋەسەرگەرى، پەيۋەندەيەكە ھەۋەش، يەنە بىنەيەكە پەيۋەستە بە ھەۋەكەرى ۋە پەيۋەندەي ۋە
يەكەن گەرتەن ھەيە تاۋەكە بىتەۋەن بەرگەرى رەشەبەكەنە ۋەنەكەت.

ئەيەتە .....

بەسەي سەي لە تەيەتەندەيە پەۋزەتەيەكەنە ھەۋەشەي ۋەنەت بەكە :

۱- .....

۲- .....

۳- .....

كەتەك كەشەيەكە لە نەۋەتەن رەۋەدەتەن ۋە پەۋزەتەيەنە بىر خەت بەيەنەۋە پەيەش ئەۋەي
ئەنجامەكەنە كەشەۋ گەرتە بەسەر تە زەلەيەت .

قەۋەنەي دەۋەم :

بەسەي سەي لە تەيەتەندەيە نەيگەتەيەكەنە لە دەۋەنەي خەت بەكە ۋە كەريگەرى ھەيەت
لەسەر پەيۋەندەي خەيەنەي .

۱- .....

۲- .....

۳- .....

ئىستا پىلاننىكى قۇناغى دابنى بۇ رزگار بوونت لەو تايىبە قەندىانە :

تايىبە قەندى نىگە تىش	ھۇكارە بىە كارھىنرا وەكان لە چارە سەر كىردنى	ئە و كاتەى كە پىئوستى تى	ئە نجامەكان

بىە كورتى

ئە وەى دەگە رىت بىە دواى بىەختە وەرى خىزانى پىئوستى لە دەروونى خۇى بىە دەستى بىەنى
بىە ژمارە بىە تايىبە قەندى لە وانە : بوونى دىئۆزى : پىداگىرى لەسەر گۆرىنى شىوازى ژيان
بىە ھەندىك ھەلۆىستى رۆمانسى زىاد لە وەش بىە جوان كىردنى ھەندىك تايىبە قەندى ئەرىنى
كەوا خۇشەوئىستى نىوان ژن و مىرد بىەردە وام دەكات .

ھەروەھا ژيانى ھاسەرگىرى مىلمانى ناكۆكى نىە بۇ سەلماندىن لە بىەھىزىرىيان بىە لىكو
برىتىە لە پەيۋەندى گونجان لەگەل يەكتر پىئوستى بۇ يەكتر لە ھەندىك تايىبە قەندى خۇشەن تاوەكو
رەزابوونى لايەنى دىكەى لەسەر بىت .

لىرەدا دەگەىنە بىەختە وەرى ھاسەرگىرى لەگەل زانىنى ھەموو ژن و مىردىك ئەركەكانى
بىەرامبەر ئەوى دىكە، ھەروەھا دەستكە وئىنى زۆر لە چالاكى و خەسلەتەكان كەوا يارمەتىدەدات
لەسەر ئەنجام گەياندىنى بىەختە وەرى بۇ لايەنەكەى دىكە، دەبىت ھەرىكەيان فىزىن چۆن دەست
بىەسەر دلى ئەوئىردا دەگرى، ئىنجا خۇشەوئىستى دىتەدى، وەدلىنەواىى گىشتگىر دەبىت بۇ
بىەختە وەرى مال، بىەلكو بۇ كۆمەلگاش .

خۆت تاقیبکه ره وه

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به ندن پێویسته هه لسی جیبه جییان بکه یت له سه ر خۆت ئه گه ر ریککه وتی له سه ری به ته واوی نیشانه ی (به لێ) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، ئه گه ر پاپا بوویت ئه وا نیشانه ی (هه ندی جار) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ، وه ئه گه ر ریککه که وتی ئه وا نیشانه ی (نه خێر) له ژێر هه لێژاردنه که دابنێ .

ژ	به ش	به لێ	هه ندی جار	نه خێر
۱	ئایا ئاماژه که ت ده زانی ت له ژیا نی هاو سه ریت؟			
۲	ئایا سوور ده بیت له سه ر گه شه پیدانی خۆت له رۆشن بیری هاو سه ری ؟			
۳	ئایا رێژ له هاو به شی ژیا نت ده گ ریت ؟			
۴	ئایا مافه کانی خۆت ده زانی به ره و رووی هاو به شی ژیا نت ؟			
۵	ئایا کۆسپ وته گه ره کانی به خته وه ری هاو سه رگیری ده زانی ؟			
۶	ئایا هاو کاری ژیا نت یار مه یتیت ده دا له سه ر جی به جی کردنی ئه رکه کانی ؟			
۷	ئایا ئارام ده گ ریت له سه ر هه لکه کانی هاو به شی ژیا نت؟			
۸	ئایا پێدا گیری ده که یت له سه ر زیاد کردنی خۆ شه ویستی و نزیک بوونه وه له نیا و ئانتاندا ؟			
۹	ئایا هه ست به رازی بوون ده که یت له ژیا نی هاو سه ریت ؟			
۱۰	ئایا پێدا گیری له سه ر به ده ست هی نا نی به خته وه ری ده که یت بۆ هاو به شی ژیا نت ؟			

ھەلسەنگاندن

ئەگەر ۋەلامەكەت بە (بەلى) بوۋ ئەۋا دوو پلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بە ۋەلامى (ھەندى جار) بوۋ ئەۋا يەك پلە بەدەست دەھىنىت ئەگەر ھەلبۇاردنەكەت بەۋەلامى (نەخىر) بوۋ ئەۋا ھىچ بەدەست ناھىنىت .

دەكرىت خۆت ھەلسەنگىنىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە :

پلە	دۇخەكە
لە ۴ — ۵ پلە	تۆ نازانىت ماناى ژىيانى ھاۋسەرگىرى، ۋەلەگەل تەكنىكىاتەكانى ناڭىت .
لە ۵ — ۱۰ پلە	تۆ لەسەر يەكەم رىڭگاي ژىيانى ھاۋسەرگىرى سەرکەۋتوۋىي، پىۋىستىت بە زانىارى زياترە .
لە ۱۱ — ۱۵ پلە	تۆ لەسەر رىڭگا دەرۋىت، لەگەل ئەۋەش كۆسەپ وتەگەرە ھەيە بە پىڭەشىتنى بەختىارى ھاۋسەرگىرى .
لە ۱۶ — ۲۰ پلە	تۆ شايستەى ئەۋەيت ھەنگاۋ بىنىت لەسەر رىڭگاي بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى، ۋە پىۋىستە بەردەۋام بىست، ۋە بىگوازىتەۋە بۆ ھەنگاۋى داھاتوۋ .

بهشی حه و ته م

زالبوون به سه ر کیشه کانی ژيانی هاوسه رگيری

- ريخوش کردن
- بنچينه کانی شيکردنه وهی کیشه کانی خيزان .
- زالبوون به سه ر قايرؤسه کانی ژيانی هاوسه ری .
- تووره بوون دوژمنی به خته وهی هاوسه رگيری و کوشنده يه .
- کیشه ی ده ست به سه ر داگرتنی يه کيک له ژن وميړد بو رای نه ويتر .
- کیشه ی زوربلیی نه گونجاو له يه کيک له ژن وميړد .
- کیشه ی خوبه دهسته وه نه دان له لايه ن نافره ته وه .
- ره خنه ی به رده وام .
- شيوازی ورووژانندن له يه کيک له ژن وميړد .
- سووک ته ماشا کردن بو هاوبه شی ژيان .
- تينه گه يشتن به مافه کانی هاوبه ش له نيوان ژن وميړد .
- شاردنه وهی نه ينيه کان .
- ده ستخستن له کاروباری تاييه تی .
- بيژاری و روتيني له ژيانی هاوسه رگيری .
- هه ستکردن به نانوميدي له نيوان ژن وميړد .
- داهات و جياوازی له سه رف کردندا .
- کیشه ی نه نته رنييت و هوکاره کانی راگه يانندن .
- به کورتی .
- خوت تاقيبکه ره وه .

رېخۇشكردن

لە گەل سوربوون لەسەر بەدېھىننى بەختە وەربوونى ھەندىك كۆسپ ھەيە
كەسەكە قەدەغە دەكات لە بەدېھىننى ئەو بەختە وەربوونى لەسەر باشتىن شىۋە .
ھەروەھا ئەم كارە پىۋىستى بە دەستپىشكەرى ھەيە لە ھەموو مەۋقەئىكى ئاقلمەند بۇ
وەستان لەسەر ئەم كۆسپانە، ۋەزائىبوون بەسەرىدا بە ھەموو ھۆكارو رېگايەك:
نەزانىن بە زۆرى لە نەرىنىيەكانە كەوا كارەكاتە سەر ژيانى ھەسەرگىرى، يان
دوورخستىنەۋەى ژن و مىرد بۇ بەختە وەربوونى ھەسەرگىرى، بۇيە ژن و مىرد پىۋىستە چاكتىن
رېگا بزەنن لە رووبەروو بوونەۋەى كېشەكان پىش روودانى.

بىچىنەيىيەكانى شىكاركردنى كېشەكانى ھەسەرگىرى

پىش ئەۋەى بىكەۋىتە ناو كېشەكانى ھەسەرگىرى جارىكى تر بە بىرت دەھىنەۋە كە
خۇپاراستن باشتە لە چارەسەر كەردن، ئەگەر كېشە بەكردار روويدا بزەنە كە مامەلە كەردن
لە كېشەكان پىۋىستى بە مەشق و پىپۇرى ھەيە تاۋەكو كېشەكان بەبى گىروگرفت وزيان
چارەسەرىكىن .

ئەمەى خوارەۋە گىرگىرتىن بىچىنەيىيەكانن بۇ چارەسەر كەردنى كېشەكانى خىزان :-

۱- گەۋرە نەكردنى كېشەكان

ھەندىك شىت و شەيدان و مەترسى دەخەنەۋە لە گەۋرە كەردنى كېشەكان، كاتىك
كېشەيەك روودەدات لەناو خىزان ئەوان گەۋرەى دەكەن، ۋە دەگۆرىت بۇ ئارىشەيەكى گەۋرە
لە ژيانىندا، ناتوان ھەرسى بىكەن لە گەل نىك و دوور قەدەكەن، ئىش و كاريان دەبىتە ئەم
كارە، تەنھا ئەو رېگايە لە مامەلە كەردن لە كېشەكان ھەلوپىستەكان ئالۆزتر دەكات، ۋەك

ئەۋە وايە بەنزىن بە ناگردا بکات .

ئېمە دەبىت زياتر ژيرو يەكتر گرېن لە کاتى روودانى تەنگژەكان، پىويست ناکات گەورەى بکەين، ۋەھىچ حېكمەتېشى تېدانىيە بە نەزانى كەمتەرخەمى بکەين، چونكە ئەۋەش دەبىتسە ھۆى كەلەكە بوونى دۆخەكە لە پەيوەندىيە كانى خىزانى .

۲-بەكارھېنانى ھۆيەكانى گەتوگۆ لە چارەسەرکردنى كېشەكان

تېگەيشتن لە نىۋان ژن و مىرد ئالۆزترىن كېشە دەتوئىتسەۋە، ۋە بەكارھېنانى ئەقلى سارد زامن كردنە بە كوژاندنەۋەى خراپترىن جىاۋازىيەكان، ۋە ھەموو مەۋقېكى راست گەتوگۆيەكى چاك بەكاردەھىنى، ۋەشىۋازى ھېمناۋە ھاۋارکردن و جنىۋدان و دەمارگىرى و ووروزاندن كەم دەكاتەۋە .

۳-دىارى كردنى كاتى گەتوگۆ

بە دلىيايىيەۋە ھەموو كاتىك ناكىت گونجاۋ بىت بۆ گەتوگۆ كردن و تېگەيشتن لە چارەسەرکردنى كېشە، ۋە ھەموو شوئىنىكىش ئامادە نىيە بۆ گۆرىنەۋەى بىرو رايەكان وكردنەۋەى كېشەكان، بەلكو پىويستە لەسەر ژن و مىرد كات و شوئىنىكى گونجاۋ ھەلېژىرن . ھېچ گونجاۋ نىيە ژن داۋاي كردنەۋەى گەتوگۆ بکات لە كېشە پاش ھاتنەۋەى مىردەكەى راستەۋخۆ لە ئىش و كار، كاتىك پىويستى بە پشۋودان ھەيە، ۋە ھېچ حېكمەتى تېدانىيە لەكاتى خەۋتن گەتوگۆى لەگەل دابكەى يان لە كاتى روودانى كارەساتىك لە يەككىيان دا، بەلكو پىويستە ژن و مىرد تەگبىر بکەن بۆ دانانى رى و شوئىنىكى گونجاۋو ھېمەن لە جىگايەك دورور لە مندالان، ترسان لەۋەى لە كۆنترۆل دەرېچىت .

۴- نەرمى و سىنگ فراوانى

ھەردەم لە بىرمان بىت كە گفتوگۆ تىگە يىشتن تەواو دەبىت لە نىوان ۋە مىرد روو ۋە دوو ھاوبەشى گىيانى بە گىيانى، نەك لە نىوان دوو دوژمن، ۋە دەزگاي خىزانى داوا لە ۋە مىرد دەكات زىاتر دەست بە دلنەرمى بىكەن، بۆ يەكتر لە مافى يەكتر خۆشەن ، ۋە گويىرايەلى خوداي مەزن و دلۇقان بىكەن .

۵- تىگە يىشتىنى پىداويستىيەكانى لايەنى دىكە

خۆپەرسىتى زۆر جار ان كەسەكان پالپىۋە دەنيت بۆ تاوانبار كەردنى خەلكى تر، ۋە خۆ تەرىك كەردن لە بەرپرسىيارەتى، بەلام حىكەت لە ۋە داىيە لايەنى تر بە ويژدان بىت. خۆشى تاوانبار بىكات، جگە لە بىتوان كەردن و پاكاىەتى خۆى، ۋە خۆى لە شويىنىكى تر دابىت چۈنكە كىشەى خىزان زۆر جار ھۆيەكەى تاك لايەنە، بەلكو ھەموو بەشداردەن ھەرچەندە لە بىنەمالەو خانەوادەى جىاواز بن، تاو ۋەكو نەروخىن لە دانانى سنورىك بۆ كىشەكە لە يەكەم كادا ۋە پىويستە خۇمان دوورە پەريز نەكەين لە كىشەكەو لۆمەى لايەنىك نەكەين و گۆرەپانى خۇشان بىتوان بىكەين، بەلكو پىويستە بە تازايانە و ژىرانە مامەلە لەگەل خۇمان بىكەين و چارەسەرى بىنەرەتى بۆ بدۆزىنەو .

۶- بىرياردان بە گەرانەو ۋە بۇياسا

ھەندى كەس تەنھا سەركەوتن بۆ خۇيان دادەنن پىشت بەستەن بەو ۋەى كە لەكۆمەلگا دا ۋاباۋە لە راھىنان و داب ونەرەيت بە حوكمى كاريگەرى مىراتەكانى كۆمەلەيەتى كەوا مافى ئافرەت رادەمالى: ۋنى فلانەكەس لە ھىچ شىتەك ياخى نايت، چۈنكە ئەو گەورەيە، ۋە ۋنەكەشى ھىچ شىتەك بەرامبەرى ناليت بۆچى تۆ ۋەكو ئەو نايت ؟ ۋە كىشەكانىش كۆتايى پىدەيت، بەلام بىرياردان بە حوكم و داب ونەرەيتە كۆمەلەيە تىە زۆردارەكان و پاشكەوتوۋەكان كىشەى سەردەمى و وشىياري ئافرەت چارەسەرناكەن بە ماف و پىگەيشتىيان .

۷- له خواترسان

له سه مرۆڤ پێویسته لهو حاله تانه دا له خودا بترسی، به بیرى بێته وه که رۆژیک دادی خودای گه وه له پێرسینه وهی له گه لدا ده کات، نهو رزگاری نابیت له سزای خودا، نه گهر نهو به درۆده له سه سه رکه وتنی به سه ر هاویه شه که ی هیئا نهوا که س ناتوانیت له رۆژی له پێرسینه وه سه رکه وتن به ده ست به یینی ته نها نهو که سه ی خودای گه وه بۆی ده نویسی و پشتیوانی ده بیت له ژيانى دونیادا، وه چاکه شی ده داته وه له رۆژی دوا یی .

خودای گه وه ده فهرموی ﴿وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ البقرة: ۲۳۱، واته: (مه یانه یلنه وه به نیشو نازاره وه بۆ نه وهی ده ست درێژی و سته میان لیبکه ن، هه رکه س نه وه بکات نهوا سته می له خو ی کردو وه، نه که ن ئایه ت و رینمووییه کانی خوا به گالته بگرن، یادی نازو نیعمه تی خوا بکه نه وه له سه رتان، ههروه ها یادی نهو شتانه بکه نه وه که له قورئاندا بۆتان رهوانه کراوه که پره له دانایی، له کاتی کدا نامۆزگاریتان ده کات به وانه وهه ول بدن خواناس و ئایین پهروه رین و چاکبزانن که: به راستی، خوا به هه موو شتی که زانایه

۸- راویژگاری نیشانه ی حکمه ته :-

ناکریت هیچ که سین که داوا بکات کهوا ده توانی گرنگی به هه موو شتی که بدات، وه نهو به توانایه له سه ر چاره سه رکردنی گشت کیشه کان زۆر جار ان مرۆڤ به نه زانی نه چیتته ناو کاره کانن وه هه ندیک وا لیک ده ده نه وه له که می شاره زاییه له مامه له کردن له گه ل کیشه کان .

له گه ل هه موو نه مانه دا واچاکه ژن و میرد په نابیه نه بهر سوود وه رگرتن له راویژکردن به خرمان و پسپۆر لهو بواره دا، یان خاوه ن شاره زا نهوانه ی ده ست پاکن، وه پێویسته قه ده بکریت

لە فراۋان بوونى كېشەكە و دەستخستنه ناو كېشەكە لەلايەن ھەر كەسك.

زالبوون بەسەر قايرۆسەكانى ژيانى ھاسەرگىرى

لە ژيانى ھاسەرىدا ژمارەيەك قايرۆس ھەيە، داۋا دەكرىت لە ژن و مېرد سوورين لەسەر بە كارھيئەننى بەرنامەى دژە قايرۆس بە بەردەوامى لەگەل پېداگىرى لەسەر نويۇبوونەۋەى و بە كارھيئەننى ھۆكارى نوي لە چارەسەر كىردنى ئەگەر بېنرا، ئەمەى خوارەۋە گىرنگىرتىن قايرۆسەكانى ژيانى خىزانە، وەچۆن دەبىت خۆت بېارىزى و چارەسەرى بىكەى :-

قايرۆسى يەكەم: پەرۋشى

پەرۋشى لە ھەست جولۇۋەكانە كەۋا لە نيوان ژن و مېرد روودەدات، ھەندى جار وەكو سوتەمەنى بۇ خۆشەويستى بە سودە، بەلام لە زۆرەى جارەن دەبىتتە بۆمبايەكى تەۋقېت كراۋلە دروست كىردنى بە ختيارى خىزان، بەماناى لە وانەيە ژيان لە داھاتوۋد ابگورېت بۆ دۆزەخ .

ھۆيەكانى پەرۋشى :-

- ۱- ئارەزوۋى دەست بەسەرداگىرتنى لايەنى دىكە و لەگەل رېزەگىرتن لە ھەست ونەستى .
- ۲- گومان كىردن بە ھاۋبەشى دىكە يان لە يەككە لە ھەلس و كەۋتەكانى .
- ۳- نەبوونى راشكاۋى لە نيوان ژن و مېرد .
- ۴- لووت بەرزى يەككە لە ھاۋبەشەكان رەۋشتەكانى خراپ بى بۆ ئەۋىتر يان وورۇژاندىنى گومان لە لايەنەكەى دىكە .

-نامۆزگاريه كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

۱- رېزى سەربەستى و تايىبە تەندى ھاۋىيە شەكەت بىرگە تاۋەكو رېزى لە تايىبە تەندىيە كانت بىرگەيت .

۲- راشكاۋى تەۋاۋ، ۋەگفتوگۇ ھېمناۋە بابەتيانە دور لە خۆپەرستى .

۳- دوركەوتنەۋە لە تېكەلېۋون بە پىي توانا، بە تايىبەتلى لە تواناي كەسىكدا بىت، چونكە دەبىتتە ھۆي كىرەنەۋەي دەرگاي پەرۋشى .

قايرۇسى دوۋەم: درۆكردن

درۆكردن لە كېشەكانى رەۋشە ھەندى جار دەگاتە نەخۇشى يان ۋەكو دەلېن نەخۇشى درۆكردن، ۋەنەخۇشيش لە دەلىلى براۋىيە لەسەر لاۋازى كەسايەتلى، يان دەبىتتە دوۋبەرەكى و ئاۋاۋە، ئەگەر درۆ روۋيدا لە ژيانى ھاۋسەرىدا ئەمە نىشانەيەكى ترسناكە بۆ سەرەتايى نەمانى بىرۋا، يان ترس لە ئەۋىتر، يان ھەست نەكردن بە ئاسايش ۋەسەلامەتلى، ھەموو ئەۋ نىشانانە تەنھا ھېمەيەكن لەسەر وونبۇنى رىگاي دروست بۆ بەختەۋەرى .

- ھۆيەكانى درۆكردن :

- ۱- ترسان لە سزا يان سەرزەنشەت كىرەن، يان دەرکەۋتلى بە روۋخسارىكى خراب .
- ۲- كەمتەر خەمى لە جىبەجى كىرەنلى كارەكان يان ئەركەكان، بۆيە پەنادەباتە بەر لايەنىكى تر بۆ جىگىرتەنەۋەي كەم و كورىيەكە بە درۆكردن .
- ۳- ھەلاتن و روۋبەرۋە نەبۇنەۋە لەكاتى ھەلەۋ كەم و كورتى .

- نامۇزگارىيە كان بۆ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- فەرامۇش كىرەنلى ھەلە سادەكان بۆ ھەردوۋ ھاۋىيە شەكە، تاۋەكو لايەنىك پەنانەبات بۆ درۆكردن لەسەر لايەنەكەي تر .

- ھۈيەكانى توندوتىژى :-

- ۱- سەركىشى و نەرەزايى دەربرىن و دەمەقالى ي وورۇزاندن لە نيوان ھەردوولا، ۋە لايەنىك خۇي گەرەتر دەكات بەسەر لايەنەكەي تر دا ۋە توندوتىژى بەرپادەكات دژى ئەويتەر .
- ۲- لاوازي ھاۋبەشەكەي ترو چەلەنگ نەبىۋىنى، ۋادەكات لايەنەكەي تر توندوتىژى بەكاربەيتنى دژى لاوازەكە .
- ۳- نەبىۋىنى گەتوگۇ لە نيوان ھەردوولا دا، يان وونبىۋىنى رىز لە يەكتىنان لە نيوانياندا، لەگەل ھەرجياۋازىيەكى سادە سەرەتايەكە بۇ ئەجمادانى توندوتىژى .

- نامۆزگاريهكان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- ھەردوولا سەبرو ئارام بگىرن، كۆلنەدان وليبىۋوردەيى تاۋەكو گەتوگۇيەكە دەگاتە قەناعت لە نيوانياندا .
- ۲- بلاۋكردنەۋەي سۆزو دىلنەۋايى لە نيوان ھەردوولا دابەتايىبەتى بەھىز بەسەر لاۋازدا، ۋەلە پەيۋەندى ھاۋسەرىدا تىرېۋون دەبىت دلارامى و دىلنەۋايى دەست دەكەۋىت و توندوتىژىش دوردەكەۋىتەۋە .
- ۳- راستگۇيى وراشكاۋى لە ھەموو بارەكاندا، تاۋەكو ھەلۋىستە ساردەكان كەلەكە نەبن لەسەرىك، چونكە تىشكان و باركەۋتن دەبىتە سەرەتاي توندوتىژى .

قايرۇسى چۈرەم : خۇ تىخستىنى ھەلە لە لايەن خىزمەنەۋە :-

ژيانى ھاۋسەرگىرى باش و بەختەۋەرو لانەيەكى ھىمىن دەبىت كاتىك پىياۋ دەستى خىزمانى ھەلگرت لە ناۋ كاروبارى رۆژانەيدا، ۋە كاتىك بەلەمەكە بەيەك سەركرەدە دەروات، پىداگىرى دەكات لەسەر ۋەرگرتى بىرارىيە راۋىژو دادپەرۋەرى، بۇيە پىۋىست بە يارمەتيدەر ناكات لە بەرپەۋەردىنى بەلەمى ژيانى ھاۋسەرگىرى بەيەكىك ھەتا ئەگەر نىكتىن خىمىش بىت ئەگەر

- ۲- زانینی ئەرکه کان و بهرپر سیاره تیه کان بۆ ههردوولا وه جی به جی کردنیان به پیتی توانا.
- ۳- له کاتی روودانی ههله ساده کان نازیانه دانسی پیابنن، وه داوای به خشین بکهین راستگۆیانه بین جاریکی تر نه گهرینه وه سهر ئهم ههله .

فایرۆسی سییه م : توندوتیژی

به خته وهری خیزان پیویسته بۆ دلۆزی و بهزهیی پیاها تنه وه له نیوان ژن و میرد.

پیویستی به سۆزو لیبوردهیی ههیه، به لام ئه گهر ئه وه پهیوهندیه چووه ناو دلره قی و توندوتیژی، بزانه وه دارستانیك وایه به هیز لاواز ده خوات، توندوتیژی دادنه ریت به رووخاندنی به خته وهری خیزان، چونکه ماوهی نیوان پهیوهندی ژن و میرد زیاد ده کات، وه له نیوانیان دیوارێك دروست ده کات له ترس دهیگهیه نیته رق لیبونه وه .

جیگای سهرسورمانه پیاو توندوتیژی دژی ژنه کهی بهرپاده کات له رۆژدا، وه به شهویش داوای لیده کات وه لامی بداته وه بۆ پهیوهندی تایبه تی، جی سهرسورمانه ئه وه توندوتیژی نیستا پیاو دژی ژن دهیکات پیچه وانه بۆته وه، ئه مه ته نها بهرگۆی که وتن نیه، کاتیك گویت لیده بیته کیشهی جیاواز ئه وهیه ژنه که توندوتیژی دژی میرده کهی بهرپاده کات، ئایا ماله که چون ده بیته وه چون پاپۆری ژیان ده روات و تیده په ری به ئه ندامانی خیزان بۆ چاکه و ناسایش له ناوه راستی ئه وه شه پۆله بهرزان له توندوتیژی وه توندوتیژی دژ بهیه ک ؟

ههروه ها ئه گهر توندوتیژی له ده رگادا چووه ناو ئه ندامانی خیزان ئه وه به خته وهری له په نجه رده دا ده چیته ده ره وه، خۆشه ویستی له هه موو شوینیك راده کات، وه ماله که ده بیته باز نهی مملانی به هیز سهرده که ویت به سهر لاوازا .

پتویستیت بوو ده بی یارمه تی له خاوهن شاره زاو تایبه تمه ند وه گرگین به راویژکردن و هاوکاری نه گهر خزمیش بوو شهوا باشتره، به لام زۆر له کیشه کانی خیزان دهستیوه ردانیکی زۆرو هه له ههیه وه که م نه زمونیش کیشه کان زیاد ده کات و ده بیته سه ره تای راستی بۆ هه لاتنی به خته وه ری مال .

وه ده گۆریت به شهرو جیاوازی پاشان بازنه که فراوانتر ده بیته له چوارچیوهی کۆنترۆل دهرده چیت پاشان ماله که ویران ده کات له سه ره شه وه که سه ی که تیا به تی .

- هویه کانی دهست تیخستنی هه له له لایه ن خزمه وه :-

- ۱- دهرچوونی کیشه کانی تایبه تی بۆ دهره وهی مال به هۆکار یان به بی هۆ .
- ۲- سه ردانی زۆرکردنی خزمان و دهرچوون له گه لیاندا له سه ره درێژه پیدانی تایبه تی به بی بیانوو .
- ۳- هه سته کردنی هه ردوولا به بی هیژی وه نه بوونی توانا له سه ره چاره سه رکردنی کیشه کان.

- نامۆزگاریه کان بۆ خو پاراستن و چاره سه ری :-

- ۱- پاریزگاریکردن له سه ره نه یینی و تایبه تمه ندی په یوه ندی خیزان، که ده بیته سنوری مال .
- ۲- مامناوه ندی له سه ردانکردن، دهستیوه رنه دانی خزمان له کیشه کانیا ن یان دووزمانه کان له ناشکرا کردنی هه واله کان یان رووداوه کان .
- ۳- نه بوونی ده که کان بۆ شهوانه ی نامۆزگاری ده که ن بی شه زموون وزانیاری و پسپۆری رابردوو شه مه ش ده بیته روودانی زۆر کیشه له مالانی کراوه به رووی که سه کان .

فايرۇسى يېنىجەم : خۇپەرستى :-

ژيانى ھاوسەرگىرى دروست كراوہ لەسەر ھاوکارى و خۇشەويستى و بەزەيى، ھەموو ئەو كارانە پىويستى بە ئەركى بابەتيانە ھەيە و دوور لە خۇپەرستى لە ھەموو كاتەكان، بەلام ئەگەر خۇپەرست چووہ ناو يەكيك لە لايەنەكان سروشتى يە لەسەر حيسابى لايەنەكەي ديكە. پاشان دەيىتتە شەرو ئاژاوہ كەوا بەختەوهرى خيزان لە ژيانيان رەشەدەكاتەوہ .

ھۇيەكانى خۇپەرستى :-

- ۱- خۇشەويستى خود وەپەيوەندىەكان بە تىرکردنى نەفسى خۇي بەبى رەچاوكردنى پىداويستى كەسانى تر .
- ۲- ھەست نەكردن بە بەرپرسيارەتى، وە وازەينان لە بەرپرسيارەتى خيزانى بە بيانوى ئەوہى ددەيويت پشووېدات، ھەتا ئەگەر لەسەر حيسابى ھاويەشى ژيانيشى يىت .
- ۳- سەيرکردنى ھەلە بۇ بەختەوهرى لەسەر ئەوہى لە كاتىكى ديكەدا ئەوہى بيەوى ديكات.

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستن وچارە سەرى :-

- ۱- ريزگرتنى پىداويستى و ئارەزووہكانى لايەنى ديكە وەك چۆن پىداگىرى لەسەر ئارەزووہ كانم دەكەم .
- ۲- ھاوکارى كردن لە نىوان ھەردوولادا لە خۇشى و ناخۇشيەكان .
- ۳- زانىنى تىگەيشتنى بەختەوهرى راستەقينە، وەبەختەوهرىش تەنيا تىرکردنى ئارە زووہكان نيە لەسەر حيسابى خەلگى تر، بەلام بەختەوهرى برىتى يە لە رازى بوون بە قەزاو قەدەرى خوداى گەورەو مېھرەبان وە بژىت بە كۆمەل نەك بە خۇپەرستى .

قايروسی شه شه م : رژدی یان ره زیلی

ژیانی هاوسه رگیری به خشینکی دوولایه نه، لایه نی تر هرچی هه بیته دهیدات وه دهیبه خشینته لایه نی دیکه، به ئامانجی تیرکردنی ئه ویت، وه له روکنه کانی به خته وهری هاوسه رگیری پیویسته سه بروئارامیان هه بیته له سه ر لایه نی دیکه له کاتی لاوازی بو تیرکردنی لایه نه که ی تر، یان به شیک له سه ره کیه کان یان جوان کاریه کان که توانای له سه ر نیه . به لام کیشی راسته قینه ئه ویه کاتیک یه کیک له لایه نه کان هه ست دهکات ئه ویه ترئه وهری پیویستیه تی دابینی کردوه، له هه مان کاتدا ئه ویه تر به خیلی پی دهباتن وه هاوبه شی ژیانی هه ست دهکات به خیلی پیبردوه، پاشان کیشه کان ده ست پیده کاتن ده بیته هویه کی راسته قینه بو درچوونی به خته وهری و جیگیرنه بوونی له مال .

هویه کانی ره زیلی :

- ۱- ترسان له ئازووقه و خه رج نه کردن .
- ۲- نه ریتی بو ماوه و میرات یان لاسایی کردنه وه .
- ۳- خۆشه و یستی پاره کو کردنه وه رق لیبونه وه له پاره خه رج کردن .

نامۇزگار يە كان بۇ خۇپاراستن و چاره سه ری :

- ۱- ژن و مېرد به بیر یان بیته وه دلیسابن که ئازووقه به دههستی خودای گه وره دلوفانه وه کوگاکانی کوتایی ناییت .
- ۲- ده بی جیاوازی هه بیته له نیوان ده ست بلاوی و خه رج کردن، تاوه کو کهس له ره زیلی رانه کات له ژیر ناوی هه لاتن له خه سلته تی ده ست بلاوی .
- ۳- ده بی بزانیته کهوا ره زیلی له هوکاره کانی خه م و خه فته وهیلاکیه، به تاییه تی نه گه ر به ختوکه ری مال توانای هه بیته له سه ر خه رج کردن، هه روه ها به خته وه ریش ئه ویه پاره مولکی من بیت نه ک من مولکی پاره بم .

فايرۇسى ھەۋتەم : بېزاري :-

ژيان بە خەسلەتتىكى گشتى پىيوستى بە نوپوونەۋە گۆرپانە لە رىيازو شىۋازى ژيان،
ھەتا ئەگەر ھەمووشيان ھەر رابواردن بوپىت، ۋە ژيانى ھاسەرگىرى ھەندى جار دەپىتە
ئەركىكى جىگىر، ئەمەش دەپىتە جۆرىك لە بېزاري، بۇ ئەۋەى ژن ومىرد زال بن بەسەر ئەۋ
گرفتە پىويستە سووربن لەسەر نوپوونەۋە، ۋە داھىنانى ھۆكارەكان و شىۋازە نوپىيەكان ژيانى
ھاسەرگىرى لە رىگايەكى تەسك و بېزاري دەباتە رىگايەكى بەختەۋەرى .

ھۆيەكانى بېزاري :-

- ۱- رۆتىنەكانى ژيانى رۆژانە بە بى نوپوونەۋە .
- ۲- ھەژارى بۇ ھۆكارەكان و چالاكى نوئى لە كاروبارى رۆژانەدا .
- ۳- كاتى بۇشايى زۆر، ۋە نەبوونى ئىش و كارىك بۇ خۇ خەرىك كردن .

- نامۆزگارىيەكان بۇ خۇ پاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- كۆشش كردن بۇ نوپوونەۋە ھەتا لە ساكارتىن كاروبارى خىزانى .
- ۲- پىداگىرى لەسەر گۆرانكارى لە بەرنامەى رۆژانە، ۋە داكەناندىنى جىل وبەرگى نمونەيى
سوود دەگەيەنىت بە كۆتايى ھىنان لە ساتەكانى بېزاري .
- ۳- بەسەربردنى كاتى بەتالى بە شتە بە سوودەكان و بىرى نوئى، لەۋانەيە ژن ومىرد لەسەرى
كۆكبن يان ھەموو ئەندامانى خىزان .

فايرۇسى ھەشتەم : تەمەلى

ژيانى ھاسەرگىرى بەئەرك وبەرپرسىارەتى دادەنرىت، جياكارى نيوان كەسىك و كەسىكى

تر لە ژيان بەشپۇتە يەككى گشتى يەككىيان ھەموو ئەرکەكانى ژيان رېك دەخات. ۋەشتە سەرەتاييەكان ديارى دەكات ۋە بەرنامە يەككى كارا دادەنيت بۇ جى بە جى كىرەن ۋە چاۋدېرى، ھەندىكى تر كەمتەرخەمى دەكات بۇ دواخستىن ۋە تەمەللى ۋە لەش قورسى، ئىنجى ھەموو ئەرکەكانى بەسەر دا كەلەكە دەبىت .
لەمەلەۋە ھەست بە نەبوونى پىداۋىستى ۋە ھەست كىرەن بە سستى دەكات، پاشان ازور كىشەي خىزانى بۇ دروست دەبىت .

ھۆيەكانى تەمەللى :-

- ۱- تەمەللى بە ھۆي سەرچاۋەي خودى كەسەكە كەلەسەرى پەرۋەردە بوو روودەدات يان لەسەرى راھاتوۋە، ۋە دەبىتە چاۋگى ئەۋكەسايەت يان ئاراستە يە بەر ۋەشتە .
- ۲- تەمەللى بە ھۆي پىشت بەستىن لەسەر كەسىكى دىكە روودەدات، يان گواستەنەۋەي كارەكان لە يەككە لە ژىن ۋە مىرد لەسەر يەككى تر، يان پاشەكشە كىرەن لە ئەرکەكە لە ئەستۈي ئەۋە بەبىيانوۋى كەسىكى تر ھەلدەستى بەم كارە .

نامۆزگارىيەكان بۇ خۇپاراستىن ۋە چارەسەرى :-

- ۱- رېكخستى ژيانى رۇژانە، ۋە دانانى پىلان ئامانجەكانى بە روونى تىدايىت، ۋە رېك خستى كات ۋە ديارى كىرەن سەرەتايەكان، ژيان چالەك ۋە رېك دەخات ۋە بەرگى لە تەمەللى ۋە لەش قورسى دەكات .
- ۲- باۋەر بە خۇبوون بە پىي توانا بە جىنە ھىشتىن ئەرکە تايەت يەكان بۇ كەسىكى تر، چونكە ئەۋ كارە تەمەللى دەكوژى .
- ۳- ھەست كىرەن بە بەرپرسىيارەتى روۋە كارەكان، لىپرسىنەۋەي بەردەۋام لەسەر كەمتەرخەمى ۋە پىشت گوى خستى يان تەمەللى .

قايروسى نۆيەم: توورەيى

توورەيى لە زۆرتىن كارە ساتە كانە بە شيۋەيەكى گشتى مال كاول دەكات، ۋە ژيانى ھاۋسەريش بە شيۋەيەكى تاييەتى، چونكە سەرەتاي ھەموو ھەلە كانە، ھەرچى كاردانە ۋە يە ناتوانى حوكم بكات تەنھا بە ھىزىي نەبىت، بە ھىزىش زۆرانبازي نىە بە لكو بە ھىزى ئەو كەسەيە توورەيى لە دەرووندا يىت، ئەگەر ژۇن و مىرد زال نەبن بەسەر ئەو توورەيى يە لە نىوانتاندە ھەيە ئەوا شەرو ناكۆكى زۆر بەرپا دەبىت .

ھۆكارەكانى توورەيى :-

- ۱- توورەيى بە ھۆى كىشەيەك لە كاردا روودەدات كە پياۋەكە ئازارى پىۋە بچىژى يان شتى تر لە كىشەكان .
- ۲- توورەيى بە ھۆى تەنگرەي دارايى يان نەفسى روودەدات كە تووشى پياۋەكە دەبىت.
- ۳- يان برىتى يە لە ھالەتتىكى رادەبەدەر تووشى ھەندىك ئافرەت دەبىت بە ھۆى ھەستكرن بە پالە پەستۆ، يان زياد بار قورسى ئەركەكان .
- ۴- توورەيى بە ھۆى مامەلە كرنى يەكىك لە ژۇن و مىردەكە بە خراپى لە گەل لايەنەكەى تر دەبىت روودەدات .

نامۇزگار يە كان بۇ خۇپاراستن و چارەسەرى :-

- ۱- پياۋەكە خۆى رايىنى لەسەر پشت گوى خستنى كارە قورسەكان و كىشەكانى پىش چۈنەۋە مال .
- ۲- ھەللىدات بە قوتدانى توورەيى كەسانى تر لە كاتىكدا دەگاتە لوتكە تاۋەكو پىكدادان روونەدات .

۳- رېزىگىرەن لى ھەلۋىيەت ۋە رووداۋە كان بىلەن پىيى تۈنلەن بىزىنىت تۈرۈپى
كىشە چارەسەرناكات بىلەن ئۆزىنى دەكت .

۴- پىيىستە ۋەن ۋە مېرە فېرى شارەزىيى بىن بۆلە ۋە رىزگارىن لى تۈرۈپى ۋە
راھىنەن بىلەن لىسەرى .

ئالگادار كىرەن ۋە يەككى گىرەنگ :

تۈرۈپى دۈرۈمى بىلەن ۋە كۈشەنەيە . تۈرۈپى لى لاي پىياۋ سەرەتاي دا
رووخانى بىلەن خەۋەرى ھاسەرگىرە، ھەرۋە تۈرۈپى ئەگەر روویدا زۆر لى كىشە كان
روودەدەن، ۋە تۈرۈپى لى لاي مېرە ھەردەم لىگەل تۈۋەندۈ تىۋى ۋە تۆقاندە، پاشان ناكۆكى
دەكەۋىتە ناۋ پەيۋەندى خىزان ۋە ۋىيانى خىزانى .

ئەمەلى خوارەۋە گىرەنگىرەن نامۆزگارىن بۆلە ئافرەت لى چۈنەيتى ھالى بۈۋى كىشە
تۈرۈپى لى لايەن مېرەۋە : -

۱- كاتىك دەپىنى مېرەكەت تۈرۈپە ھەلۋىدە تۈرۈ بۈۋەكە قۈۋەتدە ۋە پىشۋازى
لىمەكە بىلەن سىكالادەن لى مەندالە كان ۋە خەمى مالىۋە، يان شىتەك بىلەن تۈرۈپە بىلەن
گىلەبىكەت يان زىاد بىكەت .

۲- كاتىك لى كارەكەت ھەلۋەك دەپتە بىلەن جۈانترەن ناۋ مېرەكەت بانگ بىلەن ۋە داۋاي
لىبۈۋەرنى لىبەكە ۋە ھۆى دۈاكەۋەتن لىگەل كارىگەرى تۈۋەندەن بىلەن گىرەنگى دان ۋە بىن
مۈبالاتى .

۳- ئەگەر گەت ۋە گۆت لىگەل دابىكەت ۋە تۈرۈ بىت، نەكەلى قىسەكەلى بىرەيت ۋە بىلەنەندەك
ۋەشەلى ناسكە ۋەك : (دەزانم تۆشەكەت ۋە مەندۈۋىت.....خۆت مەندۈۋەكە)
بىلەن كارەپىنە ئەم جۆرە ۋەشەنە يارمەتەيدەرە لىسەر سۈۋەكەرنى تۈرۈ بۈۋەكە .

۴- له کاتی تووره بووندا مهی ووروژینه، و بیزاری مه که بهوشه و ده ریریئیک وا بزانی گالته کردنه به که سایه تییه کهی.

۵- مه خه وه نه گهر بزانی لیت توورهیه، ههولیده له خۆتی رازی بکهیت، و ههول بده له گه لیدا داوای ره زابوون بکات.

چهند نامۆزگاریه که له رازی کردنی میرد پاش نیگه رانبوونی :-

ریگای یه کهم :-

بلیتیک و قه له میکی سوورو ده زوویه و ده مبووسیئیک ئاماده بکه، له سهر ههر کاغه زیئ بنوسه: به سووری بنوسه خۆشم دهوپی وه بلیته کان به ده زووه که بههسته وه با ده زووه که له ده رگای باله خانه که درێژیته وه بۆ ژووری نوستن ئاماده به بۆ هاتنه وهی با کاره که کت و پر بۆ له کاتی هاتنه وهی میرده کهت.

ریگای دووهم :-

کاتیئ رووناکی ژووری نوستن ده کوژینه وه کاتیئ میرده کهت سهری خۆی داده نی له سهر سهرینی، لپی نزیک به وه دهستی به سهری دابهینه و بلی: لیم رازی به.

ریگای سییه م :-

به ته له فۆنی گهرۆک نامهیه کی پۆزش بۆ میرده کهت بنیره داوای لیبوورده نی لیبکه.

ئه و کیشانه ی ته گهره ده خاته به رده م به خته وه ری هاوسه رگری :-

نه گهر ژن و میرد نه یانتوانی کیشه کانی هاوسه رگری بیاریژن، یان خۆیان بیاریژن له فایرۆسه کانی به خته وه ری هاوسه رگری ته و زۆر کۆسپ و ته گهره دینه پیش به ختیاری هاوسه رگری، له م کۆسپ و ته گهرانه ش نه مانه ی خواره وهن :-

كىشەى دەست بەسەرداگرتنى يە كىك لہ ژن و مىردە بۇ راي ئەوى دىكە:

ئەو كۆسپە كاتى روودەدات كە ھەندى پياو وا دەرواننە ژنە كانيان وەك ئەوى كە بەندەىە يان خزمەتكارىكە ھىچ كىش و ھىسابىكى بۇ ناكات، دەبىتتە شلەژانى دۆخەكەو دەر كەوتنى بارى مەلەلانى، بۇيە ژن و مىردەكە پىتويستە بە شىوازىكى باش كىشەى خۇيان چارەسەر بىكەن، بە گۆيرەى بايەخ پىدەنى سۆزو بىرو شىواز يان گرنگى بدەنە ژيانيان، ئەم لايەنە زىاتر تايبەتە بە پياوان پىتويستە رىز لہ ژنەكەى بنىت و دلىيايت لہ برىندار كەردنى كەرامەتى، چونكە ئافرەتى برىندار ھەست بە سووكى دەكات، وەناتوانرىت مندالى چاك پەرورەدە بىكرىت، وەنەوەكانىش تووشى ھەلەى زۆردەبن .

بۇ ئەوى ھەردوولا زالىن بەسەر ئەو كىشەىە دەبىت پەنابەرنە بەر ئەمانەى خوارەو :-

۱- دەبىت ھەرلايەك وا تەماشى ئەوئىتر بىكات كە پەرداخەكە نىوہى پىرە، وا تەماشى نەكات پەرداخەكە نىوہى بە تالە، بە ماناى يەكەم جار با تەماشى شتە باشەكانى بىكات، پاشان با تەماشى شتە خراپەكانى بىكات بە ئامانجى ئاراستە كەردنى نەرم و سووكى نەك بە ئامانجى بە بىر ھىننەوہ بە كەم و كورى و ناتەواوئەكەى .

۲- با ھىچ كامىكىيان پەنابەرنە بەر گەورەىى لەسەر ئەوى دىكە، باباش بزانييت خوداى گەورە ئەوى داوئەتە ھەر مەوؤقئىك بۇ خزمەتكەردنى ئەوى دىكەىە، بەلام زۆر ئادەمىزاد ھەن خۇيان ئاشكرا ناكەن، ھەولئىش نادەن ئەمە بزەن .

۳- رىزى راي لايەنى دىكە بگرە ئەگەر سادەش بىت دەتوانىت بەم ئاراستەىە ئەم ھىمايە بەكاربەيتىت: بە لى ئەوى گوتت راستە ..... بەلام دەبىت ئەمەى بۇ زىاد بىكەم.

۴- ژيانى ھاوئارى ھاوئەشىە نايىت ھەولبەدەم چاكەو مەنەت بەسەر لايەنى دىكەدا بىكەم بەوہى خواى گەورە پىتى بەخشیوم، وە قەدەغەى بىكەم لەسەر خەلكى تر .

كىشە قىسە كىردى نە شىاۋ لە يە كىك لە ۋە مېرد :-

بە رەببى ۋە مېرد لە ۋە كانە گىرگە كانە لە بە دەست ھېنەن گە يىشتە بە يەك يان رەببى
كىشە ۋە گىرگە، قىسە كىردىش ھۆكارىكە بۇ دروست كىردى بە ختە ۋە رە ھاسەرگىرى، ۋە
دە شىبە سەر تەيەك بۇ تىكەنە ۋە يان بە شىۋە يە كى گىشى .
لەو كىشەنە رەببى ۋە مېرد لە كاتى قىسە كىردى ھەلە يە كىك سوكايەتى بە ۋە دىكە بىكات .
زۆر نە شىاۋە ۋە مېرد بەو شىۋە فەرمىيەنە يان شىۋە سەرۋەك ۋە خىمەتكار قىسە
لە گەلە يە كىردە بىكەن، بەلام پىۋىستە ئەگەر ھەر ھېچىش نە بىت دە بىت و رىابىن لە كاتى
قىسە كىردى، چۈنكە خىلىسكانى ۋە مېرد دە بىتە ھۆى تە گەرەبى ۋە بى ھىۋاى .
ۋە دە بىت لە كاتى ئاخىقەن ۋە لىكەنە ۋە جۆرىك لە سەر بە خۆى ھە بىت، تاۋە كە ھىچ
لە يەك ھەست بە دەۋرە گىران ۋە دوو دلى نە كات .

كىشە يىخى بوون لە لاى ئافرەت :-

يىخى بوون چى يە ؟

يىخى بوون بىرىتى يە لە ۋەستان لە سەر بەرزايى، ئەۋەش جىگايەكى زۆر بەرزە لە سەر
زەۋى ، ئەمەش ۋە يەنە يەكە پەيۋەندى بە ھەست ۋە نەستە بۇ لىكەنە ۋە لە بارى دەۋرە، كەسى
يىخى بوو خۆى دەردە خات ۋە گەرەبى پىشان دەدا بە سەر پىچى ۋە يىخى بوون .

ھۆيە كانى يىخى بوون :-

- ۱- رەنگە يىخى بوونەكە نەرىت ۋە مىرات بىت .
- ۲- يان خراب تىگە يىشتە بىت بۇ ياساكانى شەرىكە دەسەلاتدارە بۇ پەيۋەندىە كانى

هاوسه رگیری .

۳- یان نه نجامی دلهراوکی ی شهیتانه کانی ئینس و جنۆکه یه .

۴- یان لیکدانه وه له بیزاری به وهی پیاوه که ی خراپ ئهرکه کانی خۆی جیبه جی ده کات. یان وا گومان ده بات پیاوه که ی زۆرداری ده کات له به کارهینانی کاریک که له ژیر ده سه لاتی ئه و داییت .

خودای گه و ره و میهره بان ده فهرمویت: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ﴾ النساء: ۳۴. واته: (نافره تانی ژیر و دیندار و گونجاو هه میسه گوێرایه لی میرده کانیان، نهینی نیوان خۆیان میرده کانیان ده پارێزن (به تایبه تی ئه و نهیانیان خا ده یه ویت پارێزراو بن) به هۆی ئه وه ی که خوا مافه کانی ئه وانی پاراستوه).

له سروشتی نافره تی ئیماندار و چاکه خواز وه له و خه سه له تی که هه یه تی به حوکمی بیرو باوه رو راستیتی و وێژدانی ده بیته نافره تیکی خواپه رست و گوێرایه ل.

نافره تی خواپه رست: - ملکه چی لیڤه دا له ویستن و رووتیکردن و ئاره زو و خوشه ویستی پیکدیت نه ک له ناچارکردن و زۆری لیکردن، وه له دواییدا ده فهرمویت: ﴿قَانِتَاتٌ﴾ نافه رمویت: طائعات: چونکه مه به ستی ئاخاوتنی یه که م په رۆشی یه .

به لām نافره ته چاکه نه خوازه کان یاخیبووه کانه (هه رکه سیك بووه ستی له سه ر به رزایی ئه وه شوینی زۆر بلنده له سه ر زه وی) بریتیه له وینه کی په یوه ندیدار بۆ لیکدانه وه له باری ده روونی وه که سی یاخیبوو خۆی ده رده خات و گه و ره یی پیشانده دات به سه ر پیچی و یاخیبوون .

وه په یه ره وی ئیسلام چاوه ری ناکات تاوه کو به کردار ده که ویتته ناو یاخی بوون، به یداخیی یاخی بوون ئاشکراده کات، گرنگی مه ترسی سه ره په رشتیار نامینیت .

ده زگا که ده بیته دوو سه ربازگه، هه رده بیته چاره سه ری بیرو باوه ره کانی یاخیبوون بکریتن پیش ئالۆزبوونی گیروگرفت، چونکه ئه مه سه رده کیشی بۆ گهنده لی دلنیایی، جیگیربوون و په ره رده کردن سه ر ناگریت. ئه مه ش ده بیته هۆی سه ر ئیشه و رووخان و تیکدانی هه موه

ده زگا که .

ئه وهی خودای گه وره شه رعی داناوه له مافه کانی بۆ ئافرهت هه ئقولاوه له خه سه له ته کانی مرۆڤایه تی، وه له پارێزراوه کانی ئافرهتی موسلمان به که سایه تیه شارستانییه که ی و به ته وای مافه کانی .

زیاد له وهش سه ره په رشتیاری پیاو له سه ری مافه که ی وونناکات له هه لێژاردنی هاویه شی ژیا نی، وه ده سه لاتی هه بیّت له فه رمانه کانی خۆی وه ده سه لاتی هه بیّت له پارو سامانی، هه تا دوا یین بنه ما به رزه کان له پهیره ی ئیسلامدا .

ئه مه شه رێک نیه له نیوان پیاو ئافرهت، پیاویک به تاوانی یاخیبوونی ئافرهت سه ری ئافرهت پانکاته وه رایبیکیشی به زنجیر وهک سه گی پهت له ملکراو، ئه مه هیه چ کاتیک له پهیره ی ئیسلامدا نیه، به لکو ئه مه داب و نه ریتیکی شوینه واریه له هه ندی شوین و کاتدا .

به لام کاتیک ئیسلام دیت فه رمانه که زۆر جیاوازی هه یه له شیوه وینه دا ، وه له نامانج و مه به ست: ﴿وَاللّٰتِي تَخَافُوْنَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاَهْجُرُوهُنَّ فِی الْمَضَاجِعِ وَاَضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَیْهِنَّ سَبِيْلًا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا کَبِيْرًا﴾ النساء: ۳۴. واته: (ئه و ئافره تانهش له ئیوه ده ترسن سه رکه شی و سه ریچی بکه ن سه رته تا نامۆزگاریان بکه ن، (ئه گه ر سوودی نه بوو) ئه و له ناو جیدا پشتیان تی بکه ن (ئه گه ر ئه وهش سوودی نه بوو) لیان بدەن) به مه رجیک لی دانه که له ده م و چاونه بیّت و ئاسه وار به جی نه هیلیّت، ئه گه ر به م هۆیا نه له لادان و یاخی بوون وازیان هی نا، ئه و ئیتر سه ته میان لی مه که ن و ری گه ی تر مه گر نه به ر (بو ئازاردانیان) بیگومان خوا به به رزو بلندو گه وره یه . (ئه گه ر سه ته میان لی بکه ن تو له تان لی ده ستی نیّت).

ههروه ها لی ره دا چاره سه ر به سی ری و شوین داده بیّت : -

رىۋ شۆيىنى يەكەم : نامۆزگارى

نامۆزگارى شىتېك نىيە تەنھا كراۋىيەكە بۇ دەرگاي گىفت وگۆۋ ووتوئىژ بۇ دەرخستىنى ھۆيەكانى ياخىبوون كە پىشتىر نىشاغاندا، ۋەكۆشش كىردن بۇ چارەسەرى، پىياۋى سەرگەۋتوۋش ئەۋ پىياۋىيەكە ۋا بە توانايىيەۋە ھەنگاۋ دەنىت بۇ جى بە جى كىردنى، كەچى ھەندى كەس ئەمەبە لاۋازى بۇ خۇيان لىككەدەنەۋە . ۋە ھەندىكىش تەنيا باۋەريان بە پلاندانان بە زانىياري خۇيان ھەيە بۇ ھەنگاۋنان ئەمىش ھۆيەكى سەرەكە لە ھۆيەكانى ياخى بوون ، ۋا نايەۋىت دابنىت بەمەيان لە پىش خۇى و لە پىش خىزانەكەى .

بەلام نامۆزگارىيە سودى نابىت - پاش دورخستىنەۋەى ھۆكارەكانى ھەلپەسىردراۋ بە پىياۋەكە، چۈنكە لىرەدا زۆربەى ئارەزوۋ ھەزو ويستىنە، يان كارتىكراۋىكى ياخىبوۋە، يان خۇ بەگەۋرە زانىن بە جوانى يان بە سامانەكەيەتى، يان بە ناۋەندى بىنە مالىيە، يان بە ھەر نرختىك لە نرختەكان، ئافرەتەكەى لە بىردەكات كە ئەۋىش ھاۋبەشە لەۋدەزگايە، نەك بەرزىيە بۇ مىلمانى يان بوارى شانازى كىردن .

رىۋ شۆيىنى دوۋەم : لىيان دوۋرگەۋنەۋە لە سەرچىيىگىردن

ئەمە بزوتىنەۋەكى گەۋرەى دەرۋونىيە لە پىياۋەۋە لەسەر ھەموۋ ئەۋ نازەى لە ئافرەتەۋە نىشانەدرى لە جوانى و سەرنج راكىشى، يان نرختىكى تر كەۋا خودى خۇى پى بەرزىكەتەۋە، يان لە شۆيىنى ھاۋبەشەكە لە دەزگايەك لەۋىدا بەرپەرسە .

بوخارى لە صحيحەكەى باس دەكات لە دەرگاي دوۋرگەۋتەۋەى پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت لە خىزانەكانى تەنھا لە مالىەكانيان، معاۋىيەى كورى ھەيدەفعە باس دەكات : (لىنى دوۋر مەكەۋە تەنھا لە مال نەبىت) ۋە يەكەمىيان راسترە .

مەلھەب دەلىت: ئەمەيە كەۋا بوخارى نىشانەى بۇ دەكات كە دەيەۋى خەلكى تىبگەيەنىۋ ۋەك پىغەمبەر درودى خۇاى لەسەرىيىت ۋابكەن لە دوۋرگەۋتەۋە تەنھا لە مالىەكان لەگەل خىزانەكانتان بن، چۈنكە دوۋرگەۋتەۋە لىيان نىشتەجى بوون لەگەلىاندا ئازارىكە بۇ خۇيان

ۋە ئازارىيىكىشە بۆلگەن كەۋا كەۋتۆتە ناۋ ئەۋ دورە پەرتىيە .
خوداى گەۋرە فەرمانى دەرگەدوۋە بە دورەكەۋتەۋە لىيان لەسەر جىيى چاكە لە مالىۋە
بىت .

راستى ئەمە دەگۆزىت بە گۆرانى بارودۆخەكە، لەۋانە دورەكەۋتەۋەلە مالان توندترە لە
دورەكەۋتەۋە لە شوپىنى تر، و بە پىچەۋانەۋەش، بەلام زۆرەيى جار دورەكەۋتەۋە جگە لە
مالانىش ئازارىيەكە بۆ دەروون بە تايىبەت ئافرەت كە دەروونىان زۆر لاۋازە .
خاۋەن لىكۆلەرۋەكان جىاۋازن مەبەست لە دورەكەۋتەۋە : ھەموو خەلك كۆكن لەسەر
ئەۋەي چۈنە لايان قەدەغە بىكرىت، ۋە دانىشتن و نىشتە جىبۈون لەلايان لەسەر رۆشنايى
ئايەتەكە بىرىتيە لە نەچۈنە لايان واتە دورەكەۋتەۋە .

ۋە دەر خستەنەكەش ئەۋەيە سەر جىيى لە گەلدا نەكرىت .
ۋە دەلئىن: ماناكەي لەگەلى بىۋەي ۋە پىشتى خۆتى تىبىكەيت .
ۋە دەلئىن: ۋازى لىيىنى لە جووت بوون لەگەلدا .
ۋە دەلئىن: لەگەلدا جووت بە بەلام قەسەي لەگەل مەكە .

رىۋ شۈيىنى سىيەم : لىيان دەن

خوداى گەۋرە دەفەرمۇيت : كاتىك نامۆزگارى سوۋدى نايىت ۋە دورەكەۋتەۋە لەسەر
جىيى سوۋدى نايىت، دەبىت ئەم لىدانە لە جۆرىكى تىرىت، ۋەلە ئاستىكى ترە كە ھىچ
سوۋدى نايىت تەنھا ئەۋ ھۆكارە نەبىت ﴿ۋاۋىرۈھن﴾ لىياندەن .
گەۋاھىدەرە راستىيەكان و تىيىنىيە دەروونى يەكان لەسەر ھەندىك جۆرەكانى لادان دەلئىت:
ئەۋ ھۆكارە گونجاۋترىن ھۆكارەكانە بۆ تىركردنى لادانىكى دەروونى دىارى كراۋ، ۋە
چاككردى رەۋىشتى خاۋەنەكەي ۋە رازى كردنى لەكاتى خۆي .
لەۋانەيە ئافرەت ھەبىت ھەست ناكات ھىزى خۆشەۋىستى پىۋەكەي كە چ نرخیكى بۆ

ئافرىقە كەي دادە نىت، لە مىردىك رازى دە بىت كە تەنھا لە كاتى بە ھىزو ماسول كە وە خە فەتى دە داتى، ئەمەش سىروشتى ھەموو ئافرىقە تىك نىيە بە لام ئەم پۆلىنە لە ناو ئافرىقە تاندا ھەيە ، بوخارى لە سەھىحە كەي باسى كر دووہ لە دەرگای ناچار بون لە لىدانى ئافرىقە خوداى گەورە دە فەرموئە ﴿واضربوھن﴾ واتە لىدانىكى بى ئىش و نازار .

لە عبد اللہ ى كورى زمعە دە گىر تە وە لە پىغەمبەر درودى خاى لە سەرىت دە فەرموئە : (ھىچ كەسىكتان ئافرىقەتى خوتان فەلاقە مەكەن وەك فەلاقە كەردنى بەندە لە دوايشدا لە گەلیدا جووت بىت) .

لە وە دەيسەدا دەشى پەر وەر دە كەردن يان تەمى كەردنىكى نەرم بىرىت بە لىدانىكى توند وە ئامارە بۇ گونجان بە لىدانى ئافرىقە كەمتر لەمەش، وە جووت بون يان سەرجىي كەردن خۇشتر دە بىت لە گەل مەيل و ئارەزو، وە ئەو كەسە لىي دەدرى رادە كات لەبەر ئەو كەسە كە لىيدا وە دە كەوئە نىشانە بۇ زەم كەردنى، بۇيە و اباشترە بە لىدانىكى ئاسان لىي بىدرىت. تاوەكو لە گەلیدا نە بىتە رق لىبونە وە يە كى تەواو، وە زىادە رەوى نە كرىت لە لىدان، وە زىادە رەوىش نە كرىت لە تەمى كەردن .

وە نە سائى گىرايتىيە وە لە دەرگای ھەدىسى عائشە: پىغەمبەر درودى خاى لە سەرىت ھىچ كاتىك لە ئافرىقەتى خوى يان لە خزمەتكارى خوى نە داوہ وە لە ھىچ شتىكى نە داوہ تەنھا لە رىگای خودا نە بىت، يان پىشېلكارى پىرۆزىيە كانى خاى كەردىت ئەوا لە راھى خودا تۆلەي لىكردۆتە وە .

رەخنەي بەردەوام :

رەخنە برىتتە لە وەستانى زىادە رەوى لىي لە لايە نىك روو وە لايە نە كەي تر لە گەتوگۇ يان

کردارێك یه كێك له لایه نه كان ده بیینی كهوا هه له یه . ئه و کارهش شتیکی باشه له سنوری به سه ندی بیټ، وه به کاره یێنانی به شیوازیکی باش له گه یاندنی زانیاری یان ئاراسته کردنیکی نهرم و نیان .

وه کاتیك په یوه ندیه کانی نیوان هاوسه ران لاواز ده بیټ و توشی لیك ترازان ده بیټ بریتیه له ره خنه گرتنی تال وه تیکشکاندنی گیانی پروابوون له دلێ ژن یان میرد، وه کاتیك پیاو توشی گالته پیکردنی هه لسوکه وتی یان هه لویستی ژنه که ی ده بیټ به رامبه ر هه ندی کیشه، له راستیدا ئه مه بناغه ی په یوه ندیه کانی نیوانیان تیك ده دات به خیرایی بروسکه .

بۆ زانیان له راستیدا ره خنه گرتن کاریکی ئه ریخی یه ئه گه ر بنه ماکانی دروستی تیدابیت کهوا ده بیټه به هیزکردنی که سایه تی، وه ئاشکره کردنی که سی لاوازو په نجبه دانان له کهم و کورپه کان .

ئه مانهش هه مووی پتویسته له بارودۆخیکی گونجاو ئه نجام بدریت، به لام ئه گه ر ره خنه گرته که گۆرا بۆ شیوازی گالته پیکردن به یه کیکی تر، ئه وا ده بیټه هۆی رووخاندنی بناغه ی ژیا نی هاوسه ری به ته واوه تی وه به خته وه ریش ده گۆریت بۆ خه م وخه فته و ناخۆشی .

رهفتاری وروژینه ر له لایه ن یه کیك له هاوسه ران:

وروژاندن له و رهفتارانیه کهوا په یوه ندیه کانی هاوسه رگیری هه لده وه شیینیته وه، بۆ نمونه ئه گه ر یه کیکیان هه له یه کی له ده ره وه ی ماله وه کرد له هه لسوکه وتیدا ئه وا ئه ویت گرژ ده کات، هه تا ئه گه ر گه رانه وه مال ئه وا تو له ی لیده کاته وه هه سستی بریندار ده کات، هه روه ها ده ست وه ده داته ناو کاروباری تایبه تی .

یان کاتیك مندا له له یه که ده کات باوکه که هه لده دات سزای بدات و دایکه که ش راده وه سستی و لینا گهریت و ده بیټه هۆی ته قینه وه ی تووره بوونی پیاوه که به رامبه ری ، یان هه لده سستی به ته شقه له پیکردن به ئافره ته که ی به رامبه ر مندا له که .

مندالە کەش لە سەر دایکی هەڵدەچیّت لەو کاتەدا توورەبوونی ئافەرەتە کە بەرامبەر پیاوێکی دەتە قیّتەو بەو هۆیەو .

لە هەموو بارودۆخەکاندا چارەسەری کێشەو گرفت بە شەر کردن و هەست بریندارکردن سزایەکی خراپی دەبیّت، بەلکو کارەکه ئالۆزتر دەکات، لێرەدا پیتیستی بە هاوکاری هەردوو لا هەیە لە راشکاوی و وەستان لەسەر هۆکارەکان کەوا دەبیّتە هۆی جیاوازی و رێکنەکەوتن، وە دانانی شیکاریکی هاوێش لە چارەسەرکردنیدا .

تاکو ژیان نەگۆریت بۆ گۆرەپانی رەفتاری وروژێنەرانه .

ریسواکردن بە هاوێشی ژیان :

ریسواکردن برینیکی قولە کاریگەری لە دڵداهەیه چارەسەرکردنیشی قورس دەبیّت بە شیوەیهکی گشتی، وە قولتر دەبیّت ئەگەر لە نیوان ژن و میرد روویدا کەوا پەيوەندی هاوسەرگیری لە نیوانیان تەواو بیّت وەلە نیوانیان راشکاوی و روونی هەبیّت کەوا گەشتیبتێتە خوشەویستی و دڵنەوایی بەزەیی، ریسواکردن یان ئابروو بردن هەندی جار لە لایەتیک بۆ یەکیکی تر روودەدات بەهەستکردن بەوێ لەو بەرزترە، یان لەوی زیاتر سامانی هەیه یان خانەدانەترن یان دەسلەلاتی زیاترە، دەکریت ل ژنەکەت بەرزتریت لە زۆرباردا لەوانەیه دەولەمەند تریت یان بروانامەیهکی زانستی بەرزت بەدەست هێناییت بەلام لەگەڵ هەموو ئەو ئەمانەشدا هیچ هۆکاریک نیه بۆ ئەوێ خۆت گەورەتر بزانیّت لەسەر ژنەکەت وە هاوێشی ژیاوت .

شکاندنەوێ ژنەکەت یان بیرکردنەوێ لە گەورەییّت لەسەری ئەوا هەست بە بچووکی و سووکی دەکات ئەوێ کاریگەری نەرینی لە دەروونیدا بە جێدە هێلیّت، هەروەها کاریگەری دەبیّت لەسەر پەروەردەکردنی مندالەکان .

تۆ پێشتر خێزانەکەت هەلبژاردوو، وە رازی و دڵخۆشیش بوو، بۆیه لە ئەدەب و رەوشت

بەرزى نىيە ھەولەدەيت سووكى بىكەيت يان بىشكىننيتە وە .
 ئەگەر ھەر جىاوازيەك بوو لەگەلئىدا پىئويستە لە رەگە وەچارەسەرى كىشەكە بىكەيت
 ئەمەش بەختە وەريە بۇ تۆو خىزانەكەت .
 ئەگەر ھەستت بە دلتنەنگى كرد لە رەوشتى ئەوا رەوشت و خەسلەتەكان بىرخۆت بىنە وە
 لە كاتى پىشتەر ھەلتىزارد بزانە ھەموو كەسىك مامەلە لەگەل مرۆفدا دەكات، وە ئەو
 مرۆفەش پاك نىيە لە ھەلە، ھىچ كامىكتان پەنانەبەنە بەر سووك سەيركردنى يەكتر، بەلكو
 بەختە وەرى لەگەل ئارامى و خۆشەويستى دادەبىت .

تېنەگە يىشتن بە مافەكانى ھاوبەشى نىوان ژن و مىرد :

بلاويونە وەى دەرکەوتنى نەزانين و تەفامى وە نەبوونى پىداگىرى لەسەر زانين بە زۆرتىر
 ھۆکارەكانى كىشەو گرفت دادەنرىت لە ژيانى سەردەميانەدا .
 وە رۆيشتنى دواى چەوت بىنى لە راگەياندنكى نا دروست، يان بە فيرۆدانى كاتەكان كە
 لە دوايىدا سوودى نابىت، ھەر وەھا نەزانين و تېنەگە يىشتن بە ژيانى ھاوسەرگىرى و ئەرك
 وکارەكانى ھەريەك كىك تاوەكو ژيانى ھاوسەرگىرى دەبىتە ھەرەشە بۇ سەقامگىرى مال
 و خەلكىش جىاوازيان دەكەويتە ناو شتەكانيان بە ھۆى نەبوونى زانست و نەزانين .
 وە لە ژيانى تىكنا لاوى نىوان ژن و مىرد دەبىت زانىارى مافى ھەردوولا بۇ ئەويتر رابگىرىت .
 ئەمەش زۆريەى بارەكانى ململانى لە راستىدا بەدواى فرت و فيل گەرانە لە نەزانينى
 يەك كىك لە لايەنەكان لە مافەكانى لايەنى دىكەدا .
 ژيانى ھاوسەرگىرى پىكھاتووە لە سەر مافەكان و ئەركەكان پىئويستە لەسەر ژن و مىرد
 چاودىرى بىرى و رىزى بگىرى، وە زانينى ئەو ماف و ئەركانە يەكەجار بىرىتى يە لە ھەنگاوى
 بىنەرەتى لە رىگاي دروست كردنى خىزانىكى چاك .

دهر خستنی نهینییه کان :

ژیانی هاوسه رگیری پتویستی به راشکاوی ههیه، وه راشکاویش پتویستی به دلتیکی گه وره ههیه بۆ ئه وهی قه بۆلی هه له کانی ئه ویت بکات، لیئ بپووریت و بیبه خشیت له هه ر خلیسکانیک، ئه مه ش پتویستی به عه قلیکی شیاو ههیه نهینی بپاریزیت و چاودیریشی بکات، به لام ئه گه ر دیاردی بلاو کردنه وهی نهینییه کان له نیوان ژن و میرد بلاو بووه ئه وه نیشانهیه کی ترسناکه له سه ر وونبوونی پالپشته کردنی به خته وهی هاوسه رگیری .

ههروه ها ململانی ی نیوان ژن و میرد په ره ده سیئیت به هوی له ده ستانی پارێزگاری کردن به هندی له نهینییه کان له نیوان پیاو و ئافره ت، یان هه ستان به هندی کار کهوا بکات لایه نه که ی دیکه تووره بکات، وه ک هاو رییه تی کردنی هندی که س .
یان ده ست گرتن به سه ر هندی بیرو بۆ چون، یان شاردنه وهی هندی راستی .

ده ست خستنه ناو کاروباری تاییه تی :

ریزگرتنی هه ر لایه ک بۆ ئه وی دیکه له پالپشته کانی به خته وهی هاوسه رگیری داده نریت وه هه ر ده م تیده کۆشی بۆ پاراستنی تاییه ته ندیه کانی ئه ویت، تا وه کو هه ست به هیمنی بکات له گه ل هه ر که سی به شداری لایه نه کانی ژیا نی کرد، ئه مه شیان گرنگه، چونکه زۆریه ی کیشه کان که ده که ویتته نیوان ژن و میرد هۆیه که ی ده ست خستنه ناو کاروباری تاییه تی لایه نه که ی دیکه یه .

ئایینی ئیسلام سیسته میکی بۆ ژیا نی هاوسه رگیری داناوه، وه سنو ریشی بۆ ژن و میرده که دیاری کردووه، وه نیشانه ی بۆ ماف و ئه ر که کانی هه ر لایه نیک کردووه .
پتویسته له سه ر ژن و میرد جووله بکه ن له و چوارچیوه ی که ئیسلام وینه ی کردووه .
لیزه شدا بواری هاوکاری کردن ههیه، نا کریت ده ست بخریتته ناو کاروباری تاییه تی لایه نه که ی دیکه ته نها ئه گه ر خۆی داوای کرد .

ھەندى جارىش دەست خستنه ناو لەلايەنى دوور روودەدات وەك خزمەكان و ھاۋرپىكان،
بۇ غوونە خاتوونىك دەست دەخاتە ناو كاروبارى ژيانيان وەك رىنمايى كار .
ئەمەش دەست پىدەكات بە دەست خستنه ناو خىزان دەبىتتە ھۆى روودانى جياۋازى نيوان
ژىن و مىڭد ئەم دياردەيەش گشتى يەو زۆر كەس دەيزانىت .

بىزىرى و رۆتىن لە ژيانى ھاۋسەرگىرىدا :

لەگەل گىرنگى ژيانى رۆژانەو بەرپرسىيارەتى كەۋا ھەست كردن بە بىزىرى و دلتەنگى ھەيە
. بە تايىبەتى ئەگەر ھاتوو ژىن و مىڭد لە فەرمانگەيەكى جىگىر ئىش بىكەن .
وہ بگەرپنەۋە مال لە كاتىكى ديارى كراۋ.....ئەمەش ژيانە .
لىرەدا لەسەر ژىن و مىڭد پىۋىستە تاۋەكو ژيانيان بەختەۋەر بىت و دەدەرىچىن لە لىۋارى
بىزىرى ئەم راسپاردانە رەچاۋ بىكەن :-

۱- رىك بىكەن لەسەر بەيەك گەيشتن پىش ھاتنەۋە بۇ مال، ھەتا ئەگەر يەككىيان
رىگاگەي وەك پىۋىست نەبوو تىپەرى بەسەر رىگاى لايەنەكەي دىكە، بۇ ئەۋەي
ھەريەكەيان گىرنگى بە ئەۋىتر بدەن پىش گواستەنەۋەتان لە كاتى گەيشتەنتان بۇ
ئەركەكانى تىرى خىزانى (دايكايەتى، باوكايەتى، چىشتلىنەن، راپەراندەنى كاروبارى ناو
مال).

۲- تىپىكى كار لە ناو چىشتخانە پىكېيىن، وەك ئەۋەي بۇ غوونە پىۋا دەسەلاتى ھەبىت
چ خواردنىك ھەزى لى دەكات دروستى بىكات، وەژنەكەش ھەلىسى بەلىنەنى .
وہ لەكاتى نامادەكردنى خواردنەكە قسەو گىتوگۇ لەگەل يەكتر بىكەن، ئەمەش رۆژانى
ھاۋسەرگىرى يەكەم بىردەھىيىتەۋەو كەش ھەۋايەكى پىر لە خۆشەۋىستى و ھاۋكارى
دروست دەكات .

۳- خواردنەكە لە چىشتخانە داۋا بىكرى، ھەردووكيان خواردنى گەرم بخۆن و كاتەكە اگىر
بىكەن بە دانىشتن لەسەر زەۋى و گالتەۋگەپ .

۴- چاۋ بخشىننەۋە بە ئەلبوومى وئەنەكان، لەيادگارپەكانى رۆژانى بووك گواستەنەۋەۋە مانگى ھەنگوئىنى وورد بېنەۋە يان مۆلەت ۋەرگرتنى ئەم دوايىيەيان، ۋە پىكەۋە بىر بىكەنەۋە لە مۆلەت ۋەرگرتنىكى دىكە .

۵- دەكرىت پىكەۋە كىتېب بخوئىننەۋە ۋەك خوئىندەۋە چىرۆك، ۋە كىتېبى چاۋدىرى مىدالان دەبىتتە بۆنە، يان دەكرىت كىتېبى رۆمانسى يان رۆشەنبىرى يان كۆمىدى بخوئىننەۋە، گرنگ ئەۋەيە ئەۋكاتە ھىمانە پىكەۋە بەسەربەن ۋە زالىن بەسەر بىزارى ۋەدووبارە بوونەۋە .

۶- پىكەۋە يارى و گالتەۋ گەپ بىكەن، ۋە يارىكرىنىش بە شىكە لە دل راگرتن و خوشەۋىستى، ۋە ئەۋە بەشىكە نابىت لەماۋە رۆژانى ھەفتەيەك، پرىيت لە شىۋاۋى و پالە پەستۆ. ۋە لە رىگاكانى دەستكەۋتنى ئەۋ پىكەيىنەرە ئەۋە ھەر يارى و گالتەۋ گەپىك بىكەن پاش عىشا، نەك ھەموو شەۋانىش بەلكو ھەفتە رۆژىك ھەلبىزىرن ۋە سووربن لەسەر يارى كردن .

ھەستكردن بە نەبوونى لە نىۋان ژن ومىرد :

زۆرىن ئەۋانە بۇ ھاۋسەرى دۋارۆژيان لەسەر بىنچىنە ۋەخون و خەيالى پان ۋەرىن خانوۋ دروست دەكەن، ۋە دەبىتتە كۆشكىكى گەرە لە خەيالىيان، ۋە ئەگەر تىايان دابوۋ دەبىنى تەنھا كاۋلېۋونە، ۋەھەست بە ھەژارى و كەساسى دەكەن كاتىك كە ژيان، كە ۋا وئەنى كىشابوون بۇ ئەۋ خەۋانە لە كۆشكى گەرەۋ ژيانى خوشى .

كاتىك خۆيان لەناۋ ئەۋ راستىيەدا دەبىننەۋە ھەست و سۆزىان وون دەبىت لە پىشتى پەردەكان .

بەلام بە خىرايى دەكەن و ھەموو راستىيەكان بە ديار دەكەن مەملانى دەست پىدەكات. ئەم نەبوونى و كەساسىيەش يان بەھۆى خۆپەرىستى لە يەككىك لە لايەنەكانە ۋەنەبوونى

ھەستىكىرىن بە لايەنى تر، ئەمەش لەو كېشەۋ گىرو گىرەتەنە دادەنرېت كە دەبنە تاللىرىنى بەختەۋەرى ھاسەرگىرى، ھەرۋەھا كەۋتن لە شۆيىنى دىلرېتىنى دەروۋىنى بۆ خوارەۋە بېنىنى روۋون بۆ كاروبارەكان لېيان قەدەغە دەكات، بەلكو كارەكان بۆ دىتىنى راستىيەكان بە تەۋاۋى پېچەۋانەيە .

دەبىت مەۋۇ خۆى پەرۋەردە بىكات لەسەر سەبر گىرتن و راستى و دادپەرۋەرى، بەمەرجىك دەبىت لە سەرەتاي دەست پىكىردىنى ژيانى ھاسەرى بىت، ئەۋكاتە ئەم ناۋونىشانانە دەبىتە شازادەيەك لە گىيانىدا رەگى داکوتابىت .

ۋە ژيانى ھاسەرگىرى دەبىت ژيانىكى گەرم بىت ..... ژيانىك بىت لەسەر دىلسۆزى و خۆشەۋىستى دامەزراپىت . بەلام دۆڭمەندارى ۋەتورەبۈۋون و شەركەرن و لىدان كاريكن پېچەۋانەن لەگەل ژيانى ھاسەرگىرى و پىرۆزىيەكەي، بەلكو شىۋەي مەۋۇ دەگۆرىت و دەيگوزىتەۋە بۆ ئاۋەلىكى پەلاماردەر گىرگى نىيە تەنيا رۆچۈۋون لەسەر قورىيانىدان ۋچەۋساندەۋە لەسەرىدا .

داھات ۋە جىاۋازى لە خەرجى رۇژانە

ژيان پىداۋىستى ھەيە، بەختەۋەرىش پىۋىستى بە پالپىشتى ۋاتادارو بە نرخ ھەيە ئەۋىش پارەۋ سامانە، بەختەۋەرى راستەقىنەش لەگەل پارەدايە ۋە پارەش لە نىۋان دەستدايە نەك لە دلدا، دەۋلەمەندى راستەقىنەش بىرىتە لە دەۋلەمەندى دەروۋون، ھەژارېش لە ھۆكارەكانى پىداۋىستى و كەم دەستىيە .

بۆيەش كۆسپىكى زۆر دەخاتە بەردەم خۆشى و رابۋاردن، و خاۋەنەكەي پەلكېش دەكات بۆ ناۋ ھەندىك كارى ھەلە يان رەۋىشتى نەشياۋ .

نىمامى عەلى خۋاى لى رازى بىت دەفەرمۋىت : ئەگەر ھەژارى پىاۋ بۋايە دەمكۈشت، بۆگەشە پىدانى ھەمۋو ئومەتى ئىسلام بە دەۋلەمەندى و پارە زۆرى .

بۇيە زۆرىيە كىشەكانى خىزانى بە ھۆى ھەژارى يان پىداۋىستى بۇ پارە سامان روودەدەن، ئەمەش ناچارى نىيە، بەلام زۆرىيە جار لەگەل ھەستىكرەن بە پىداۋىستىيەكان روودەدات ۋە رىنگاى رازى بوونى بەبەشى خۇداى گەورە نازانىت .

ھەرۋەھا پىتۈستە ھەژارى ۋكەم دەرەمەتى نەبىتتە ھۆكار بۇ مىلمانى لە ژيانى خىزانى و پارچە پارچە كەردنى .

ۋە مەۋقايەتى نىيە بۇ ئافرەت دەست بەردارى مەردەكەى پىت لەبەر ھەژارى ۋكەم دەرەمەتى، تەنھا ئەگەر پىاۋەكە خۆى جەزى لە تەمبەللى پىت .

ھەژارى ھەرگىز شەرمەزارى نىيە ۋە قەدەرلىكى پراۋىش نىيە بەسەر كەسدا، بۇيە دەبىت مەۋقە گەشەين پىت لە ژيانىدا، بۇ دەرۋازى پراۋىت بەشەۋق ۋ خۆشەۋىستى ۋ ئومىدى .

دەبىت ئەكە لە ناۋ دلى پىاۋەكەيدا مۆمى ئومىدى ۋ ھىۋايى دابگىرسىنىت .

پالى پىتۈ نىت بۇ كارى راست لە پىناۋى ژيانىكى باشتر .

ۋەلەسەر پىاۋەكەش پىتۈستە لە بىرو ھۆشى ئەكەيدا تارىكى ۋ ناخۆشى رەشەكەتەۋە .

بۇ ئەۋەى رۆزى ئومىدو ھىقى ھەلپىت لە دەرۋىندا پىپىت لە روۋناكى ۋ دەرۋازىكى روۋناك لە سىپىدەيەكى رۆشەن ۋ بەختىار .

پىتۈستە ئۆن ۋ مىرد بزەنن ژيان پىتۈستى بە ھاۋكارى ۋ ئارامگرتن ھەيە لە رۆزە نەبوونى ۋ تارىكەكاندان دەبىت بىرەكەنەۋە كە بەختەۋەرى بە پارە سامان نىيە .

بەلام رەزەبوون بە ختەۋەرىيە، دەبىت ئۆن ۋ مىرد بزەنن كە رەزەبوون پەيۋەندارە بە بروابوون بە خۇداى مەزن ۋ دلوۋان بە قەزاۋ قەدەرۋ خىرو شەر .

كىشەى ئەنتەرنىت ۋ ھۆكارەكانى راگەياندن :

لەگەل پىش كەۋتنى ھۆكارەكانى تەكنەلۇژيا ھەندىك كىشە ھەن دەبىتە ھۆى بلاۋبوونەۋەى دىاردەى تاكە كەسى ۋ ۋەپالپىشتى دىادەكانى كۆمەلەيەتى ۋ بەيەك

گه یشتنه کانی خیزان ده کهن بۆ هه موو تاکیك له خیزان کاتیکی دريژ ههیه بهرامبهه
شاهه کانی کۆمپیوتهر یان ته له قزیۆن به سه ره به ریته ههروه ها کارده کاته سه ره په یوهندی
خیزانی.

له سه ره ئه و بنچینهیه کیشه کان خویان مه لاس داوه له سه ره ژیا نی هاوسه رگری وهك
ئه مه ی خواره وه :-

- ۱- نه بوونی په یوهندی له نیوان ژن و میترد یان نیوان هه واله کان .
- ۲- سه ره کردنی تاکه کان به ره وشته کانی نه شیاو، وهه وڵدان بۆ لاسایی کردنه وهی به بی
گه رانه وه بۆ پیوه ریکی جیگیر .

بۆ چاره سه رکردنی ئه و کیشهیه ده بیته خیزان ره چاوی ئه مانه بکات :-

- ۱- دیاری کردنی کاتیکی جیگیر بۆ ئه و به رنامه نه واباشتره سه ره کردن به کۆمه له بیته به
پیی توانا .
- ۲- نابیته هاوبه شی ژیا نه دبانیته و به راوردی بکهیت له گه له شته نااساییه کان، به وهی
که گویت لیبووه یان ده یانبینی بی ئه وهی بزانیته ئه و چی له ده روونی دا شاره وهیه .
- ۳- هه سته کردن به چاودی خویان گه وه وه میهره بان له هه موو کات و شویته کدا .

به کورتی :

پییسته ژن و میترد به زۆر چالاکی خویان جوان بکه نه تاوه کو به خته وه ری هاوسه رگری له
نیوانیا نه دبته دی، به زیاده ش بۆ پیداو یستیان له دروست کردنی دیواریك له پاراستن بۆ
روودانی کیشه کان که وا یه کریزی ئه و به خته وه ریوه جیگیر بوونی لیله ده کات .
وه له و چالاکیانه ش :-

- ۱- هه موو ژن و میتردیك پیداگری بکه نه له سه ره به رگری کردنی فایرۆسه کانی ژیا نی

۱۲- نايىت داھات و جياوازى لى دەستكە ورتى خەرجى ھۆكارىك بىت بۇ كىشەى نىۋانىان با

قەناعەت كالا يەك بىت كەوا پارىزراۋ لى رۇژە كەمدەستەكان و نەبوونىەكانى ژيان .

۱۳- دەبىت ژۇن و مىرد بزانن كەوا خۇپاراستى باشترە لى چارە سەركردن، نايىت چاۋەرىى

روودانى كىشە بكرىت تاۋەكو دەستبكرىت بە چارەسەركردن .

بەلام دەبىت ھەرىەكىك ھەلىسى بە ئەرەكانى پىش داواكردن بە مافەكانى، ۋە دەبىت

سەبرگرتن گەۋرەترىن چەك بىت بۇ زالبوون بەسەر تەنگ و چەلەمەكانى ژيان .

ۋە دەبىت ژۇن و مىرد بىرەكەنەۋە كەوا ھەردەم پاش خەم و خەفەت و ناخۇشى شادى

ۋە بەختەۋەرى و رووناھى دىتەدى .

خۇت تاقىبەكەرەۋە :

نەمەى خۋارەۋە كۆمەلىك بەشن پىۋىستە لەسەرت جىبە جىيان بىكەيت، ئەگەر رىك

بوويت لەگەلىدا بەتەۋاۋى ئەۋا نىشانەى (بەلى) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ۋە ئەگەر پارا بوويت ئەۋا نىشانەى (ھەندى جار) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنىن ۋە ئەگەر

رىك نەبوويت لەگەلىدا ئەۋا نىشانەى (نەخىر) لە ژىر ھەلبۇاردنەكە دابنى .

ژ	بەش	بەلى	ھەندى جار	نەخىر
۱	ئايادوۋردەكەۋىتەۋە لە رەخەنى بەردەۋام لە ھاورى			ژيان ؟
۲	ئايادىگىرى دەكەيت لەسەر تىرىۋونى			پىداۋىستىەكانى ھاورىەشى ژيان بە سۆزو دلنەۋاش ؟
۳	ئايادەرامەتى پىۋىست دابىن دەكەيت بۇ			خەرجىەكانى مال ؟

۴	ئایا پیداده گریته له سهر راشکاوێ بۆ هاوبهشی ژيانته به تهواوهتی ؟			
۵	ئایا ههولنده ددهیت له سهر نویبونه وه له ژيان و دوورکه و تنه وه له بیزاری ؟			
۶	ئایا خۆت حوکم ددهیت له کاتی تووره بوون ؟			
۷	ئایا کاتی خۆت رێک دهخیت و به باشی ئه نجامی ددهیت ؟			
۸	ئایا له ژياندا شتی جوان هیه ؟			
۹	ئایا ههست به زه زابوون ده کهیت له ژيانته وه له هاوبهشی ژيانته ؟			
۱۰	ئایا ریز له تاییه ته ندیه کانی هاوبهشی ژيانته ده گریته ؟			

هه لسه نگاندن :

نه گهر هه لباردنه کەت بۆ وه لامي (به لتي) بوو نهوا پله به دهست دههينيت، و نه گهر هه لباردنه کەت بۆ وه لامي (هه ندي جار) بوو نهوا يەك پله به دهست دههينيت .
به لام نه گهر هه لباردنه کەت بۆ وه لامي (نه خير) بوو نهوا هيچ به دهست ناهينيت .
وه ده کریت خۆت وهك نه مهی خواره وه هه لسه نگينيت :-

پله	بارودوخ
له سفر — ٤ پله	تۆ له ناو گيژاوی کيشه وگرتی ماله وه ده ژيت و بي شوماره، دهست پيشخهري بکه له زانين و چاره سهري .
له ٥ — ١٠ پله	تۆ له سهريه کهم ريگای به خته وه ريت، له گه ل نه وهش هيشتا کۆسپ وته گهره ههيه له ژيانى هاوسه رگيريت، ئاگاداريه يهك به يهك چاره سهري بکه .
له ١١ — ١٥ پله	تۆ له سهريگدا ده ژيت، به لام هيشتا کۆسپ وته گهره ههيه له پيگه يشتنى به خته وه ريت .
له ١٦ — ٢٠ پله	تۆ شايانى نه وهی ههنگاو به او يژي له سهريگای به خته وهري، وه پتيسته له سهري به رده وام بيت، وه بيگوازيته وه بۆ ههنگاوی داهاتوو .

به‌شی هه‌شته‌م

به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل به‌جیه‌ینانی ئه‌رکه‌کان (خه‌رجی و منداڵ)

- ئاماده‌کاری

- به‌خته‌وه‌ری له‌خه‌رجی .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی ته‌واوکردنی به‌پر‌سیاره‌تی خه‌رجیدا .

- خه‌رجکردنی ئافه‌رت له‌پاره‌ی می‌رده‌که‌ی به‌چاکه .

- به‌خشین له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- دیاری ناردن له‌پاره‌ی می‌ردی به‌چاکه .

- هاوکاری کردنی ئافه‌رت بۆ می‌رده‌هه‌ژاره‌که‌ی .

- راویژکردن به‌می‌ردی له‌خه‌رجکردنی پاره‌ی ئه‌و .

- هاوکاری نیوان ژن و می‌رد له‌پیناوی راپه‌راندنی کاروباری مال .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان .

- باوکه‌کان خۆیان دابنێن بۆ په‌روه‌رده‌کردنی منداڵه‌کان .

- زانینی مه‌به‌ست و ئامانج له‌کاروکرده‌وه‌کانت .

- زانینی تاییه‌ ته‌ندیه‌کانی منداڵ .

- زانینی کێشه‌کانی منداڵ .

- به‌خته‌وه‌ری له‌گه‌ل منداڵان له‌سایه‌ی رووداوه‌ ناخۆشه‌کاندا .

- په‌روه‌رده‌کردن به‌خۆشه‌ویستی .

- به‌گورتی .

- خۆت تاقیبکه‌ره‌وه .

ئامادەكارى :

بەختە وەرى تەنھا بە دىھىننەن نىيە لەسەر تىر كىردن بۇ پىدا وىستىيە كان و ئارەزو وە كان، بەلام
 ھەندى جۆر بەختە وەرى بە بەخشىن گەمارۆ دراو ە ناكىت چا وەرى ي بەرامبەر بىت .
 ئە و جۆر بەختە وەرى ش ئە و كەسانە ھەستى پىدە كات كە ئامانچى دىيارى كىر دىت .
 وە كارەكەى بە دىل سۆزى بۇ خوداى گە و رە ئە نجام سىدرا بىت، داواى رە ھەت و بە ھەشتى
 لىدە كات، ئە و جۆرە كە سەش كە لاى خوداى گە و رە رە زابونە و لىي نىكە .
 وە نىكە كە و تەنە و ش لە لاى خوداى گە و رە نايە تە دى تەنھا بە تىكۆشان و مانىد و و بون و
 بەخشىن بە سامان لە رىگەى خوداى مىرە بان .
 لىرە شدا پىشېر كىكاران پىشېر كى دەكەن لە رە زابونى خوداى گە و رە مىرە بان .
 كاتىك كە سىك دە بىت لە بەخشىن و خەلات بۇ شىك ئە و كە سە سە رۆك و بەرپرسە لە و
 شتە، لە ھەمان كاتدا بەرپرسىار دە بىت لە لاى خوداى گە و رە داواى پاداشتى لىدە كات.
 ئە و لە و كاتە دا لە بەر زىر تىن پەلە كانى بەختە وەرى .
 بەختە وەرى لە خەرجى، وە بەختە وەرى لە نىكە خولقىنەرەكەى كە خوداى مەزىن و
 دىلۇقانە .

بەختە وەرى لە خەرجى :

كىشەى خەرجى و بونى پىدا وىستىيە كانى مال لە ھۆكارە گىرگە كان دادە نىت كە و
 دە بىتە روودانى كىشە و جىا وازىيە كان، ئە گەر ھاتو تىگە يشتىنىكى ھەلە ھەبو بۇ سىروشتى
 ژيان يان بەرپرسىارە تىيە كان، يان مامەلە كىر دىكى ھەلە لە گەل بە جىيەننى نى ئەركە كان،
 وە ھەندىك دەروانىتە خەرجى لەسەر ئە وەى كۆسپ و تە گەرە يە بۇ بەختە وەرى يان قەدە غە كراو
 بۇ، وە ھەندىكىش دەروانن بۇ قورس و گرانى لە دابىن كىر دىنى جوانكارى بۇ مال لە
 روودانە كانى توندوتىژى و ناكۆكىيە كانى خىزانە، وە ئە و ھەموو تىگە يشتىنە ھەلەن .

به لām به خته وهری راسته قینه له بۆسه دایه له کهسیک له پاره که له نیو دهستی داییت .
وه خهرجی بکات له دانیشتوان وه کهسیک نیه نهو مولگی پاره بیّت .
به خته وهری راسته قینهش له گهل پاره دایه کاتیک کهسه که ههست بکات له پاره که له
دهستی داییت نهک له دلیدا .

خاوهن مال پیتیسته لهسهری هه موو پیداو یستیه کانی ژیا نی دابین بکات، وه دابین کردنی
پیداو یستیه سه ره کهیه کان بۆ دامه زران دنی مال وه ته و او کردنی پیداو یستیه کانی .
له سه ر ژنیش پیتیسته یارمه تی پیشکه شی میرده که ی بکات بۆ دامه زران دنی مال . وه
خزمه تکردنی تاکه کان و هه لسان به کاره کان که و یارمه تی پیاو بدات له سه ر دابین کردنی که ل
وپه له کان و نازووقه ی مال .

له گهل بوونی جیا وازی زانا ئایینه کان له مافی میرد له سه ر ژنه که ی له خزمه تی مال
وهه لسانه به کاروباره کانی، وه له خزمه تکردنی میرده که ی وه هه لسان به پیداو یستیه کانی،
خه لکی کۆکن له سه ر نه وه ی مافی میرد نیه له سه ر ژنه که ی له و کاروبارانه ته نها نه گه ر خۆی
هه لیبژی ری به بی زۆر لی کردن، یان نه گه ر پیتیستی پی نه بیّت .

بۆیه ده بینین که و خۆشی پیکه وه ژیا ن نه وه یه له مافی هه ردووکیانه نیوانیا ن چاکبکه ن،
نه مه ش ده که ویتته لای ژنه که که راسته وخۆ به پیی توانا هه لسیّت به کاروباری خزمه تکردنی
له ماله که ی .

وه هه روه ها به گویره ی باری میرده که ی له ئابووری ورۆشنیری وه به گویره ی داب
ونه ریتی کۆمه لایه تی به شیوه یه کی ریک ویتک، وه به گویره ی بارودۆخی مالی باوکی وگه روه
بوونی تیایدا، وه به گویره ی ئاره زوو مه رجی پیاوه که له کاتی پیشکه ش کردنی داخوازیه که ی .
ده بیّت نهو کاره به ته واده تی له کاتی داخوازی و پیش گرێبه ست روون بکریته وه وه ته وادی
به رد ریته وه، بۆ ریگرتن له زۆر کیشه و گرفت که له نه عجام نه دان هه ندی ژن زۆر جار یاخیده بن و
ده لێن : من خزمه تکار نیم، به داخیکی زۆره وه هه ندی ژن راهاتوون له سه ر ته مه لێ

وهه ئناستن به ئيش و كارى ماله كانيان به تيگه يشتنى هه له لهو رايه زانا ئاييينه كان بۆيه
پيويسته له سهرتا به تهواوى روون بكرىته وه، له وانهيه بارودۆخى پياوه كه له باره ئابوورى
يان كۆمه لايه تى يان دهرووني نه گونجيت خزمه تكارى ژن به كرى بگريت .

هاوكارى نيوان ژن وميړد له پيناوى تهواو كردنى بهرپرسياره تى خه رجيدا :

بهرپرسياره تى خه رجى ناوه ستيته سهر دابىن كردنى پيداويستيه كانى مال يان نهو كه
وپه لانه ي يارمه تى خيزان ده دات بۆ پر كردنه وه ي پيداويستيه كان به تنها .
وه دابىن كردنى ريگكانى ژيان، به لام له بنچينه ي هاوكارى كردن له خه رجيدا هاوكارى
ژنه بۆ ميړده كه ي له رينمايى كردن و دابىن كردندا، يان رى وشوين دانان له خه رجيدا تاوه كو
بييته هاوكارى كردنيكى هاوبه ش .
وه له لايه نه كانى كهوا ده كريت هاوكارى هه بيت وهك ئه مەى خواره وهيه : -

خه رجكردنى ژن له مال و سامانى ميړده كه ي به چاكه :

ژن بۆ ده كريت له مال و سامانى ميړده كه ي خه رجى بكات، به لام به مەرجي ك ده بيت له ژر
چوارچيوه ي شەرع داييت (زه رهرو زيانى نه بيت)، هه روه ها به ده ستپاكي مامه له له گه ل مال و
سامانى ميړده كه ي بكات، لهو حاله ته دا خيرو به ره كه ت گشتگير ده بيت له سهر ماله كه، لهو
خه سله ته دا ده بيت به باشترين ئافره ت .

له عائشه (ره زاي خواي له سهر بيت) كهوا هيندى كچى عه ته به ووتى: ئه ي پيغه مبه رى
خوا، ئه بى سفيان پياويكى ره زيله، ئه وه نده پارهم ناداتى به شى خۆم و منداله كه م بكات ته نها
كاتيك پارهى ليده به م ئه و نازانيت، پيغه مبه ر درودى خواي له سهر بيت فهرمووى: (ئه وه نده ببه

که بهشی خۆت و کوره کهت بکات به چاکه {رواه البخاري} .

ئه مهش به لگهیه له سههر ئه وهی که ئیسلام زولم له کهس ناکات، مافی هه موو کهس ده دات.

به خشین له مال و سامانی میرده کهی به چاکه :

ده بیئت ژن چاودیریئت له سههر مال و سامانی میرده کهی و بیپاریزی، وه له پیناوی خودا بیبه خشی یان مافی فه قیرو هه ژار له بیر نه کات له مال و سامانه کهی، ده توانیئت به ئه قل و دادپهروه ری کاروباری ماله کهی پێوانه بکات و مافی مال و مندا له کهی بداتن وه بۆ هه ژارو لیقه و ماوان له مال و سامانی خۆی و میرده کهی بیبه خشیئت، قال رسول الله صلی الله علیه وسلم : (إذا انفقت المرأة من بينها طعام غیر مفسیده کان لها اجرها بما أنفقت ولزوجها أجره بما کسب) {رواه البخاري} .

پێغه مبه ر درودی خوای له سههر بیئت ده فه رمویئت: (ئه گهر ئا فره ت له مائی خۆی خو اردنی به خشی خراپ نیه له وهی که به خشیویه تی پاداشتی ده دریئت و به بۆ میرده کهشی هه مان پاداشتی ههیه له وهی به خشیویه تی) .

ئه مه جوړیکه له سههر بهستی ئا فره ت کهوا شه رع پێیدا وه بۆ ئه وهی بۆ جیهان روون بیته وه کهوا ئا فره ت خزه تکار نیه بکپردی و بفروشری، یان هیهچ مافیکی نیه یان هیهچ جوړه سههر بهستییه کی نیه .

به لām ئه وهی ئیستا زانیمان کهوا ئا فره ت سههر بهسته به وه رگرتنی بریار، وه ئا فره ت پشکی ههیه له مال و سامانی میرده کهی به مه رجیک به شیویه کی چاک هه ل سو که وتی پێبکات تا وه کو مافه کان وون نه بیئت و ئه مانه تیش وون نه بیئت .

دیاری وخه لات کردن له مال و سامانی میرده که ی به چاکه :

مالی موسلمان له سهر هاوکاری و خوشه ویستی و لیک تیگه یشتن دههستی، ههروهها چی له دهست پیاو دایه له مال و سامان یان شتیك وەك ئەو، ههندیك له پیاوان ههست به ره زابوون و قه ناعهت دهكهن كهوا بۆ ژنه كانیشیان ماف لهو ماله دا ههیه له بهرئه وهی ئەو تیگه یشتنه له نیوانیان دا ههیه بۆیه بۆ ژنه كەش ده بیئت له به شتیك له مال و سامانی میرده که ی رهفتاریكات به لām به چاکه به بی زۆرداری و زیان گه یاندن .

هاوکاری کردنی ژن بۆ میرده هه ژاره که ی :-

پیاو بهرپرسه له خهرجی و مسۆگهر کردنی پتویستی مال به لām له کاتی گونجانا ئافهت دهتوانی هاوکاری میرده که ی بکات له کاتی دهستکورتی له مال و سامانا، تاوه کو نرخ و به های خوشه ویستی ژیان بۆ خیزان بیته دی، وه ری و شوین و رهوشتی ئافهت زیاد دهکات بۆ خهرجی له کاتی که مده رامه تی میرد له پاره پهیدا کردن، ئەمهش دوو چاکه به دههست دههینیت: چاکه ی په یوهندی خزمایه تی وه چاکه ی خهبات کردن له پیناوی خودای گهوره و میهره بان .

عن ابي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: جاءت زينب امرأة ابن مسعود قالت: يابني الله إنك أمرت اليوم بالصدقة . وكان عندي حُلِي فأردت أن أتصدق به، فزعم ابن مسعود أنه وولده أحق من تصدقت به عليهم، فقال النبي صلى عليه وسلم: « صدق ابن مسعود، زوجك وولده أحق من تصدقت به عليهم » ﴿ رواه البخاري ﴾ .

له ئەبو سه عیدی خودری خوا لیتی رازی بیئت: زهینه ب خیزانی ابن مسعود هات ووتی: ئە ی پیغه مبهری خوا، تو ئە مرۆ فه رمانتدا به خیرو سه دهقه کردن، ههندی خشلهم هه بوو وویستم بیکه مه سه دهقه، وه ابن مسعود ووتی من و مندا له که مان له هه موو کهس مافی زیاتره خیرو سه دهقه بکه ی به سهریان، پیغه مبهر دروودی خوی له سهر بیئت فه رمووی: ((ابن

مسعود راستی ووت، پیاوه کهت و مندالەت له هه موو کهس مافی زیاتره، خێرو سه ده قه یان پیبکهی .»

ئایا هاوکاری و یارمه تیدان ههیه له مه باشت، وه ئه مه پالپشته بۆ بنیاتنانی مالیکی به خته وه ئه مه ئه رک و مافه کان ریکده خات وه بی گومان درێژهی پیده دات .

راویژکاری میژدی بکات له خه رچی مال و سامانی :-

له زۆریه ی بارودۆخه کان ئافره ت مامه له به سۆز و نه رمی ده کات نه ک به نه قل، بۆیه پیویستی به هه ندی هاوکاری ههیه له گه لیدا له وه رگرتنی بریار له خه رجیدا . به تاییه تی له پیاوان وه هه یج کهس نیه له میژدی نزیکتر . بۆیه پیویسته راویژ به میژدی بکات له هه موو شتیك له وانه ش له خه رجیدا .

فعن عبدالله بن عمرو قال: لما فتح رسول الله صلى وسلم مكة قام خطيباً فقال في خطبته: «لا يجوز لامرأة عطية إلا بأذن زوجها» {رواه النسائي} .

عه بدوللای کوری عه مرو ووتی: کاتیك پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیّت مه که ی نازاد کرد هه لسا به ووتاردانیك له ووتاره کهیدا فه رموی: « بۆ ئافره تیك نابیّت ببه خشیّت ته نها به مۆله ت وه رگرتنی میژده که ی نه بیّت» .

له فه تحی باری دا له ئیمام مالیك ده گێردرێته وه: ئافره ت بۆی نیه ببه خشیّت به بیّ مۆله تی میژده که ی نه گه ر ژیه ر رابه ریش بیّت ته نها له سی یه کی نه بیّت .

له دکتۆر یوسف قه ره زاویان پرسی ده رباره ی مافی پیاو له مووچه ی خێزانه که ی؟ وه لامی دایه وه: واجبه پیاو به رپرسیار بیّت له خه رچی مال و ساماندا له سه ر خێزان هه تا نه گه ر ژنه که ده وله مه ندیش بیّت. وه نه گه ر به ملیۆنه هاشی هه بیّت . پیاوه که به رپرسه له خه رچی و به خێوکردنی خێزان .

خوای گه وه ده فه رموویّت: «الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضكم على بعض

وَمَا انْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ». واتە: «پىياۋان سەرپەرشتىيەر ۋە گەرەن لە سەر ئافرەتان بەۋەى خۇاى گەرە ھەندىكتانى لە سەر ھەندىك پەسەندتر داناۋە ۋە بەۋەى لە مال ۋە سامانەكانيان خەرچ دەكەن ۋە دەبەخشن».

ۋە پىياۋ خەرچەدەكات ۋە بەختىۋكەرە ۋە مارەيش دەدات، ۋە ئەۋىش رادەسپىردىت تەنھا لە ھالەتى دەستكورتىدا نەبىت. ھەندىك مەزھەبىش ھەن دەلىت: - ئەگەر پىياۋ دەست كورت ۋە كەمدەرامەت بىت. ۋە ئافرەتەكەش دەۋلەمەندىت ئەۋا ئافرەتەكە پارەى خەرچەدەكات بىۋى دەبەخشىت. چۈنكە مافەكان ئالۋو گۆرن.

بەلام ئەگەر ئافرەتەكە بۇ كار چۈۋە دەرەۋە كەۋا لە سەردەمى ئىستادا ئافرەت فەرمانبەرە ۋە لە دەرەۋە كار دەكات لەۋ ھالەتەدا پىياۋ رادەسپىردى ۋە دەكرىت ئافرەتىش يارمەتى بدا لە خەرچى مال. يان ئەگەر پىياۋەكە پىۋىست بوو. ۋە لەۋ سەردەمەماندا لە زۆربەى ۋولاتان پىياۋ ئافرەتى فەرمانبەر دەخۋازىت بۇ ھاۋكارىكردنى يەكتەر لە پىكەينانى مالىكى مۇسلمان. بۇيە پىياۋ بە تەنیا ناتوانىت خەرچى مال دابىن بكات ۋە ئافرەتىش بە تەنیا ناتوانىت دەبىت ھەردوۋىكان پىكەۋە رىكەكەۋن بۇ خەرچى ۋە دابىن كەردنى پىداۋىستىيەكانى مال ۋە مندال. لەۋ ھالەتەدا بۇ ئافرەت دەبىت لە سى بەشى يەك بەش لە سەرىيەتى ۋە پىياۋىش لە سى بەش دوۋبەش لە سەرىيەتى. چۈنكە ئىسلام بۇ پىياۋى داناۋە دوۋبەش ببات، ئەمەش لە ماف ۋە ئەكەكاندا.

لە سەر بىنەماى پىشۋودا ھەندىك ۋا دەزانن كە ئەۋ ئاراستىيە بۇ ئەۋىيە پىياۋ دابىرىت بە راۋىژكار بۇ ئافرەت لە سەر مال ۋە سامانەكەى، بە تىروانىنىكى نەرىنى بۇ ئافرەت دەرۋانن. بەلام راستىيەكەى ۋانىيە. چۈنكە ئەمەيان مافەكەى كەم ناكاتەۋە، ۋەپارەكەش پارەى ئافرەتەكەى. ئەۋ لە ناۋ پەيۋەندى ۋە پاراستنى مىرد دايە، پىياۋىش راسپىردراۋە ئافرەت بەختىۋبكات ۋە خەرچى بدات، ئارەزوۋى بىۋى ھەبىت لە بەختەۋەرى ۋە شادىدا. ھەرۋەھا پىياۋىش دەبىت لە ھەمۋو كەس زىاتر پارىژگارى لە مال ۋە سامانى ئافرەتەكەى بكات. بە

تایبه تی نه گهر خودای گه وره چاودیر بیت له سهر مامه له و کارو کرده وه کانی، لهو پیره وه یه دا ده بیت نافرته راویژ به میرده که ی بکات له سهر مال و سامانه که ی . لهو کاته شدا رینگا به نافرته دراوه رهفتار به سامانی میرده که ی بکات به چاکه . ئه مه زامنکردنی یه کتره . ئه مه ش خوشه ویستیه . ئه مه ش هاوکاریه له سهر نیش و کاری چاکه .

نافرته یارمه تی میردی ده دات له خه رجیدا له سه رمال له کاتی توانایی دا :-

هه ندی جار به هو ی گرانی نرخه کان و ژماره ی جوانکاریه کان هه ندی که س خو ی لهو گیژاوه دا ده بینیت ه وه، هه روه ها خه رجکردنی له فیروون و ته ندروستی و شتی تر له پیداو یستیه کانی شارستانین له گه ل هه موو ئه و ئه رکانه دا هه ندی له پیاوه کان به زه حمه ت ده توانیت پیداو یستیه کانی مال و ئه وه ی ده یه ویت ده سته به ری بکات، لیژده دا پتویسته یه کیك له ته نیشتی به وه ستیت نزیکترین که سیش خیزانه که یه تی، نه گهر هه یبوو ده توانیت چاودیری پیاوه که ی و ماله که ی بکات له سهر خه رچی ئه مه ش باشترین کاره کانه له خیرو چاکه دا، کاتیک یارمه تی میرده که ی ده دات رزگاری ده کات له ناخوشیه ک له ناخوشیه کانی ژیان .

هاوکاری نیوان ژن و میرد له پیناو پیلان دانان بۆ کاروباری مال :-

ژیان هاوکاریه کی هاوبه شه، ئه و هاوکاریه ش ده بیت له هه موو لایه نه کانی ژیان بیت . پیاو له ماله وه له هه ندی کاردا یارمه تی ژنه که ی ده دات، یان هه ندیک داواکاریه کانی مالی بۆ ئاماده ده کات، یان هه لده ستی به هه ندی ئه رک که و نافرته ته که دیاری ده کات له سهر ره خساندنی کاروباری مال . پیغه مبه ریش دروودی خوی له سهر بیت پیشه نگی هه موو جیهان بوو .

فعن أسود قال: سئلت عائشة ما كان النبي صلى الله عليه وسلم يصنع في بيته؟ قالت: »

كان يكون في مهنة اهله - تعني: خدمة أهله - فإذا حضرت الصلاة خرج إلى الصلاة» ﴿البخاري﴾ وفي رواية عن أحمد: قالت: «كان بشراً من بشر، يغلي ثوبه، ويحلب شاته، ويخدم نفسه» وفي أخرى «كان يخيظ ثوبه، ويخصف نعله، ويعمل ما يعمل الرجال في بيوتهم».

ئەسود دەگیریتەوه دەلیت:- لە عائشە پرسیار کرا پێغه مەبر دروودی خۆی لە سەر بێت لە مالهوه چی دەکات؟ ووتی: «ئەو لە نیش و کاری مالهوهی دەبێت- بە مانای: خزمەت کردنی مال و خێزانی- وه ئەگەر نوێژ نامادە بوودەردەچیت بۆ نوێژ».

وه لە ربوایەتییکی تر لە ئەحمەد دەگیردیتەوه: عائشە دەلیت: «ئەو مەرۆڤ بوو. وه لە مەرۆڤیش بوو، جلهکە ی دەشوات، وه مەر دەدۆشی، وه خزمەتی خۆی دەکات» لە جیگایەکی تریش: «جلهکانی دەدووری، نەعلەکانی دەدوریتەوه وه لە پێی دەکات، وه ئەو کارە دەکات کە پیاوان لە مالهوه دەیکەن».

بەر پرسیاریهتی ژن لە ڕەخساندنی کاروباری مال مانای ئەوه نیە هەڵسێ بە خۆی بە هەموو نیش و کارەکانی ناو مال بکات مال، لە خواردن، وه شوشتن، ووتوو کردن، وه خاوینکردنەوه و ریکخستن و جوانکردنی مال، بە لکو مانای بەرپرسیاریهتیەکی سەرپەرشتی کردنه لە سەر ئەمانە، بەلام یان ئافرەتە کە هەڵدەستی بەم کارانە، یان پیاو کە هەڵدەستی بەم کارانە یا بە بەشیك لەم کارانە، ئەمەش دەهەستیتە سەر زۆر هۆکار وه: توانای پاره و پول، کاتی گونجاو لە هەر یەکە لە ژن و میرد و کور و کچەکان.

هەروەها ناشوب و گێژاوه کان روودەدن لە ژبانی هاوسەرگیریدا دەربارە ی خەزجکردنی پاره و پول. یان ناکۆکی دەربارە ی دابین کردنی ئامیتری کارەبایی یان فیتنکەرەوه؟ یان بۆچی وه فلان و فلان دراوسی ئەو شتەمان بۆ نامادە ناکەیت؟

وه لەو هەڵمەتەدا ئەوه بانگەوازه بۆ ئەو کەسانە ی دەگەرێن بە دوا ی بە خته وه ی هاوسەرگیریدا، وه ئارەزوو دەکەن دوورکەونهوه لەو کێشەنە ی پەيوەندی بە خەرجیدا هەیه یان هەلگرنتی بەرپرسیاریهتی ئەمە ی خوارهوه:-

۱- دابهش مال و سامان له نیو خه لکدا ئەمەیه قەدەری خوای گەوره و میهرەبان له جیهاندا، دەبی هەموو بزانیّت که به دەست هیّنان له سەر مال و سامان تەنها به پشتیوانی له خودای مەزن و دلۆڤانه بۆ ئەو کەسەى خۆی دەیهویت، وه لهو بوارهدا زۆر له شارەزایانی ئابووری دەلّین: ئەگەر ئیمە هەموو مال و سامانی جیهانغان کۆبکرایه تەوه بهیه کسانى دابهشان دەکرد تاوه کو هه ژار و دهوله مەند نه مابان وه بۆ ماوه یهك وازیان لیبێنین ئەوا جاریکی تر هه ژار هه ژار ده بهوه و دهوله مەنیش دهوله مەند ده بووه . ئەمەش حکمەتی خودای میهرەبانه زۆریه لی کۆره وه کان سه لماندوویانه که به خته وهری هاوسەرگیری نه به ستراره تەوه به زۆری مال و سامان، یان زامنکردنی باشتین کەل و پەلی ناو مال به لّام به ستراره تەوه به نیمان و رازی بوون به بهشی خودای گەوره و میهرەبان بۆ هەر کەسیک .

۲- دەبیّت هەموو سەرپەرستیار و بهرپرستێک پێداگیری بکەن له سەر مال و مندالی بۆ دابینکردنی ژيانیکی خۆش و به خته وهر بۆ خێزانه کەى . وه تیّبکۆشن بۆ داواکردنی ئازووqe، پشت نه به سستی له سەر ئەوهی کهوا رزق و رۆزی به بی ماندوو بوون ههولدان بۆی دیت یاخود به نووستن خوای گەوره و میهرەبان هەموو ماندوو بوون و ههولدانیک به پی توانای کۆششه کەیه تی و کردنه وهی دهروازه کانه بۆ رزق و رۆزی .

۳- دەبیّت ژن ئارامگریّت له سەر بارودۆخی پیاوه کەى، دەبیّت بزانیّت که قەناعەت گەنجینهیه که کۆتایی نایەت، تەماعکاری و چاو له دەستی خەلکی تر خەم و خەفته و کۆتایی نایەت . به بیرى بیتهوه کهوا پیغه مبهرد دروودی خوای له سەر بیّت له مالى خۆی بۆ ماوهی مانگیك له سەر یهك ئاگردانی دانه گیرساوه، ئەو له بهر ئازاری برسی بوون بهردی له سکی خۆی ده بهست، وه به خته وه رترین که سیش بوو به باوه رهینانی به خودای تاك و تەنها . له گەل ئەوهش ئەگەر فەرمانی بکرایه چیاى مه ککه ببایه زیر ئەوا ده بوو . . . . .

۴- دەبى بزانىت كەۋا ھەموو ساتىكى فەرەحنایى ۋە دلتەۋايى گرنىگترە ۋە باشتەرە لە سەرۋەت ۋە سامانى دونىا، پىۋىستە بگەرەت بە دۋاى ئەۋ ساتانەدا، ۋە ژيانىت بە فېرۋەدە لە گەرەن بە دۋاى مال ۋە سامان يان خەم ۋە خەفەتەك لە سەر ئەۋەي كەنەيە .

۵- دەبى لە بېرى بېت ئەۋ كەسەي پارەي ھەيە خۇشتىن ساتەكانى بەختەۋەرى ئەۋ كاتەيە كە خەرچەكەت بە تايىبەتەي ئەۋ خەرچەكەرنەش لە پىناۋ خۇداي گەرە ۋە مېھرەبان بېت، ۋە لەبىر نەكەت ئەۋ ساتانەش لە كاتى لە خەرچەكەرنەدا لە سەر مال ۋە مىندالى يان لە سەر ھەزار ۋە دەستكورتدا بېت .

۶- دەبى ھەموو ژىن ۋە مىردەك كۆشش بگەن بۇ رېكخستىن ژيانىان بەپىي ۋە توانايان ۋە دانانى شتە سەرەكەيەكان لە خەرچەكەرنەدا بە ماناي ناژىم لە چۈرچىۋەي زىاتر لە تواناكانم .

۷- ژىن ۋە مىرد دەبى دوور كەۋنەۋە لە پەنا بىردن بۇ قەرەز كەرن بۇ دابىنەكەرنى جوانكارى چۈنكە قەرەز بە شەۋ خەم خەفەتە ۋە بەرۋۇش شەرمەزارىيە، لە گەل قەرەزىش بەختەۋەرى يان دلتەۋايى لە ژيانى ھاۋسەرگىردا نابېت .

۸- دەبىت ھاۋكارى لە نىۋان ژىن ۋە مىرد لە ژياندا ھەبېت، ئەگەر ھاتوۋ پىياۋ نەيتۋانى پىداۋىستەكانى خىزان بۇ مال دابىن بگەت ئافرەت بۇي ھەيە خۇي بېخەشەت- نەك زۆرى لېبىكەت- لە سەر كار كەرن ۋە يارمەتەيدانى مىردەكەي لە پەرۋەردە كەرنى مىندالەكان ۋە دابىنەكەرنى پىداۋىستەكانى .

۹- بۇ ئافرەتەك كە كار ناكەت دەكرەت ھەندەك مەسروقاتى مال زامەن بگەت ۋە يارمەتەيدانى مىرد لە سەر خەرچەكەرنى ژيانى خىزانى لە كاتى فېرۋونى ھەندى شەرەزايى كە مال پىۋىستەتەي بۇ مەسرفە كەرن لەۋ شەرەزايانەش ۋە كەۋ- نەخشەكەرن يان دروۋمان يان پىشەسازى شىرىنى ۋە دابىنەكەرنى ھەندەك خوارەمەنى ۋەك: سەر كە ۋە تورشەيات يان مورەبا ۋە ھەندەكەي تر لە شتە سەرەكەيەكان كەۋا ھەموو مالەك

پىۋىستىيە تى *

۱۰- ۋە مىرد پىۋىستىيە بە بىريان بىت كەۋا لەگەل گرتنى ئەۋ ھۆكارانەش لەۋانەيە ھەندى تەنگەزە ۋە ھەلۋىستى توۋند و تىۋى روۋىدات ئەمەش پىۋىستى بە ئارامگرتن و ۋەستان بۇ روۋبەروو بوۋنەۋەي * بەلام تىكشكان و شىۋاۋى و توۋندوتىۋى ئەۋ تەنگەزەيە چارە ناكات * لە كاتىكدا ئەم كاردانەۋانە زۆر لە كىشەكان لە سەر يەك كەلەكە دەكات كەۋا ھەلچون لە ۋىيانى ھاۋسەرگىرىدا روۋ دەدات يان بەختەۋەرى دەكوژىت *

بەختەۋەرى لەگەل مىندالان :-

خۋاى گەۋرە دەفەر موۋىت: «المالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» مال و سەرۋەت و سامان و مىندال خىل و جوانكارى ۋىيانى دونيان، بۇ ئەۋەي ۋىيان لە ھەموو كاتىك ۋىيان بەختەۋەر بىت لەگەل مىندالان * ۋە بۇ ئەۋەي ۋىيان رازاۋە و بەختىار بىت لەگەل پەرۋەردە كەردى مىندالان ۋە لەگەل زۆرى ئەرك بۇيان، پەرۋەردەكاران پىۋىستى بىرو و بۇچونى خۇيان بگۆرن لە پەرۋەردە كەردن، بە جۆرىك پەرۋەردە كەردن لە پىش چاۋى پەرۋەردەكاران نەبىتتە بارگەرنى يان كىشە * بەلكو بىتتە ئەركىكى بەچىژ لە ستايش كەردى بەختەۋەرى و شادى بۇ ھەموان * ۋە مىندالان، درىژ پىدەرى سەروشتن بۇ باۋكان، ۋە يەككىن لە بازىنەكانى ھەستەكەردن بە جوانى بۇ نادەمىزاد * ۋە ئەۋانەش لە پالپىشتەكانى بەختەۋەرىن، لەسەر ئەۋ بىنجىنەيەش نەمەيان دىتە دى «مال و سامان و مىندال جوانكارى ۋىيانى دونيان» *

مىندالان بەروۋوبومى ھاۋسەرگىرى و خۇشەۋىستىيە * ھەرمالىك بەتال بىت لە مىندالان مالىكە روكنىك لە روكنەكانى بەختەۋەرى تىيدا كەم دەبىت * ۋە مىندالان چاۋگەي خۇشى و شادى مەۋقن، ۋە بۇيان پىۋا دەبىتتە باۋكىكى بەزەيى و ئافەرەتىش دايكىكى دىلنەرم * بوۋنى مىندال پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بەھىز دەكات و زىاتەر پتەۋى دەداتى، لىرەدا نىشانە دەكرىت كەۋا مىندال نىعمەتتىكى خۋاى گەۋرە و مېھەبانە، ۋە بە بوۋنى مىندال ۋە مىرد

ھەست دەكەن يەككە لە ئامانچە ھەرە گرنگە كانيان ھاتە دى لە ژيانى ھاوبەشيان، ۋە بەردى
 بناغەيان دانائە لە بنياتناني دوا رۆژىكى ھاوبەش .
 ئەمەي خوارەۋە ھەندى ئامۇزگارين تاۋەكو پەرۋەردە كەردنى مەندال بېيىتە بەختەۋەرى و
 ساتە كاني خۆشى لە نيوان ژن وميرددا:-

باۋكەكان خۇيان دابىنى بۇ پەرۋەردە كەردن:-

يەكەمىن قۇناغە كاني ئامادە كەردنى مەۋۇ و پەرۋەردە كەردن دەستپىدە كات لە گەل سەرەتاي
 سەكپى دايك ۋە سەرەتاي پىكەينانى كۆرپەلە . ھەرۋە ھا يەكەم ئەركى پەرۋەردە ۋە ھاۋشىۋە
 لە گەلىدا دەستپىدە كات لەو كاتەي دايك پىشۋازى لە كۆرپەكەدا دەكەت، ۋە چۈنپەتەي
 خۇئامادە كەردن بۇ ئەۋەي بېيىتە دايكىكى چاك لە سەر دروست كەردنى نەۋەيەكى چاك بېيىتە
 پالپىشتىك لە پالپىشتە كاني ھىزو توناي گەل . لەبەر ئەۋەي خۇئامادە كەردنى مەۋۇ تەنھا
 دەستپىدە كات لە گەل سەرەتاي فېرېۋون . ۋە نەك لە سەر ئاستى دەستكەۋەتن و فېرېۋون ئەمە
 سەنگى مەكەكى راستىيە لە سەر توناي مەۋۇ . بەلكو ئەمە سەنگى مەكەكى زانستى و
 كۆمەلەيەتە . بە ماناي توانايى لە سەر خۆشەۋىستى و كار پىكەۋە . ۋە لەم دەروازەيەدا
 سەرەتاي گۆرپان و چاكسازى لە گەل سەرەتاي پەرۋەردە دەستپىدە كات لە كاتى سەرەتاي
 پىكەياتنى مەۋۇ كە ئەۋ ھىشتا كۆرپەلەيە .

كەۋا پىشت دەبەستى لە سەر زامەن كەردنى كەش و ھەۋايەكى باش بۇ كۆرپەلە لە مەۋەي
 ژمارەيەك پىۋەر گرنگەترينيان:-

۱- ھىمنى و لە سەر خۇيى دەروۋنى بۇ دايك، ۋە دووركەۋەتنەۋە لە توند و تىژى و دەمارگىرى
 و شىۋاۋى .

۲- دووركەۋەتنەۋەي ماددە زەرەمەندەكان لە كۆرپەلە ۋەك: داۋدەرمان ۋە جگەرەكەشيان ، ۋە
 ماددە ھۆشەۋەرەكان و شتى تر.

۳- پىنداگىرى لە سەر خۇراكى پوخت و تەۋاۋا ۋا باشترە لە ژىر سەرپەرشتى دىكتور بىت تاۋەكو زولم لە كۆرپەلە نەكرى لە تىربوۋنە بىنەرەتپەكان لە سەرەتاي پىكەتەنى ۋە ئامادەكردنى پىش ئەۋەدى دەرېچىت بۆ روۋناكى .

۴- پەيۋەندى باش لە نيۋان باوك و دايك بارودۇخىك لە رىكەۋتن و پىكەۋە ژيان بەدى دەھىنىت . ئەمەش سىروشتى لە سەر تەندروستى دايك رەنگ دەداتەۋە لە بارى دەرۋونى و جەستەيى، ھەرۋەھا يارمەتى دەدات لە سەر پىكەتەننى كۆرپەلە بە شىۋەيەكى ساغ و سەلامەت .

۵- زامىنكردنى شۆپنەۋارىكى ھىمىن و پاك دوۋرىت لە پىنس بوۋن يان دەرۋو بەلا يان نەخۇشپەكانى كەدا كۆرپەلە تۈۋشى زۆر نەخۇشى ترسناك بىكات .

بەلام ھەنگاۋى دىكە لە ئامادەكردنى دايك و باۋكان بۆ خۇيان بۆ پەرۋەردەكردنىكى تەرىتى، ھاۋەشى لە پىكەتەننى ئەۋەدى نوۋ، بىنەماكان و ئامادەكارىيە سەرەكپەكان ھەلگىرى بۆ ھەستەنەۋەي گەلەكەي . ۋە زانىنى خەسلەت و رەۋشە نەشىۋەكان . ۋە كۆشكردنىكى تەۋاۋا بۆ دەرۋاز بوۋن لەو خەسلەتەنە يان رەۋشەنە كەۋا مەۋقۇ بەرھەمدار ئىفلىج دەكات يان كىلەلەكانى سەرگەۋتن ھەلدەگىرى، لەۋانە:-

۱- خۇ رزگار كىردنى باۋكان لە داب و نەرىتە بۆماۋەكانى لە رابردوۋ ۋەك: شىۋازە كۆنەكان لە پەرۋەردەكردن و فېربوۋندا . چۈنكە ئەۋ شىۋازەنەش: شىۋازى رۆتىنى ۋە لاسايىكردنەۋە لە رىنمايىپەكان و ئاراستە كىردندا يان سزادان ۋە شتى دىكە .

۲- خۇ رزگار كىردنى باۋكان لە كىشەكانى كەسايەتى، ئەمەش دەبىتە ئىفلىج كىردنى ئەنجامدانى ئەركى پەرۋەردە بە شىۋازىكى دروست . ۋە كاردەكاتە سەر تەندروستى دەرۋونى و ئەقلى بۆ نەۋەيەكى نوۋ . لەو كىشەنەش ۋەك: دايك دەناسرىت بە دلتەنگى يان گۆشەگىرى، ۋە باۋكىش دەناسرىت بە تۈۋندۈتۈشى و سەر لىشىۋاۋى يان كاردانەۋەي تۈۋند، يان مامۇستايەك گىرى كۆپرەيەك يان پىداۋىستى لە مامەلە كىردن لە گەل

قوتاییه کانی به سهریدا زالدیهیٲ٠٠٠٠ ئەو هه موو کیشانه به دلنیا ییه وه کاریگه ری ده بیٲ له سهر پیکهاته ی نه وه یه کی باش ٠ وه ئەگه به خێوکه نه یه توانی خو ی ده رباز بکات ده کریت داوای یارمه تی له تایبه ته ندیه که بکات پێش له ده ست ده رچوون چونکه سزاکه ی به زه یی پێیدا نایه ته وه ٠ ئەو کیشانه ش ده گوازی ته وه بۆ ئەو که سه ی سه ره رشتیاری ده کات ٠ یان ده بیٲه کیشه یه کی درێژخایه ن پاشان ده گوازی ته وه بۆ نه خو شی ده روونی ٠ که سایه تی مرو فیش له که سیکی به ره مه مه ی نه ر بۆ که سیکی پیویست بۆ چاودیری و سه ره رشتیاری ده گۆریت ٠

١- ده بیٲ سه ره رشتیاران خو یان ته رخا ن بکه ن بۆ ئەو ئەرکه گرنه و پیروژه به دا نا نی لیکۆلینه وه کی دروست وه گه وه ره ترین پرۆژه بو یان، ئەو لیکۆلینه وه یه ش دا بنریت له سهر چه ند به ندیک له وانه: ئەرکه که چی یه؟ وه گرنکی چه یه؟ وه چۆن ده کریت جی به جی بکریت؟ ئەو ئاما نه جانه چین که له دوا ییدا لی چی چا وه روا ن ده کریت؟ وه چۆن ده کریت بیهی نیته دی؟ وه پێدا و یسته کانی پرۆژه له بابه تی زانستی و فی ربوون و راهی نا نا د چین؟ وه چۆن ده کریت هاو کاری نیوان ده زگا جیا وازه کان- مال و قوتا نه جانه و رۆ لی خوا په رستی- بۆ به نه نه جام گه یان دن ی ئەو ئەرکه؟ ٠

٢- ده بیٲ باوکان و سهر په رشتیاران زانیاریان هه بیٲ له سهر شاره زایی په روه ده یی جیا واز که وا مامه له ی تیا ده که ن له گه ل به ه ره دا ری وه خا وه ن پێدا و یسته کانی تایبه تی، وه شتی تر له شاره زاییه کانی په روه ده و فی رکردن ٠

له و ده سپیکه دا ئەگه ر سه ره رشتیار بیهو یٲ خو ی ته رخا ن بکات به باشی بۆ ئەو ئەرکه ٠ وه له گه لماندا به شداری بکات له ئاماده کردنی نه وه یه ک بنه ما کانی راپه رین و پێشکه و تن هه لگری ٠ پیویسته له سهر به خو یی ده سپیکات و ده ربازی بکات له نا ته وا ویه کان تا وه کو بته وانیٲ به خشیٲ: چونکه چۆن ده ته وانیٲ به خشیٲ که چی نا ته وا ویشی هه بیٲ؟ بۆیه ده بیٲ ده سته پیکات به ده رباز بوون له که م و کوریه تایبه تیه کانی، چونکه ئەوه ی هیه چی نه بیٲ

نابەخشىت • ھەروھە دەبىت ھەنگاۋىكى گەورە بە دەست بەيىت لى سەر رىگاي بەختەۋەرى
لەگەل پەروەردە كىردنى مندالەكان ۋە دروست كىردنى مالىكى بەختىار •

دەبىت مەبەستەكە بزانىت و ئامانچىش لى كىردەۋەكانت :-

زىن و مىرد دەبىت ھەر دەم بە بىريان بىت ئامانچ لى كىردەۋەكانيان ۋە لى پەروەردە كىردنى
مندالەكانيان، دەبىت دابىيىن كە ئايا ئامانچەكت لى ھەي كە خەلگ دەلىن: كەۋا كورەكت
كارىكى تايىتەيان لى پەلو پاىەكى بەرزە؟ يان پىت دەلى: - دەتتوانى سەرپەرشتىاربىت
ئەگەر ئەۋە ئامانچت بوايە بزانه كەۋا زىانت زياتر گرنگى پىدەدا. نەك لى بەر خاترى خۆت يان
لە پىناۋ مندالەكانت بەلكو دەبوۋ لى پىناۋى خەلگ • لى ھەلەتەدا بەختەۋەرى دوور دەبىت لى
خۆت و مالىت •

بەلام ئەگەر مەبەستت ۋە ئامانچت لى پەروەردە كىردنى مندالەكانت بىرىتى بىت لى رازى
بوونى خۋاي گەۋرە ۋە لى پىناۋ زىاد كىردنى دانىشتوان بىت بۆ پەرستى خۋاي تاك و تەنيا •
ۋە ئامادە كىردنى تاكىك بەشدارى بىكات لى بەرز كىردنەۋەي ئاينى خۋاي گەۋرە لى سەر زەۋى •
لى ھەلەتەدا ھەموو تەنگاۋى و كىشەكان لى كاتى پەروەردە كىردن ئاسانت دىبوۋنەۋە، ۋە
ئارامىش لى سەرىدا دەۋەست ۋە ھەروھە بەختەۋەرىش دەبوۋ ھەتاكوۋ لەگەل
زەھمەتپەكانىش •

زانىنى تايىتە تەندىپەكانى مندال :-

سەرپەرشتىار پىۋىستە تايىتە تەندىپەكانى مندال بزانىت • ۋە سىروشتى گەشەسەندن لى
قۇناغەكانى تەمەنە جىاۋازەكانى، بزانه ھەموو قۇناغىك جىاۋازى ھەيە بە گۆرەي
تايىتە تەندىپەكان، ۋە گرنگىر قۇناغەكانى گەشە سەندن كەۋا مندال پىيدا تىپەردەبىت
ئەمانەيە :-

- ۱- مىنالى بچووك و ساۋا كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان لە دايك بوون بۆ پىنچ سالان.
- ۲- مىنالى مام ناۋەندى كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۶- ۱۲ سال.
- ۳- مىنالى دواكەۋتو و پىنگەيشتو كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۳- ۱۵ سال.
- ۴- ھەرزە كارى زوۋ يان تازە كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۶- ۱۸ سال.
- ۵- ھەرزە كارى مامناۋەندى كەۋا دىارى كراۋە لە نىۋان ۱۹- ۲۱ سال.

گرىنگىزىن تايىبە تەندىيە كان كەدەبى بىزىنيت لە ھەموو قۇناغە كانى تەمەن ئەمانەن:-

- ۱- تايىبە تەندىيە كانى جەستەيى.
- ۲- تايىبە تەندىيە كانى ئەقل و ھۆش.
- ۳- تايىبە تەندىيە كانى كۆمەلەيەتى.
- ۴- تايىبە تەندىيە كانى كاردانەۋە.
- ۵- تايىبە تەندىيە كانى زىندەگى و گىيانى.

زانىنى كىشە كانى مىندال:-

سەرپەرشتىار پىۋىستە گرنگىزىن كىشە كانى مىندال بزانىت كەۋا توۋشى دەبىت. ۋە گرنگىزىن كۆسپ تەگەرە كە بەدى ھىنانى بەختەۋەرى ئىفلىج دەكات لەگەل ھەلگرتى كىشە كان. ۋە چۆن دەكرىت پاراستن و چارەسەرى بكرىت؟

بەختەۋەرى لەگەل مىندالان لە سايە پىشھاتە خەماۋىيە كان:-

رۆژانە رووداۋى تازە و مىلملانى جۇراۋچۇر ھەيە، ئەم مىلملانىيەنەش تا رۆژى دوايى دەبىت، مىلملانى يەكەش لە نىۋان ھەق و ناھەقدايە. ئەم مىلملانى يانە لە سەر باوك و سەرپەرشتىارە كان واجب دەكات فېرېن چۆن مامەلە دەكەن لەگەل مىندالە كانيان لە سايە

پیشها ته ناخۆشه کان ته گهر پیشها تی سیاسی بیّت یان کۆمه لایه تی .

به جوړیک زۆر له رووداوو هه لۆیستی تووند هه یه له سه ره هه موان پیویسته له گه لیدا بوهستین ، وه هه وڵدان بۆ تیگه یشتنی یان به شداری کردنی له چاره سه ره کردندا ، وه پیویسته گه وره و بچووک پیکه وه هاوکار بن ، به لām پرسیاریک هه یه خۆی ده رده خات: ئایا گفتوگو کردن له گه ل مندالان له سه ره نهو کیشه یه له نه رکه کانی په روه رده یه ؟

وه لām هه کی: بی گومان به ئی، په روه رده ش زۆر لایه نی هه یه، نه ک یه ک لایه ن، په روه رده بریتیه له ناماده کردنی مرۆف ناماده کردنیکی ته و او له هه موو لایه نه کان، نهو مرۆقه ش ده بیّت له گه ل خه می وولاته که ی و ئایینه که ی بۆیت .

لهو ده سته پیکه دا پیویسته به خۆکه ر منداله کان فیّر بکات و سه ره رشتیان بکات به په روه رده یه کی سیاسی و کۆمه لایه تی و کاردانه وه و لاشه یی و نه قلی .
به لām له گه ل وه رگرتنی ژماره یه ک له تیبینی وه ک ته مه ی خواره وه :-

۱- ده بیّت منداله کانت فیّری نه رکی گرنگیدان به فه رمانی موسلمانان و به دوا داچوونی

هه واله کانیا ن بن، به لām به مه رجیک ده بیّت له چاوگه یه کی باوه ر پیکرا وه ده بیّت .

۲- ده بیّت سه ره رشتیکار روودا وه کانی رۆژانه له گه ل منداله کانی گفتوگو بکات به ئاسانی و به ساده یی . وه به زمانیک ساده بۆ نه وه ی له روودا وه کانی دادی زیاتر گو ی بۆ شل که ن، نه بیّته هۆی ته نگه ره له تیگه یشتن بۆیا ن .

۳- ده بیّت به بیرمان بیّت که ئیمه قسه له گه ل که سیّک ده که یه هیشتا له پیش سالانی راسپاردن دایه . وه راینا سپیترین بۆ کار زیاتر له ووزه و توانای نهو دا بیّت تا وه کو کاردانه وه ی پیچه وانه تییا ندا روونه دات .

۴- ده بیّ منداله کان فیّر که یه که نهو روودا وانه مانای رووخانی ئیسلام یان بیّه یز کردنی نیه . به لām نهو هه لۆیستانه ئارامی موسلمان ه کان وه ده سترگرتن به ئاینه که یان تا قی ده کاته وه .

۵- ده بیّت منداله کان فیّر که یه دوژمن هه ر چه ندی هیّز و ده سه لاته که ی سته مکار بیّت، نه وه

ماناى شتىك نيه له هيزى خواى گه وره و مهيره بان، وه خواى گه ورهش توناداره له ناويان
ببات وهك ئەوهى كردى له گەل عاد و سه موود و فيرعه ون و زورى تر له وانهى خويان به
گه وره داده نا .

٦- دهبيت منداله كان فيركهين ئەوهى رووده دات له كوشتن و بريندار كردن به لگهى ترسنوكى
دوژمنه كانه له دژى سهربازانى خودا . وه به لگهى ترسنوكى و لاوازيانه، وه هيزو
تونائيش تهنه نا بۇ خودا و پيغه مبهركهى وه بۇ ئيماندارانه .

٧- دهبيت منداله كان فيركهين كه هيزو توانا له منداليك كاتييك بهرديك هه لده گريت وه
سهربازيكى چه كدار لى ده ترسى لىبدات .

٨- دهبيت منداله كان فيركهين كهوا له نار موسلمانان پياوى دوورو هه نه، نه مانه كۆمه ليكن
سنووره كانى ناپاريزن، وه ريز له مافه كانى موسلمانان ناگرن، له گەل ئەوهش نه مانه به
موسلمان داده نرين وه ئەوانه له دوژمنه كانى ئيسلام ترسناكترن له سهر ئيسلام .
چونكه نه مانه ناپاكن و ريز له وهد و به ليين نائين، وه ده كريت درؤ بكه ن يان دزى
بكه ن . يان جاسوسى بكه ن له سهر براكانيان . پيوسته زور ناگادارى نه مانه بين . ناييت
نه مانه له سهر موسلمان حيساب بكرىت . چونكه خوڤيان ناويتن .

ئه گهر دهستدرىزى كرايه سه رمان يان مالم يان سهروهت و سامانان، يان له سهر
پيروزى موسلمان و مافه كانيان له سه رته بهرگرى ليين بكهى به وهى كه ههيهت .

٩- دهبيت منداله كان فيركهين له گەل هه موو ناخوشيهك خوڤى ههيه، وه ئه گهر بۇ
موسلمانه كان ئەوانهى دهستيان به دينه كه يان گرتوه تووشى هه نديك ناخوشى هاتن ئەوا
خواى گه وره و دلؤقان به ليينى سهركهتنى پيدا ون له دونيا وه به هه شتيش له دوا روژ .

١٠- دهبيت منداله كان فيركهين كه خه بات كردن و به خشين و يارمه تى بۇ براكانيان له هه موو
شوئتيك به دوعا و خو به ختكردن . وه بلا و بونه وهى ريكه و تنامه له نيوان هاورىيان و
براده ران .

۱۱- ده بېت سهرپه رشتيار پيشهنگ بېت بۆ مندالە كانى له ههست و هيژ و توانايى، تاوه كو مندالە كان ههست به تيكشكان نه كه ن . تاوه كو له سهر ترس رانين .

۱۲- ده بېت به بيرمان بېت هه موو كارىك پتيويستى به ئارامگرتن هه يه، وه پهروه ردهش چاكترينى كاره كانه .

پهروه رده كردن به خوشه ويستى :-

پهروه رده شاره زايى و هونه ره وه ههروه ها پتيويستى بۆ ئيشى پوخت و راهينانى به رده وام هه يه، وه بۆ ئه وهى به خته وهى له پهروه رده كردنى مندالە كان به دهست به ينى له سهر باوكان پتيويسته بزانييت چۆن ئاوردانه وهى خويان ده گۆرن بۆ پهروه رده يه كه له ئاوردانه وهى تووندو تيژى و سزادان بۆ ههست به خوشه ويستى كردن تا كesh و ههوايه كى له بار له به خته وهى و دلنه وايى به رههم بېت بۆ هه موو يه كه كانى خيژان .

ئهو ههستهش له زۆربهى باوكان دا هه يه، به لام به خيڙايى ده گۆرييت و ده گوازييت هه بۆ شيوازيكى تووند . يان رهق كاتيڪ مندالە كهت به هه ندى جل و بهرگ دهرده كه وييت . يان هه نديك رهوشتى ناله بار ده كات ، ئه مهش هه له يه . . . . .

ئيمهش وا ليده كات ئه م پرسياره له باوكان بكه ين . . . . .

چى ده كه يت كاتيڪ مندالە كهت ديت به هه لئس كه وتيكي نه شيوا وه به پلهى دوژمنسدارى به په رچت بداته وه ؟

بى گومان كاردانه وهى باوك دهر باره ي ئهو رهوشتانه ده گۆرييت . به لام زۆريه يان لۆمه ي مندالە كانى ده كات يان سزاي ده دات، ماله كesh ده بېتته گيژاو و هاتوو هاوار . وه تووندو تيژيش له لاي باوكان، وه چۆن ده بېتته دلنه وايى و بهزه يى ؟ به لام ئه گهر سهرپه رشتيار له گه ن خويدا وه ستا ده بينييت كه هه موو هه له كانى له سهر مندالە كهى هه لگرتوه . بيرناكه ته وه له خۆى ناپرسيت، ئايا پهروه رده م كردوه به پهروه رده كردنيكى باش ؟ يان

ههله کان له پیکهاتهی منه بۆ که سایه تی منداله که؟

لینکۆلینه وه کان نیسپاتیان کردووه که رهوشتی مندال زۆر ده بیته کاردانه وه بۆ نه نجامدانی ههله له پهره وهرده کردنی لهو نه نجامدانانهش نه مانهی خواره وهن:-

۱- سیسته میکی ساده له پهره وهرده کردن وه نه ووتنی ووشه ی «نا» بۆ منداله که، وه هندی جار نه گهر باوک یان دایک دیتی قوزسه له دانانی سنووریک بۆ رهوشته کانی مندال، بیگومان منداله که بهرده وام ده بیته له رهوشته که ی تاوه کو ته سلیمی کهس و کاریان ده بیته.

۲- نه بونی راستگویی له پهره وهرده کردن یان به جووته له پهره وهرده کردندا، رهنگه دایک و باوک ریکنه که ون له سهر پیوه ره کانی رهوشته به روونی و جیگیری.

۳- توندو تیژی دایک و باوک یان یه کیکیان، بی گومان یه کیک له دایک باوک که رۆلی دایکایه تی یان باوکایه تی که مته رخه م ده کات، به هو ی داواکاریه کانی ئیش و کار. یان به هو ی کیشه تایه تیه کان. یان به هو ی جیا بونه وه یان مملانی ی هاوسه رگیری.

۴- ناز پیدانی زیاد وه به تهنگه وه هاتنی هه موو ئاره وه کانی مندال. یان پاسه وان کردنی زیاتر بۆ دایک و باوک له هه موو شتیک پاسه وانی ده کهن

۵- هه سترکردن به تاوان، یان چونکه یه کیک له دایک و باوک له منالیه وه چاودیریان کردووه و بی بهش بووه له هه موو شتیک. وه دهیه ویت بۆ منداله که ی هه موو شتیک به دهست بهییت کهوا نه وان به دهستیان نه هیناوه.

۶- ئاواتی له به داهینانی جوانی زیاتر بۆ منداله کان وه زۆر بهری که سوکاره کان پیشبینی شتی گه وه و بهرز ده کهن بۆ منداله کانیا. وه پیشبینی ده کهن که خالی به هیژ لییان به دیار بکه ویت به بی دیار که ووتنی خالی لاواز. نه نجامه کهش بی گومان منداله که ههست ده کات که نه و تونایه ی نیه له سهر به تهنگه وه هاتنی پیشبینیه کانیا، نه مهش واده کات به شیوه یه کی نه گو نجاو هه لئس کهوت بکات.

ۋە ئەگەر ئەم رەۋشتانە روويدا لە پەرۋەردە كەردنى مندال پېشېبىنى لىدە كرىت توۋشى زۆر كېشە بېت . يان رەۋشتىك كەۋا بەدەست ھېنانى بەختەۋەرى لە مالدا ئىفلىج دەكات، بۆيە ئەم كارە پىۋىستى بە تەنگەۋە ھاتنىكى خېرا ھەيە بۇ پاراستن يان چارەسەر كەردنى لەم تەنگىزانە . ۋە لە ھۆكارەكانى پاراستن و چارەسەر كەردن ئەمانەى خوارەۋەن:-

۱- كار كەردن لە سەر بىياتنانى پەيۋەندىيەكى پتەۋ لەگەل مندال، ھەر چەندە خۇشەۋىستىت بۇ مندالەكەت زياتر بېت ئەۋىش خۇشى دەۋىت، ۋە چاكتەر پىنمايىيەكانت قەبوۋل دەكات بۆيە رۆژانە ھەندى كاتت تەرخان بىكە بۇ بەخشىن بە كۆرەكەت يان كچەكەت . گرنگىيەكى تايبەت لە گەلى دا قسە بىكە ، ۋە بۆى بخوینەۋە بە تايبەتى پېش خەۋتن .

۲- ۋەلامى ئارەزوۋە گونجاۋەكانى بدەرەۋە، چونكە ھەر كاتىك ۋەلامى داۋاكارىيەكانى مندالەكەت دايەۋە، پېشېبىنى لىبىكە ئەۋىش ۋەلامى داۋاكارىيەكانت دەداتەۋە .

۳- دەسەلاتدار مەبە، كات و بوار بدە بە مندالەكەت بۇ دەستپىكەردنى راي خۇى لە كاتى دانانى ياساكان، ئەمەش دەبېتە رېزكەردنى لە ھەستى مندالەكەت، ۋە پىگاي پىبىدە لە دەستنىشانكەردن ئەگەر ھەزىشت لى نەبوۋ . چونكە ئەمانە مافى خۇيەتى .

۴- بىبە پىشەنگ، ئەگەر ھاتوۋ ئاراستەكانت بەرەۋ دەسەلاتىكى ئەرىنى بوۋ، بى گومان مندالەكەت رېز لە دەسەلات و بىنەماكانت دەگرېت .

۵- پالپىشتىكى ئەرىنى بە، بى گومان سوۋدى ھەيە لە پىشكەش كەردنى كەل و پەلى ئەرىنى ۋە بەسوۋدىشە بۇ مندالەكەت كاتىك رەۋشتىكى باش دەكات .

۶- سزادان، لە چاكتەرن رېگا كارىگەرەكانە لە كۆتايى ھېنانى كېشە . فېركەردنى مندال بەۋ رەۋشتەى كە دەبىياتە ئەنجامىكى نەشیاۋ، گرنگ ئەۋەيە راستگويى ھەبېت ۋە پاشەكشە نەكەردن لە بەكارھېنانى رى و شوينى توۋند .

۷- بازە بە سەر ھەندى رەۋشتەكانى مندالەكەت كە لى رازى نىت، بەلام دەستەۋاۋەى ۋەك: (تۆم خۇش ناۋىت ئەگەر ئەۋ كارەت كەرد) بەكارمەھىنە، رەخنە لە رەفتارى بگەرە،

بەللام رەخنە لە منداڵە كە مەگرە .

۸- بىنەمايەك دابنى، ۋە ھەروەھا بىنەماو رېسا دابنى بۇ منداڵان ۋا دەكەن زىاتر توانايان ھەيىت لە سەر جى بە جى كردنى، لە كاتى دانانى رېساكان دەيىت چاودىرى ئەو كاران بىكرىت:-

- چاودىرى جىاوازي تاك لە نىوان منداڵەكان، كەس و كار توانايان ھەيە دەستىنىشانكردنى ئەو شتەي كە گونجاۋە بۇ منداڵەكانيان ۋە ئەو رېساينەي كەوا پىۋىستيان پى ھەيە، ۋە دەگونجىت لەگەل كەسايەتى ۋا ئاستى پىگەيىنى .

- ھۆكار لە بىنەماو رېساكە دەيىت پىيەۋە پەيۋەست يىت روونبەكەرەۋە . ۋە ھۆكارى دانانى ياسا ۋا رېساي بۇ باس بەكە ۋا دەكات منداڵەكان زىاتر نامادە بن بۇ قەبۇلكردنى .
- پىشېينى گوى رايەلى لە منداڵەكەت بەكە كاتىك داۋاكارىكى لىدەكەيت، ھەلس ۋ كەۋتەكەت بەكە كەۋەك پىشېينىت دەكرد، ۋا مەكە ھەست بەكات تۆ پىشېينى ئەۋەي لىناكەيت .

۹- پەرۋەردەكردن بگوازەۋە بۇ بەكارھىننى زمانى خۆشەويستى جىا لەبەكارھىننى زمانى سزادان ۋ سەرزەنشت كردن، ۋە بەكارھىننى خۆشەويستى ۋ دلنەۋايى لە مامەلە كردن لەگەل منداڵەكان جىا لە بەكارھىننى دلرەقى ۋ توند ۋ تىژى .
يىنگومان لەمەشدا ئەركى پەرۋەردەكردن دەگوازىتەۋە بۇ ساتەكانى بەختەۋەرى .
لە ھۆكارەكانى پەرۋەردەكردن بە خۆشەويستى ئەمانەي خوارەۋەن:-

ۋوشەي خۆشەويستى:-

پىۋىستە ھەموو سەرپەرشتىارىك لە خۆي بېرسىت: چەند ۋوشەي خۆشەويستى لە رۆژىكدا بە منداڵەكانمان دېلىين؟ ۋە ئەو ۋىنەي منال ۋىناي دەكات لە بىرو ھۆشى خۆي يەككە لە ئەنجامەكانى ئەو قسانەي گوى لىدەيىت . ۋە ئەو ۋوشانەي كەوا دەمانەۋىت بە

مندالە کانغان بلیین یان خیری پتویه یانیش نا . هەندیک لە باوکان ئەم قسانە بە منالەکانیان دەلێن (بێقیمەت و بێنرخى دەکات، ناوی دەزێنییت، یان شتی تر) ئەمەش دەبیته سەرھەلانی زۆر کێشە بۆ مندالەکان لەوانە: گۆشەگیری، ترس، باوەڕ بەخۆنەبوون .

ئاور لیڤدانه وەى خوشه وىستی :-

مندالان هەلۆیستەکان پێش ووشەکان دەخویننەو، ئەمەش نامۆزگاریه کە بۆ سەرپەرشتیاران . چاوەکانت لە چاوی مندالەکەت بپرە لەگەڵ زەرەخەنەیه کی سووک، وە منگە منگ بە دەنگی کی نەبیستراو بە ووشەى «فلان خوشتم دەویت» پێی بلی . ئەم رینگایەش کاریگەر و بەرھەمداڕە لە سەر پەيوەندى نێوان باوک و مندالەکان وە یارمەتى دەدات لەسەر پاراستن و چارەسەر کردنى زۆر لە کێشەکان .

دەست لیڤدانى خوشه وىستی :-

زۆر لە لیكۆلینەوکان سەلماندووینە تەنھا دەست لیڤدان هەست دەگۆریت بە خوشه وىستی و گەرمى پەيوەندى بەرز دەبیته وە بۆ بەرزترین پلە . ئەگەر هاتوو ئەم کەسە بە دەست پیاخشاندن هەستدار بیت . وە ئەگەر وویستم قسە لەگەڵ مندالەکەم بکەم یان نامۆزگاری بکەم لە دوو شوینی لیک دوور دانانیشین . چونکە ئەگەر لە شوینیکی دوور دانیشتم دەبیست دەنگی لى بەرز بکەمەو . بە دەنگی بەرز لیم رادەکات .

لە باۋەشگرتنى خۇشەويستى :-

ئەمە بانگەۋازە بۇ باۋكان و سەرپەرشتىاران . رەزىلى مەكەن بە مندا لى كاتتان بە باۋەش كەردنى خۇشەويستى ۋەك پىئويستى خواردن و خواردنەۋە و ھەۋايە، ھەر چەندى لىت ۋەرگرت زىاتر پىئويستىت پىي دەيىت .

ماچى خۇشەويستى :-

ماچ زۇر كاردەكاتە سەر مندا لى، بە جۇرىك ھەست بە نزيك بوونەۋە و خۇشەويستى دەكات . پىئەمبەر دروودى خۋاى لە سەر يىت يەككىك لە كچەزاكانى خۋى ماچ كەرد . يان ھەسەن يان حوسىن بوو، ئەقرەقى كورپى حابىس بىنى ووتى: ئايا ئىۋەش مندا لى خۇتان ماچدەكەن؟! بە خودا من دە كورم ھەيە ھىچ يەككىيانم ماچ نە كەردوۋە!! پىئەمبەر دروودى خۋاى لە سەر يىت پىئويستى: « ئايا پىئى نەداۋە كەۋا خۋاى گەۋرە رەجمەتى لە دلىت دەرھىناۋە » ئەى باۋكان ماچ كەردنى مندا لى يەككىكە لە ھىماكانى خۇشەويستى و بەزەيى پىداھاتنەۋە .

لە سەر ئەۋ بىچىنەيەدا پىئويستە سەرپەرشتىاران بە پىيى توانا مامەلە لە گەل ھەموو تاكەكانى خىزان بىكەن، بزانيىت كامەيان لىھاتوون ۋە كامەيان پىئويستى تايىبەتى ھەيە، بەرنامەى باشيان بۇ دابىن، ۋە بزانه خۋاى گەۋرە زولم لە كەس ناكات ھەر چەند ئەگەر كۆسپو تەگەرەش دروست بىكات . ۋە رازى بوون بە بەشى خۋاى گەۋرە و مېھرەبان بە پىدانى بەختەۋەرى . ھەتا ئەگەر ئەم كارە پىئويستى بە زىاتر ماندوۋبوون و تىكۆشان كەرد .

ئىستا:

بىر ھەستە كانت بۇمىرە لە كاتى بەجى گەياندىنى ئەركى ھاسەرگىرەيت؟

۱- ۰

۲- ۰

۳- ۰

ئەگەر بەختە وەرەيت دۆزىيە وە ئەوا ھەموو ھەنگاۋىك لە ھەنگاۋە كانى ژيانىت دادەپۇشىت .
بزانە كە تۆ لە سەر پىنگايە كى دروستى . وە ئەگەر ئىش و ئازارو ماندوو بولۇت دۆزىيە وە لە بە
جى گەياندىنى ئەركە كانت . بزانە بە خۇدا چۈنە وە ھەيە وەك ئەمەى خوارە وە :-

۱- ديارى كىردى تامانجە كانت وە دىل سۆزى لە كارە كانت .

۲- گەشە پىدانى پىسپۇرىيە كانت وە زىاد كىردى زانىيارىيە كانت .

۳- بزانە پىسپۇرىيە كانت زال دەيىت بە سەر كىشە كانى خۇت و مىندالە كانت .

۴- گەران بەدۋاى سەرچاۋەى داھاتى باشتر، بزانە زەۋى خۋاى گەورە فراۋانە .

۵- خۇت رابىنە لە گەل ئارامگرتن، چۈنكە لە گەل ناخۇشى خۇشى دىت .

۶- دىنيابە خۋاى گەورە زولم لە كەس ناكات، بەلام مەۋە بۇ دەروۋنى خۇى زالمە .

۷- لە بىرت يىت «قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا» .

» ئەى موحەمەد، پىيان بلى ھىچمان تىۋوش نايىت تەنھا ئەۋەى خۋاى گەورە بۇمانى

نوسىۋە» .

۸- پىداگىرى بىكە لە سەر پىشت بەستىن و پەنابردنە بەر خۋاى مەزن و دىلۋان، ئىستا گۇران

دەست پىبىكە، وە دەگەيتە سەرگەۋتن بە يارمەتى خۋاى گەورە و مىھربان .

به کورتی

به خته وهری به چه مک و مانایه کی کورت نیه له سهر شادی و دلخۆشی یان چیژ وه رگرتن به هه ندی چالاکی رابواردن، به لام به خته وهری له به جی گه یاندنی کاره کان یان نه رکه کان رووده دات هه رچه نده ماندوو بوون و هیلاکی تیدابیت.

ههروه ها به خته وهری له هاوکاری له سهر ریک و پیکی کاروباری مال و زامنکردنی پیدایستیه کان رووده دات. بۆ ئه وهی به خته وهری له و چوارچیویه دا به دهست بهینین، پیویسته ئه و که سه فیڕ بیت که وا له گه ل خه لکی ده ژیت وه له پیناوی ئه واندان ناژیت به مانای من چیژ له وه وه رده گرم که له گه ل ئه واندان خۆم به خته که م له پیناوتان، وه لیڤه دا کاتی خۆش و جیگیر و به رده وام ده ژین و به سهر ده بهین.

خۆت تاقی بکه ره وه :-

ئه مه ی خواره وه کۆمه لیك به شن پیویسته له سهر خۆت جی به جیان بکه یت. ئه گه ر ریک که وتی له گه لیدا به ته واوی نیشانه ی «به لی» له ژیر هه لبژاردنه که ت دابنی، وه ئه گه ر پارا بویت له هه لبژاردندا ئه و نیشانه یه که له ژیر «هه ندی جار» دابنی وه ئه گه ر رینه که وتی ئه و نیشانه یه که له ژیر «نه خیر» دابنی.

ز	بهش	به ئی	هه ئدی جار	نه خیر
۱-	ئایا ده توانیت ماله کهت له پیداو یستیه سه رکیه کان زامن بکهیت؟			
۲-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له کاتی پاره خرچکردن له سه رکهس و کارت؟			
۳-	ئایا پیداکری ده کهیت له سه رک فیروون و راهینانی کهس و کارت له سه رک رازی بوون و قه ناعهت سوپاس گوزاری بۆ خودای مه زن و دلۆقان؟			
۴-	ئایا تایبه تمه ندیه جیاوازه کانی منداله کانت ده زانیت؟			
۵-	ئایا گرنگترین کیشه کانی که را منداله کانت ده بیته، ده زانیت؟			
۶-	ئایا پیداکیری ده کهیت له سه رک پاراستنی منداله کانت له کیشه و گرفته کان؟			
۷-	ئایا ریگای گونجاو به کار ده هیته له چاندنی تۆوی به ها کان له لای منداله کانت؟			
۸-	ئایا هه لدهستی به په روه ده کرنی منداله کانت به خوشه ویستی؟			
۹-	ئایا گرنگی به جیاوازی تاکه کان و شاره زایی تایبه تیه کان ده دهیت؟			
۱۰-	ئایا ههست به به خته وه ری ده کهیت له به جی گه یانندن بۆ هه موو نه رکه کانت؟			

هەئسەنگاندن :-

ئەگەر ھاتوو ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((بەلى)) بوو ئەوا دوو پەلە بەدەست دەھىنى، ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى (ھەندى جار) بوو، ئەوا يەك پەلە بەدەست دەھىچنى. بەلام ئەگەر ھەلبۇاردنە كەت بۇ ۋەللامى ((نەخىر)) بوو ئەوا ھىچ بەدەست ناھىنىت. ۋە دەكرىت ۋەك ئەمەى خوارەۋە خۆت ھەئسەنگىنى :-

پەلە	بارودۇخ
لە سفر - ۴ پەلە	لەبەر ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى لە كىشەكانت ئازار دەكىشىت. ھەست بە ماندووبوون دەكەيت لە بەجى گەياندن لە ئەركەكانت.
لە ۵ - ۱۰ پەلە	تۆ لە سەر يەكەم رىگای دروستى بۇ ھەستكردن بە پشوو لەگەل ھەلگرتنى بەرپرسىيارىيەتى ۋە پىۋىستىت بە زانىارى زياترە.
لە ۱۱ - ۱۵ پەلە	تۆ لە سەر رىگای سەرکەوتنى. بەلام ھىشتا تەگەرە ھەيە لە پىگەيىنى بەختەۋەرى لەگەل بەجى گەياندنى بۇ كارەكانت.
لە ۱۶ - ۲۰ پەلە	تۆ شايانى ئەۋەيت ھەنگاۋ بەاۋىژى لەسەر رىگای بەختەۋەرى، پىۋىستە بەردەۋام بىت ۋە بىگوازىتەۋە بۇ ھەنگاۋى داھاتوو.

بەشى نۆيەم

زالبوون بە سەر ئەو كېشەنى ھاوكاتە ئەگەل ئەركەكان

- خۇنامادەكردن

- كېشەنى تەنگزەنى دارايى و خەرجى

- كېشەنى وگرفتەكانى مەندالان

- كېشەنى تەماشاكردنى تەلەفزيۇن

- كېشەنى دوا خستنى خويندن و كۆشكردن

- كېشەنى نەبوونى پەيوندى و بەردەوامى نيوان تاكەكانى خيزان

- بە كورتى

- خۇت تاقى بىكەرەو

خۇ ئامادە كردن :

ژيان ويىستگەي تاقىكردنه وە و گرفتاريە، بىگومان رزگاري دەبىت ئەو كەسەي لە باقى كردنه وە سەر كەويت . لە وەرزى پيشوودا قسەمان كرد لە سەر بەختە وەرى . چۆن ژن و مېرد بە دەستى دەهيىن، هەتا لە سايەي هەلگرتنى كيشەكان وە لە ژيەر سايەي خەرجى دابىت؟ لە گەل ئەو هەندىك كيشە روودەدات . ئەمەش يان بە هۆي نەزانيى مەوۆشە يان بىرچونە وەيە بۇ هەندىك ئيش و كار، يان كەمتەرخەمى بۇ هەندىك ئەرك، يان بە ئەنجام گەياندى ئەركىك بە رىگايەكى هەلە، لەو حالەتەدا هەندىك كيشە روودەدات كە پىويستى بە چارەسەرى خىرا هەيە تاوەكو لەبەختە وەرى لە مالدە نەكوژيىت. خۆشەويستى و بەزەيى و دلنەوايى بگوازىتە وە بۇ ئازار و ترس و خەفەت.

ئەمەي خوارە وە گرنگرتىن كيشەكانى بەدوادا دىت بۇ هەلگرتنى بەرپرسيارىەتى . وە چۆن دەكرى زال بيت بە سەريدا:-

كيشەي تەنگزەي دارايى و خەرجيى :-

كيشەي تەنگزەي دارايى لە يەكەك لە كۆسپ و تەگەركانى بەختە وەرى دادەنريت . وە لە هۆكارەكانى زۆرەي ناو مالدەكانە، بىگومان ئەو كيشەيە پىويستى بە چارەسەرى هاوبەش هەيە . بە جۆرىك هەموو ئەندامانى خىزان هاوكارى تىدا بكەن، وە ئەمەي خوارە وە ئامۇزگار يە بۇ چۆنيەتى مامەلە كردن لە گەل ئەو تەنگزەيە:-

۱- ژن و مېرد بە تايبەتى ژن بوودجەي مالدە وە دابىت لە سنوورى داهاىي جىنگىر بۇ خىزان، نەك لە سنوورى دەرچوون و سەرفكردن .

۲- دەبىت ژن راويژ بە هەموو ئەندامانى مالدە وە بكات لە ئامادە كردنى بوودجەدا .

۳- دەبىت چا و بە بوودجەدا بخشىندىتە وە ئەگەر كەمى روويىدا، بە جۆرىك زۆر بۆند و گرىبەست قاييلى گۆرانە .

- ۴- ده بیټ منداڵه کان مه شق و راهیټناڤ بکهن له سه ر ئاماده کردنی بوودجه دا . زۆر له باوکان باوهریان وایه کوره کان له زگماکه وه فیتری ده بن ته مه ش هه لیه . به لام هه موو پسپۆریکی تازه پیویستی به راهیټنا و فیتربون هه یه .
- ۵- ده بیټ ده سته که وتنی پاره وپوول له ریڭایه کی هه لاله وه بیټ، تاوه کو به ره که ت زیاد بکات و کی شه و کۆسپی له نا کاو روونه دات .
- ۶- ده بی پاره له شتی هه لال خه رج بکریټ ، تاوه کو هه موو هه ست به چیژ وه رگرتن بکهن له خه رجیه که دا .
- ۷- ده بیټ بوودجه له نیوان ئاستی ده سته که وتن و تیڭرای خه رجیه که دا بیټ . به جوړیک نه بیټه زیاده ره وی یان خه رج کردنی له راده به دهر .
- ۸- دوور که تنه وه له قه رز کردن به پی ێ توانا، قه رز کردن با بۆ جوانکاری نه بیټ .
- ۹- ده بیټ دوور بکه ونه وه له خه رج کردنی ته وانه ی پاره و پول په یدا ده کهن بۆ ئاگا داربوون له کاره ساته ناخۆشه کانی ژیان، پیویسته به شیڭ بۆ پاشه که وت دابنریټ په نای بۆ نه بردریټ ته نها له کاتی ته نگانه .
- ۱۰- ده کریټ ژن هه ندیک شتی به چووک له ماله وه دروست بکات، وه ک جل و به رگی منداڵان و هه لئا وه شتی تر که وا یارمه تی ده دات له پاشه که وت کردنی به شیڭ له مه سروفات .
- ۱۱- ده بیټ هه موو ته ندامانی خیزان بزانیټ که وا خوا ی گه وره هه ندیک خه لک له سه ر هه ندیک باشر دانا وه له ئازوو قه پیدان، ده بی بزانی چۆن قه ناعه ت و رازی سوون دروست ده کهن
- ۱۲- له کاتی ته نگژه ی دارایی که س وکاری ماله وه ده بی ده ست به پاره و پووله وه بگرن، ده کریټ روژیک راهیټنانی له سه ر بکریټ له جوړی ده ست پیوه گرتن و ده رچوون له کاتی ئاساییدا .
- ۱۳- ده بیټ که سوکاری مال په یوه ست بن به شته سه ره کیه کانی ئیسلام له کاتی خه رجیدا»

پِیوِستییه کَان، پِیداوِستییه کَان، شته نایابه کَان».

۱۴- ده بیته دۆرر که ونه وه به زیاده ره وهی له پِیوِستییه کَانی ئیستا له سه ره پِیوِستییه کَانی دوارۆژ چونکه له دوارۆژ ته نگه ره روود دات.

۱۵- ده بیته سه ره ره شتیاری مال دۆرر که ویتته وه له زیاده ره وهی له کار له سه ره حیسابی خیزان و منالی، ده بیته بزانی هه ره که کێ له ماله وه مافی به سه ره وه ههیه، خۆی سه رقان نه کات به زۆری ئیش و کار به بیانووی هینانه دی شتی جوان.

۱۶- هه موو نه دمانی خیزان دۆرر که ونه وه له خه رجکردنی پاره و پوول له سه ره بیدعه و داب و نه ریتی نه شیوا. هه تا نه گه ره لاسایی کردنه وهش بیت. لاسایی کردنه وهش پاش ماوهیه که ده بیته نه ریت، نه ریتیش ده بیته واجب وه کاریکی زه رووری له داهاتوودا.

۱۷- ده بیته پیاو موڵکی ژن له موڵکی میرد جیا کاته وه به له بهر چاو گرتنی هاوکاری و خۆشه وستی به لām له سنووری شه ره و پازی هه ردوولا بیت.

کِشَه کَانی مندالان :-

مندالان نِعمه تیکه له لایه ن خودای گه وه ره و میه ره بان دهیدا به وه که سه ی که نه وه دهیه ویت. نه وه به خشینه ش پِیوِستی به چاودیری گرنگیدان ههیه تا وه کو ببیتته باشترین شیود، به لām نه گه ره ناته واویه ک یان که مته ره خه میه ک روویدا له قۆناغه کانی ئاماده کردنی ته واو پِیشبینی ده کریت هه ندی کِشه یان شپه زدی له لایه ن منداله کَان روویدات.

نه وه شپه زه دییه و په شیوانه ش به هۆی بوونی ئاراسته کردنی هه له له په ره وه ده کردن. نه وه ئاراسته کردنه ش :-

ئاراسته كردنى دەسه لاتداریه تی :-

ئەو ئاراسته كرده هەندىك لە باوكان بەدواى دەكەون، بە بیانوى ئەودى ژن و منداڵى مولكى ئەون، وه مامەلە كردن لە گەلیاندا دلرەقى و تووندوتیژی لە هەموو شتیكدە هەلده گری.

ئاراسته كردنى زیاد چاودیری كردن :-

ئەو ئاراسته كردهش ئەگەر هاتوو پیچەوانەى دلرەقى بیت هەروەها ئەمەش دەبیتە هۆی كیشە، بیگومان منداڵ وای لیدەكات پشت بەستن و ملکەچی باوكیان بیت.

ئاراسته كردنى خستنه پشت گوی و كەمتەرخەمی :-

بە جۆریك باوكان هەست دەكەن كە ئەو ئەركە بە بەرەكەت یان بە زگماکی پەرودە دەبیت. ئەم ئەركە گرنگە پشت گوی دەخەن و كەمتەرخەمی تیدا دەكەن. پاشان دەگاتە سزای خۆی.

ئاراسته كردنى ناز پیدان :-

ئەو ئاراسته كردهش لە هەندىك باوكان روودەدات لە ژیر بیانوى دا بینكردنى هەموو شتیك بۆ كۆرەكەى، بەودەش نازی هەلده گری وە پاشان زۆر كیشە روودەدات.

ئاراسته كردنى دلرەقى :-

ئاراسته كردنىكى هەلەیه تووندوتیژی و ترس و تۆقاندن بەكار دەهیندریت لە ئاراسته كردن و رینمایى دا.

ئاراسته کردنی دوودلی و شیرزهیی :-

ئەم ئاراسته کردنه دووانهیی هه لده گری له پەروەردە کردندا، ماوهیهك دلره قی و تووندوتیژییه، ماوهیهکی تر ناز پیدانه، ئەمەش به گوێرهی هه وهس و ئاره زووی سه په رشتیار ، ئەم ئاراسته کردنهش ده بیته هۆی پشت گوێ خستن له بنیاتنانی که سایه تی مندال .

ئاراسته کردنی جیا کردنه وه :-

ئاراسته کردنیکی هه لهیه، به جوړیک فەرق و جیاوازی له نیوان مندالان به شیوهیهکی نادادپه روه رانه - وه کو - جیاوازی کور له گه ل کچ، یان شتی تر له جیا که ره وه کان . ئەمەش ده بیته هه لچوون لای مندالان و زۆری تریش له کیشه .

مانای شیرزهیی رهفتار لای مندالان :-

ئەمە که موو کوریه له رهفتاره کانی مندال رووده دات کرده وه کان و ووته کانیان ده گمه نه یان دووره له یه کتر، ئەو شیرزهییانهش :-

- ۱- وړك گرتن یان یاخی بوون .
- ۲- درۆ کردن .
- ۳- دزی کردن .
- ۴- رهفتاری دوژمنداری .
- ۵- ترس .
- ۶- هه لچوون .
- ۷- میز کردنی خۆنه ویست .
- ۸- خووپیه گرتن به ته ماشا کردنی ته له فزیوون .

۹- دواخستنى خويىندىن .

۱۰- نەبوونى پەيۋەندى نىۋان باوك و مندال .

ھەموو ئەو كېشەنە دەبىتتە ھېمەيەكى ترسناك بۇ داھاتوو، ئەگەر ئەو كېشەنە لە ھەر مالىك رووبدات دەبىتتە ھۆكارى نەمانى بەختە ۋە رەببى لەو مالى . چونكە ئەو ھى بە دواى ئەو رەفتارەنەدا بىكەۋى ھۆكارىكەن بۇ سزا، ۋە تووندوتىژى ۋە ھەرپەشە كەردن دەبىتتە ئازاۋە، بۇ ھەموو لايەنەكانى خىزان، پاشان ئىش و ئازار بۇ ھەمووان روودەدات .

كېشەى تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لە لايەن مندال :-

كېشەى تەلەفزيۇن لە زياتر ھۆكارەكان دادەنرېت كەوا سەردەكېشى بۇ مىلمانى ى خىزان، دايك بانگى مندالان دەكات نامىرەكە بىكۆشېتتەۋە، ئەمەش دايكېكى ترە كاتېك ھەلەدەدات دەربازىت لە ھات و ھاۋارى مندالان تەلەفزيۇن بۇ پىدەكات . . . . . ۋە ھەرۋەھا .

بەلام ترسناكترين شت ئەۋەيە سەرپەرشتىار ۋا دەروانىت كە تەماشاكردنى تەلەفزيۇن لەو ھۆكارەنەيە كە پىداۋىستىيەكانى مندال تىر دەكات .

« مارى وين » دەلېت ئەزمونى تەلەفزيۇن پەيۋەندى نىە بە پىداۋىستىيە سەرەكەكانى مندال، ئەمەش زەرەرگەيانەنە بەو پىۋىستىيەنە .

مندالەكەش بەشېك لە رۆژەكەى دەروات لە چالاكى نەخەوتن ۋە نە بەياریش بەلكو لە جىگايەك لە نىۋان ئەمە ۋە ھەيتەر، چالاكەك ژەھر خواردى دەدات بە بابەتەكانى بىنراۋ و بىستراۋ لەگەل ئەو رەفتارەنەى كە ئاسابى نىن لە نىۋان مندالانى بىچووك، ۋەك بىدەنگى تەمەلى ۋە خاۋ و خىلچىكى، كەچى مندال پىۋىستى بە گەشەى تواناكانيان ھەيە لە سەر ئاراستە كەردنى خودى خۆى، تاۋەكو فەرمانەكانيان ۋەك ئادەمىزادەكانى كۆمەلەيتى بىت .

ئەمەش بەراۋورد كەردنېكە لە نىۋان ھەندىك پىداۋىستىيەكانى گەشەى مندال ۋە ئەۋەى دىشەتى ۋەك كاتېكردنېك لە كاتېكردنەكانى تەلەفزيۇن لە سەر مندال ئەمەش ۋەك نمونەيەكە :-

۱	داۋابكرىت ماۋەيەك بۆ بەدپەينانى پەيۋەندىيە بنجىنەكانى خىزان دابرىت	۱	دژيەكەي ۋەكارتىكردن بۆتە لەفزيۋن
۲	گەشەپىكردى تواناكانيان لە سەر روۋىتكردى خودى	۲	يارمەتى بدات لە سەر ملكەچى بە بەردەوامى بۆ بابەتەكانى بىنين و بيستن
۳	دەستكەۋتنى شارەزايىيەكانى راگەياندىنى سەردكى (خويندەنەۋە، نووسىن)	۳	گەشەكردى زارەكى بە ھىز نەكرىت و بەلكو ھەموۋى پىشۋازىيەكى نەرىنى يىت
۴	بەدەستەپەينانى گەشەي ۋوشىياري ئەقلى بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگاي فيربوۋنى بە جيگەياندىنى دەستى و پىياخشاندىن و كردار	۴	ئەمانە بەدەست نەھىندىت تەنھا بە تەماشاكردنى نەرىنى
۵	خەيالى مندال بە شىۋەيەكى باشتر لە رىگاي چالاكى خودى بەدەيدەھىيىت	۵	لە رىگاي چىرۆكە خەياليەكان ئەم رۆلە نەبىنىت كە گەۋرەكان دايدەنن دوايى لە تەلەفزيۋن پىشكەشى مندالان دەكەن
۶	پىۋىستى بە دۆزىنەۋەي لايەنەكانى ھىزو لاۋازى بۆ كار و يارىكردن	۶	تەماشاكردن سنوورىك دادەنى لە تىكەلبوۋن لە چالاكى راستەقىنەكەۋا ھەل لە دەستەدات بۆ تواناكانيان بۆ تاقىكردەنەۋە و دۆزىنەۋە

220

سەرپەرشتىيەر چۆن زالىدەبىت بە سەر تەماشىكردى مىندالەكانيان بۆلەكتەن ھەربىي ۋە:

دەكرىت سەرپەرشتىيەر زالىدەبىت بەسەر ئەو ئامىرە ترسناكە ۋە سەرەتاش زالىدەبىت لە سەر خۆي، لە مىندالە قەدەغەي نەكات ۋە بۆ خۆي شىبىكاتەۋە، زىاد لەۋەش ئەگەر وىستى چارەسەرى بىكات با پىداگىرىت لە سەر ئەۋەي كە ھۆكارە بەكار ھاتوۋەكان پەلە پەلە بىت . ئەمەي دىت ھەندى نامۆزگارەين كەۋا يارمەتى سەرپەرشتىيەر دىدات بۆ زالىدەبىت لە تەماشىكردى تەلەفزيۇن لە لايەن مىندالەن .

۱- داخستى ئامىرەكە بە ئاسانى بەرامبەر مىندالەكان كەۋا زۆر تەماشىا دەكەن، پىيان دەلەين لىرە شتى باشتر ھەيە دەكرىت بىكەن، بەلام بە بەكارھىنەنى گفتوگۆيەكى ھىمانە دەكرىت لە كۆتايى دا قەناعت بە لايەنى تر بھىنى، تاۋەكو كىشەي سىلبى روۋنەدات لەگەل قەدەغەكردى بە زۆرى .

۲- قەدەغەكردى لە ماۋەي رۆژەكانى ھەفتەي خويندىن بەييانوۋى خويندىنەۋە . بەلام بە مەرجىك لە برىتى ئەم شتى رابواردنيان بۆ زامن بكرىت .

۳- دانانى سنوورىكى كاتى رۆژانە لە كاتىمىرىك يان دووكاتىمىر زياتر نەبىت بە گۆپرەي تەمەن، بە مەرجىك لە ھەر بارودۆخىك دا نابىت لە شەۋ و رۆژىكدا زياتر لە دوو كاتىمىر بەرامبەر تەلەفزيۇن دابىشىت، ۋە نابىت بە تەنيا بەرامبەر ئامىرەكە دابىشىت، دەبىت سەرپەرشتىيەر لەگەلدا بىت ھەندىك ھەلۋىست و رووداۋى بۆ شىبىكاتەۋە .

۴- رىكەتىك لە نيۋان دايك و باوك بە مەبەستى پىۋىستى بۆ زالىدەبىت بەسەر ئامىرەكە .

۵- ھەر كاتىك ژمارەي ئامىرى تەلەفزيۇن لە يەك زياتر بىت ئەۋا زالىدەبىت بەسەرىدا كەمتر دەبىت .

۶- ھەر چەند ژمارەي مىندالە لە مال زياتر بىت تواناي چالاكى كۆمەلەيەتى زياتر دەبىت، ۋە

له بوونی ۴ - ۵ منداڵ له ته مه نه کانی جیاواز کاتی درێژتر ده بیټ بۆ گه مه و یاری کردن له گه ل یه کتر دا .

۷- دۆزینه وهی چالاکی بوونی زیاتر وه ئاوات و ئاره زووی تر «کشتوکال ، دوورمانی، راوکردنی ماسی، پهروه ده کردنی ماسی، شتی تر»

۸- ته رخانکردنی خه لاتی وهرزی بۆ ئه و که سه ی که متر ته ماشای ته له فزیو ن ده کات له نیوان نه دمانی خیزان .

۹- دابینکردنی شریتی قیدیویی باش و به که لک بۆ منداڵان، وه سه ره په رشتیار ده توانیټ پیشانی مندا لکانی بدات وه له بیرو و هوشیان بچیټیټ .

۱۰- هه ندیک یاری ته تاری و کۆمپیوته ر به که لک داده نرێن، وه یارمه تی ده دات له سه ر ئیش کردن به و نامیرانه له کاته سنوورداره کان . به مه رجیک گونجاو بیټ له گه ل ته مه ن . وه نابیټ پهروه ده بکریټ له سه ر تووندوتیژی، یان ئاره زووی هه بیټ له تۆله سه ندنه وه .

کێشه ی دوا خستنی خویندن و کۆششکردن :-

ژیان جوان و ساده یه، پێویست به و هه موو ئالۆزی و بارگرانیه ناکات زیاد له وزه و توانا، به تایبه تی له هه ندیک سه ره په رشتیاری کاروباره کان، ههروه ها هه موو کێشه یه کی نو ی به هۆی مرۆڤ و ره فتاره که ی ده بیټ له بیرکردنه وه و تیروانی نی له ئه رک و واجبه کاند، پاشان زۆری ژماره له کێشه کان ده بیټه زیاترین ئه رک وه ک مۆته که یه کی ترسی نه ر . وه له و ئه رکه گرنگه به دوا داچوونی مندا لآن له فیروون و به ده سه ته یان و خویندنه وه دا . تاوه کو ئه و ئه رکه به شه و ده بیټه خه م و به روژیش ده بیټه خه فه ت . فیروونی ش ده گوازی ته وه بۆ مملانی ی نیوان مندا لآن و سه ره په رشتیاران له ده سته که وتنی پله به رزه کان . تاوه کو ئه گه ره سه ره حیسابی که سایه تی مندا له کانی ش بیټ . وه زۆر له هه لۆیست و رووداوه کان که وا بارودۆخ ناماده ی ده کات بۆ را کردنی به خته وه ری له ما ل دا . وه مالی ش له دل نه وایی و نارامی ده گوازی ته وه بۆ

جىڭگاي توندوتىژى و پەشپەش و كاردانەۋە .

بۇيە ئەۋكارە پىيۇستى، بە ۋەستان ھەيە بۇ گۇرانكارى و لە جىياتى دانان لە ھەموو كۆمەلگادا . پىش رووخانى ئەۋەكەن لە جىڭگاي ئاگىرتەۋە تەنھا پاش ماۋەيەك لە زەمەن، ئەۋ شىكارەش بۇسەي دانائە لە گواستەۋەي تىروانىنمان بۇ فېربوون لە تىروانىنى بەدەستەينانى پەلە بۇ چەمكى زانىارى بىياتنانى كەسايەتى، بۇ ئەۋەي بىيىتە بەرھەمىكى باش بۇ ژيان ۋە بەجى گەياندى ژيانى زانستى . ۋە دەتوانىت خزمەتى ۋولتەكەي و خۇي و ئايىنەكەي بىكات .

لەم بارەيەۋە دكتور (سەمىر يونس) دەلىت: بىروامان وايە كە پەلە گرنگىەكى ئەۋتۇي نىيە كەۋا بەدۋاي كەۋتووين، بەلام ئەۋ شتەي زياتر گرنگە بىرىتى يە لە دروستكردى ئارەزوو و توانا لە سەر كار بە چاكى و بە بەردەۋامى و كۆلنەدان لە كوردەكەت ۋە بەستەۋەي بە ھەر كارىك تا ئەۋ كاتە تەۋاۋى دەكات . چۈنكە ئەگەر ئەۋ چەمكە ئەخلاقيەي دەست كەۋت بۇ كاركردى ئەۋا سوۋدى پىدەگات لە ژيانى خويىندى و دۋارۋى . ۋە لە سەر پىيۇستە ئەگەر ئارەزوو دەكەيت لە باشتر كرىنى ئاستى خويىندى مىندالەكەت ھەموو رۇژىك كاتىكى باشى پىبەخشە بۇ چاۋدىرى كرىن لە ئەكەكانىدا .

لەۋانەشە قوتابىيەكە ھۆكار بىت لە بەدەست نەھىنانى پەلە بەرز، بەلام بارودۇخەكە لە دەرەۋەي ۋويستى ئەۋە، ۋەك بارودۇخى تەندروستى يان دەرۋونى يان شتى دىكە . ھەرچۇنىك بىت بۇ ھەستانەۋە بە ئاستى مىندالەكەت . ۋەچارەسەرى كىشەكەي بەمانەي خوارەۋە نامۆزگاريت دەكەم .

۱- ھەردەم سوور بە لە سەر دۆزىنەۋەي پالئەرىك بۇ مىندالەكەت بە بىركرىنەۋە و ئاگادار بوون، ۋەپالئەرىش دوو جۇرن: ناۋەۋە ئەۋەش بەھىزە، ۋەك ئەۋەي خۇشەۋيىستى زانست بچىنن لە ناخى مىندالەكە ۋەك عىبادەت كرىن بۇ خدا .

جۇرى دوۋەم:- دەرەۋەيە، ۋەك خەللات و بەخشىن و ھاندان بۇ ۋويستى ئارەزوۋەكەن، تۇ پاش

دەزانيت منداڭكەت ھەزى لە چيە .

۲- كۈرەكەت رايىنە خويندەۋە و كۆششكردنى دەستپىبكات بە خويندنى ھەندىك لە قورئانى پىرۆز . ھەتا ئەگەر بە ئايەتتىك يان فاتىحەيەك، پاشان ئەم دوعايە بكە: «اللهم لا سهل إلا ما جعلته سهلاً، وأنت تجعل الحزن إن شئت سهلاً» . «خودايە ھىچ كاريك ئاسان نىيە تەنيا ئەۋەى تۆ ئاسانت كردوۋە، ۋە ھەر تۆشى خەم و خەفەت سووك و ئاسان دەكەى ئەگەر بتمەۋى» .

۳- كۈرەكەت رايىنە كەۋا خۆى ئامادە بكات بۆ بىر كۈرەۋە، ئەمەش بە تاقىكردنەۋەى كاتى گونجاۋ، بە جۆرىك ماندو و بىتازار و بىتاقەت و دلتەنگ و خەمبار نەبىت . دەبىت خۆى رايىنەت كەۋا كۆشش بكات بۆ شىكار كۈرەنى كىشەكانى پىش لەبەر كۈرە، ۋە كۈ دەسپىشكەرى بكات بە ئاشتەۋەۋە كى شەرى لەگەلدا دەكات، يان پەنا بباتە بەر يەكەنى لە خۆى گەۋرە تر كە باۋەرى پىبىت لە ئەندامانى خىزان يان خزم و كەسى يان ھەتاكو خەمەكانى لە سەر كاغەز بنوسى لە نىۋان خۆى و دەروۋنى ئەگەر كەسى نەدۆزىۋە كىشەى خۆى بۆ ئاشكرا بكات . ۋە لەۋ نوسىنەيدا ھەناسە ھەلگىشان و پشودانە بۆ دەروۋن، ۋە لەۋ وانەيە لە دەروۋندا پشوو بدات ۋە بلاۋكردنەۋەى خەمەكانى لەۋ كاغەزەدا، ۋە دەكرىت پاش بە دەست ھىنانى ئامانجەكە كاغەزەكە بدپىنەت، ئەمەش پشوى دەروۋنە و خۆئامادە كۈرەنىشە بۆ گەت و گۆۋ كۆششكۈرە .

۵- ئامادە كۈرە جىگايەك بۆ بىر كۈرەۋە . ئەمەش بۆ زالبوۋن بەسەر ژاۋە ژاۋ، ۋە بەدۋا داچوۋنى بنچىنە رۆشن و دورستەكان . بۆ بىر كۈرەۋە دەبىت روۋناكيەكە لاي چەپپەۋە بىت . ئەۋندەش بىتەز نەبىت خەۋىبباتەۋە . يان چاۋ لاۋاز بكات، يان دەمارى گۈر بكات، يان بىتە ھۆى رق لىبۈنەۋە و دوۋر كەۋتەۋە، يان تەركىز كۈرەكەى لاۋاز بكات، ۋە نابىت چاۋ رەشكە و پىشكەى بكات و ماندوۋى بكات و كاريگەرى لە سەر دەروۋنى ھەبىت . ھەروەھا لە ئامادە كۈرەنى جىگادا: - رىكخستنى كىتپەكان، ۋە

ناماده کردنی کهل و پهله کانی کۆششکردن و گفتوگو پیش دانیشن.

۶- گرنگیدان به تهنه دروستی و خۆراک، وه پێویسته پشکنینی وهززی تهنه دروستی بۆ

منداله کهت بکهیت، ئەمەش کارگه‌ریه‌کی گه‌وره‌ی هه‌یه له سهر تهرکیز کردن.

۷- کوره کهت رایینه له کاتی برسیه‌تی یان زۆر خواردن بیرنه کاته‌وه، وه‌نه‌شخه‌وێت کاتی‌ک ئەو

برسیه یان زۆری خواردوه.

۸- پێداگیری بکه له سهر ئەوه‌ی که کوره کهت به ئاگاداریه‌وه دابنیشیت نه‌ک دانیشتیکی

خاو و خلیچکی له کاتی خویندنه‌وه و له‌به‌رکردن. به‌شیوه‌یه‌کی ستوونی له‌گه‌ڵ که‌مێک

لاری بۆ پێشه‌وه دابنیشیت. نه‌ک به‌خوار و خێچی یان به‌شکاوه‌یی، هه‌روه‌ها له‌ سهر

کورسی دابنیشیت نه‌ک له‌ سهر شوینیکی زهر و ره‌ق نارامی نه‌بی‌ت له‌ دانیشن. له‌گه‌ڵ

دوورکه‌وتنه‌وه‌ی خویندنه‌وه د‌کۆششکردن له‌ سهر قه‌ره‌وێله یان پال‌که‌وتن.

۹- کوره کهت رایینه له‌ سهر ده‌ستپێکردنی یاداشتنامه‌که‌ی به‌چاودێر کردن له‌ سهر

ناویشانه‌کان یان بنچینه و بیرو بۆچوونه سه‌ره‌کیه‌کان، پاشان بچیتته ناو درێژه‌ی

خویندن.

۱۰- دووبابه‌تی چوونیه‌ک یه‌ک به‌دوای یه‌کدا ئەنوسیت له‌یه‌ک کاتدا، چونکه ده‌بی‌تته هۆی

له‌بهرچونه‌وه و تێکه‌ڵکردن.

۱۱- گرنگیبه‌ به‌ چاوخشانده‌وه به‌بابه‌ته‌کاندا له‌ نیوان کاتی‌ک و کاتی‌کی دیکه‌دا ئەمەش به‌

ئاراسته‌و به‌دواداچوون و به‌شداری تۆدا ده‌بی‌ت. هه‌روه‌ها ده‌کریت له‌نیوان کاتی‌ک و

کاتی‌کی تردا فه‌رمان به‌دیت بۆ پشت به‌ستن له‌سه‌ر غونه‌ شیکار کراوه‌کانی له‌ بابه‌تی

خۆت تاقیبکه‌ره‌وه. واته‌: پاش شیکار کردنی مه‌شق و راهێنا‌نه‌کان یان پرسیاره‌کان به‌

ته‌واوی سه‌یری غونه‌ شیکار کراوه‌کان بکات وه به‌ خۆی راستبکاته‌وه.

۱۲- کوره کهت رینمایی بکه بۆ پێویستی تی‌گه‌یشتنی شته‌که واته‌ یه‌که‌مه‌ین جار

له‌به‌رکردنی، چونکه تی‌گه‌یشتن خێراییی له‌به‌رکردن به‌ده‌سته‌ده‌یی‌ت وه‌سووک و ئاسانیش

دەپت *

۱۳- دەكرىت لەبەر كىرنەكەى بەھىز بىكەى ۋە خۇى مانىدوۋ بىكات لە رىگائى ھاندانى لە سەر سوود ۋەرگرتن لە كاتە بەتالەكان لە دەستپىشخەرى كىرن بە چاو خشانىنەۋەيەكى بىدەنگ • يان راڧە كىرن و لىكدانەۋە لەۋەى تىگەيشتوۋە بۇ تۆۋ بۇ خوشك و براكانى و بۇ ھاورىكانى •

۱۴- كورەت رابىنە كەۋا كاتىكى پشۋو بەخۇى بىبەخشىت لە نىۋان ۱۰ - ۱۵ خولەك لە بابەتى لىكدانەۋە و لەبەر كىرن دەستبىكات بە بابەتىكى تر • ھەتا ۋەكو لە كاتى چاو خشانىنەۋەى بابەتەكە زۆر بە سوودە لە ھەموۋ نىۋ كاتژمىر يان ھەر كاتژمىرىك پىنچ خولەك پشۋو بدات بە گوپىرەى ۋوزە و توانى خۇى •

بەگوپىرەى ئەمە دەكرىت مىندالان بىپارىزى لە توشبۋون بە كىشەكانى دەستكەۋتن و بىركىرنەۋە و لەبەر كىرن • ھەرۋەھا دەكرىت بۇ مىندالان بە گوپىرەى ئاستىيان يان توانايان پلە بە دەست بەيىن • ۋە ھەرۋەھا دەكرىت ھالەتتىك لە ئاشتى و خۇشەۋىستى لە نىۋان ھەموۋ ئەندامانى خىزان بە دەستبەيىت • ۋە بەختەۋەر و نارامى گشتگىر بىكەيت لەۋ مالدە •

كىشەى نەبوۋنى پەيوەندى و بەردەۋامى لە نىۋان تاكەكانى خىزان :-

لە ھەندى خىزاندا جىبابونەۋە روودەدات ۋە نەبوۋنى كارى ھابەش • ئەمەش دەگەرئىتەۋە بۇ ژمارەيەك ھۆكار لەۋانە :-

۱- سەرقالبۋونى ھەر تاكىك لە تاكەكانى خىزان بە ئەرەكانى •

۲- نەبوۋنى چالاكى ھابەش كە ھەموۋ ئەندامانى خىزان كۆبىكاتەۋە •

۳- نەبوۋنى رىكخستى كات ۋە دانانى كاتىك بۇ يارىكىرنى ھابەش •

ۋە بۇ ئەۋەى پالپشتى بەختەۋەرى بىكەيت و زىادى بىكەيت لە نىۋان مىندالەكان، ۋە گشتگىرى بىكەيت لە سەر ھەموۋ ئەندامانى خىزان دەپت كار بە بەرنامەيەكى بەردەۋام

بەكەت ۋە لەگەن مىندالانىش كارەكە تەۋاۋ بەكەت .

تەمەي خوار ۋە غونەيەكە بۇ چوار ھەفتە لە چالاكى كەۋا يارمە تىدەدات لە سەر دروست كوردنى دىۋار يەك لە پەيۋەندى نىۋان باۋكان ۋە مىندالان:-

شەمە	يەكشەمە	دۈۋشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيىنى
قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي دراۋسىكە تان ۋە مامەنە كەرن لەگەن لىئاندا .	ۋازى لىيىنە تىنگات چۈنەيتى مامەنە كەرن لەگەن نەندامانى خىزان .	قەچەي ۋەنەي بېچۈكى بۇ داين بەكە بابەكارى بەينىت، ۋە پارچە كاغەزى رەشئوس رەنگ بەكات .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنەخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۈدى بۇ ھەلپۇرە .	ھەندىك ۋەنەو شۈيەي دىياري كراۋى بۇ ۋەنە بەكە لىيەگەن بۇ بۇتى بېرىت .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي چۈنەيتى ھەلپۇرەندى بىرەرەكەنى لە قوتۇباخانە .	يەكەۋە سۈرەتەي كەھف بېخۈنەنەۋە .
لىيەگەن بۇ بە تەلەفۇن پەيۋەندى بە خزمەكەنى بەكات .	بۇ ھەمۋە تاكىكى خىزان قورلانىك داينەكە بۇ پېشېركى كەرن لە خۇنەندەۋەي بە دىرژايى مانگىك .	يەكەۋە لەگەندە سەيىرى بەلەنامەكەنى تەلەفۇن بەكە ۋە قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي ھىلى سىنەمايى .	ناۋە ناۋە گۈيى لىيەگە لە ۋوتى سۈرۈدىك .	چىرۈكىكى بۇ بېخۈنەۋە پاشان دەريارەي ناۋەرۈكەكەي پىرسىياري لىيەكە .	چاۋەكەنى بېخۈنەنە بۇ ناۋى نەۋە جىگەيانە بىلىكە تىيەيتى .	گۇتۇگۈي لەگەندە بەكە دەريارەي مىژۋەي ژيانى سەھابەيەكە لەگەن باۋكى .
شەمە	يەكشەمە	دۈۋشەمە	سەيشەمە	چارشەمە	پەنجەشەمە	ھەيىنى
لىيەگەن بۇ يارمەتەت بەدات لە كارەكەنى چىشەخانە	دەنبايە لە رىكۈپىكى لە كاتى خۇنەندە ۋەكە رىكەستى كتىنەكەن ۋە لەم چۈرە بايەتەنە .	لەگەن خۇتى بېبە بۇ كتىنەخانەي گشتى ۋە گۇقارى جوان ۋە بەسۈدى بۇ ھەلپۇرە .	مەشق ۋە راھىنان لەگەندە بەكە لەسەر دەنگەكان ۋە ماناكانى .	ھىيىرى بەكە مامەنە كەرن لەگەن كەسانى دىكەدەيە بەريزەۋە ۋە ھەستىيان بىرىندار نەكات .	يىيىرى يەكە فۇلگۈرى لەگەندە بەكە .	گۇتۇگۈي لەگەندە بەكە نەدەيەۋە گۈيەگەرن لە ۋتارى ھەيىنى ۋە بىزار نەكەرنى خەكەنى تەر .
ھەندىك ھىلى راست ۋە چەماۋە ۋەنە بەكە لىيەگەن بۇ نەۋىش ھەمىشە ۋەنە بەكە .	سەردانى پىشانگا بەكە بۇ كەل ۋە پەلەكەنى كتىنەخانە .	لەگەندە ھەندەي جەلۋا لە مائەۋە دروست بەكە ( ) كەك ۋە نايىس كەرن) .	لىيەگەن بۇ لە ھۇن باز بەدات جارىك لە سەر قەچەي راست جارىك لە سەر قەچەي چەپ ۋە جارىكى دىكە لە سەر ھەردۈۋ پىنەكەنى .	لەگەندە نەخشەي رىنگا لە مائەۋە بۇ قوتۇباخانە ۋەنە بەكە لىيەگەن بۇ بۇتى لىكەدەتەۋە .	قەسەي لەگەندە بەكە دەريارەي تەلەفۇن ۋە لە بىرى دانانەكان .	ھىيىرى بەكە لە سەر چۈنەيتى يەكار ھىنانى مەس بە رىنگايەكى بى زىيان ۋە مەمانە پىكرەۋ .

به کورتی :-

پێویسته ژن و میرد زانیاریان هه بیته کهوا ژیان پێویستی به کارکردن ههیه . هه لۆاش په یانابیت ته گهر له سهر ئاگر دانه نریت . وه به خته وه ریش نابیت ته گهر ماندوو بوون به خشیانی تیدا نه بیت . مندا لانیشت تووشی شادی نابن بۆ باوکان به بی ئاماده کردن و ماندوو بوون له لایه ن باوکه کان ، مالیش نابیت به بی په یوه ندی و به رده وامی . بۆیه ده بیت ژن و میرد هه ریه که یان پێداگری بکه ن له سهر به جی گه یاندنی ئه رکه که یان به چاکترین شیوه وه کردنی ئه و کارانه ی ده بنه هۆکار به پاراستنی مندا ل له کێشه . هه روه ها روکنیکی گه وره له روکنه کانی مالیکی به ختیار به ده ست ده هیند ریت .

خۆت تاقی بکه ره وه :-

ئه مه ی خواره وه کۆمه لێک به شن پێویسته له سهر خۆتیان جی به جی بکه یت . ته گهر له سه ری ریکه وت به ته واوی نیشانه ی (به لێ) ٣٥١ له ژیر هه لبژێردا وه که دابنی . وه ته گهر به گومان بوویت له هه لبژاردنه که ئه وا نیشانه یه که له ژیر (هه ندی جار) دابنی . به لām ته گهر ریکنه که وتی ئه وا نیشانه یه که له ژیر (نه خیر) دابنی .

ز	بهش	به ئی	هه ندی جار	نه خیر
۱	ئایا کۆسپ و ته گهره کانی ژییانی به خته وه ری ده زانیته؟			
۲	ئایا ده توانیت سه رکه ویت به سه ر کیشه ی خه رجیی دا؟			
۳	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی ته له فزیۆن له گه ل مندالان؟			
۴	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی گفته وگو و لیکنده وه و له بهر کردن بۆ مندالان؟			
۵	ئایا ده توانیت زال بیت به سه ر کیشه ی جیا بوونه وه له نیوان نه ندامانی خیزان؟			
۶	ئایا چالاکیه کی جیگیر و هاوبه شه هیه پالپشته بکاته له بهر ده وامی له گه ل مندالان؟			
۷	ئایا ده توانیت ره فتاری خۆت چاکبکه یته له پهروه رده کرنی مندالان؟			
۸	ئایا هه ست ده که یته که واهه به خته وه ری یا وه ره له گه لته له به جی گه یاندنی نه رکه کان؟			
۹	ئایا که سی دیکه یارمه تیت ده داته له سه ر به جی گه یاندنی نه که که ی له سه ر جوانترین شیوه؟			
۱۰	ئایا هوکاره کانی پهروه رده کردنیکی داهینه ره له به دوا داچوون و ناراسته کردنی منداله کان به کار ده یینی؟			

هه لسه نگاندن :-

ئه گهر هاتوو هه لېژاردنه كهت بۆ وه لامي (به لئى) بوو ئهوا دوو پله به دهست دههينى، وه
ئه گهر هه لېژاردنه كهت وه لامي (هه ندى جار) بوو ئهوا يهك پله به دهست دههينى، وه ئه گهر
هه لېژاردنه كهت وه لامي (نه خيژ) بوو ئهوا هيچ به دهست ناهيئى.

ده كریت خۆت وهك نه مهى خواره وه هه لسه نگيئيت :-

پله	حاله ته كه
له سفر - ٤ پله	تۆ نازار ده كيشى له كۆسپ و ته گهره و كيشه ي زۆر له ژيانى خيزانيت .
له ٥ - ١٠ پله	تۆ له سهر يه كه م ريگاي دروستى بۆ زالبوون به سهر كيئشه كانى دادى بۆ هه لگرتنى بهرپرسياريه تيه كان . وه پيوستيت به زانستى زياتر ههيه .
له ١١ - ١٥ پله	تۆ له سهر ريگاداده رويت، به لام هيشتا كۆسپ ههيه له پيگهيينى به خته وه ريت له گه ل به جيگايه نديت بۆ فهرمانه كان وه پاراستنى خيزانت له كيئشه كان .
له ١٦ - ٢٠ پله	تۆ شايه نى ههنگاو هاويشتنى له سهر ريگاي به خته وه درى هاوسه رگيرى پيوسته بهرده وام بيت، وه بيگوازيت وه بۆ ههنگاوى ديكه .

بەشى دەيەم

نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى

< سەرگە وتوو ۋە سەرنەكە وتوو >

- رىخۇشكردن

يەكەم:- نمۇنە سەرگە وتوو ۋە كان

- چىرۇك ۋە پەيرەويكردن

- نمۇنە لە پەيۋەندىيەكانى ھاوسەرگىرى تازە سەرگە وتوو

دووھم:- نمۇنە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- نمۇنە لە چىرۇكە تازە سەرنەكە وتوو ۋە كان

- ھۆكارەكانى كىشەكانى خىزان

- رىگاكانى پاراستن بۇكىشەكانى خىزان

- دەرگە وتن و ئاشكرا بوون

- تويژىنە ۋە مەيدانى

- بەرنامە يەكى ئاسانكارى بۇژيانى ھاوسەرگىرى يەكى بەختە ۋەر

- كۇتايى

رېخۇشكردن:

لە جىيەھانى ئىستاماندا زۆرىك لە ھەلۋىست و روودا و چىرۆكى ھاسەرگىرى ھەيە كەوا
پىيۋىستى بە ھەلۋەستەيەكى زانستى ھەيە . وە لە سەر ئاقلمەندىكە كە لەگەلماندا بىت لە
باخچەى ژيانى ھاسەرگىرى و پەيۋەندىيەكانى خىزانى تاۋەكو ئاۋى لىبىخواتەۋە و لە
بەرۋوبومە خۇشەكەى بخوات و توانا و ووزەى لىۋەربگىرىت . وە يارمەتى بدات لە سەر
پەيۋەندى ژيانى لە سەر زانست رووناكى .

لە ھەمان كاتدا لەۋ باخچەيە دا گول دەيىنىت توۋشى سىس بوون ھاتوۋە، لەبەر
كىشەكان دەنالىنىت . باقىرىت تاۋەكو نەكەۋىتە ھەلەى كەسانى دىكە .
ئەمەى خوارەۋە زۆرىك نمونە لە ژيانى ھاسەرگىرى، ھەيانە ئىجابىن وە ھەشيانە سلبىن
بە ئامانجى فېرېوون يان پەيرەۋى كردن:-

يەكەم: نمونە سەرگەۋتوۋەكان:-

چىرۆك وە پەيرەۋى كردن:-

كاتىك دەمانەۋىت فېرىن چۆن ژيانى ھاسەرگىرى لە سەر ھەق دەيىت . پىيۋىستە لە
سەرمان دەست بگىرىن بە چاكتىن خولقيتەرى خوداى گەرە، ئەۋىش گەرەمان پىغەمبەر
دروۋدى خۋاى لە سەر بىت . كەوا خۋاى گەرە و دلۇقان لە بارەيەۋە فەرموۋىيەتى: « وَأَنَّكَ
لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ » . (بەرستى ئەى محمد تۆ لە سەر خور رەۋىشتىكى گەرە و مەزنى) .
ئەمەى دىت نمونە لە خورەۋىشتەكانى پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت لەمالەۋەى دا
ۋە لەگەل خىزانەكانى رەزاي خوا لە ھەمويان بىت:

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت نەدەخەۋت تەنھا ئەگەر سىۋاك لاي بايە . وە
كاتىك لەخەۋ ھەلدەستا بە سىۋاك كردن دەستى پىدەكرد .

- پىغەمبەر دروۋدى خۋاى لە سەر بىت بۆنى لە خۋى دەدا تاۋەكو خۇشتىن بۆنى

لیبیت . ههروهها پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیته قژی خوئی داده هینا و به پی دهویشته، وه روئی له سهه دهه، وه ریشی به ئاوه وه شانه ده کرد بۆ ئه وهی له که شخه ترین و جوانترین شیوه بیت .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت له گهل خاتوو عایشه رهزای خوای لیبیت ده خهوت وه رازی ده کرت کاتیک له سووری مانگانه بایه . ههروهها عایشه له گهل پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت له یه که ته شته خوئی ده شوشته . ده سپیشخه ری ده کرد بۆ جامه که عایشه به پیغه مبهه ری ده گوت: (بۆ منی لیگه ری) . پیغه مبهه ریش دروودی خوای له سهه بیت پی ی ده گوت (بۆ منی لیگه ری) . له نیوانیان ده بووه مملانی له سهه جامه که ئه مهش له په یوه ندیه گیان به گیانی و روشن و به رزه کانه .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت مامه له ی ده کرد به مامه له یه کی ریک و پیک، وه به ههست و نهستی کی جوان هه لقولاییت به خو شه ویستی و دلنه رمی و به زهیی و به ته نگه وه هاتن . ههروهها ئاوی لهم شوینه ده خواره وه که عایشه ده بخواره وه . وه به جل و به رگی خوئی دایده پۆشی . وه روومه تی خوئی له سهه روومه تی ئه و داده نا، وه عایشه ش سهه ری خوئی له سهه شانی موباره کی ده ده نا .

- پیغه مبهه دروودی خوای له سهه بیت خو شه ویستی بۆ عایشه رهزای خوای له سهه بیت هه بوو که یفخو شی له گهلدا ده کردو ههستی ده ووروژاند به یاری و سوچه تی له گهلدا ده کرد بۆ ئه وهی یاری له گهلدا بکا . به لکو له روژانی چه ژن و روژانی دیکه دا نامۆزگاری ده کرد . وه به پی پیشبرکی ی له گهلدا ده کرد جاریک ئه م پیشده کهوت وه جاریکیش ئه و . به لکو پالی به لاشه و شانیه وه ده نا و به شداری ده کرد له خو شی و گالته و گه پ و پیکه نینی له وینه یه کدا هیچ شتی که له و جوانتر نه بوو .

- له دوا خو شه ویستی بۆی پیدا گیری ده کرد له سهه ته زیهت نه دانی، وه له کاتی پیوستیدا به رگری لیده کرد، ئه گه نه خو ش کهوت بایه به رزی ده کرده وه، به لکو له کاتی

نوستىنىدا دايدەپۇشى بە شىۋەيەكى نەرم و نىيان، ۋە پىداگارى دەكرد لە لىل نەكردنى ئارەزوۋكانى . ھەرۋەھا پىداگارى دەكرد لە سەر ئەۋدى كە ھەست بە يىتاقەتى نەكات يا توۋشى ترس يىت . بە ۋوردى تىبىنى دەكرد، لە ئامازە كوردن و ھىماكردنەكەى تىدەگەيشت و ئەۋىش ھەرۋەھا .

- پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت چاۋدېرى قسەۋكردارى دەكرد، ۋە بە عائىشەى دەفەرمۇ: « يا عائشة اِنِّى لَأَعْلَمُ اِنْ كُنْتُ عَنِ رَاضِيَةِ وَاِذَا كُنْتُ عَلَيَّ غَضَبِي » واتە: « ئەى عائىشە، مەن دەزانم كاتىك كە تۆ لىم رازى دەبىت ۋە دەزانم كاتىك لىم توۋرە دەبى » .
عائىشە دەفەرمۇ: ئەمە لە كۆى دەزانىت؟

پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت دەفەرمۇ: « اَمَّا اِذَا كُنْتُ عَنِ رَاضِيَةِ فَاِنَّكَ تَقُولِينَ: لَا وَرَبَّ مُحَمَّدٍ . وَاِذَا كُنْتُ عَنِ غَضَبِي تَقُولِينَ: لَا وَرَبَّ اِبْرَاهِيمَ » واتە « كاتىك لىم رازى دەبىت تۆ دەلىت: نەخىر سۈيىد بە خۋداى محمد . بەلام ئەگەر لىم توۋرە بىت دەلىت: نەخىر سۈيىد بە خۋداى ئىبراھىم » .

عائىشە رەزاي خۋاى لىيىت فەرمۇ: بەلى ئەى نىردراۋى خوا، ناۋى كەس نابەم تەنھا ناۋى تۆ نەبىت .

ئەمەش بەلگەيە لە سەر ئەدەب و جوانى خىزاندارىيەتى بۇ پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت . كاتىك عائىشە توۋرە دەبوو پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت رازى دەكرد تاكو پىدەكەنى، ئەمەش بەلگەيە لە سەر شەفەقەت و خۇشەۋىستى و چاۋدېرى بۇ عائىشە .
- پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت بە ۋتەيەكى جوان و ناسك بە عائىشەى دەفەرمۇ: « ئەى عائىشە ئەۋا مردن لە سەرەخۆ و بى گۈپىيدان لە سەرمە، مەن دەمەۋى تۆ لە بەھەشتىشدا خىزانم بىت .

بۇيە دەبىت ئىمە مانەۋىت بگەرپىنەۋە بۇ مېژۋى ژيانى پىغەمبەر درۋودى خۋاى لە سەر يىت سەير كەين چۆن مامەلەى دەكرد لەگەل خىزانەكانى، ۋە بە تايىبەتى عائىشە رەزاي خۋاى

لیبیت ..... (نه گهر پیاوان و ئافره تان سهیری ژیا نی پیغه مبه ر دروودی خوای له سه ر بی ت بکات له گه ل خیزانه کانی، به رنامه یه کی ژیاغان بۆ داده نی ت به روودانی کو مه لگا که مان هه موو خیر و خوشیه ک . وه خوشه ویستی دلنه وایی و به زه یی گشتگیر ده بی ت بۆ هه موو مالیک . به خته وه ری هاوسه رگیریش به ده ست دیت به هه موو مانا کانی)

نمونه له چیرۆکه ئه وینه تازه کان له ژیا نی هاوسه رگیریدا :- خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن :-

ئافره تی ک مندالی نابیت و له مه دلنیا ده بی ته وه . میرده که ی زۆر خوش ده ویت . داوای لی ده کات ژنی کی دیکه به ی نی ت تا وه کو منداله کانی به چاوی خو ی بی نی ت، به لکو بۆ ی په روه رده شیان ده کات . پاش دوو سال گف تو گو پیا وه که داوای لی کرد ژنی کی بۆ هه ل بژی ریت بۆ نه و دی پی یه وه به سی ته وه، چونکه هه ردووکیان له گه ل یه ک ده ژیا ن، چونکه نه و نه ی ده توانی مالکی دیکه بکاته وه .

هه ل بژاردن و هاوسه رگیریه که ته و او بوو به خاوه نی دین و جوانی وه خوای گه وه ره پی نی چ مندالی پی به خشی هه موویان له ره وشت و زانست به رز بوون « دکتۆریک، نه ندازیاریک، بازرگانی، زانستی » وه هه موویان به خیزانی باوکیان ده گوت: دایه گیان .

دایکی راسته قینه یان کوچی دوا یی کرد و خیزانی باوکیان به رده وام بوو له په روه رده کردنی منداله کان وه نه وان له لوک که ی به خته وه ری و سه رکه وتن دابوون .

باوکیشیان کوچی دوا یی کرد خیزانی باوکیان به رده وام بوو هه تا ئی ستا نه و بۆ نه وان هه موو شتی که پاش نه و دی هه موویان ژیا ن هی نا .... هه موویان له ماللی باوکیان له گه ل دایکی دووه میان کو بونه وه و ژیا نیان به سه ر برد .

نه مانه غونه ی گونجاون بۆ خوشه ویستی و پیکه وه ژیا ن، وه هه موویان سه رکه وتوون له هاوسه رگیریان وه له گه ل منداله کانیان .

هەلبۇزاردىكى باش :-

هەلبۇزاردىنە كە كۆتايى ھات لە سەر بىنچىنە ئايىن ورازى بوونى ھەردوولا بەم كارد، ۋە بووكە كەش پەسندى كرد، ۋە كەس و كارى خوازىنە كە مەرجيان بۇ دوو ھەفتە دانىا مىردە كەش ۋە لامى دايە ۋە: لاي قەدەغە نىە مەرجى خوازىنە كە بە بى بارگە . كەس و كارى بووكە كەش جگە لە جل و بەرگە كەى ھىچى تريان پى رانە سپارد .

ھاسەرگىرىيە كە لە ماۋدى ھەفتە يەك تەۋاۋ بوو لە بالە خانە يە كى سادە بە بى كەل و پەلى زۆر و زىيادى بى كەلك . ھەروەھا بە بى نىشانە، بە لام تەنھا بە يەك جل و بەرگ . ژيانىان دەستى پىكرد بە ئەۋپەرى سادە يى و خۆشەۋىستى و قورىانىدان بە موۋچەى مانگانە (۱۲۰) جۈنە يەى . خىر و خۆشەۋىكى ئاسايى روۋى تىكردن و خۋاى گەۋرە چۋار منالى پىبە خشىن ۋە بە فەزلى خۋاى گەۋرە دەۋلە مەند بوون .

تاكو پازدە سال توۋشى ھىچ كىشە يەك نە بوون، بە بەخشى خۋاى گەۋرە ئەۋدى لەۋ مالاھدا دەكرا ھەموۋى لە بانگەۋازى خودا بوو .

تېيىنى :-

باشى ھەلبۇزاردن و ئاسانكارى لە خوازىنىدا . بەرەكەت و خۆشەۋىستى و بانگەۋاز رەھمەت لە ھۆكارە كانى خۆشگۈزە رانىە .

بۇ ھەموو كەس يەك نىياز و مەبەستە :-

ھەلبۇزاردىنە كە بە خاۋەن ئايىنە ۋە تەۋاۋ بوو لە گەل ئەۋەش كە مال لە بەرپرسىيارىيەتى بە رىژە يە كى زۆر . بە لام مىردە كەش رزگار كردنى خىزانە كە يەتى پاش ئارامگرتن و قورىانىدان . لە نىۋانىندا سەر كەۋتن بە دەست ھات، كەچى كەس و كارەكە لە خوازىنىدا يارمەت يان

نەدا . مىردەكەش زۆر سادە بوو، بەلەم مىردەكە زۆر تىككۆشەر ۋە قورىانيدەر بوو . لە رىڭگى
كارى خىرو بانگەۋازىدا .

ژيانىان لە سەر باشتىن رىڭگادا بوو بەبى كىشەي گەۋرە تەنھا ئافرەتەكە تۆزىك كالتقام
بوو . رەنج ۋە تىككۆشانيان كەرد ۋە خۋاي گەۋرەش مىندالى پىتەخشىن .

مىردەكە لە كارەكەي سەرگەۋتنى بەدەست ھىنا سەرگەۋتنىكى گەۋرەش
(« ئۆتۈمۈيىل - ئۆرىنگە - كۆمپانیا - ۋە ھەج ۋە ھەمرە ») . لە خوا بەزىاد بى تەۋەكو
ئىستاش لە خۇشى شادىدان . خۇداي گەۋرە بەردەۋاميان بىكات لە سەريان ۋە لە سەر ئىمەش
بەختەۋەرى لە دونيا ۋە دۋارۋۇدا .

ئارام گرتىن ۋە پىشت ئەستۈۋر بە خۋاي گەۋرە :-

خىزان پىكھاتۋە لە ژىن ۋە مىرد لە گەل ئەۋەش كە ھىشتا خۋاي گەۋرە مىنالى پى
نەبەخشىون ۋە لە گەل ئەۋەي كە بارى ئابۋورى خىزانەكەيان لاۋازە كەچى خىزانەكە چەسپاۋو
شادۋمانن، ئەۋ ھۆكارە بنەرەتتەش دەگەرتتەۋە بۆ رىك ۋە پىكى ژىن ۋە مىردەكە بە ئايىن ۋە
رەۋىشتەكەيان، ۋە تىكەل نابىن بەۋ كەسانەي ژيانىان تال دەكەن، ۋە پىشت ئەستۈۋرن بەۋەي
خۇداي گەۋرە زۆرى لايە لە نازۋوقە ۋە پىدانی مىندال .

نەمۇنەي سەرنەكەۋتۈۋ :-

نەمۇنەيەكى خۇرئاۋا: چىرۆكى سەرنەكەۋتنى ھاسەرگىرى ئەلىزابىت تايلىۋر :-
ئەلىزابىت تايلىۋر لە سالى (۱۹۳۲) لە دايك بىۋە دايك ۋە باۋكى لە بەرىتانيا
نىشتەجىبۋون بەھۋى روودانى جەنگى جىھانى دوۋەم روويانكردە لۇس ئەنجىلۇس .
لە ناۋەراستى شەستەكاندا ئەلىزابىت شائەستىرەي ھۆلىۋود بوو . سەربارى ناۋبانگىيەكەي
ۋەك جوانترىن ئافرەتى جىھان بوو، ئەلىزابىت لە ژيانىدا لە گەل زىجىرەيەك لە ھاسەرگىرى كە

زۆریه یان سه رنه که وتوو بوو ژیا . له هه رزه کاریدا شوی کرد به خاوه نی ئوتیله به ناویانگه کان نیک هیلتنۆن، دوا ی نه وه شوی کرد به نه کته ر مایکل ولدنچ به نۆزده سال له خۆی گه ورده تر بوو به ربوو مه هاوسه رگریه که یان دوو مندا ل بوو .

پاش نه و نه لیزابیت چوه سه ر ئایینی یه هوودی بۆ نه وه ی شووبکات به مایک توود که وا نه ویش کوژرا کاتیک له ناو فروکه که ی بوو تیکشکا .

دوو جا میڤدی کرد به نه کته ری ویلزی، وه پاش نه وه ی ئیدی فیشه ر ته لاقیدا نه لیزابیت دهستی کرد به په یوه ندیه کی رۆمانسی له گه ل نه کته ری ویلزی ریتشارد بیرتن له کاتی پیکه وه کارکردنیان له فلیمه به ناویانگه که یان (کیلۆ باترا).

بووه یه کیك له زۆرترین میڤده به ناویانگه کان له ناوه راستی هونه ری له ماوه ی ساله کانی شهسته کاندای .

له سالی هفتا و شهش به ته واوی له بیرتن جیابووه وه، به لام بوونی هه ردووکیان له ناوه راستی هونه ر و ده ره ویدا بووه هو ی ناشوب و تیکچوونی په یوه ندیه کانی هاوسه رگریان هه ردوو هاوسه ره که لیک جیا بوونه وه پاشان سه ر له نوی بوونه وه هاوسه ری یه کتر .

پاش له سالی ۱۹۷۶ به یه کجاری لیک جیابوونه وه . وه نه و کاته بوو نه لیزابیت به گواسته نه وه ی له سینه ما بۆ ته له فزیۆن گه لیک سه رکه وتنی به دهست هیئا له خه لاتی ئۆسیکار . لاری فۆرتنسکی کارمه ندیکی بیناسازی نه مه میڤدی هه شته می نه لیزابیت بوو له نه فسانه ی هو لیوود . وه میڤدی ژماره جهوت له ژیا نی نه لیزابیت سیاسه تمه داری نه مریکی جون وارنه ر بوو . به لام نه م هاوسه رگریه ش به جیابوونه وه کو تایی هات .

له و سالانه ی دوایدا نه لیزابیت خوی پیوه گرت به خواردنه وه ی کحول و ماده هو شبه ره کان له نه خوشخانه ی بی تی فۆرد خه وینرا، وه له ویوه چاوی کهوت به میڤدی هه شته م کریکاری بیناسازی لاری فۆرتنسکی .

نه مه ش ژیا نی نه و گه نجانه یه که ده یانه ویت نه مه په یه ره بکه ن ، وه سه یری رۆلی

رۇمانسىيە كان دەكەن لە سىنە ماكاندا و خەۋونى پىۋە دەيىنن . ۋە دەيەۋىت لە ھاۋبەش ژيانى دا بە دەست بەيىنىت . بەلام دوۋشتى جياۋازن لە نىۋان راستى و خەيالدا . راستەقىنەكەى برىتىى يە لە كۆتايى ھاتن بە ئىش نازار بۇ ئەمانە يان خۆكۈشتن يان خوۋ پىۋەگرتن بە ماددە سرکەرەكان ۋە ھۆشبەرەكان . دەژىن و دەمرن ۋە دەگەرپن بەدۋاى ساتىكى راستى و بەرچاۋروونى .

پاشان ئايا ئەمەيە بەختەۋەرى كەۋا مەرۋقى ئاقلەند بەدۋايدا دەگەرپت؟ ۋە بۆچى زۆربەيان ئەۋ ئافەرەتە بەناۋبانگ و دەۋلەمەندە بەختەۋەرىكەى دۆزىۋە؟ ۋە بۆچى زۆربەيان پەنا دەبەنە بەر خۆكۈشتن ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بە خوۋپىۋەگرتن بە ماددە ھۆشبەرەكان . ۋە ھەندىكىش پەنادەبەنە بەر گۆشەگىرى و دلتنەگى و پاشەكشە لە كۆمەلگا و گۆشەگىرى و تەنيايى لە ژياندا .

نەمۇنە لە چىرۋكى سەلبىيەكان يان كىشەتازەكان لە ژيانى ھاۋسەرگىريدا :-

ۋورپا بە لە تىكەلېۋونى زىادە رەۋى :-

ژن و مىرد ھەردوۋىكان پەيۋەندى خۆشەۋىستى و دلنيايىيان بەستۋە . ۋە پىكەۋە ژياۋن لە سەر رىزەۋىكى پازدە سالى . خۋاى گەۋرە قەدەرى وانەبوۋ مىندالايان پىۋ بەخشى . ژيانىكى بەختەۋەرەنە ژياۋن . بەلام لە كاتى تىكەلېۋونىيان و بەشدارى كردنى ھەندى ھاۋرپىيان لە ھاۋىنەھەۋارەكاندا ھەندى كىشەيان بۇ پەيدا بوۋ، بە جۆرىك ژنەكە يەكىك لە برادەرەكانى مىردەكەى بىنى گىتوگۆى لەگەلدا دەرەزىنىتەۋە بە مامەلەيەكى غونەيى مامەلەى لەگەلدا دەكات، لىرەدا كىشە دەستى پىنكرد بە جۆرىك مىردەكەى واى دەزانى كەۋا ژنەكەى پشت گۆى خستۋە و گرنگى پىنادات . ژنەكەش واى دادەنا كە يەكىكى تر بەختەۋەرى دەكات و ئەۋەى مىردەكەى بۆى بەدىنەھىناۋە ئەۋ كەسە دەتۋانىت بەدىبەيىت .

ليژدا زۆر كيښه ي بچوك ههيه وه ململانييه كه ي نيوان گه يشتووه بۆ جيا بوننه وه سه ره را ي
ته مه ش چه ندين غونه ي خو شه ويستي و په يوه ندى سۆزداريان بينيوه .

پاش ماوه يه ك ئافره ته كه شو ي به و پياوه كرد كه له ميژده كه ي چاكتري داده نا سه ره را ي
ته وه ش مندا لي له زانكو ههيه .

ئه و ئافره ته له گه ل ميژده تازه كه ي چه ند روژيكي به خته وه ر ژيا كه نه گه يشته چه ند
مانگي ك كيښه له گه ل مندا له كان و ميژدى تازه ده ستى پي كرده ، به مامه لكرديكي خراب
له گه لي دا ، خه ونه گولي نيه كان كو تا يي هات ، وه گوړا بۆ ئيش و نازار و ده رد ي خي زاني .

دوا ي سا لي ك له كيښه زۆره كان له ميژدى دووه ميش به جيا بوننه وه كو تا يي هات ، ئه و
ئي ستا ته لا قداروه و مندا لي شي نيه ، هه موو شتيكي له ده ست دا تا وه كو كه سو كاره كه شي ،
چونكه ئه وان ميژدى يه كه ميان خو ش ده ويست .

له هه مان كا تدا ميژدى يه كه م ژنيكي باشي خوا ست و مندا لي شي لي په يابوو ، ئه و ئي ستا
زۆر به خته وه ره وه ژيان يكي جي گير و خو ش به سه ر ده بات .

ئه وه ي له م چيرو كه فير بووين :-

- تي كه ل بووني هه له له نيوان خي زانه كان كه زۆر مال تي ك ده دات .

- ره زابوون به راستي تي چاكتري ري گا كان ي به خته وه ريه .

- ئارام گرتن بۆ مرو ژ ئاره زووكانت به ده ست ده هي نى .

- هه له له سا تيكي هه ل بژاردنى خي راو په له كردن روو ده دات .

جياوازي به هو ي بو ي ناخو شي ده مي ميژد روو ده دات :-

كيښه دووباره بووه كان له نيوان ژن و ميژد له ماليكي ري ك و پي ك و ئيمان دار ، نزيكه ي

هه موو شه ش مانگي ك كيښه دووباره ده بي ته وه ، به لام هه موو جار به گليه ييه كي جياواز ....

سولخ و ري كه وتن له نيوانيان ده كر ته وه ، پاشان گله يي دووباره ده بي ته وه ، پاش ماوه يه ك له

نزيكى و گفتوگوى ژنە لەگەل دەستە خوشكەكەى ، دەزانىت ھۆكارى راستەقىنەى ئەو جىاوازيە چيە، ئەۋىش ئەۋەيە كە بۆنى دەمى مىردەكەى زۆر ناخۆشە . ژنەكە دەيوىست بىر شىتەۋە بەلام پياۋەكە لەبەرى رايدەكرد و گلەيى دەكرد كە ئەو نايەۋىت جووت يىت لەگەلدا ..... بەلام كاتىك ھۆكارە راستەقىنەكەى زانى چۈە لاي پزىشكى تايەتەى و چارەسەرى خۆى كرد ... ئىستا نزيكەى نۆ سالە ھىچ كىشەيەكيان لى روۋنەداۋە .

تېيىنى :-

چارەسەركردن ھۆكارىكى راستەقىنەيە بۆ كىشە . ۋە ھىچ كىشە ونىشانەيەك نىە چارەسەر و شىكارى بۆ نەدۆزرىتەۋە، با ھەموومان بگەرپىن بەدۋاى ھۆكارە تووشبۈۋەكان بەبى جىاوازى و مەترسى .

مامەلەكردنى ژن لەگەل مىردەكەى كە ژنى بە سەردا دەھىنى :-

مىرد بەبى زانىنى ژنەكەى يەكەمى كە پەيوەندىەكى باشىشى لەگەلدا ھەيە ژن دەھىنىت، بە ژنىكى زۆر ئاسايى، گرنگى بە خىزانى يەكەمى دەدات و ھۆشيارى دەكاتەۋە كە ئەۋەى پياۋەكەى كىرۋىتەى ھەلال و شەرەيە، بۆ ئەۋەى بتوانىت سوود وەرگىت و دلنەۋايى و خۆشەۋىستى و ھاۋورىيەتى و پەيداكردنى مندال بىنىت.... نزيكەۋە لىى ۋە خۆشەۋىستىەكەى بە دەست بەيئە.... ئەو زۆر ئاقلمەند بوو زۆر رىك و پىك بوو . ئىستا مندالى كىچ و كۆزى لىى ھەيە .

ئە نجامەكە :-

ژنى يەكەم خۆشەۋىستى و چاۋدىرى لىبەدەست ھىنا . دوۋەمىش راستىەكەى بۆ دەرکەۋت، چونكە ئەو زۆر شتى لى داۋا كرد بە ھىچ شت رازى نەدەبوو، ۋەزانى جىاوازى لە

نیوان ریبازه که ی وه ئه وه ی به دیارده که وی ناشاردریته وه .

تیگه یشتنی هه ئه بۆ بالا دهستی له لای پیاو :-

کچیک شووی به مرۆڤیکی ئیماندارو رووخۆش و بالابهرز کرد . دوا ی ئه وه له ناکاو زانیان ئه وه پیاوه هیچ نازانیت له ئاین و بیروباوه بهرامبه ر ژنه که ی جگه له وه فرموده ی پیغه مبه ر دروودی خوی له سه ر بیته : « لو أمرت أحدا أن يسجد لأحد لأمرت الزوجة أن تسجد لزوجها » . واته « ته گه ر فرمانم به که سیك کردایه که وا کرنۆش بۆ یه کیک ببه ن ئه وا فرمانم به ئافه رت ده کرد کرنۆش بۆ میرده که ی بیات » .

ئه وه ده یویست ژنه که ی بیته کۆیله ی ئه وه . ئه وه ده سه لاتداره و راو داواکاری قه بۆل ناکات له سه ر هه ئه ی زۆر بچوک سزای ده دا به لیدانیک ی تووند له ماوه ی شه ش مانگی یه که م له هاوسه رگریان، پیمان نه زانی ته نها کاتیك هات به ده مه چاویکی شیواو له گه ل لیدان .

ئه نجامه که ی :-

جیا بوونه وه پاش ئه وه ی خودای گه وه مندالیکیان پی به خشیبوو، هه روه ها ئه مه ش بووه گرتیه ک بۆ ژنه که له هاوسه رگیری، وه نه بوونی دلنیایی و باوه ربوون به وکه سانی به ناوی ئاین قسه ده که ن، وه دلنیا بوو له وه ی که ره فتاری هه موو پیاویك وه ک ره فتاری میرده که یه تی .

چاره سه ری نیستا :-

گفتوگۆ له گه لیدا کۆتایی هات و رازی کرا که وا تاقیکردنه وه یه کی خراپه، به لām سه ده ده ها تاقیکردنه وه ی باشیش هه یه، هه روه ها زۆر نمونه مان بیره ینایه وه که وا به نیش و تازاری کیشه ده یانالاند، جیا بوونه وه روویدا پاشان خودای گه وه پیاوی باش و چاکه خوازی به قیسمه ت کردوون و به خۆشی ژیاون .

پاش ماوهیهك ریکهوت له سهر ئهوهی ئهوه کهسهی هاتووه و داخواری پیشکesh کردووه،
بیبینی و کاتیکیشی بداتی بۆ بیر کردنهوه.

کیشه ی هه لبراردنی هه له :-

که سیك خراپی هه لبرارد، پینچ سال ژیاو به خته وه ر نه بوو، زۆر ئازاری ده کیشا. نه شی
ده هیشت جیا بیته وه که ئه مه عورفیکه، پاشان مندا لئیکیان بوو کاره که زیاتر قورس بوو به
یاسای عورف. پاشان بووه دوو مندا ل تاوه کو گه یشته ریگایه کی داخراو له گه لیدا.
ئه وه کاته جیا بوونه وه مان بیینی که وا زۆر زهره رمه ند بوو، ته نها ئه مه ش چاره سه ره که بوو،
نافره ته که ش مندا له کانی وه رگرت و شووی کرد به یه کیکی تر ئیستا له گه لیدا به خته وه ره.
پیاوه که ش ژنیکی ته لاقدراوی ماره کرد خاوه ن نایین و جوانی. خوای گه و ره مندا لئیکیان
پیه خشی. خودای گه و ره بۆی ته عویز کردنه وه. به خته وه ری و خوای جیگای گرته وه ئه م
چاکه یه ش هه مووی له لایه ن خواوه یه.

هه له کردن پیش شه وی په رده :-

پیاویك کچی خالی خوای خواست، هه ردووکیان ریگایان به خویاندا پیش بنیاتنان-
خۆریکخستن- له گه ل یه کتر کۆبینه وه و تیکه لی یه کتر بن. کاتیك دایك و باوکی زاوا به م
کاره ی زانی نامۆزگاریان کرد له ئه نجامی ئه م کاره دا گوئی ی لیراگرتن به لام هیه له
مه سه له که نه گۆرا. که ئه وا زوو هاوسه رگیری ده که ن.
دوای سی مانگ کیشه روویدا، پاشان لیک جیا بوونه وه. جیاوازی و مملانی له نیوان
دوو مالی خاوه ن په یوهندی و ته ندروستی روویدا.

ھۆكۈم:-

بىرىتى بولۇپ لە رېگەدانى زاۋا بە تېكەلبوون و كۆبۈنەۋە لە گەل بولۇپ پېش بىياتنان . بە جۆرىك ئەم تېكەلبوونەش رېگا بدات بە جوت بوون .

خراپى مامەلە كىردى كەسوكارى مېرد بۇ ژنەكە :-

ژنەكە زۆر مېردەكە خۇشەۋىست، ئەۋىش ژنەكە زۆر خۇشەۋىست، ھېچ كېشەيەك لە نېۋانېان دا نەبوو تەنھا ئەۋەي لە ھەموو مالىكىدا روودەدات . بەلام كېشە دېت بە ھۆي خراپ مامەلە كىردى كەسوكارى (دايىكى و باۋكى) بۇ ژنەكە لە كاتى لە مال نەبوونى پياۋدەكەي .

زۆر تەھەممۇلى كىرد . سوور بولۇپ لە سەر ئەۋەي بە كەس نەلېت تاۋەكو لە پېۋانە دەرچوۋ بە تەۋاۋى روۋخا نەيتۋانى چىتر تەھەممۇل بىكات . مېردەكە شەلە ژابوۋ لە نېۋان گۈيرايەلى بۇ باۋكى و خۇشەۋىستى بۇ ژنەكەي ..... .

لە گەل تېيىنى دا باۋك سىرۋىشتىكى ھەيە و ناگۈرېت ... ھەر جۈۋلەيەكى ئىجابى لە گەل مېرد بېگومان دەبىتتە پىچران .

سەرقالبوونى مېرد بەبى خۇئامادە كىردى ژن :-

يەكەك لە ژنەكان دەلېت :- ھاۋسەرگىرمان ئاسايى و لاسايى كىردنەۋە بوو، بەلام مەن مېردى خۇم خۇشەۋىت كە گەنجىكە لە سەر رەۋىشتى ئايىن ۋە ستايش بۇ خۇداي گەۋرە . بەلام ھەستىكرىن بە بىزارى و كەساسى خىزان بۇ مالىكەم دەستى پىكرى بە تايىبەتى پاش بوونى يەكەمەن مەندالى كىچ، ۋە پياۋەكە باش بوو كارى دەرگى لە نەخۇشخانەۋە نۆبەتچىش بوو ھەر لە نەخۇشخانە دەمايەۋە، پاش كارەكەي دەچوۋ بۇ ئىش و كارى سىكالكان، پاشان دەچوۋ بۇ

نۆرینگهی تایبه تی خۆی، زۆرجاران کاتیك له مال ده بوو له کاتیکی درهنگ پشکنینی بۆ ده هات یان حاله تیکی له ناکاو داوا ده کرا له مال بیته ده ره وه، ئەمه ژيانی منه، سهیری کهسانی تر ده کهم خۆزگه یان بۆ ده خوازم، وه سهیری خۆم و باری خۆم ده کهم هه سهرت ده کیشم.

پیاویك هه ز به گه ران و رابواردن ناکات :-

ژنیك ده لیت: له خه یزانیکی مامناوهندی گه شه م کردووه، من سی براو دوو خوشم هه یه، له ریزی سی یه مم له ناو خوشک و براکام.
له ماله وه سه ره به ستیم هه بوو له ده رچوون و سه ردان و هاویه شی کردن له کاری خه ر.
پاشان شووم به گه نجیک کرد له سه ر ئایین و بیرو باوه ر، خۆشم ده ویست پاش چاوه روانیه کی زۆر کچی کمان بوو، پاشان سکم پرپوو به کۆرپه له ی دووه م. وه سوپاس بۆ خوا.
به لام میرده کهم هه ز ناکات به ده رچوون و رابواردن، وای پی باشته له ماله وه به یئیته وه.
ده نووستیش به چه نده ها کاتژمیڕ هه تاکو له کاتی مۆله تدانیش.

ئه مه ش کاری گه رییه کی سه لبی له سه رم دروست کرد هه تا یه کیك له براده ره کانی داوای کرد سه فه ریک به که ین به لام نه و ره فزی کرده وه، به بیانوی سه رقالبوونی به ئیش و کار. وه نه چوو بۆ کاره که ش، به درێژایی رۆژ له خه وتوویی له ماله مایه وه، کچه هاوڕیکه م په یوه ندی پیوه کردم و هه وائی پرسیم، دامه پر مه ی گریان، کیشه یه کی گه و ره له نیوان من و نه و روویداوه چی به که م؟ وه به چی نامۆزگاری کرد؟

بیگومان نامۆزگاری بۆ نمونه ی نه و میردانه ده بیئت تی بکۆشن و مافی هه موو خاوه ن مافه کان به دیت. سه فه رکردن و رابواردن له کاره پیویستیه کانه وه گرنگیشه بۆ به رده وام بوونی ژیان.

هەلەكانى پياو لە پيريدا :-

ئافرەتتە ۳۵ سالە مېردى كىردو، لە بچو كىيە وە چىرۆكىكى تىكۆشەرانە لەگەل مېردىدا
ژياو، لەگەللى ھەستاو بە پەرەردە كىردنى مندالەكان. دوو كۆر و دوو كچى ھەيە ھەموويان
ھاوسەرگىريان كىردو.

تەلاقى خىزانى كۆرە گەورە كەيان كۆتايى پېھات پاش ماو يەك لە كىشەكان لە دادگا.
ئافرەتتە دىكەي ھىنا. لىرە باروگوزەرانى پياو كە گۆر و زۆر توند بوو لەگەل
ژنە كەيدا، باوكە كەشيان لەگەل ژنى كۆرە كەيدا خۆى رىكخست. ھەتا بەشدارى كىرد لەگەلدا
بۇ لىدانى داكىيان لە برى تۆلە سەندەنە وە بۇ ژنى كۆرە كەي.

دايكە كە مائەكەي جىھىشت و لەگەل كۆرى دوو مى ژيانى بە سەر بېرد، ھەلچوون و
سەر شىتتە كەي وای كىرد ئا و كارەبا لە دايكىيان قەدەغە بىكات. پاش چەند مانگىك
دايكە كە گەرايە وە لاي بۇ ئەو دەي لەگەلدا بۆتت، بەلام باروودۆخى ماددىيان زۆر قورس و
گران بوو ئەو ھەندە پارەي نەدەدا بەشى بىكات، وا باشتىر بوو ئەو دەي ھەيە لەگەلدا بىت. جارى
دوو ھەمىش كىشە روويدا توندتر لە جارى يە كەم.....

پەيۋەندى نيوان باوك و خىزانى كۆرە كەي ھىچ پەيۋەندى نەبوو بە كارووبارى سىكسى
بەلام ئەو ژنە تۈانى ئەو باوكە وا لىبكات پەيۋەندى لەگەل خىزانە كەي تىكېدات.
و پەيۋەندى لەگەل كۆرە كەي دىكەشى تىكدا، و پەيۋەندى باوكىيان لەگەل دوو كچە كەي
خۆى دا لە مائە وەش دەرى كىردن....

ھەموو ھەول و كۆششەكانى ئاشتە وايى بە سەرنەكە و تويى بىرپايە وە ((لىژنەكانى
ئاشتە وايى، داواكان، دادگاكان، پەيۋەنيەكان....))

ئىنجا چى بىكەين لەگەل ئەو پياو؟

ئىككىدەنە ۋە :-

ھەندىك ھالەت ھەيە ئەنجامە بۇ بارودۇخى ژيان ۋە رەفتارە كانى پەرۋەردە كردن، كەۋا كەسەكە بە درىژايى ژيان نازارى پىۋە دەكىشى، ۋە ھەندى جار تەنگىژەى دەرۋونى روودەدات و پارسەنگە كەى ووندەكات،

ۋاى لىدەكات ناتوانىت كاروبارە كان پىۋانە بكات، ۋاى لىدەت ھەلە كان يەك لەدۋاى يەك دەست پىدەكەنەۋە . ئەمەش پىۋىستى بە چارەسەرى دەرۋونى زانستى ھەيە بۇ ئەۋەى پىۋەرى راستەقىنە بگەرەتتەۋە ۋاى لىبكات دەرۋازى بىت ھۆكارە كانى كاريگەرى سىلېى .

كىشە كان لە كاتى راشكاويدا :-

ھەردووكيان ژيانىكى بەختەۋەرو ھىمانە دەژىن، ۋە ھەر يەكەيان ئەۋىترى زۆر خۆشەۋىست، دوو كچى جوانىشيان ھەبوو، بەلام ئەۋ ژنە چىرۆكى خۆى بۇ مىردەكەى گىرايەۋە كە ئەۋ پىش ھاۋسەرگىرى زۆرى خۆشەۋىست و ھىۋادار بوو بۇ ئەۋ بىت . ۋوتى فلان و فلان ھاتنە پىش بۇ خۋازىنىم بەلام من لەبەر تۆ رەتمكردەۋە . پاشان ژنەكە لىى پرسى : ئايا تۆ پىش ھاۋسەرگىرى منت خۆش دەۋىست؟ ۋەلامى داىەۋە : ۋەك خوشكم خۆشم دەۋىستى تاۋەكو ھاۋسەرگىرى ھەست و سۆزى خۆشەۋىستى بەرەۋ تۆ دەستى پىكرد تاۋەكو لىرەۋە بوۋە كىشەۋ مىلمانى . ۋە ھەلۋىستى ھەست و سۆز گۇرا بۇ ھەلۋىستى تووندوتىژى و توورە بوون . . . .

پىاۋەكە باۋەرى ۋابو كە نابىت پىش پەيۋەندى خۆشەۋىستى بكات . چونكە ئەۋە نابىت ئەۋ خۆشەۋىستىيە پەيۋەندى بە يەكىكى ترەۋە بېەستى ئافرەتەكەش سوورە لە سەر ئەۋەى پىاۋەكە پىش ھاۋسەرگىرى خۆشى وىستوۋە . زۆر بەلگەى بۇ دەھىنىتتەۋە لە سەردان و پەيۋەندىە كانى كە لە مالەۋە كىردوۋىەتى بۇ براكەى زۆرەش لەبەر ئەۋەى نزىكى يەكترىبون ۋەخۆشەرىن كردن لەلاى . ھەموو ئەمانە پىش خۋازىنى بوون، كەچى ئەمانە ھىچ لە

بيروبو چرونی ميړده که ی نه گوری....

چی به هه ردووکیان بلیین؟

به ژن وميړدی له م جوړده دا دهليّم: راشکاويش پيويست به گفتوگويه کی هيّمن و ليک تيگه يشتن هه يه، دهبي هه لايه نيک به دواي ووشه يه کی وا بکه ويّت لايه نه که ی دیکه پازي بکات. وه ده کريت دروي ريپيدراو لهو حالته له گه ل پيداگيري له سه ر زياده ره وي نه کردن له داوا کردن که لايه نه کی تر نه توانيت بهينيته دی.

ژنه که به رزخوازي و تامه زروي به رزتره له ميړده که ی:-

ئاواته خواز بوو شوبه گه نيکی خاوه ن رهوش و ثاين بکات، به لام له شاره که ی خوي به ختي نه بوو، به خته که ی له ديّهات بوو، کچه که ش خه لکی شاره، پيّي له جه رگی خوي ناو چوو بۆ گوند بۆ نه وه ی بژييت له گه ل ميړده که ی، وه قه ده ره که ی بووه سه ره تاي کاري خير به ريک و پيکی لهو گونده، وه له ده زگاكان بوو بۆ کار وه به رپرس بووليّي نه وه هامي سه وه، وه پياوه که شي پالپشتی بوو له کاري خير و چاکه، نهو له به رپرسه کان نه بوو هيچ کاتيکيش په يوه ندي به به رپرسياريه تي نه بوو، ئافره ته که زور له پياوه که ئاقلمه ندي تريبوو، وه توانايه که شي گه وره تر بوو. هه موو به رپرسه کاني دهناسی و مامه له ی له گه لدا ده کردن، به لام پياوه که ی هيچ رولّيکی گرنگی نه بوو.... له ويّه هه نديک کاروباري گرنگ له ريگاي ميړده که يه وه ده گه يشته ده ست ژنه که ی. نه ويش بووه هو ی شپريه ييه کی به هيّز و تووند تاوه کو له تواناييدا نه ما بيکات. وه ده ستیکرد به ته ماشاي ژنه به رپرسه کان و خوژگه ی به وان ده خواست له سه ر ميړده کانيان که به پرسن. کاتيک گورانکاری له به رپرسه کان روويده ئافره ته که له به رپرسياريه تي نه ما. باوه ري وابوو که ميړده که ی هوکار بووه له وه ی که به رپرس نه بووه.

چی به م ژنه بلیین؟

به ئافره تی له و جوړه ده لیم: هه ركه سه و توانا و شارازاییه کی هه یه . خوای گه ورده ش هه ندی
كه سی چاكتړ داناوه له هه ندی كه س . بۆ ئه وه ی ئه م بونه وه ده ته واو و پارسه نكه كه شی ریک
بیټ. ناشکریت هه موو ئا هه میزادیك سه ركرده بیټ، وه ناشیټ هه موو مروفتیک به رپرسن، وه
هه ر كه سه شایانی ئه و شته یه كه بۆی دروستكراوه، سهیری میرده كه م ده كه م ده رباره ی
شته باشه كانی، به لكو ته ماشای لایه نی لاوازی ناكه م، خه مبار ناچم له سه ر ئه وه ی به رپرس
نیه . ئه مه ش ده بیټه چاك بونه وه و ته ندروستی بۆ تۆ له لایه ن خوای گه ورده و میهره بان .

چه مکی یا خود تیگه یشتنی گویرایه لی هه له :-

گه نجیک کچیکی کرێکاری خواست، کوره که باوکی مابوو، کاتیك باوکی مرد دایکی بووه
هاوێژر له دوور و نزیک: به مانای له سه ر هه موو شتیك ده وه ستا له وه ی ژن و میرده كه ده یان
کرد . هه روه ها به ئاشکرا به دیار ده كه وت کاتیك کوره که ی بیویستایه ئیچیتته لای ژنه که ی،
یان هه تاكو کاتی نوستن ئه و بیوه ژنه هه لیده کوتا سه ریان وه ئه وه ی به خیلی به م ساته یان
بیات . جاری وا هه بوو خۆی نه خوڤ ده کرد . ئه و دایکه زمانی جنیو فروش بوو، کوره که ش
ده ترسا له وه ی خوای گه وره لی یی یاخی بیټ و ناله باری بکات . به لام ژن و میرده که زۆر
ئارامگر و په روڤش بوون له سه ر ئه و به لایه ی له لایه ن دایکیانه وه . خوای گه وره سی مندالی
پیبه خشین . ئه و دایکه ش ئه وانی وه ک کوره که ی پیوه ر ده کرد به په روه رده کردنیان کاتیك له
ئیش و کاردا بوون .

چاره سه ر کردن له و کیشه یه :-

خودای گه وره نایه ویت که س زه ره رو زیانعه ند بیټ، وه گویرایه لی دایک و باوک کارێکی
واجبه، وه به جیگه یان دنی به رپرسیایه تی له پاراستنی مال و په وه رده کردنی مندالان ئه ویش
ئه رکه، هه یج ئه رکیك ئه رکیکی ترم لی قه ده غه ناکات . هه وه ها له سه ر پیاوه که ش پیویسته

بەگەرەت بەدۋاي كەسەك رېنمايى دايكى بىكات ۋە ئاراستەي بىكات ۋە دوورى بىكاتە ۋە لەو رېگايە، كاتىك دايكى پېتۈستى بە شتېك بايە دەچۈۋە لاي، لەگەل پېداگىرى لە سەر جىگرتەنە ۋە تەنبايى ۋە داخستەن لەگەلدا بە ۋىژدانى .

بەلام ئەگەر دايكى رەتى كەردە ۋە ۋە خۇنەدا بەدەستە ۋە بۇ ئەم جۆرە چارەسەريانە، بزانە ئەۋا نەخۇشە ئاگادارى خىزانە كەت بەلېتى، دەستپېشخەرى بىكە لە دەربازبونىيان پېش ئەۋەدى لە دەستتە دەربېچى .

ھاۋسەرگىرىيەكى ئاچۇن يەكە:-

كېچىكى زانكۇ شوۋى كەرد بە گەنجىكى سەروۋى ناۋەندى، ھەمۋو كات ھەستى بەكەم ۋە كورى دەكەرد لە پېش كېچەكە، زۆرچار سەيرى بىروانامەكەي دەكەرد كەۋا بە سەر دىۋارەكەدا ھەلۋاسرابو ھېشتا بەبىروانامەكە دانەمەزرابو ئاخ لە گۈي گرتەن لە قسەكانى دايكى، زۆرچار ھەلدەگەرايەۋە سەر خىزانى كورەكەي ۋە ئەۋىش بەبى لېكۈلېنەۋە گۈي دەگەرت، دەچۈۋە لېدەدا ۋەكە ئەۋەدى دايكى قورشان بېت . قسەي راستەۋ قابىلى گەتۈگۈ نېە . لەژنەكەي دەدا بۇ رازى كەردنى دايكى ۋەرازى كەردنى تېرۋىزى خۇي كە پياۋە، كاسەي ژنەكە پېرېۋ دەستى كەرد بە جىنۋەدان قسە پېتۈتەۋەدى مېردەكەي ۋەك ۋە ئەۋ، ۋەدەستى كەرد بە گەپان بەدۋا ئېش ۋە كارىك لە دەرۋەدى مال بۇ ئەۋەدى كاتەكەي پېبەسەر بىبات كەۋا ژيانى مالى خۇي بە دۆزەخ دەچۈاند .

چارەسەرى بۇ كېشەي ئەم جۆرە:-

خۇپاراستەۋ دووركەتەنەۋە لە ھاۋسەرگىرى ئاچۈن يەكە بە تايىبەتە ئەگەر داخۋازى بوۋ بەبى زامەن بوۋى رەۋش ۋە ئايىن نەبېت . بەلام ئەگەر ئايىنى تېدا بەرقەرار بوۋ ۋە لە خواتىرسانىشى لەگەلدا بېت ئەۋا ژىن ۋە مېردەكە بەرگەي زۆرىك لەۋ كېشانە دەگەرن كە دېتە سەر رېگايان،

لەگەل سوورىبون لە پىنداگىرى وە وورپا بون لەكارى ئەو دايكانەى كەوا دەزانن كورەكەى مولكى خۇيەتى وە ئەو ئافرەتە ھاتووە كورەكەى لى زەوت بىكات، ئىنجا ھەموو فېلىك بەكار دەھىنى بۇ ئەوھى لىكىيان جىابىكاتەوہ .

ژىلىك نازانى ماناي ھاوسەرگىرى چىيە :-

گەنجىكى جوان و رىك و پىك ئافرەتلىكى شۆخ و دەولەمەند ماره دەكات، بەو پارەو پوولەى لە باوكى وەرگرتبوو خۇى زۆر بەرزتر دادەنا لە مېردەكەى، ئەوھى بېويستبايە دەيكرد قسەكردنەكەشى تەنھا فەرمان كردن و قەدەغەكردن بوو، كاتىك ئەو پىاوہ سەفەرى كرد بۇ دەرەوہ دوو مندالىشى لى ھەبوو ئافرەتەكە شوققەكەى خۇى بەجى دەھىشت و لای كەس و كاردەكەى دادەنىشت، لە پارەى باوكى لە مندالەكانى خەرچەكرد و لە پارەى مېردى حىسابى دەكرد و لە پەراوېك دەينووسى، مندالەكانى بىردە قوتابخانەى كى تايبەتى تاكوو قۇناغى سەرەتايى، كاتىك پىاوہكە گەزايەوہ داواى پارەكانى لىكرد نكۆولتى كردو سەرەرزى نواند بە پارەى باوكى، كە ئەو مندالەكانى ناردۆتە باشترىن قوتابخانە . پىاوہكەش سەرەداويكى گرت بەوھى گوايا لەكاتى سەفەركردنى پەيوەندى بەستووەبە يەككى دىكە بۆيە بەوہوہ خىزانەكەى تاوانبار كرد، ئەم دەنگ و باسە لەو شارە بالابوہوہ . خەلك دەھاتن بۇ چارەسەركردنى مەملانىكە . پىاوہكەش بە ھىچ رازى نەدەبوو تەنھا بە پىدانەوھى پارە و پوولەكە . پاش ئەوھى وازى لە پارەكە ھىنا بۇ ئەوھى نەبىتە ئابرووچوون، داواى ھەموو پارەكەى بەتەواوى وەرگرتەوہ كە لە پەراوہكە تۆمارى كردبوو، ئەو ئىستا كە لە ژىر لە رەھمەتى پىاوہكەيدا دەژىت . ھەرچى پىيى بلىت گوى دەگرىت و ملكەچى دەبىت .

ئەو جۆرە كىشانە رووندەبىتەوہ كە ھەر كەسىك يەككى ھەلبىژىرى لە سەر بناخەى پارە و پوول و جوانى و لە بىركردنى ئايىن سەرناكەوېت . بۆيە مەن پىيى دەلىم: تۆ بە وروژاندىن و كاتىكردن ئەو ھىچ پارەو پوول بەدەستناھىتت، وە ملكەچكردن ئنەكەت بۆت پاش ئەوھى

تاوانبارت كرد له كاتىكدا له هه موو شت بهر پىزتره له وهى مولكى ئىۋديه . ئەمەش شىتىكى
باش نيه وه ناكىت بەختەۋەرى رووبكاتە ئەم چۆرە مالانە .

هەلبژاردنى هەلە :-

گەنجىك له مندالىيەۋه پەرۋەردەكراۋه له سەر رهوشت و ئايىن، وه قورئانىشى هه موو
ئەزبەر كردبوو . چالاكىش بوو له بۋارى كارى خىر و بانگەواز كردن، كاتىك كاتى ژن هينانى
هات دەچوۋه هەر مالىك بە كىشەيەك دەگەرايەۋه، يان جوانى بوو، يان يارمەتيدانى كەل و
پەل، وه يانىش دۆزىنەۋەى وەزىفەيەك بۆ ژنەكە، تاۋەكو حالەتەكە گەيشتە ئەۋەى تووشى
ئافرەتتىكى سفور و رىك و پىك نەبوو بە ئايىن خەلك لەو بۋارەدا ئاگادارىيان كردهۋە . بەلام
ئەو تەنها ئەى ويست، ئىستا ئەو دوورە له بانگەواز كردن و كارى خىرو چاكە، وه نەيتوانى
هېچ شىتىكى لىبگۆرىت، بەلكو كچەكە كورەكەى گۆرى، هەندى جاريش كارى نەشياۋى
دەكرد بۆ دل راگرتنى ئەو .

ئەمەش وانەيەكە بۆ ئەوانەى دەست پاندەكەنەۋە بۆ دل دەروونيان لە سەرەرۋىيە لەگەل
ئافرەتە سەربەخۆكان، بە بيانوۋى ئەۋەى كەوا چاكى دەكات و دەستى دەگرىت . بەلام
ئەنجامەكە پىچەوانەيە، له هەمانكاتدا هەر كەسىك ئافرەتتىكى له سەر رهوشت و ئايىن جى
بەيتى . ئەوا بەجىدەهیلدريت بۆ كەسىك كە رىگای رهوشت نازانىت، وه له سەريدا زال دەبيت
و پاشان زەرەرمەند دەبيت دوو لادا .

وورد بين به له هەلبژاردن بۆ ئەۋەى برىارت پاش بىركردنەۋەت دروست بيت .

زۆردارى و جەۋرو ستەم :-

گەنجىكى ئەندازيار كچىكى پزىشكى دەرمانزانى مارەكرد ئەو كاتە له سەرەتاي ژيانى
دامەزراندىداۋو داھاتىشيان سنووردار بوو، ژنەكەى رازى بوو كەوا لەمالى باوكى و دايكى و

خوشك و براكانی له یهك بالاخانه دا بژیت وه یهك گهرماویشیان هه بوو، وه هیچ سه رهستهیه کی نه بوو له جووله كردندا ته نها له ژووره كهی خۆیدا نه بیّت . هیشتا ش رازی بوو . به تیپهر بوونی كات ژيانی ماددیان باشت ر بوو ده رماخانه یه کی بۆ خۆی كرده وه پاشان یه کیکی دیکه ی كرده وه . هه ستا باله خانه یه کی بۆ به کری گرت، پینچ مندالی لیبوو، یه کیکیان به مندالی ده مریت، پیاوه كesh داها تی زۆر باش ده بیّت . له كۆمپانیایه ك كاره كات داها ته كهی گه وه ره یه .

به تیپهر بوونی كات پیاوه كه دهستی كرد به ئابروو بردن و جوین پیدان و نه فره تکردنی خێزانه كهی . به لكو لییده داو چوونه لای كهس و كاره كهی لی قه دهغه كرد به هه موو كه م و كوریه ك دهیشكانده وه . پاشان دهستی كرد به ته لاق دان یه ك له دوا ی یه ك له سییه میان له مالی میرد ده ری كرد . پاشان گهراندیانه وه دوا یی خانوویه کی جوانی به یارمه تی خۆی دروست كرد سه به خۆ تییدا ژیا . پاشان له ماله وهش ده ریکردو پییكوت: ئه و جاره گه رانه وت نیه، ته لاقدانیش نیه ته نها له وهی كه ده مه ویت ته نازول بكهیت، له ژیر پالپه ستویه کی زۆر رازی بوو ته لاقی بدات به رامبه ر وه رگرتنی شتومه کی هاوسه رگری و كه ل و په له كانی چیشتخانه كه وا (۱۷) سا ل پیش ئیستا بۆی کریبوو . ئه وا كه ل و په لی زۆر به نرخ و به ها بوون پاشان ته نها منداله (۸) سا لیه كهی له گه ل خۆی برد . وه مندالكانی تریان لی قه دهغه كرد . له گه ل ئه وهی گه وه ره كه یان له پۆلی یه كه می ناوه ندی بوو، میرده كهی پی ووت: مافی خۆته دووه فته جارێك بۆ ماوه ی چوار كاتژمێر بیانبینی . وه قه دهغه بوو منداله كان به ته له فۆن له گه ل دایکیان قسه بکه ن، پاش داخوازی كردن پیاوه كه ژنیکی تری هینا، ژنی دوو دم خاوه ن كیشه بوو هه رده م له گریان و خه فتدا ژيانی به سه ر ده برد تاوه كو ئیستاش به رده وامه .

قەسە كەردن ئەو كېشە يە دا :-

ئەگەر ئەو رەفتارەنە بەتەواۋى وويست و ئارەزوۋى خۆت بوو، ئەوا خۇاى گەورە تۆلەسىن و بە توانايە.... لە سەرە خۆيە بەلام كەمتەرخەمى ناكات.... دەستپېشخەرى بکە لە تۆيە كەردن و گەرانەوە بۇ راستى پېش تۆلە سەندەنەوە..... وە ئەگەر ئەو كارەيان پېكردى لەو رەفتارە نامرۇقايەتيانە

• ئەوا بزانە ئەو رەفتارەنە لە نېشانە كانى نەخۇشى دەروونىتە زوو برۇ چارەسەرى بکە •

نەفامى و پەلە كەردن :-

كېشەى كچېك كە بروانامەى دېلۇمى تەكنىكى هەبوو تەمەنى (۱۸) سال بوو • شوۋى كەز بە گەنجىك • دواى پېنچ سال كېشە دەستى پېكرد، پياوۋەكە دەلىت: ئەو گرنگى بە پەيوەندىە تايىبەتيە كامان نادات • واتە: لە پېش خۇى خەرىك دەكات بە بەرژەندىە كانى مال. وە لە مالى باوكېشى گرنگى بە گەرانەوە نادات وەك پېويست (ئەمە قەسەى كورەكەيە)، كچەكەش نكۆلى لەو قەسەيە دەكات • دواى پېنچ مانگ لە هاوسەرگىرى دەرىدەكات بەهەموو ھۆكارەكانى ھەول دەدرىت بگەرىتەوۋە سەر كەوتتو نايىت لەگەل ئەوۋەش سىكپەرە، پاش دوو مانگ مىندالەكەيان لە دايك بوو، تاوۋەكو ئىستا پياوۋەكە پىشتگويى خستوۋە نەتەلاقى دەكات وە نەدەيھىيىتەوۋە مال، دەلىت: مىن قايلم لە سەر تەلاق وە دەمەويىت بەلام بە مەرجىك ھەر يەكېك لە ئىمە ئەوۋەى ئامادەى كەدوۋە لە شتوۋمەكى هاوسەرگىرى بۇ خۇى ببات • بەماناى: ھېچى بۇ نىيە تەنھا كەل و پەلى مەتبەخ نەبىت ھەتاوۋەكو زىرەكانىشى لى فروشتوۋە بى ئەوۋەى بزانىت، كاتىك ژنەكە دەربارەى ئەمە لى ى پرسى ووتى: ئەو كارە تايىبەت نىيە بە تۆ مىن بۇ تۆم كرىبوو، بە ھەر حال ئىستا نەگەراوۋەتەوۋە بۇ نە تەلاقىشى داوۋە، لەگەل ئەوۋەش ئەو ژنە لە خىزانىكى ھەژارو سادەيە •

لىكەدانەوۋە لەو جۆرە كېشانە بۆمان رووندەكاتەوۋە نەفامى و نەزانىن لە مامەلە كەردن

لەن ئىۋان ژىن ۋە مېرد ۋە نەفامىش لە پەيۋەندى سىڭىسى، ئارام نەگرتن لە سەر ئەۋى دىكە، ۋە پەۋەست نەبۋون بە پەيۋە وكردى ئايىن بە بەجىڭگە ياندنى مافەكانى ئافرەت، ۋە ئەۋى لە سەر مېرد ۋاجب كراۋە لە مارەكردن، ۋە ھەموو داۋايانە نىشانەن بۇ ۋە لامدانەۋى لە سەر بۇچى لە سەردەمى ئىستا ئەۋ جۆرە كىشانە روودەدەن؟

ستەم ۋە لادان ۋە تاۋان:-

كىشەى كچىك شوى كىدۋە بە گەنجىك . پاش ماۋەيەك دەبىنىت پەيۋەندى زۆر توۋندە لە گەل دايكى، ۋە قسە لەۋ پەيۋەندى تايبەتيەمان دەكات بۇ دايكى، كچەكەش زۆر ئازار دەچىژى، زۆرىەى جار ئەۋ گەنجە كەدەتتە خوارەۋە شەۋەكەى لە سەر قەرەۋىلەى دايكى تەۋاۋ دەكات بە شىۋەيە نىمچە رۇژانە . ئىمەش دەلىتىن: ئەمە خۆشەۋىستىيەكى رادەبەدەرە بۇ دايكى، لە كۇتايىدا ئاشكرا بوۋ ئەۋ پەيۋەندى سىڭىسى ھەيە لە گەل دايكى ۋە لە سەر داۋاكارى ئەۋ بوۋە . ۋە سىروشتىيە ئەمە كۇتايى دىت بە تەلاق پاش ئەۋى مىندالىكىشى لى ھەبوۋ . پىاۋەكە مىندالەكەى ۋە رگرت ۋە دەلىت: يان دەبى دايكى ۋە رىبىگرى مىنىش خەرجى ناكىشم، ۋە يان پىاۋەكە ۋە رى بگىرىت ۋە مىندالەكەش شىرە خۆرەۋ تەمەنى مانگىكە ۋە تەلاقەكەش تەۋاۋ بوۋ . قسە كىدەن بۇ ئەۋ كىشانە زۆر قورسە . ھەريەكە لە كور ۋە دايكەكە پىۋىستى بە چارەسەر ھەيە . ژنەكەش سۇپاسى خۋاى گەۋرەى كىدە رەجى پى كىدە لەۋ بەلا گەۋرەيەى رىزگار كىدە .

بەشى يازدەھەم
پوختە و راسپاردەكان

- رېخۆشكردن.
- ھۆكارەكانى كېشەى خېزان.
- ئاشكرا بوون.
- لېكۆلېنە ۋەى مەيدانى.
- بەرنامەىەكى كارا بۆژيانى ھاوسەرگىرى بەختە ۋەر.

— ریخوشکردن: —

ژیان بهردوام پټیوستی به شارهزایی و راهیټنان ههیه، وه هه موو قوناغیک له قوناغهکانی ژیان پټیوستی به ناماده کاری و بیرکردنه وه ههیه . ناقلمه ندیش نهو کهسهیه له ههلهکانی کهسی دیکه فیریت، یان سوود لهوانی پیشتر وهرگیت، ههروهها له وهرزهکانی پیشوو پیشاندرا نهو پیلانانهی کهوا یارمهتی لیکۆلهر دهدات به بهختهوهری له ژیانی هاوسهرگیری بۆ گهیشتن به ئارهزووهکان، لهو وهرزهدا بۆمان ماوتهوه کهوا پوخته که روونبکهینهوه کهوا پی ی گهیشتووین، له گهل روونکردنهوه بۆ لیکدانهوهی چاودیری مهیدانی بۆ بار و دۆخهکانی کۆمهلگا کهوا ئیستا قسهی له سهر دهکهین . وه چۆن مال بهختهوهر دهیت؟ وه چۆن خزانای باش بهدهست دههنت؟

هۆکاره‌کانی کێشه‌ی خیزانی :-

له ماوهی حالت و غونه کانی پېښو روونښووه کهوا ګرنگترین هوکاره کان که
کیسه کانی هاوسه رگیری تپدا رووده دات نه مانه ن:-

۱۰ - لاوازی گهسایه تی ژن و میوړدیاخودیه کیکیان .

- ناره زووکردن له زالبوون و رهتکردنه وهی رای جیاواز.

- ههستکردنی یه کێك له لایه نه كان به شكاندنه وهی له کاتی ئاراسته کردن و ههستیکی زیاتر.

- بلاوکردنه‌وهی نهینییه‌کان که‌وا سه‌ر ده‌کیشی بۆ ده‌ست تیوه‌ردانی هه‌له له لایه‌ن خزم و که‌سوکار.

- جياوازی خوره وشت و شيوازه کانی، وه تينه گه يشتن له يه کتر .

- رِق لیسونه وهی ژن و میړد له یه کتر، چونکه له کاتی ماوهی خوازیښی به کتکیان به

خه يال كۆشكى له ههوا بۆ نه وىتر دروست ده كرد .

- لاوازی رۆشنبیری له په یوه ندیه كانی خێزانی و كۆمه لایه تی .

- نه بوونی هاوتوانای رۆشنبیری و كۆمه لایه تی و ژیا ری .

- لاوازی په یوه ست بوون به بنكه كانی شهرعی له مامه له كردندا .

- هه لێ ئێرادی هه له له یه كه م كاردا .

- خه رجكردنی بی به رنامه، یان جیاوازی له خه رجكردندا .

- بلا بونه وهی داب و نه ریتی كۆمه لایه تی هه له له ناو هه ندیک مالاندا، وهك: ئاههنگ

گیتران یان بۆ نه كان كهوا ده بیته هۆی جیاوازی و ململانی .

- کاریگه ری راگه یاندنی گه نده له سه ر زۆریه ی خێزان ه كان و تیكدانی په یوه ندی

نیوانیان .

- به رزیبونه وهی بنمیچی ئاره زووه كان زیاتر له توانا كان .

- لاوازی تی ربوونی سینكسی له له لایه ن یه كێك له ژن و میرده كه .

- نه بوونی رۆشنبیری سینكسی .

- نه بوونی رێكه وتنی سینكسی له نیوان ژن و میرد .

- لاوازی تیگه یشتن هه ریه كه له ژن و میرد بۆ ماف و نه ركه كانی .

- نه بوونی رۆلی كۆمه لگا له چاودێری خێزان و بلاو كردنه وهی ووشیا ری .

- پالپه ستۆی ژیا نی، وه نه بوونی توانا له سه رته واو كردنی پێداویستی ه بنه ره تی ه كان بۆ

خێزان .

- هاوسه رگیری به زۆر به بی ئاره زوومه ندی .

- پێداگیری هه ریه كه له ژن و میرد له سه ر وه رگرتنی مافی خو ی پیش پێدانی

نه ركه كانی .

رىڭاكانى خۇپاراستن له كىشەكانى خىزان:-

خۇپاراستن باشتره له چارهسەر كردن، هەروەها بۆ ئەۋدى ژيانىكى ھاۋسەرگىرى بەختەۋەر
بىيات بىرى پىۋىستە ئەم نامۆزگاريانە بە بىرخۇمان بىيىنەۋە:-

- ھەر له سەرتاۋە يەككى باش ھەلبۇزىرىن بۆ ھاۋسەرگىرى.
- رىكەۋتن له سەر لىككەيشتن بۆ مامەلە كردن له گەل لايەنە جياۋازەكانى مال.
- پەيۋەندىەكى پتەۋ بە خۇداى گەۋرە، ۋە پەنابردن بۆ ئەۋ له ھەموو كات و زەمانىك.
- رەنگ كردنى ژيانى ھاۋسەرگىرى بە رەۋشت و بەھا ئىسلامىەكان.
- لىھاتۋىيى و شارەزايى تايبەت بۆ ژن و مىرد له كىشەكان دەپپارىزى.
- بە دەست ھىننەنى ھىمانايەتى و خۇشەۋىستى له رىڭاى «گفتوگۆ باش» ديارىەكان-
زانستى ماف و ئەركەكان- خۇئامادەكردنى پىشۋوتر بۆ ژن و مىرد- بانگكردن بە خۇشتەين
ناۋەكان».

- بلاۋكردنەۋدى نەيىنەكان، گەمارۆدانى كىشەكان لەناۋ مال.
- دەرەچۈۋن بۆ جوانكارىەكان يان سەيركردنى ئەۋ شتانەى لەدەستى خەلكدان.
- پىكەۋە ژيان نمۇنى مالە بەختەۋەرەكانە پەپرەۋى ئەۋان بكة.

لىكۈلىنەۋدى مەيدانى:-

كارىكى راپرسى بۆ ۋەرگرتنى له سەر زۆربەى له خىزانى مىسر كرا نمۇنى گەيشتە ۵۰
كەس، لەۋانە ۳۰ پىۋا، ۲۰ ئافرەت.
ئەمەى خوارەۋە نمۇنى ئەۋ راپرسىە بوو كەۋا جى بە جى كرا:-

راپرسى:-

ئەمەى دىت كۆمەلىك بەشن. ئەگەر ئەۋ بەشە رىكەۋت لەگەلت بە باشى ئەۋا
نیشانەيەك دابنى له ژىر ھەلبۇزاردنى (بەلى) ۋە ئەگەر بەشەكە تا سنوورىك رىكەۋت لەگەلت

ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (تاسنوورىك) دابنى. ۋە ئەگەر رىكەۋت لەگەلت بەلام بەشىۋەيەكى سادەۋ ساكار ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (لاۋاز) دابنى، بەلام ئەگەر بەشەكە رىكەكەۋت بە ھىچ جۆرىك لەگەلت ئەۋا نىشانىيەك لە ژىر ھەلپژاردنى (نەخىر) دابنى.

ز	بەش	بەلى	تاسنوورىك	لاۋاز	نەخىر
۱	ھەستدەكەم كەمن باشم كردوۋە لە ھەلپژاردنى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۲	ھەست بە رازى بوون دەكەم لە كەسايەتى ھاۋىيەشى ژيانم.				
۳	زانپارى زۆر دەزانم لە سروشتى ژىن و پياۋ.				
۴	گرىگىم داۋە بە سنوورى شەرى لە كاتى ماۋەى خۋازىيىتى.				
۵	سووربووم لە سەر روۋدانى خۇشەۋىستى و نىزىكى لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.				
۶	رۆژى پەردە بەبى تاۋان لە خوداى گەۋرە تىپەرى.				
۷	سوور بووم لە سەر زانستى سىكىسى لە چاۋگە باشەكان پىش شەرى پەردە.				
۸	ھەست بە چىژدەكەم لەكاتى ئەنجامدانى پەيۋەندى تايىبەتى				

				لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.	
				ھاۋىيەشى ژيانم رىز لە ئارەزوۋەكانم دەگرىت لە كاتى بە جى گەياندىنى پەيوەندى تايىبەتى.	۹
				بەبەردەۋامى ھەۋلى نوپۇنەۋە دەدەين لە شىۋازى پەيوەندى تايىبەتىمان.	۱۰
				بەباشى سىروشتى ھاۋىيەشى ژيانم تېدەگەم.	۱۱
				بە تەۋاۋى بە ئەرکەكانم ھەلدەستم بەرامبەر ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۲
				تېدەكۆشم بۆ دوركەۋتەنەۋەم لە سەلبىيەتەكانم ۋە ھەلەكانم لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم.	۱۳
				پىداگىرى دەكەم لە سەر خۇپىندەۋە ۋ رۆشەنبىرى لەگەشەكردنى پەيوەندى خىزانپەكان.	۱۴
				بەرەفتارىكى چاك مامەلە لەگەل ھاۋىيەشى ژيانم دەكەم.	۱۵
				دەتۋانم پىداۋىستىيەكانى خىزانەكەم دابىن بىكەم.	۱۶
				بەتەۋاۋى بە رۆلى خۆم ھەلدەستم بەرامبەر مىندالەكانم.	۱۷

۱۸	ده توانم به باشی کاته کانم ریک بخه			
۱۹	ههست به خوشه ویستی و دلنه وایی ده کهم له په یوه ندی خیزانه کهم			
۲۰	ههست به به خته وه ری ده کهم له ژیانی خیزانیم			

خۆت هه لسه نگینه :-

ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (به لێ) بوو ئەوا سێ پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (تاسنوریک) بوو ئەوا دوو پله به دهست ده هیئت، وه
ئه گهر وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (لاواز) بوو ئەوا یهک پله به دهست ده هیئت. به لام ئه گهر
وه لاهمه کهت له سهر به شه که به (نه خیر) بوو ئەوا هیچ به دهست ناهیئت.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۵۰ یان زیاتر به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ری هاوسه رگیری ژیا ته.

وه ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۴۰-۵۰ پلهت به دهست هیئا، ئەوا له سهر ریگی
به خته وه ریت به لام کهم و کوریه که هیه یان هه ندیک کیشه ته گهره ده خاته به ردهم به خته وه ری.
ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰-۴۰ پلهت به دهست هیئا زۆر ته نگ و چه له مهت
له بهر دهستدایه به دهست هیئانی به خته وه ریت لی قه دهغه ده کات.

ئه گهر له سهر هه موو پله کان ۳۰ پلهت به دهست هیئا، بزانه ژیا نی هاوسه رگیریت له
مه ترسی دایه، ده ستپیشخه ری بکه پیش نه وه ی له ده ستت ده ریچیت.

نەنجامى راپرسىيەكە:-

بەش	بەئى		تاستوورنىك		لاۋاز		نەخىر	
	كۈر	كچان	كۈرۈن	كچان	كۈرۈن	كچان	كۈرۈن	كچان
-۱	۱۲۰	۱۴	۵	۴	۳	۲	۲	-
-۲	۱۸	۱۱	۷	۵	۳	۲	۲	۲
-۳	۶	۵	۱۵	۱۲	۶	۱	۳	۲
-۴	۱۶	۸	۷	۹	۴	۲	۳	۱
-۵	۱۹	۱۴	۵	۵	۳	۱	۳	-
-۶	۱۶	۱۴	۶	۴	۵	۱	۳	-
-۷	۱۰	۹	۱۰	۵	۵	۲	۵	۴
-۸	۱۸	۱۲	۷	۵	۳	۲	۲	۱
-۹	۲۰	۱۳	۵	۵	۴	۲	۱	-
-۱۰	۱۵	۱۴	۸	۲	۴	۲	۳	۲
-۱۱	۱۶	۱۰	۸	۹	۴	۱	۲	۰
-۱۲	۱۰	۵	۱۱	۱۲	۷	۲	۲	۱
-۱۳	۷	۶	۱۵	۱۳	۵	۱	۳	-
-۱۴	۹	۵	۱۴	۱۲	۵	۲	۲	۱
-۱۵	۱۵	۹	۸	۹	۵	۱	۲	۱
-۱۶	۱۶	۹	۱۰	۹	۲	۲	۲	-
-۱۷	۱۰	۵	۱۱	۱۱	۷	۲	۲	۲
-۱۸	۴	۴	۱۶	۱۰	۵	۳	۵	۳
-۱۹	۱۸	۱۰	۵	۸	۴	۲	۳	-
-۲۰	۵	۷	۱۳	۹	۷	۲	۵	۲

لەيكدانەۋدى نەنجامى راپرسىيەكە:- لەماۋەدى پشكىن و راپرسىيەكە روون بودەۋە كە ھەندىك تىيىنى ھەيە ھىما دەكات بۆ ھەردەشە كەردنى مائەكان و جىگىربوونيان، بۆيە ئاستى بە

- دەستەھىننى بەختە ۋەرى پەك دەخات . ۋە لەم ۋوشىار كىرە ۋانەش ئەمانەن :-
- جۆرىك ھەيە رازى نايىت بە ئاستى ھەلبىژاردن، بۆيە ھەلبىژاردن لە سەر بىچىنەي رەۋىش ۋە ئايىن چاكتىن غونەيە بۆ ھەلبىژاردن .
- جۆرىك ھەيە چاۋدېرى سنوۋرى خوا ناكات، لە مامەلە كىرەننىان لە كاتى خوازىيىنى، ۋە رۆژى پەردە، ئەمەش لە نىشانە كانى مەترىيە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن گرنگى نادەن بە زانستى سىكىسى، ۋە زانىارى تايىت بە سىكىسى كەسانى دىكە پىش ھاسەرگىرى .
- جۆرىكى گەۋرە ھەن رازى نايىت بە ۋ بار ۋ دۆخەي كەۋا بۆ ئەۋ گرنگە .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كىشەيان ھەيە لەجى بە جى كىرەننى كاروبارى ژيانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە كەم ۋ كورىە كانى دەزانىت لە بەجى گەيەندى ئەكە كانىەتى بەرەۋ خىزانىان .
- جۆرىكى گەۋرە ھەيە دوۋرە لە رىكخستى كاتىان ۋە دانانى ناماغە كانىان .
- لەبەر ئەۋە ئەۋ دىاردانە لە گرنگىرەن ھۆكارە كان دادەنرىت كەۋا كىشەيان مىلمانى يە كان روودەدات لە ژيانى ھاسەرگىرى . ۋە لەۋ ھۆكارە كانەيە كەۋا بە دەست ھىننى بەختە ۋەرى لە ھەندى مالاندا پەك دەخات . بۆيە ئەمەيان بانگەۋازىكە بۆ چاكسازى ۋ گۆران پىش ئەۋەي كىشە كان گەۋرە تر بىت ئەۋ كاتە چارەسەرى نايىت .

بەرنامەيەكى كارا بۆ ژيانى ھاسەرگىرىيەكى بەختە ۋەر :-

بەختە ۋەرى ھاسەرگىرى داۋا كىرەن ۋ مەبەستە ئۆزىنى مىرد ھەردوۋىيان تىدە كۆشەن بۆ بەدەيەننىان، ئەۋ كاتەي پىزگىرەن ۋ دىنبايى ۋ دابەش كىرەننى بەرپىسارىيە تىە كان ھۆكارى گرنگى بۆ بە دەست ھىننى ئەۋ بەختە ۋەرىيە . ھۆكارىكى دىكەش ھەيە ئەۋ بەختە ۋەرىيە نوۋ دەكاتەۋە دىنبايە لىتى ۋە بىپارىزە ئەمانەش ئەمەي خوارەۋەن :-

ژيان ئاسان نىيە، يە كىيىك لە لايەنە كانى ژيان ووروزاندن و چىژودەرگرتنە ئەۋەش تىكۆشانە
لە پىناۋى زالبوون بە سەر تەنگ و چەلەمە كان و بە دەست ھىنانى سەر كەۋتن . تىكۆشانىش
چەند گۆرەپانىكى جىاۋازى ھەيە . ۋە شىۋەى زۆرن لە ناۋمال و دەرەۋەدا، پىاۋىش چەند
گۆرەپانىكى تىكۆشانى ھەيە ھەرۋەھا ئافرەتىش .

بەلام ھاۋبەشى ژيانى جى مەھىلە بە تەنھا تىكۆشى . چونكە خۆى و تۆ ژيانى
ھەردوكتان پىكەۋە ووندىكە . با تىكۆشان و روۋبەرۋو بوۋنەۋەتان پىرۆز و لە پىناۋى
مەبەستىكى پاك بىت . مەبەستىكى باش ئامادە بكە .

ئافرەتىك لە پىناۋى سەرۋەت و سامان شوو بە پىاۋىك دەكتە، ھەرۋەھا پىاۋىك لە
پىناۋى سەرۋەت و سامان ئافرىتىك دەخۋازىت، ماردى دەكتە بۇ سامانەكەى ۋە جوانىەكەى
ۋە بىنەمالەكەى ۋە ئايىنەكەى، كەۋا لە ھەدىسدا ھاتوۋە . شورەيىيە ئەمە بىتتە
رىككەۋتنىكى باۋ بەم جۆرە لە ژىر سىبەرى پەيۋەندى ھاسەرگىرى بىننىتەۋە . ئەگەر ھاتوۋ
يە كىيىك لە لايەنە كان فەشەلى ھىنا لە بە دەست ھىنانى لىكدانەۋەى ماددى لە لايەنەكەى دىكە
ئەۋا ھەلۋەشانەۋە دەست پىدەكتە پاشان جىابوۋنەۋە لە گەل خەم خەفەتى زىاتر .

ھەندىك لە زانا دەرۋوزنانە كان ۋاى دەبىنن ئەگەر پىاۋىك تەنھا لە پىناۋى گەشىتن بە
ئامانجەكانى ئابوۋرى ژنىك بخۋازى . ئەۋا ئەۋ پىاۋە كەم و كورىەكى ھەيە لە كەسايەتەكەى .
ھەرۋەھا خىزانەكەش ھەست بەم كەم و كورىە دەكتە و ئازارى دەدات .

دەكرىت ھاۋكارى ھاۋبەش ھەبىت لە ھەلگرتنى بەرپرسيارىيەتەكانى ژيانى لە ژىر
سىبەرى ژيانىكى قورسدا . بەلام دەبىت بناخەكەى برىتى بىت لە خۆشەۋىستى و رىزگرتن و
دلىيىي و ئارەزوۋكردن لە بەخشىن دا .

راستىيەكەى ئەۋدە دەبىت بەرپرسايەتە ئابوۋرى برىتى بىت لەبەر پرسيارىيەتى كرنى
پىاۋ بە تەۋاۋەتى ئەگەر توانى، نمونە بۇ فەرۋودەى خۋاى گەۋرە و مېھربان : «الرَّجَالُ قَوْمُونَ
عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ» ﴿النساء: ۳۴﴾

ۋاتە: «پىياۋان بالادەستىرن لە سەر ئافرەتان بەۋەى خواى گەۋرە ھەندىكى لە سەر ھەندىكىيان چاكتىر داناۋە ۋە ھەروەھا لە پارە و مولك و سامانيان خەرج دەكەن و دەبەخشن»
ئىمامى غەزالى دەفەر موۋىت: گرنگىزىن مافەكانى پىياۋ لە سەر ژىن دوو فەرمانىن يەككىيان: پاراستىن و ئابروۋە. ئەۋىترىيان داۋانە كىردى ئەۋ شتانەى كە پىۋىست نىن. ۋە خۇپاك راگرتىن لەۋ دەستكەۋت و سوۋد و قازانجەى ئەگەر ھەرام بوۋ.

ئابوۋرىش تەنھا زانستى بەكارھىننى پارە و پۈۋل نىيە، بەلكى ھەموو رىك و پىكى و رىكخستى و كار دەگىتتەۋە، ۋە چاۋدېرى كىردىن بە ھەموۋ كاروبارەكانى ناۋمالن ئافرەتەش بەرپرسىيارە لە بەكارھىننى ئەۋەى لە دەستىيىتى لە پارەۋ كات لە باشتىن رىگاكەن، ئەگەر كاروبارەكانت باشتىر كىر تۈۋاننىت چاۋدېرى پىياۋەكەت بىكەيت، ۋە زامىنكىردى بەختەۋەرى بۆ خىزانەكەت.

ئافرىتەك كچە كەى خۆى ۋەسىيەت دەكەت و دەلىت: كچەم پىياۋەكەت رامەسپىرە، بەشتىك كەلە تۈۋاندا نەبىت. بەدەستى خۆى بەرزى كەرەۋە ۋە ئاگات لەخەلكى لاۋازو دەستكۈرت بىت. چۈنكە ھەلگىرتىن بەردى گەۋرە سوكتە لە قورسايى قەرر.

ۋورىابە كە مىندالان چاۋگەى جىگىرەبۈۋن لە ژيانى ھاۋسەرگىرى، دەبىت ژيانى ھاۋسەرگىرىت بەتەۋاۋى جىگىرە ۋىئارام بىت پىش ھاتنى مىندال ۋە پاش ھاتنىيان. ھاۋسەرگىرىش بەبى مىندال ۋاتان لىدەكەت كە ھاۋسەرگىرىيەكى بەختەۋەرو ئارام بن.

گرنگ ئەۋەيە ئىۋە پىكەۋە دوو كەسەن.... ئەگەر ھاتو ھاۋسەرگىرىيەكە بە ھۆى نەۋونى مىندال داروۋخا ئەمەش ماناى تىنەگەشتەنە بۆ ماناى ھاۋسەرگىرى. ئەگەر ھاتو ھاۋسەرگىرىيەكە ئارام بوۋ بەلام پىش ھاتنى مىندال ئارام نەۋو كە ۋاتە ئەۋە ئارام بوۋنىكى خەيالىيە بەختەۋەرى نابەخشىت.

ھاۋسەرگىرى لە ھۈكم ۋىياساى قورئان تەنھا مەبەستىك نىيە بۆ پاراستىن جۋرى مەۋقايەتى. بەلكى لە سەرۋى ئەمەۋەيە مەبەستىكە بۆ دلىيا بوۋنى دەروۋن و ھىمنايەتى

دل و جىڭگىر و ئارام بوونى ويژدان .

خوداى گەۋرە دەفەرموۋىت: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» ﴿الروم: ۲۱﴾

ۋاتە: «لە نىشانە كانى خوداى گەۋرە ئەۋەپە ھەر لە دەروونى خۇتان ھاسەرمان بۇ دورست كىردوون بۇ ئەۋەى ئارام و جىڭگىر بىن تىيىدا ۋە لەنىۋانتان خۇشەۋىستى دل نەرمى مىھەربانى دانائە» .

ھاسەرگىرى بىرىتى يە لە ئارەزوۋىيەكى گىيانى دىلسۆزانە كەۋا لە گەل مەۋۇدا دەۋىت دامەزراۋت دەكەت لە سەر مىلكەچى خوداى گەۋرە مىھەربان، ۋە مىندالىش خىشل ۋە رازەۋەى ژيانن، بەلام ئەۋان ژيان نىنە، ژيانىش دەگۈنجى بەبى مىندال، بەلام قورس و گرانە بى ھاسەر ھاپۇرى ي رىگا، ۋە ژنى خۇشەۋىستىش بۇ پىاۋەكەى پىش مىندالەكەى دىت. ھەرۋەھا پىاۋىش مىندالى خۇى خۇش دەۋىت لەۋ كاتەى خۇشەۋىستى ھەپە بۇ خىزانەكەى. ئەگەر مىندال ھەستى بەۋ خۇشەۋىستىيە گەرم و گۈرۈ پىزەكەۋت لە نىۋان باۋك و دايك ئەۋا لە تاقىكردنەۋەپەكى خىزانى موسلمان و خۇشەۋىست دەۋىن. بەۋىژدان و بىر و ھۇشيانەۋە دەنۋسىن. پىاۋەكەت لە ھەموو كەس زىاتر بەۋىژدان و بىر ھۇشتەۋە دەلكىت. لە ھەموو كەسىش نىزىكتە بۇ دىت، بۇيە پىۋىستە شۋىنىكى يەكەم لە ژيانت داگىربكات ھەرۋەھا داۋاى پەزا بوونى خوۋاى گەۋرە و مىھەربان. چۈنكە ئەۋ پىش ھەموو كەسىكى تردىت، ۋە سىروشتىيە داۋاى ئەۋ ئەندامانى خىزانەكەت دىت، بەلام يەكسەر داۋاى ئەۋ نايەت، ۋا باشترە ماۋەپەك ھەپىت لە نىۋان ئەۋ و ئەۋان. پەنا بۇ كەس و كارەكەت مەبە لە ۋو بەۋو بوو نەۋەى پىاۋەكەت. ۋە لەبەر ئەۋىش دەستبەردارى ئەۋان مەبە، ۋورىابە زۇرىش ۋورىابە لەۋ ھەلۋىستە، چۈنكە پىاۋەكەت ئەتۋى، ھەردوكتان پىكەۋە لە ۋوبەروبوونەۋەى ھەموو جىھانن، تەنھا ھەست و سۆزى ناۋەۋەت بەس نىيە، بەلكو دەپىت رۇزانە رەفتارت روون بىكەپتەۋە لە ھەموو ساتىكدا شۋىنى يەكەم بۇ پىاۋەكەت پىت لە ژيانندا، بەتايىپەتى لە پىش

دايىكى، چۈنكى پىياۋەكەت پارچەيەكە لەجگەرى دايىكى، ۋە ئەمانەتى دايىكىشىيە لە دەستى ژىنەكەي. بۇيە دەپىتە دىلنەرم و راستگۇ بىت بەخاۋەنى ئەمانەتەكە، ۋا دايىنى ئەو دىلىيا بىت لە سەر ئەۋەي ئەمانەتەكەي ۋون ناكەيت. ئىنجا دەپىتە جىگاي رىزو ستايش بۇ دايىكى پىياۋەكەت. بەم جۆرە دەتۋانى دلى دايىكى و خوشك و براكانى بۇ خۇت رابكىشى.

تۆش ئەي پىياۋ خىزانەكەت لە تۆ نىكە، نەكەي پارچەيەك لە خۇشەۋىستى خۇت بۇ دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت بېرىت. مەسەلەكەش بەشىك نىيە، ۋەغىرەش نىيە لە خۇشەۋىستى، لەبەر ئەۋە خىزانەكەت لە ناكۆكى لەگەل دايىكت يان يەككە لە كەس و كارت دامەنى، مال و خىزانە تازەكەت سەريەخۆكە و پالپشتى ئەو توخمە كۆمەلەتتە بەكە، گرنگى پىيە خۇشە و پالپشتىيە، لە ھەمان كاتدا پەيۋەست بەبەرەحم و بەزەرىيە، تاۋەكۈ بەگەيتە خۋاي گەۋرەۋە مېھرەبان. ۋە لە ھەدىسىكى قودسىدا ھاتۋە: «الرحم منى، من وصلها وصلته، ومن قطعها قطعته».

ئىۋە ھەردوۋىكتان يەك ژيان دەژىن، پىكەۋە بن، ۋە ئەۋانى تىرىش لە لايەكانى دىكە، ئەۋانى تىرىش ھەمۇ خەلگىن، ھاورىيان و برادەران و دراۋىنكان و كەسانى دىكە، ھەرگىز ناكىرىت دوۋرەكەۋەتنەۋە يان جىياۋازى بكىرىت لە راى ھەندىك كەسانى دىكە، چۈنكى راۋ ھەلۋىستان يەكە، ۋە ئەگەر نارەزايەتتەكەش دەرەكەۋت پىۋىستە ئەۋى دىكە تەنازول بىكات بۇ راى ئەۋىتر. ئەمەش دەگەرىتەۋە بۇ ياۋەر بە يەكتر كىردن.

پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى پەيۋەندىيەكى زۆر پىرۋزە، چركەۋ خولەكانى نازانىت تەنھا خۇداي گەۋرە و دىلۋان نەپىت. ژىن و مىرد ھەردوۋىكان پىۋىستە پارىزگارى لە نەپىيەكانى ژيانىان بىكەن، ھىچ يەككە نەپىنى ھاورىيەكى بىلۋەنەكەتەۋە.

ژىن و مىرد دەپى بزانن كە ژيانى ھاۋسەرگىرى تەنھا دوۋكەس نىيە ئارەزۋودەكەن لە بەدەست ھىنانى بەختەۋەرى تايىبەتيان، بۇ كەسى مۇسلمان ھەردەم ئامانجەكان زىادەۋەرى دەكەن لە سوۋد ۋەرگىرتنى ئايىنەكەيان. ھاۋسەرگىرىش جۆرىكە لەبەجى گەياندىنى كار بۇ

كۆتايى :-

۲۷۶

پېھىنان، ۋە ھەندى پەيۋەندىش سەردەكەۋىت لە دەسكەۋىتى ژمارەيەك لە كاروبارەكانى ھاۋسەرگىرى، بەلام فەشەلىش دەھىتى لە ھەندىكى تەر..... سەربارى ئەۋەش دەلىت پەيۋەندى ھاۋسەرگىرى بىرىتى يە لە پرۇژەيەكى درىژخايەن پىۋىستى بە خۇئامادەكردن و تىكۇشان و ماندوۋبوون ھەيە، ۋە بەرپرسيارىيەتى جۇراۋجۇرى تىدايە..... ھەرچەندى ئەرك و كارەديارى كراۋەكان راپەرىتى ئەرك و بەرپرسيارىيەتى دىكە بەديار دەكەۋىت و پىۋىستە راپەرىتى.

بەختەۋەرى ھاۋسەرگىرى ژمارەيەك كىشەى ژيانى كاردەكاتە سەرى، ۋەك: مىندالئەبوون ۋەلاۋازى سىكس لە لاى پياۋان يان ساردى سىكسى لاى ئافرەت، دەكرىت بۆ ھەموو ئەمانە ھاۋسەرگىرى كەساس و شىۋاۋ دروست بى.

ھەرۋەھا كەسايەتەكى كىۋىرەۋەرى، كەسايەتەكى خۇپەرست ، كەسايەتەكى دوژمىندارانەى شىپزەيى، يان كەسايەتەكى نەشارەزاۋ ناچالاک..... دەكرىت ھەيى ئەگەر ھاتوو جى بە جى كرا لە سەريەكىك لە ژىن و مىردەكە، ئەۋكاتە ژيانى ھاۋسەرگىرى دەگۇرىت بۆ دۆزەخ، بۆ سەرھەلدىنى كىشەكە كۇتايى نايە.

بىزارى و ۋەرسى ھاۋسەرگىرى يان ساردى و كەمتەرەخمى ھاۋسەرگىرى رۇلىكى گەۋرە و سىلبى دەگىرىت لە كەساسى ھاۋسەرگىرى.... ھۆكارەكەشى جۇراۋجۇرە ۋە ھەندىك ھۆكارى پەيۋەستە بە كۆمەلگا و رۇشنىرىيەكەى، ۋە پىكھاتەى ھاۋسەرگىرىيەكە ۋە رۇشنىرىيەكەيان ۋەگىرى دەروونيان ۋە مىژۋوى بىنەمالە و خىزانىان.

لە ھالەتەكانى بىزارى و ۋەرسى كىشەكانى ھاۋسەرگىرى زىاد دەكات، ۋە دژايەتى و ھات و ھاۋار ۋەشتە سىلبىيەكان زىاد دەكات، ۋە دووركەۋىتنەۋەى ھەر لايەك لەۋى دىكە لە چالاكىەكانى و ئامانجەكانى رۇژانەى..... ۋە ھەندىك پەنا دەباتە بەر خۇخەرىك كردن بە ئىش و كار، يان لە ھىۋاۋ ئارەزوۋەكان يان چالاكىە تايىبەتەكان ئامانجى خۇدەرخستەنە . ۋە ھەرۋەھا بارە قورسەكانى خۇى سووك دەكات، ۋە شتىك دەداتە دەروونى خۇى لە ھاۋسەنگى

و دلخۆش كردن و نوپىۋونە ۋە • بەلام ئەو زياتر گوشاره كان زياد دەكات لە سەر پەيوەندى ھاوسەرگىرىيە كەى، ۋە بەشدارى دەكات بە زياد كردنى ژاراۋى بوونى كەش و ھەۋاكە • ۋە لەوانە يە كىنك لە ژن و مىردە كە خۆى بگلىنىت لە پەيوەندىيە كى سۆزدارى سەرنەكە وتوۋ يان دەمامك دراۋو ساختە كار يان بەپەلە و بەھەلەشە، ۋە دەكرىت ئەمە زياد بكرىت بۇ كىشە كانى پەيوەندىيە كى رەسەنى شىپزەو شىۋاو، ۋە لەوانە يە سەرىكىشىت بۇ قۇناغى نەگەرەنە ۋە يان جىبابونە ۋە •

سروشتيە روودانى دەسكارى كردن يان چاكسازى يان نوپىۋونە ۋە تىادا بكرىت لە ماۋەى قۇناغى بىزارى ھاوسەرگىرى، ۋە لەوانە يە بىزارى و رۆتىن و سستى و خاۋى پالئەرىكىى سروشتى بىت بۇ نوپىۋونە ۋە ژن و مىرد لە يەكترى لە زۆر لە حالەتە كان •

لەو رېپەودا بەختىارى ھاوسەرگىرى ۋە پەيوەندى ھاوسەرگىرى سەركە وتوۋ كىلە كانى بەستراۋە بە ژمارە يەك لە كاروبارو خەسلەت و رەقتارە كانى • لەوانە: بەرپرسيارىيەتى، كارلىك كردن، ھاۋكارى، بەشدارى، گفتوگۆ كردن، ۋە راستگۆيى، ۋە خۇشەويستى، ۋە ھەست كردن بۇلايەنى دىكە، چاوتىرى، گونجان لەگەل يەكتر، رىككە وتن، ۋە تەۋاۋكارى، ۋە سادەيى، ۋە راستىيەتى •

لە كۆتايىدا لە خوداى بەرز و بەتوانا داۋا دەكەين كە ھەموۋان سەرىخەى بۇ ژيانى ھاوسەرگىرى بەختىار و بەزەيى ھاتنە ۋە ھەلگىرى، ۋە ھەموو خىزانىك نىيەت و مەبەستە كانى باش بىت لە كۆمەلگايە كى ئارام، ۋە ھەموو نىشانە كانى سەركە وتن و سەرفرازى و ئاشتەۋايى و ئارامى بە دەست بەينىت •

خوداى مەزن و دلخۇانىش لەدۋاى ھەموو مەبەستىكە، ۋە ھەموو كاروبارى فەرمانە كان دەگەرىتە ۋە لاي ئەو، ھىچ ھىزو تۈانا و دەسلەتلىك نىيە تەنھا پىشت بەستەن بە خوداى گەۋرە و مىھەرەبانە ۋە نەبىت.

ش + ر + س

ناوهرۆك

لاپهړه	بابهت
٦	پیشه کی
٩	بهشی یه کهم: نامانجه کانی ژيانی ژن و میړد
٣٧	بهشی دووهم: نه لېږاردنی هاوسهرو ماوهی ماوهی خوازیښتی کردن
٦٧	بهشی سییم: زالبوون به سهر کیښه ی دهست نیشان کردن به هاویهشی ژیان و ماوهی خوازیښتی
٨٧	بهشی چوارهم: شهوی پهردهو په یوهندی سیکیسی
١٠٧	بهشی پینجهم: زالبوون به سهر کیښه کانی شهوی پهردهو په یوهندی کانی سیکیسی
١٢١	بهشی شه شهم: ته کنیکیه کانی ژيانی هاوسه رگیری به خته وهر
١٤٩	بهشی هوهتم: زالبوون به سهر کیښه کانی ژيانی هاوسه رگیری
١٨٧	بهشی هه شتم: به خته وهری له گهل به جیهیښانی ټهرکه کان (خهرجی و مندان)
٢١٧	بهشی نویهم: زالبوون به سهر ټهو کیښانه ی هاوکاته له گهل ټهرکه کان
٢٣٧	بهشی دهیم: نمونه له په یوهندی کانی هاوسه رگیری «سهرکه وتوو وه سهرنه که وتوو»
٢٦٣	بهشی یازده هم: پوخته و راسپارده کان
٢٧٩	ناوهرۆك

